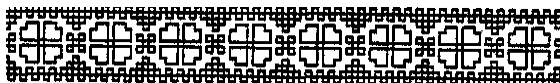

Збірник містить тези доповідей студентів і аспірантів – учасників щорічної Міжнародної науково-теоретичної конференції, присвяченої актуальним проблемам гуманітарної підготовки майбутніх фахівців, які становитимуть інтелектуальну еліту та впливатимуть на подальший розвиток економіки, соціальної та культурної політики своїх країн.

Для студентів, аспірантів, викладачів, усіх, хто досліджує злочини історичні, філософські, психолого-педагогічні, морально-етичні, політико-правові, мовознавчі, соціально-економічні проблеми сучасного українського суспільства.

УКРАЇНА І СВІТ:

ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНА ЕЛІТА ТА СОЦІАЛЬНИЙ ПРОГРЕС

**ДО 55 РІЧНИЦІ ПЕРШОГО ПОЛЬОТУ
ЛЮДИНИ У КОСМОС**

**Тези доповідей
Міжнародної науково-теоретичної
конференції студентів і аспірантів**

Харків, 19–20 квітня 2016 року

Частина 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Харківський політехнічний інститут»

**УКРАЇНА І СВІТ:
ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНА ЕЛІТА
ТА СОЦІАЛЬНИЙ ПРОГРЕС**

ДО 55 РІЧНИЦІ ПЕРШОГО ПОЛЬОТУ ЛЮДИНИ У КОСМОС

**Тези доповідей
Міжнародної науково-теоретичної конференції
студентів і аспірантів**

Харків, 19–20 квітня 2016 року

У трьох частинах

Частина 2

Харків
НТУ «ХПІ»

УДК 321.01 (477)
ББК 66.0 (4укр)
У45

Редакційна колегія:

проф. Сокол Є. І.
проф. Мигушенко Л. П.
проф. Марченко А. П.
проф. Сакара Ю. Д.
проф. Гасанов М. І.
проф. Архієреєв С. І.
проф. Бурега В. В.
проф. Дубічинський В. В.
проф. Ігнатюк О. А.
проф. Малихін С. В.
проф. Ніколаєнко В. І.
проф. Перевалова Л. В.
проф. Скляр В. М.
проф. Тарароєв Я. В.
доц. Макаров В. О.
доц. Панфілов Ю. І.
доц. Петутіна О. О.
доц. Тюпа І. В.
доц. Чернявська С. М.
доц. Фрадкіна Н. В.

Друкується за рішенням Вченої ради Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», протокол № від .2016 р.

Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес (До 55 річниці У45 першого польоту людини у космос) : тези доповідей Міжнар. наук.-теор. конф. студ. і аспір., м. Харків, 19–20 квітня 2016 р. : у 3 ч. – Ч. 2 / редкол. Є. І. Сокол [та ін.] – Харків: НТУ «ХПІ», 2016. – 253 с.
ISBN
ISBN

Збірник містить тези доповідей студентів і аспірантів – учасників щорічної Міжнародної науково-теоретичної конференції, присвяченої актуальним проблемам гуманітарної підготовки майбутніх фахівців, які становитимуть інтелектуальну еліту та впливатимуть на подальший розвиток економіки, соціальної та культурної політики своїх країн.

Для студентів, аспірантів, викладачів, усіх, хто досліджує злободенні історичні, філософські, психолого-педагогічні, морально-етичні, політико-правові, мовознавчі, соціально-економічні проблеми сучасного українського суспільства.

**УДК 321.01
(477)
ББК 66.0
(4укр)**

ISBN
ISBN

© НТУ «ХПІ», 2016

СЕКЦІЯ 5

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Аянот К. Ю.
НТУ «ХПИ»

СОВРЕМЕННАЯ СОЦИАЛ-ДЕМОКРАТИЯ: ИСТОКИ, ЭВОЛЮЦИЯ, ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПРОГРАММА

Социал-демократия – идейно-политическое течение и социально-политическое движение, возникшее в рамках социализма и затем перешедшее на позиции постепенного совершенствования капитализма с целью утверждения большей свободы, солидарности и справедливости. Актуальность темы заключается в том, что истоки кризиса, переживаемого сейчас нашей страной, определяются не только социально-экономическими процессами, состоянием войны, но и коренятся в духовной сфере. В статье речь пойдет о двух взаимоисключающих моделях социализма. Это выстроенный на принципах российского большевизма, полностью дискредитировавший себя социализм советского образца и его концептуальная противоположность – ориентируемая на развитие человеческой личности западная модель: социализм как неотъемлемая составляющая европейской культуры, христианского мировосприятия. Современный капитализм – это глубоко социализированный посткапитализм. Прошедшие после крушения «советского» социализма десятилетия убеждают нас в том, что процессы социализации капитализма углубляются.

Истоки современной социальной демократии коренятся в эпохе ранней промышленной революции, когда оформилась концепция утопического социализма, когда стало ясно, что необходимо предпринять некоторые изменения, чтобы успокоить недовольство масс, правительства, до недавнего времени полностью поощрявшие буржуазию, начали делать уступки, чтобы предотвратить народные волнения, способные перерасти в социальную революцию. Среди этих уступок основными были: 5-дневный рабочий день, сверхурочная плата и улучшенные условия труда. Со временем, многие страны развили систему государства всеобщего благосостояния, само название которой свидетельствует о том, что она предусматривала повышение благосостояния каждого отдельно взятого гражданина. Такая концепция чаще всего снабжает население ба-

зисными потребностями типа всеобщего образования, здравоохранения и пособия по безработице.

«Необходимо осознать объективную обусловленность интенсификации социализации, наблюдаемой в наши дни. В ее основе – возрастающая самодостаточность человеческой личности. Речь идет о естественном результате общецивилизационного прогресса. Коррекция целевой функции капитализма определяется этим» – говорит украинский экономист А. Гальчинский.

Крах восточноевропейских и Советского коммунистического государства привел социалистов во всем мире к пересмотру части их доктрин, включая централизованное планирование и национализацию промышленности.

Политика некоторых социал-демократических лидеров, например, «третий путь» Тони Блэра или Герхарда Шрёдера, подобно либерализму делающий опору на «средний класс», подвергалась острой критике левого крыла их партий, поскольку она поддерживала интересы скорее не трудящихся, а средней буржуазии.

Несмотря на определенную потерю политического влияния и кризис в социал-демократическом движении, идеи демократического социализма продолжают быть весьма популярными. Многие социалисты призывают считать демократический социализм той идеологией, которой необходимо следовать как моральной установке, даже если ее невозможно полностью реализовать на практике.

Таким образом, социально-экономические воззрения «новой» социал-демократии заметно отличались от установок «старой». Традиционные социал-демократы, признавая преимущества рыночной экономики, стремились перераспределять создаваемые ею блага во имя обеспечения социальной справедливости и большего равенства. Модернизированная же социал-демократия, напротив, фактически рассматривала социальные гарантии и социальную политику как средство для того, чтобы обеспечить более эффективное функционирование рыночной экономики.

В Украине база социал-демократов состоит из среднего класса, который нельзя назвать полностью сформированным. Поэтому для реализации социал-демократических идей необходимо ещё время.

К ВОПРОСУ О СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ БИЗНЕСА

Мероприятия по решению социальных проблем способны консолидировать усилия самых различных сил – как политической, так и экономической направленности. В данной работе объективно заинтересованы и предприниматели, поскольку улучшение условий жизни способствует решению целого ряда экономических задач – например, расширению внутреннего рынка, повышению платежеспособного спроса, росту квалификации кадров и качества труда. То есть бизнес в этом вопросе – естественный партнер и помощник государства.

Под социальной ответственностью бизнеса во всем мире понимаются как программы, предназначенные для сотрудников частных компаний, так и мероприятия по защите окружающей среды, поддержке социально незащищенных категорий населения, сохранению и развитию жилищно-коммунального хозяйства и памятников культуры, спонсорская помощь образовательным и спортивным организациям, различные благотворительные акции и т.д.

Социальная ответственность бизнеса не может быть равнозначной и единой для бизнеса крупного, среднего и малого. В малом бизнесе социальная миссия заложена изначально, оно по определению самое массовое. Это главный резерв и источник создания рабочих мест, реальный инструмент удовлетворения потребительских и социальных запросов населения.

Социальная ответственность, понимаемая как участие бизнеса в гармоничном развитии общества, на сегодняшний день является определяющей в оценке деятельности менеджеров и работодателей. Многие предприятия разрабатывают и реализуют собственные социальные программы, поддерживают проекты, инициированные общественно-политическими структурами, оказывают благотворительную помощь учреждениям образования, здравоохранения, культуры, общественным организациям.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЯК СКЛАДОВА СТАЛОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Сучасний стан продовольчого ринку України характеризується зростанням попиту, збільшенням цін на продукти харчування через те, що відбуваються кліматичні непрогнозовані коливання, що провокують зниження урожаю і непередбачуваність товарної пропозиції, кризова ситуація у країні викликала недофінансування державних аграрних підприємств. Так на вітчизняному аграрному ринку потрібно виділити пріоритетним напрямом розвитку – інноваційний розвиток, який визнається одним із ключових факторів сталого соціально-економічного розвитку України.

На сьогодні рівень інноваційної активності АПК залишається недостатнім, що є наслідком слабкої інституційної, фінансової та банківської підтримки прогресивної моделі розвитку національної економіки. Майже відсутні посередницькі організації, які регулюють попит і пропозицію на інновації та сприяють венчурному фінансуванню.

У наслідок цього надзвичайно актуалізується пошук нових технологій, здатних забезпечити підвищення ефективності аграрного господарювання в умовах виснаження природних ресурсів (у тому числі деградації ґрунту та вичерпання джерел прісної води), а також адаптацію галузі до кліматичних змін, зокрема – через виведення і використання насіння посухостійких сортів сільськогосподарських рослин, прогнозування засух, розробку систем оцінки впливу цих змін і їх завчасного попередження.

Враховуючи специфіку розвитку вітчизняного агропромислового комплексу та особливості функціонування та розташування аграрних наукових установ, виділяється проблема детальної розробки концепції створення та розвитку інноваційних структур, сферою інтересів яких буде сільське господарство. Організаційно-управлінський фактор діє в тому випадку, коли фірми інтегруються з науковими установами, центрами, університетами тощо, внаслідок чого виникають нові організаційні форми, які забезпечують розвиток інноваційної діяльності. До них відносяться: технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори, регіональ-

ні науково-промислові комплекси, науково-технічні центри, спеціалізовані підрозділи фірми (творчі бригади, проектні групи), венчурні фірми та ін.

Таким чином, широке застосування інновацій є обов'язковим елементом сучасного агропромислового виробництва, вирішенням соціально-економічних проблем АПК, пов'язаних з пошуком механізмів підвищення економічних показників діяльності сільськогосподарських підприємств і забезпеченням населення високоякісною сільськогосподарською продукцією.

Інноваційний розвиток АПК означає його якісне реформування, яке базується на зростанні виробничих показників з одночасним удосконаленням соціально-економічного механізму сільського господарства, а також взаємопов'язаних з ним галузей. Цей процес повинен забезпечуватися постійним використанням більш досконалих технологій виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, нових сортів культур рослин і порід тварин, прогресивних моделей соціально-економічного розвитку, сучасних моделей інформаційних технологій.

Буткова А. Ю., Мантрова Є. В.
НТУ «ХП»

ШЛЯХИ ЕКОНОМІЧНОГО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ В УКРАЇНІ

Щорічно кожна людина продукує близько 250 кг побутових відходів. Куди ж має подітися те, що ми звично вважаємо відходами? Однозначна екологічна відповідь – має бути перероблено. Тому вкрай необхідним для України є визначення шляхів забезпечення економічної ефективності заходів з утилізації сміття. На теперішній час в країні працюють лише два сміттєспалювальні заводи у Києві та Дніпропетровську. Їх робота не є прибутковою, а термін експлуатації вже фактично вичерпаний. Тому в нашій державі в першу чергу необхідно підготувати законодавчу базу з метою значного стимулювання бізнесу сучасних технологій переробки відходів з отриманням енергії та вторинних ресурсів.

Найкоротшим шляхом до успіху в організації бізнесу з переробки сміття в Україні є використання передового світового досвіду. В передових країнах світу майже все сміття переробляється на відміну від України, де складається на звалищах 97% відходів. Одним з лідерів щодо пе-

перобки сміття є Швейцарія, де все сортується і переробляється. Система сортування сміття доведена до крайності, здаються окремо: папір, картон, батарейки, скло, ПЕТ-пляшки, електричні прилади, консервні та алюмінієві банки, лампи денного світла, трупи тварин (закопувати заборонено), машинне мастило окремо від рослинного, харчові відходи, рослини, зола, тирса, листя з газону, гілки, прострочені ліки тощо. Штраф за порушення правил становить 10000 франків.

Окрім впровадження сучасних технологій поводження з відходами, в Україні необхідно створити цілу індустрію «захисту від промисловості та побутових відходів»: це галузь, яка вироблятиме очисне обладнання, фільтри, вимірювачі забруднень, уловлювачі шкідливих речовин, що може бути застосовано не тільки великими, а й середніми та малими фірмами.

Незважаючи на показники прибутковості в цивілізованих країнах, сміттєпереробний бізнес в Україні майже не розвивається. Національну програму «Чисте місто» відкладено на невизначений термін. Проблемі утилізації відходів треба приділяти значно більше уваги на державному рівні, а також на рівнях регіонів, кожного підприємства і навіть окремого домогосподарства. Стан довкілля і діяльність сміттєпереробних підприємств мають бути гласними, доступними для контролю громадськими організаціями та широкими верствами населення. Серед населення слід поширювати знання щодо цивілізованого поводження з відходами, заповедження роздільного збирання відходів. Вирішення екологічних проблем, зокрема, утилізація відходів має велике соціальне значення і, в значній мірі, може об'єднати суспільство навколо забезпечення сталого економічного розвитку.

Вельможная Ю. Л.
ХНАДУ

ВЛИЯНИЕ ТРАНСНАЦИОНАЛЬНЫХ КОРПОРАЦИЙ НА ЭКОНОМИКУ УКРАИНЫ

Формирование глобальной системы производства и глобальных коммуникационных сетей приводит к динамическому перемещению ресурсов во всем мире: капитала, технологии и человеческих ресурсов, расширяя возможности стран. Рост значимости транснациональных корпораций (ТНК) объясняется ослаблением межгосударственных границ и расширением сотрудничества и взаимодействия разных международных

организаций. Ежегодно на международные рынки выходят новые ТНК, распространяя свое влияние на страны, включая Украину. На начало 2013 г. в Украине присутствует более 30 международных корпораций. Наиболее влиятельные среди них: Shell, Nestlé, Alcatel, Kraft Foods (Mondelez International), British American Tobacco, Coca-Cola, British Petroleum, Danone, Hewlett-Packard, McDonalds Corporation, Huawei, Metro, Cash&Carry, Samsung, Siemens, PepsiCo, Procter&Gamble, SUN Inbev, Toyota, Unilever. Значительное распространение в экономике Украины получили мощные производственные FMCG-компании, которые производят товары ежедневного спроса (продукты питания, напитки, косметику, бытовую химию и т.д.), значительно влияя на ассортимент этих товаров в Украине. Кроме того, они содействуют расширению и модернизации промышленного потенциала страны, создают новые рабочие места.

Следует отметить, что позиции украинских производителей были наиболее слабыми в этих сегментах рынка. В период накопления и перераспределения капитала, иностранные ТНК заняли лидирующие позиции в Украине в производстве табака, нефтепереработке, в части рынка безалкогольных напитков, пива, рекламы, в ИТ, в международной сети телекоммуникаций и т.д.

Основным средством влияния ТНК на экономику страны является прямые иностранные инвестиции (ПИИ). Именно за счет крупных ТНК осуществляется основной приток ПИИ в экономику Украины, поскольку они имеют больше возможностей для защиты своих интересов в условиях непрогнозируемой государственной политики. К 2013 г. в экономику Украины иностранные инвесторы вложили 54 млрд. долл. ПИИ, что в расчете на душу населения составляет 1199 долл. США. Анализ структуры ПИИ по видам экономической деятельности показал, что существующие тенденции не отвечают потребностям модернизации украинской экономики и характеризуются неравномерным распределением: иностранные инвесторы вкладывают капитал главным образом в финансово-посреднические сферы с быстрым оборотом вложенных средств и с высокой прибылью.

Отсутствие интереса иностранных инвесторов в инновационном развитии предприятий не позволяет изменить существующую отраслевую структуру промышленности. Интересы ТНК в обрабатывающей промышленности проявляются в пищевой промышленности. В украинской пищевой промышленности доминируют швейцарская компания

Nestle, американские компании Coca-Cola и McDonalds Corporation, бельгийская ABInBev, Kraft foods и оффшорные агропромышленные корпорации (Кипр, Белиз, Британские Виргинские острова), англо-голландская Unilever.

В связи с этим можно утверждать, что для национальной экономики Украины, которая испытывает острую потребность в финансировании развития, привлечении инвестиционных ресурсов, создании высокотехнологичного производства, стимулировании научно-технического прогресса процессы транснационализации имеют огромное значение; транснациональные корпорации являются главными субъектами международных экономических процессов в условиях глобализации.

Божидай І. І.
ХНУБА

МІСЦЕ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується рядом ознак, що свідчать про формування нової моделі економічного росту, а саме: глобалізація бізнесу, динамічний розвиток конкуренції, поява нових прийомів та методів організації виробництва, скорочення життєвих циклів товарів. В наслідок даних умов успішною діяльність може бути лише у тих підприємств, що можуть правильно обрати та розробити свою стратегію, яка дозволяє сконцентруватися на пріоритетних напрямках господарської діяльності, використовувати гнучкі форми організації та управління виробництвом, ефективно використовувати наявні ресурси та свої досягнення. У зв'язку з цим питання, пов'язані з прийняттям стратегічних управлінських рішень, постають особливо актуально. А в даному розрізі акцент слід зробити на конкурентних стратегіях, як таких, що забезпечують конкурентні переваги та визначають конкурентоспроможність підприємства.

Автором визначені поняття «конкурентна стратегія» та місце конкурентної стратегії в системі стратегічного управління.

Аналіз фахової наукової літератури дозволив автору сформулювати основні принципи формування поняття «конкурентна стратегія», що в свою чергу дає змогу навести власне тлумачення. Конкурентна стратегія – це динамічний довгостроковий цілеспрямований комплекс взаємо-

пов'язаних заходів, підпорядкований загальній меті підприємства, що ґрунтуються на внутрішніх можливостях підприємства, направлений на досягнення та утримання бажаного рівня конкурентоспроможності, конкурентних переваг, стійкої конкурентної позиції підприємством та здатний нейтралізувати вплив конкурентних сил, на основі якого побудована стратегія конкуренції.

Суттєвою особливістю побудови стратегії підприємства, що визначає її як багаторівневу структуру, є ієрархія організаційної побудови підприємства, яка зорієнтована на досягнення окреслених цілей. Місце конкурентної стратегії в системі загального управління відображено на рис. 1.

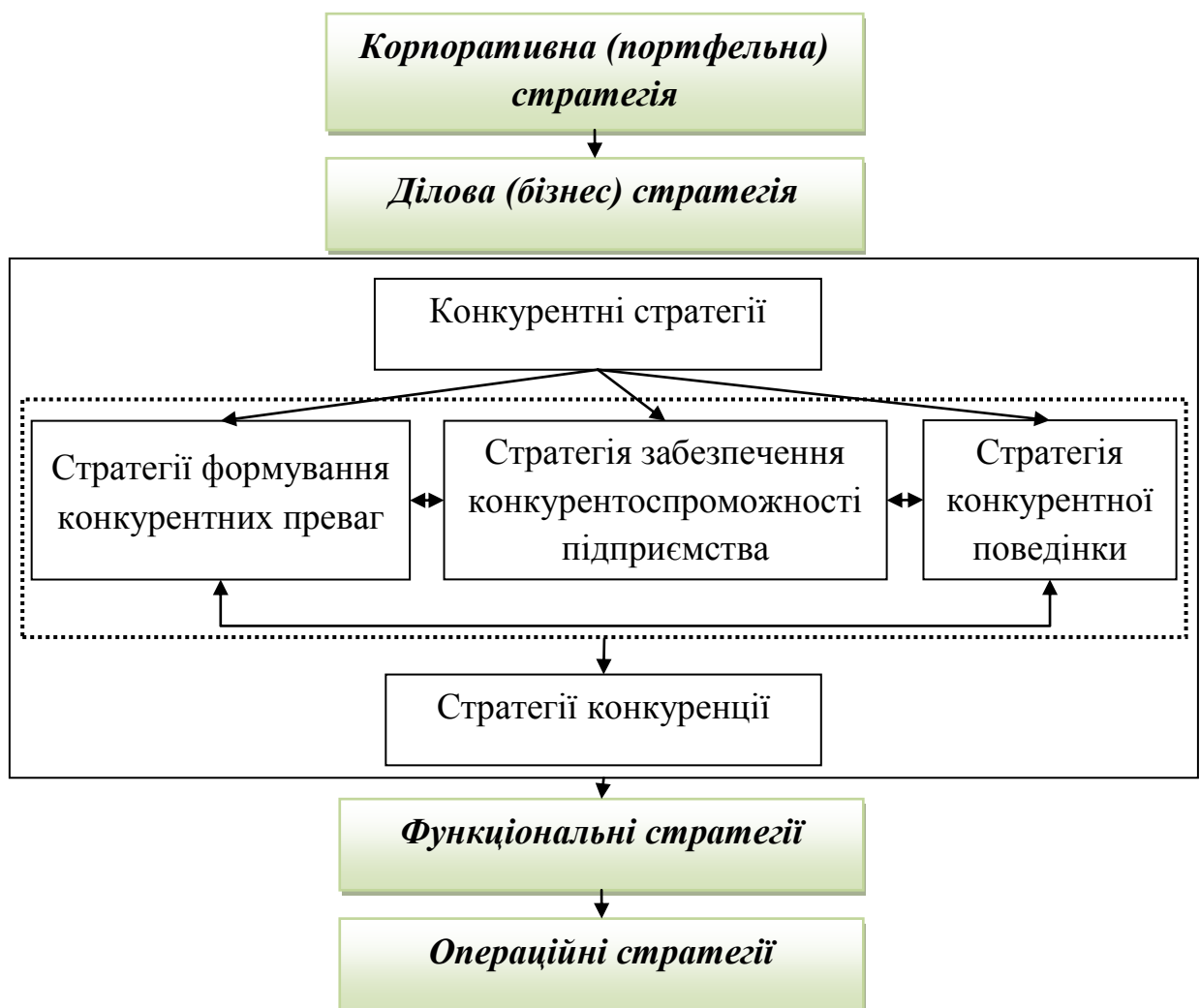

Рис. 1 – Ієрархічна структура стратегічного управління підприємством

Отже, сформоване визначення поняття «конкурентна стратегія» та відображене її місце в ієрархічній системі загального стратегічного управління підприємством. Для подальшої роботи, необхідно визначити принципи та алгоритм формування конкурентної стратегії підприємства.

Воздроганова А. О.
ХНУ им. В. Н. Каразина

МАЛЫЙ БИЗНЕС И ГЛОБАЛИЗАЦИЯ

В настоящее время международные экономические отношения находятся в стадии серьезных трансформаций. Важнейшую роль играют процессы глобализации и формирования постиндустриального общества. В ряду этих изменений происходит и процесс интенсивного развития малого бизнеса: расширяются сферы его функционирования и перечень выполняемых им функций. Однако в связи с плачевным экономическим положением в Украине, вызванным политическими проблемами, развитие малого предпринимательства, в первую очередь производственного, практически прекратилось, и перспективы его выхода из кризиса пока не просматриваются. Европейский вектор развития экономики, избранный Украиной, и глобализация мировой экономики делают проблему дальнейшего выживания и развития малого бизнеса Украины ещё более острой. Поэтому вопросы поиска направлений развития украинского малого бизнеса являются актуальными.

Глобализация как процесс – это результат развития производственных сил и интеграции всех сфер общественной жизни, в результате чего производственный процесс в одной стране становится составной частью процесса, который происходит в интернациональном или мировом масштабах. Характер взаимосвязей Украины с глобализирующимся миром является одним из самых трудных и важных вопросов нынешнего развития.

Процесс развития малого бизнеса в Украине тормозится рядом существенных причин, к которым можно отнести: слабую инновационную инфраструктуру, практическое отсутствие государственного субсидирования малого бизнеса, неразвитость системы кредитования малого бизнеса, неэффективную систему налогообложения, слабую организацию управления развитием малого бизнеса на государственном уровне.

Несовершенство государственного регулирования и управления при существующей организации экономической власти можно считать одним из главных препятствий для развития малого бизнеса, что особенно заметно в условиях глобализации мировой экономики.

Неблагоприятная экономическая атмосфера, которая сложилась в Украине, существенно ограничивает возможности малого бизнеса (в первую очередь производственного), не позволяя ему нормально зарождаться и развиваться. Роста количества малых предприятий в Украине за последние 10 лет практически не наблюдается (около 7 МП вообще и менее одного производственного МП на 1000 человек населения, что в 5–10 раз меньше, чем в развитых странах). Каждое украинское предприятие, которое пытается выйти на внешний рынок, сталкивается со многими проблемами технологического, организационно-управленческого и административного характера. Кроме того, экономический порядок, который сформировался в Украине, имеет в своей структуре очень значительную коррупционную составляющую. Коррупция существенно снижает конкурентоспособность страны и бизнеса в ней. При этом она делает Украину менее привлекательной для инвестиций, ослабляет конкуренцию, препятствует повышению эффективности ведения бизнеса.

Для повышения оперативности управления развитием малого бизнеса необходимо пересмотреть организацию взаимоотношений между правительством и малым бизнесом. При этом необходимо также работать над созданием в стране экономического порядка, который бы стимулировал процесс развития малого предпринимательства, а не тормозил его.

Кроме этого, важно отметить, что эффективная государственная поддержка и стимулирование развития малого бизнеса станут реальностью только тогда, когда будут приняты организационные и административные меры, существенно повышающие степень участия малого бизнеса в реформировании законодательной системы.

Меры государственной инфраструктурной, финансовой, информационной поддержки малого бизнеса, если они будут приняты своевременно и в достаточном объеме, безусловно, помогут его развитию в условиях глобальной конкуренции.

ЦИКЛИЧНОСТЬ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ И ВНЕШНЯЯ ТОРГОВЛЯ УКРАИНЫ

За годы независимости экономику Украины «сотрясли» три наиболее крупных кризиса: в 1998–1999 гг., в 2008–2009 гг. и 2013–2014 гг. Все они возникали наряду с мировыми, поэтому были неизбежно взаимосвязаны с внешнеэкономической деятельностью страны. Колебания показателей экспорта и импорта имеют периодичный характер, который позволяет оценивать не только текущее состояние экономики, но и осуществлять прогнозы на будущее.

Рассмотрим изменение объемов импорта и экспорта за период последних 13 лет. Статистические данные представлены на январь–октябрь 2002–2015 гг. и указаны в миллиардах долларов США.

Объемы экспорта: в 2002 г. – 14,5, в 2003 г. – 18,5, в 2004 г. – 26,5 в 2005 г. – 39,9 в 2006 г. – 31,2, в 2007 г. – 28,2, в 2008 г. – 59,4, в 2009 г. – 31,6 в 2010 г. – 51,4 в 2011 г. – 55,7 в 2012 г. – 57,2, в 2013 г. – 51,9, в 2014 г. – 46,2 в 2015 г. – 31,3.

Объемы импорта: в 2002 г. – 13,6, в 2003 г. – 18,2, в 2004 г. – 23,3, в 2005 г. – 48,2, в 2006 г. – 35,9, в 2007 г. – 29,2, в 2008 г. – 75,5, в 2009 г. – 35,9, в 2010 г. – 60,7, в 2011 г. – 67, в 2012 г. – 69,9, в 2013 г. – 63,4, в 2014 г. – 45,6, в 2015 г. – 30,9.

Можно утверждать, что после кризиса 1998 г. в 2002–2005 гг. наблюдалось повышение значений показателей внешней торговли и единственный отрезок относительно стабильного экономического роста страны. Далее в 2006 году эти показатели резко снизились и до 2007 года имели отрицательную динамику роста. В 2008 году замечено сильное повышение этих показателей, особенно, импорта, что обусловлено вхождением Украины в мировой кризис. В 2009 году оба показателя вновь падают, но уже в 2010 году наблюдается обратная тенденция – до 2012 года импорт и экспорт увеличиваются. С 2013 по 2015 год значения этих показателей заметно снижаются.

Рассматривая эти изменения с точки зрения цикличности экономических процессов, можно выделить следующее: после кризиса 1998 г. экономика страны начала стабилизироваться и показатели внешнеэкономической деятельности начали неуклонно возрастать, после чего был

резкий спад этих показателей, что сопряжено с кризисом 2008-2009гг. После этой депрессии показатели импорта и экспорта вновь постепенно повышаются, но после 2013 г. вновь происходит обвал, что обусловлено новым кризисом. Итак, наблюдается следующая закономерность: кризис, снижение объемов импорта/экспорта, их повышение, следующее понижение, связанное с очередным кризисом.

Также, можно отметить, что с 2008 года эти колебания заметно учащаются, поэтому в экономике Украины мало заметны периоды подъема и постоянства.

Таким образом, анализируя показатели внешнеэкономической деятельности Украины за последние 13 лет, можно выделить их циклические изменения и взаимосвязь с кризисными состояниями страны. Рассматривая эти колебания, можно осуществлять прогнозы, на будущее, что поспособствует повышению экономического роста страны.

Гречин В. М., Прийменко В. В.
НТУ «ХПИ»

ВПЛИВ ІНЖЕНЕРІЇ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Актуальність теми. Наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. глобальне суспільство зіткнулося з проблемами, обумовленими динамікою соціокультурних процесів, зростанням різноманіття форм штучного світу людини, створених інженерією, і нелінійністю інноваційних процесів в економіці. Найважливішими факторами, які актуалізували наукові пошуки в області інженерної освіти, виступають розвиток ринкових відносин, формування нової структури власності, зміна традиційних систем управління, розширення сфер підприємництва, виникнення середовища для розвитку бізнесу, підвищення рівня політичної передбачуваності та правової стабільності, поліпшення інвестиційного клімату. У результаті розширення сфер технічної діяльності людини відбувається розширення і сфер докладання професійної діяльності інженера, що, однак, не завжди супроводжується підвищенням культури та якості інженерної праці. У великому спектрі компетенцій інженера все більш важливу роль починає грати економічна компетентність, яка, проникаючи в усі структурні елементи його діяльності, знаходить статус його цілісній якості, позначеній нами як економічна культура.

При аналізі світового досвіду одним з ключових є висновок про те, що інноваційна здатність нації пов'язана не стільки з наукою, скільки зі станом інженерної системи країни, яка включає в себе як розробку нової продукції, так і організацію її виробництва та доведення до споживачів. Згідно сучасним уявленням, сутність інженерної праці укладено у створенні систем і процесів, які не можуть бути породжені природою без участі людини. Ця творчість є реакцією на конкретні потреби суспільства, а не випливає з необхідності застосувати результати відкриттів, зроблених в науці. Ці два процеси не мають між собою прямих зв'язків і в історії відомі багато випадків, коли інженери створювали системи, які змушували науковців серйозно змінювати свої уявлення про наукове знання. Таким чином, у своїй основі нововведення – це не наукова діяльність, пов'язана з пізнанням законів природи, а інженерна, в результаті якої створюються нові штучні об'єкти.

Радянська влада звела технічну інтелігенцію до рівня соціального прошарку, і соціальний статус інженера був дуже низький. Проблема полягає в тому, що протягом кількох поколінь українські інженери були відірвані від ринку як механізму постановки інженерних завдань. Основним постановником завдань за радянських часів була державна бюрократія, яка керувалася у своїх рішеннях головним чином міркуваннями політичної доцільності. У результаті цілі напрямки інженерної творчості не отримували розвитку, система зворотного зв'язку, що дозволяє коригувати конструкції створюваних продуктів у відповідність до вимог кінцевих споживачів, була відсутня. Але світовий досвід однозначно показав, що нововведення, що виникли за запитом ринку, мають набагато більшу ефективність, ніж нововведення, створені для демонстрації споживчих можливостей нових технологій.

Необхідні радикальні заходи у всій структурі формування інженерної системи країни. Повинен бути піднятий престиж інженерної професії, не на словах, а на ділі – у вигляді збільшення заробітної плати, компенсацій за використання інтелектуальної власності тощо. Потрібна державна підтримка системи підготовки інженерів, починаючи з викладання науково-технічних дисциплін у середній школі до аспірантури в технічних вузах. Потрібно створювати програми для розвитку інженерної системи країни. Прикладом може бути передвиборча програма ректора Національного Технічного Університету «Харківський Політехнічний Інститут» професора Сокола Євгена Івановича. Мета цієї програми: «НТУ ХПІ» повинен стати інноваційним, дослідницьким технічним ви-

щим навчальним закладом нового типу, що інтегрує передові навчальні технології, міждисциплінарні наукові дослідження та наукоємні технології світового рівня для підготовки інтелектуальної, інженерної еліти для економіки України. Адже саме інженерна система, яка поки ще зберегла свій потенціал, є базовим ресурсом підприємництва та всієї української економіки при переході її в інноваційну фазу розвитку.

Грідасова К. Г.
НТУ «ХП»

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СУТНОСТІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах поглиблення кризових явищ та посилення невідзначеності зовнішнього середовища пріоритетними завданнями в діяльності вітчизняних підприємств стають підвищення фінансової стійкості та забезпечення економічної безпеки своєї діяльності.

Питанням вивчення сутності фінансової стійкості присвячені праці багатьох вчених. Детальне вивчення означених в працях питань виявило значну сукупність позицій вчених щодо сутності фінансового стану та чинників впливу на нього, що обумовило необхідність уточнення сутності самого поняття «фінансовий стан» з метою подальшого визначення найбільш визначальних важелів його забезпечення та стабілізації.

Дослідження наукової думки в галузі теоретичного забезпечення фінансового стану підприємства виявило відсутність єдиного підходу щодо його тлумачення, а компаративний аналіз існуючих в літературі позицій дозволив виділити низку функціональних підходів (табл.1)

Таблиця 1 – Систематизація наукових підходів щодо сутності поняття «фінансовий стан»

Підхід	Фінансовий стан – це
Якісний	Потенційна можливість, спроможність ефективного здійснення діяльності
Сукупний	Сукупність виробничих сфер діяльності підприємства, що визначають її ефективність
Ресурсний	Сукупності наявних фінансових ресурсів, капіталу тощо
Системний	Складна інтегрована система діяльності підприємства

З огляду на дослідження сутності фінансового стану підприємства, доцільно визначати його як синтез якісного, системного та ресурсного підходів з таких позицій: 1) фінансовий стан підприємства одночасно виступає і причиною і наслідком фінансово-господарської діяльності; 2) оцінка фінансового стану як будь-яка аналітична процедура повинна виступати основою прийняття управлінського рішення; 3) рівень фінансового стану є індикатором не лише ефективності діяльності підприємства та і діагностичним інструментом визначення потенційних можливостей розвитку підприємства.

Грунтуючись на вищезазначеному, фінансовий стан – це комплексна характеристика діяльності підприємства, яка виступає індикатором її ефективності та мірою потенційних можливостей розвитку підприємства на основі інтеграції внутрішніх й зовнішніх резервів.

Гурова Ю. В., Мірошник М. В.
НТУ «ХП»

ДОСЛІДЖЕННЯ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ФАКТОРУ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Значимість раціональної товарної політики визначається тим, що саме дана складова маркетингової діяльності забезпечує товару такі характеристики, які зумовлюють його конкурентоспроможність на ринку і створюють умови для отримання підприємством високого прибутку. Роль товарної політики зростає в умовах нестабільного висококонкурентного й досить динамічного ринкового зовнішнього середовища. У підприємств з'являються нові партнери, ускладнюються виробничі зв'язки, змінюються ціни на ресурси та зовнішнє інституційне середовище. Особливо важливі дані аспекти маркетингової діяльності для підприємств, у яких задіяний великий капітал, освоюються складні технології, виробляються і просуваються на ринок нові та ексклюзивні товари, формуються складні внутрішньо корпоративні відносини. У цьому зв'язку актуалізується проблема пошуку найбільш просунутих схем і моделей товарної політики підприємства, вибору інструментів та механізмів їх адаптації до умов конкретного ринку. Резюмуючи вищевикладене метою роботи стало розробка методологічних рекомендацій з удосконалення

товарної політики як інструментарію підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Роль товарної політики практично в усіх галузях народного господарства України обумовлена тим, що, в кінцевому рахунку, задоволення потреб споживачів залежить від споживчої цінності товару, яка формується в результаті вдосконалення товарної політики. У зв'язку з цим нами деталізовано розширене трактування визначення товарної політики з урахуванням галузевого аспекту, відповідно до якого під товарною політикою підприємств певної галузі розуміється застосування сукупності заходів, спрямованих на вдосконалення ключових факторів ринкового успіху товару (якість, ціна, відповідність ціни якості, дизайн, наявність технологічного пакету, до і після продажний сервіс) з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства, яке функціонує в умовах нестабільності зовнішнього середовища. Етапи формування та вдосконалення товарної політики підприємства з урахуванням глобалізації, конкуренції представлені на рисунку 1.

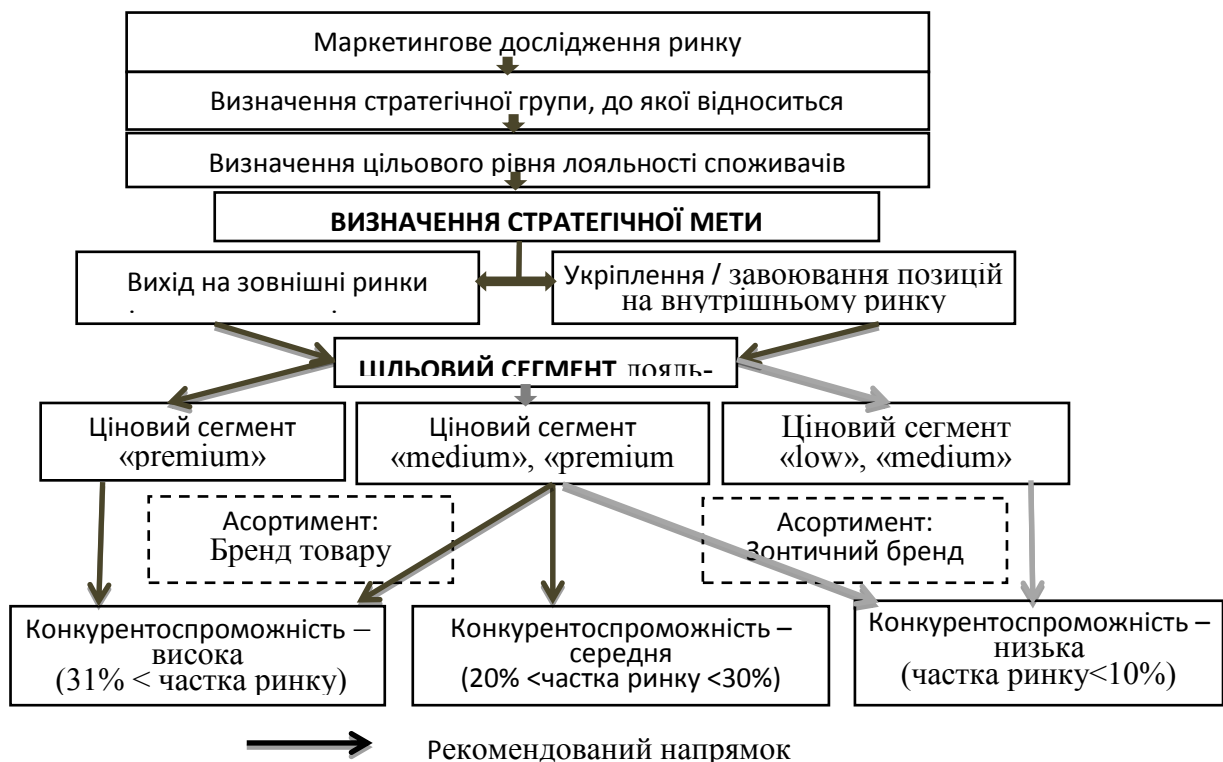

Рис. 1. Алгоритм підтримки маркетингових дій з удосконалення товарної політики підприємства

Таким чином практичне використання означеного алгоритму створить умови для формування активно ринкового стратегічного напрямку розвитку. В той же час, зміна властивостей товару шляхом проведення інноваційної політики, створення емоційного зв'язку бренду з споживачем призведе до підвищення конкурентоспроможності підприємства та його сталості на ринку в умовах нестабільності факторів зовнішнього середовища.

Демиденко М. С.
НТУ «ХП»

ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Світова фінансово-економічна криза негативно вплинула на ряд макроекономічних показників України, що в свою чергу призвело до спаду виробництва, загальних неплатежів, зростання державного боргу та його дефіциту, безробіття і звичайно ж загострення соціальних суперечностей. Тому для подолання цих негативних тенденцій в розвитку економіки країни актуальним є співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями, зокрема Міжнародним валютним фондом.

Україна увійшла до складу МВФ 3 вересня 1992 р., одночасно ставши членом Світового банку. Україні було виділено квоту в 10678 акцій на загальну суму у 1,3 млрд. дол. США. Валютну готівку за членство України в банку на суму \$7,9 млн. внесли Нідерланди, що є країною-опікуном нашої держави в цій банківській структурі. Таким чином, Україна, починаючи з 1994 р., отримує від МВФ кредити Stand-by.

Нажаль, для погашення заборгованості перед МВФ, Україна вимушена брати нові кредити у досить великих розмірах, у зв'язку з чим фінансовий борг країни стає нагадувати фінансову піраміду. Україна через надмірні зовнішні запозичення перетворюється на державу, яка сидить на «кредитній голці». Окрім того, за рахунок залучення зовнішніх коштів вітчизняна економіка розвиватись не буде, бо досягти за короткий чотирьохрічний термін структурних реформ неможливо. Таким чином, основним завданням уряду України повинно бути не відновлення співробітництва з МВФ, а перебудова економічної політики. Отримання наступних траншів, не є засобом подолання кризи, а лише відтягує час до неминучого дефолту.

Міжнародні фінансові організації мають велике значення для покращення економічного становища України. Співпраця України з МФО сприяє поліпшенню макрофінансових показників стабілізації, формуванню конкурентного ринкового середовища, стабілізації національної грошової одиниці, активізації інвестиційного процесу, розвитку приватного підприємництва.

Продовження співпраці України з Міжнародним валютним фондом може принести користь економіці країни, але при цьому присутні й деякі ризики. Так співпраці з МВФ має стати гарантією проведення структурних реформ в українській економіці, створення достатніх валютних резервів для повернення кредитів із відсотками, підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки, підвищення кредитного рейтингу країни на світовому фінансову ринку, сприяння удосконаленню банківської та грошово-кредитної системи держави.

Разом із тим, робота програми МВФ означає можливість появи ризиків, зокрема формування фінансової залежності країни від зовнішніх ресурсів, нарощення зовнішнього боргу держави, формування «споживацького» типу економіки, перетворення проблеми обслуговування боргу в проблему запозичення, зубожіння населення в довгостроковій перспективі через підвищення тарифів на газ та опалення, замороження соціальних виплат та загроза дефолту.

Доломан К. А.
ХНАДУ

РОЛЬ ТРАНСНАЦИОНАЛЬНЫХ КОРПОРАЦИЙ В МИРОВОМ ХОЗЯЙСТВЕ

В современном мире одним из важнейших участников международной экономической деятельности стали ТНК. ТНК – транснациональная корпорация – крупная фирма (или объединение фирм разных стран), имеющая зарубежные активы (капиталовложения) и оказывающая сильное влияние на какую-либо сферу экономики (или несколько сфер) в международном масштабе. В литературе так же используются синонимы ТНК «многонациональные фирмы» и «многонациональные корпорации».

По критериям ООН к ТНК относят компании, которые: имеют производственные ячейки не менее чем в двух странах; производят согласованную экономическую политику под централизованным руководством; производственные ячейки активно взаимодействуют друг

с другом – обмениваются ресурсами и ответственностью. Исследователи среди особенностей ТНК выделяют: 1) снижение издержек производства и сбыта за счет эффекта масштаба; 2) улучшение качества продукции и сокращение сроков поставок; 3) выпуск продукции с высокой добавленной стоимостью; 4) повышение конкурентоспособности за счет снижения цен и повышения уровня технических характеристик; 5) использование стратегических альянсов и слияний для расширения экспансии на мировом рынке.

На долю ТНК приходится: 40% мирового товарооборота услугами, 90% продажи патентов, лицензий, ноу-хау. Сотня крупнейших ТНК контролируют 40-50% всех зарубежных активов. Если сравнить активы этих компаний (около 20 трлн. долл. США), то получится, что они владеют приблизительно 16% производственных активов всего мира. В 2014 г. журнал Forbes опубликовал список крупнейших ТНК мира. Среди них можно выделить: китайскую компанию ICBC, с оборотом в 148 млрд. долл. США, прибылью в 42 млрд. и активами в 3024 млрд. долл. США; ChinaConstructionBank – ее оборот 121 млрд., прибыль – 34 млрд., а активы – 2449 млрд. долл. США; компания JPMorganChase (США) с оборотом 105 млрд., имеет прибыль в 17 млрд., и активы в 2345 млрд. долл. США.

Развитие транснационального бизнеса оказывает глубокое влияние на экономику отдельных государств, промышленно развитых и развивающихся. В этом есть положительные и отрицательные стороны.

К положительным факторам деятельности ТНК относят: 1) ТНК, для качественного улучшения своих товаров и услуг, активно вкладывают капиталы в научно-техническую сферу, что положительно сказывается на научном прогрессе в целом; 2) ТНК обеспечивают занятость местного населения. Так, по данным ЮНКТАД, число рабочих мест в филиалах ТНК в развивающихся странах увеличилось с 1985 по 1992 гг. в два раза, т.е. на 12 млн. чел.; 3) ТНК, открывая новые филиалы, способствует экономическому развитию отдельных регионов; 4) ТНК вносят вклад в противоречие местных производителей, в процесс международного разделения труда; 5) Активная производственная, инвестиционная и торговая деятельность ТНК способствует экономической интеграции, создает устойчивые экономические связи между странами, что обеспечивает постепенное «растворение» национальных экономик в едином мировом хозяйстве и ведет к созданию глобальной экономики; 6) ТНК часто занимаются благотворительностью.

Самым главным аргументом противников ТНК является их неоспоримо сильное влияние в мировой экономике. К отрицательным факторам деятельности ТНК также относят: 1) Монопольные цены; 2) Зарплата в ТНК обычно превышает среднюю зарплату по региону, что дестабилизирует рынок труда; 3) Местные фирмы вытесняются с рынка.

Донська Ю. А., Луценко Ю. А.
НТУ «ХП»

РОЗМЕЖУВАННЯ КОРУПЦІЇ ТА СУПУТНІХ ЯВИЩ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ

Важливість боротьби з корупцією не викликає заперечень у більшості дослідників. Але незважаючи на актуальність боротьби з цим явищем для багатьох країн світу у економічній літературі й досі немає єдиного загальноприйнятого визначення корупції, що призводить до того, що окремі прояви корупції випадають з поля зору дослідників, а інші супутні явища, що не є за своєю сутністю корупційними розглядаються як різновид корупційних дій.

Далі ми спробуємо розмежувати корупцію та інші супутні явища, що можуть мати схожі зовнішні прояви.

Відокремлення корупції від супутніх їй явищ має не лише теоретичне але й важливе практичне значення, бо дозволяє, не розпилюючи увагу і ресурси, сконцентруватися на усуненні чинників, що призводять до виникнення та поширення корупції.

На нашу думку, найважливішим з усіх існуючих критеріїв, що відокремлюють корупційні прояви є здатність корупціонера впливати на дотримання клієнтом корупційної угоди вимог чинних формальних правил і визначати, таким чином, рівень його трансакційних витрат бюрократичних процедур.

Основною перевагою даного критерію розмежування корупції та супутніх явищ є не тільки те, що він дозволяє відокремити від корупції такі явища як тіньова економіка та рента менеджерів, а й виділити причини виникнення корупції – здатність чиновників впливати на рівень трансакційних витрат бюрократичних процедур.

Таким чином розмежування корупції та супутніх явищ є необхідною умовою подолання корупції.

ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ В ПРОЦЕСІ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Держава існує «за запитом суспільства» – там, де вона порівняно більш ефективна, а її природа визначається владними відносинами, що виникають між громадянами та державним апаратом. Держава є організацією, тому що громадяни делегують їй частину своїх прав; а поділ прав між громадянами й державою фіксується в конституції. Держава виступає одним із головних інститутів, а більш точно – системою інститутів влади й керування, що підтримують стабільність суспільства й інституціональних перетворень, беручи участь у їхньому здійсненні.

Узагальнення сучасних тенденцій змін інституціональної теорії держави продемонструвало, що для України, яка розбудовує економіку на ринкових засадах і водночас створює інститути громадянського суспільства, питання ефективності держави набувають особливої актуальності. Темпи інституціональних змін не відповідають темпам соціально-економічних трансформацій, продовжується співіснування інститутів, успадкованих від колишньої централізовано-планової економіки, новотворених інститутів ринку та їх гібридних форм. При цьому ефективність інститутів державою не забезпечується.

У зв'язку з вищезазначеними проблемами концептуальними орієнтирами модернізації державного управління мають стати наступні: модернізація системи державного управління у відповідності до нового інституційного дизайну, заснованого на політичному цілепокладанні, врахуванні інтересів владних груп, але через систему норм та права; впровадження інноваційної моделі розвитку економіки України, утвердження її як високотехнологічної держави, економіка якої є технологічно конкурентоспроможною, здатною до створення, впровадження, просування та удосконалення передових технологій, які задовольняють зростаючі потреби споживачів.

Економічні процеси, що протікають в Україні, мають нестабільний характер, і, як наслідок, потребують ефективного регулювання. Здійснення дій щодо стабілізації економічних процесів неможливе без чіткого усвідомлення їх сутності, засобів впливу на траєкторії розвитку економіки, а також глибокого аналізу різноманіття траєкторій, за якими може

розвиватися економіка. Дослідження в цій галузі мають не тільки теоретичне, а й практичне значення.

Для економічної системи країни необхідно знайти оптимальне керування, використання якого забезпечить стабілізацію траєкторії розвитку економіки держави, тобто такого керування, за якого не спостерігатимуться «катастрофи» (дефолти, дефіцити, непомірна інфляція), а точки функції корисності в різні моменти часу утворюватимуть стабільну траєкторію без різких підйомів та спадів.

Державне управління за сучасними стандартами означає поєднання порад і рекомендацій експертів, власного досвіду та досвіду успішних країн світу в єдину систему, пов'язану спільними цілями, термінами і ресурсами. Вкрай необхідно залучити у цей процес і всі без винятку регіони з їх традиціями, історією, культурою, цінностями, соціальним складом та потенціалом розвитку. Без цього жодні сучасні управлінські технології та інструменти не принесуть очікуваного результату.

Для впровадження моделі інноваційного розвитку необхідно нагромадити науково-технічний і виробничий потенціал у перспективних напрямках, одержуючи при цьому конкурентні переваги. Реалізація інноваційної моделі розвитку дозволить нашій країні вийти на траєкторію стійкого економічного зростання.

Досягнення окреслених орієнтирів вимагає посилення демократизації політичної системи та формування громадянського суспільства, завершення створення інституціональної інфраструктури.

Запорожець Т. О.
ХІ ДВНЗ «УБС»

АНАЛІЗ ВЕЛИЧИН ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ ТА МІНІМАЛЬНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ

Дослідження прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати як важливих соціально-економічних показників, що допомагають аналізувати як стан світу в цілому, так і певної країни, залишається актуальним у всі часи.

За визначенням, прожитковий мінімум – вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору пос-

луг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості. Мінімальна заробітна плата, відповідно, є законодавчо встановленим розміром зарплати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може провадитися оплата за виконану працівником місячну, а також погодинну норму праці.

Протягом останніх десятиліть в Україні спостерігається невідповідність розміру прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати реальним умовам існування. А між тим, вірне співвідношення між цими показниками характеризує межі соціального стандарту населення. Загалом у світі вважається неприпустимим, щоб мінімальна заробітна плата була меншою за прожитковий мінімум. Проте деякий період в Україні спостерігалась саме така ситуація (рис. 1). Також сучасні економічні обставини, а особливо знецінення гривні, посприяло погіршенню аналізованих в роботі показників нашої країни.

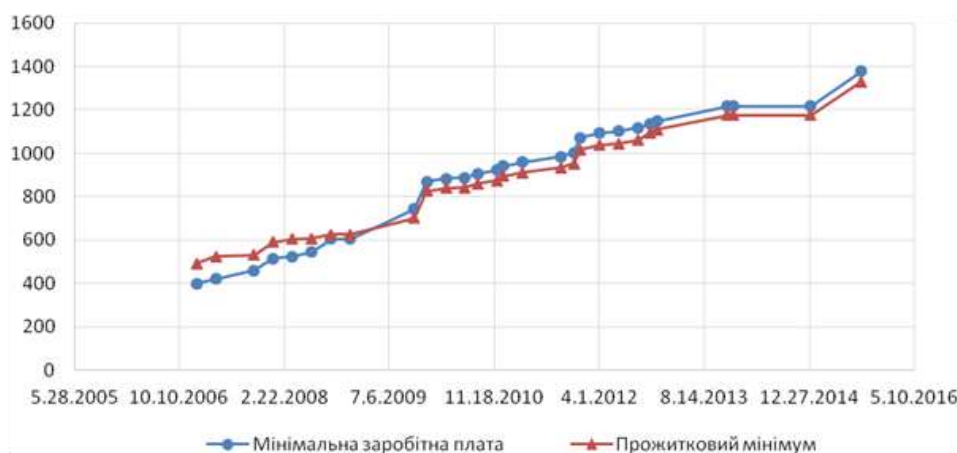

Рис. 1 – Порівняння змін прожиткового мінімуму та мінімальної зарплатні в Україні в 2007-2015 рр.*

*Побудовано автором на основі консолідованих даних ЗУ «Про Державний бюджет України» за різні роки

На основі графіків можна зробити висновок про зростання прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати, але темп приросту є низьким та з великою періодичністю зміни. Проте економічна обґрунтованість показників заважає сприятливому соціально-економічному клімату та покращенню рівня життя в Україні.

Для поліпшення ситуації, на нашу думку, потрібно здійснити ряд дій:

– Створити ефективнішу законодавчу базу, що не лише відповідає рівню життя населення в Україні, але й сприятиме підвищенню цього рівня;

– Удосконалити методики визначення мінімального прожиткового мінімуму та мінімальної зарплати, адже норми розрахунків є застарілими.

– Використання досвіду розвинених країн в цьому питанні. Наприклад, у США враховуються податки про розрахунку прожиткового мінімуму на відміну від України. Також у багатьох розвинутих країнах система визначення прожиткового мінімуму є більш прозорою, відсутня можливість коригування списку товарів і послуг, який затверджується КМУ, відсутня можливість перевірки розрахунку та інше.

Калашник Т. С.
НТУ «ХП»

ОСОБЛИВОСТІ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Час радикальних соціальних, політичних та економічних змін у будь-якій країні світу характеризується активізацією в економічній діяльності тіньових проявів. Тіньова економіка – явище не нове. Подібний економічний феномен властивий усім країнам, незалежно від рівня та моделі економічного розвитку.

Виникнення в Україні такого соціально-економічного явища, як тіньова економіка являються істотною перешкодою для економічного розвитку країни.

За оцінками експертів, саме в постсоціалістичних країнах тіньовий сектор практично на рівних функціонує з офіційною господарською діяльністю в більшості галузей національної економіки. Саме на початку перехідного періоду Україна зіткнулася з проблемою тіньової економіки.

Тіньова економіка – це складне явище, представлене як сукупність неконтрольованих і нерегульованих протиправних та законних економічних відносин між суб'єктами економічної діяльності, які мають на меті неофіційне отримання доходу.

Із закордонної літератури до нашого внутрішнього вжитку запозичено такі терміни: «тіньова економіка», «неформальна економіка», «скрита економіка», «неофіційна економіка», «вторинна економіка», «чорна економіка», «таємна економіка», «нелегальна економіка», «друга економіка», «чорний ринок» та інші. Даний перелік термінів віддзеркалює різні аспекти і структурні складові «тіньової» економіки, а також

підкреслює внутрішню якісну складність цього феноменального явища в суспільному житті.

Істотною проблемою є те, що здійснення переважної більшості «тіньових» операцій відбувається в правовому полі і доведення факту здійснення тіньової діяльності органами державної влади потребує неабияких зусиль.

Процес розвитку тіньової економіки формує ряд якісних ознак, які свідчатимуть про її існування. Такі властивості притаманні майже всім країнам, але в кожній мають свої особливості.

Основними особливостями тіньової економіки в Україні є:

1. Значне зрощення владних структур з тіньовими. Така «співпраця» здійснюється шляхом залучення фірмами у власний штат посадовців високого і найвищого рангу у вигляді «консультантів»;
2. Використання державного майна і організаційних структур для отримання неофіційного приватного доходу державних службовців;
3. Здійснення у складі великих державних підприємств тіньових (напівофіційно);
4. Необмежена нормативно-правове поле в державному законодавстві і значна кількість механізмів щодо здійснення тіньових операцій;
5. Відсутність чіткої межі між офіційною і тіньовою діяльністю;
6. Корумпованість державних службовців різних владних структур і, перш за все, контрольних служб: податкової, санепідемконтролю, пожежної безпеки та інших;
7. Службові зловживання.

Тіньова економіка в Україні – це результат системної кризи економіки, що виникла через невідповідність методів здійснення ринкових перетворень. Масштаби тіньової економічної діяльності істотно впливають на обсяги і структуру макроекономічних показників, що призводять до спотворення офіційних даних про їх величину. Тіньова економіка створює реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку держави. Також, високий рівень тінізації економіки негативно впливає на імідж країни, її конкурентоспроможність, ефективність реформ та подальший економічний розвиток.

ТАРГЕТУВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ ЯК ОПТИМАЛЬНИЙ РЕЖИМ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

Протягом останнього часу в Україні відбулися помітні позитивні трансформаційні зрушення, але національна економіка зазнає надзвичайно великих збитків через відсутність дієвих механізмів для забезпечення низько інфляційного середовища. Тому одним із пріоритетних завдань макроекономічного регулювання в Україні в сучасних умовах є розробка і запровадження нових підходів та інструментів для підвищення ефективності монетарної політики. Дедалі більшої популярності в економічних дослідженнях фахівців багатьох країн світу займає режим інфляційного таргетування, до якого переходить усе більша кількість як розвинених країн (Австралія, Велика Британія, Іспанія, Канада, Нова Зеландія, Швеція та ін.), так і країн із перехідною економікою – Білорусія, Грузія та інші.

Для України це вже друга спроба впровадити зазначений режим. У 2002 році, коли економіка України мала тенденцію до зростання та спостерігалася певна стабілізація макроекономічних показників в основних засадах грошово-кредитної політики на 2002 зазначалося, що Національним банком поступово будуть сформовані умови для переходу до визначення інфляції пріоритетним цільовим орієнтиром грошово-кредитної політики. З того часу проблема запровадження цього монетарного режиму постійно була однією із ключових тем для обговорення у колі фахівців з монетарної політики. Результати щодо ефектів ВВП не є настільки очевидним, але в більшості країн, що перейшли на даний монетарний режим спостерігається зниження загального рівні інфляції та приріст реального ВВП.

На сьогодні не існує єдиної думки серед теоретиків та практиків щодо доцільності переходу на інфляційне таргетування. Так побоювання щодо впровадження режиму таргетування інфляції переважно пов'язані з тим, що це може призвести до гальмування економічного зростання та підвищення рівня безробіття. Прихильники застосування інфляційного таргетування дотримуються іншої думки: «інфляційне таргетування за якого органічно поєднуються монетарні та немонетарні інструменти ці-

нової стабільності, інфляція на рівні 6-7% – це для нас найближче завдання, яке повинен ставити уряд»

Курячий В. С.
НТУ «ХП»

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Найбільш важливий вплив на визначення основного набору показників, які б в повній мірі характеризували ефективність діяльності підприємства, створюють галузеві особливості та специфіка виробничого процесу.

Виробництво органічно поєднує і забезпечує взаємодію таких чинників, як робоча сила, основні засоби, предмети праці. В процесі виробництва здійснюється виробниче споживання цих ресурсів з метою отримання споживних вартостей, спроможних задовольнити відповідні потреби людей. Тобто процес виробництва передбачає витрати ресурсів і отримання певних результатів. Проте на однакову кількість витрачених ресурсів підприємства можуть бути неоднакові за величиною результати.

З аналізу сучасних методик виходить, що для всебічної оцінки ефективності виробництва та її поглибленого аналізу необхідно широко використовувати традиційні показники рентабельності. В них акумулюється вплив усіх факторів – природних, економічних і організаційно-господарських. Але, можна з упевненістю стверджувати: економічна наука досі не має єдиного показника економічної ефективності через виняткову специфічність і універсальність його дефініції.

Суть показника економічної ефективності розкривається через співвідношення між ресурсами та результатами виробництва, за якого отримують вартісні показники ефективності виробництва.

Існує три варіанти такого співвідношення:

- 1) ресурси і результати виражені у вартісній формі;
- 2) ресурси виражені у вартісній, а результати – у натуральній формах;
- 3) ресурси виражені у натуральній, а результати – у вартісній формах.

Ми вважаємо обґрунтованою точку зору науковців, які зазначають, що не можна абсолютизувати ні один з показників, які використовують для визначення ефективності. Кожний з них має певне смислове навантаження, тому може бути використаний за відповідним цільовим призначенням. Так валова продукція характеризує ефективність з позиції створення споживної вартості, валовий дохід – оцінює ефективність в аспекті єдності двох сторін процесу виробництва споживання та накопичення, прибуток – ефективність виробництва з погляду інтересів господарств, як виробника споживної вартості.

Крім того, система показників оцінки ефективності діяльності підприємства повинна включати наступні етапи:

1. Аналіз платоспроможності, за показниками загального коефіцієнту покриття та коефіцієнту абсолютної (термінової) ліквідності;
2. Аналіз фінансової стійкості, за показниками коефіцієнту фінансової автономії, коефіцієнту фінансової залежності, коефіцієнту маневреності робочого капіталу та коефіцієнту забезпечення власними обіговими коштами оборотних активів.
3. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості, за показниками середньої оборотності дебіторської заборгованості, середнього строку погашення та частки дебіторської заборгованості в поточних активах.

Доповненням до даної системи показників у комплексній оцінці ефективності операційної діяльності підприємств є матричний аналіз, що базується на обчисленні та оцінці системи показників. Поряд з цим запропонована система оцінки ефективності базується на простоті й зрозумілості показників. Подібного роду розрахунки доцільно розробляти та впроваджувати в практику аналітичної роботи на підприємствах, що дозволить управляти ефективністю та раціональністю різних напрямків діяльності.

Подальші дослідження автори пов'язують із суттєвим розширенням методичних рекомендацій щодо визначення ефективності операційної діяльності підприємств.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ КРАЇН СВІТУ ТА ЙОГО СТАНОВИЩЕ В УКРАЇНІ

Характерною ознакою для сучасного світового господарства є нестача власних ресурсів кожної країни світу. Використання державою у своїй економічній діяльності залучених коштів на кредитній основі веде до формування державного боргу. Аналіз стану державного боргу та ефективності управління державним боргом набуває особливого значення в сучасних умовах розвитку та функціонування ринкової економіки. Як для України, так і для інших країн світу в скрутному фінансовому становищі державні запозичення будуть основним джерелом покриття дефіциту бюджетів.

За визначенням державний борг є сумою заборгованості держави своїм внутрішнім і зовнішнім кредиторам. Залежно від сфери розміщення державний борг поділяється на внутрішній і зовнішній.

Обсяги боргів переважної більшості країн світу постійно збільшуються, причиною чого є дефіцит бюджетів, витрати на підтримку національної валюти, фінансування соціальних та інфраструктурних програм, які не є співставними з державними бюджетами країн, що їх реалізують.

Чим більше державний борг в країні, тим більше в її політиці застосовуються такі поняття, як демократія і лібералізм. Чим розвиненіша прийнято вважати країну, тим більше у неї зовнішня заборгованість.

На тепер у 9 країн світу зовнішній борг перевищив 300% по відношенню до ВВП. Першою є Японія, в якій він складає 400% до ВВП, на другому місці – Ірландія, у неї 390% до ВВП. На тлі кризових макроекономічних явищ економісти зазначають, що почали зменшуватися ряди середнього класу на Заході. А також попереджають про майбутню інфляцію і навіть гіперінфляцію.

Протягом останніх 5 років сукупний обсяг державного боргу України зріс більш ніж втричі до 1 424,13 млрд. грн.. В структурі загального державного прямого та гарантованого боргу традиційно переважає зовнішній борг – 64% сукупного обсягу, 60% прямого та 88,4% гарантованого державою боргу станом на 01.06.2015 р. Зростання державного боргу у випадку України викликано як політичними, так і економічними проблемами України, а також війною на сході.

Подальше зростання обсягу державних запозичень України спричинить зниження рівня боргової безпеки держави, що, у свою чергу, може призвести до зростання відсоткових ставок на ринку державних запозичень, підвищення рівня оподаткування господарюючих суб'єктів, зменшення виробничого споживання внаслідок падіння інвестицій, впливу з країни сукупних валютних резервів, зниження міжнародного престижу країни та рівня життя населення.

В якості висновків варто зазначити, що зростання обсягів державної заборгованості в сучасних умовах глобалізації та певних перетворень, у всіх країнах світу з кожним роком набуває все більшої актуальності. Бо саме державні борги, а особливо зовнішні борги країн є одним із важливіших чинників впливу на економічну безпеку держави. Якби не були високі значення державного боргу, вони дійсно уповільнюють висхідні тенденції в економіці, але для кожної країни є своя гранична межа і власні параметри.

Лисенко Н. І.
НТУ «ХПІ»

СУЧАСНИЙ СТАН ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Зовнішня торгівля є однією з основних складових зовнішньоекономічних зв'язків держави. Згідно визначення Дж. Сакса, «економічний успіх будь-якої країн ґрунтується на зовнішній торгівлі. Ще не одній країні не вдалося створити ефективну економіку, ізолювавшись від світової економічної системи». Зовнішня торгівля посідає корінне місце у розвитку економіки України.

В умовах активізації процесів глобалізації світового господарства посилюється роль зовнішньоторговельних відносин країни. Саме міжнародна торгівля як форма міжнародних економічних відносин є складовою врівноваженого економічного розвитку суспільства, сприяє посиленню конкурентоспроможності національної економіки, підвищує рівень життя населення та забезпечує найповніше задоволення його потреб. З огляду на високий ступінь впливу екзогенних факторів на економіку України в сучасних умовах, зовнішньоекономічна діяльність зазнає негативних змін, що актуалізує необхідність дослідження її стану.

Зовнішня торгівля – це система економічних відносин між країнами, основна мета якої полягає у ввезенні та вивезенні товарів і послуг.

Об'єктами зовнішньої торгівлі є товари: готова продукція, сировина, напівфабрикати; продукти інтелектуальної власності: патенти, ліцензії, фірмові знаки та ін.; послуги: міжнародний туризм, транспортні, страхові, посередницькі, будівельні операції тощо. Зовнішня торгівля дає країнам можливість спеціалізуватися з тих видів діяльності, в яких вони мають порівняльні переваги, дисциплінує вітчизняних виробників, обумовлює вищу продуктивність праці.

Основними зовнішніми чинниками, що ускладнюють та обмежують право України входити у світове господарство як повноправного партнера є: посилення міжнародної конкуренції на товарних ринках, низька конкурентоспроможність української продукції; нові вимоги споживачів до якості товарів, тобто цінові фактори стали вторинними, а фактори новітніх технологій та гарантії якості продукції – первинними; застосування країнами-конкурентами форм протекціонізму та дискримінація українських експортерів, зокрема, ускладнення процедури сертифікації продукції; складність входження в міжнародне співробітництво з причини невідповідності міжнародним стандартам захисту прав інтелектуальної власності.

За даними Державної служби статистики України за 2014 р. експорт товарів становив 53913,5 млн дол. США, імпорт – 54381,8 млн дол. Порівняно із 2013 р. експорт скоротився на 13,5 % (на 8392,4 млн дол.), імпорт – на 28,3 % (на 21452,8 млн дол.). Негативне сальдо становило 468,3 млн дол. (за 2013 р. від'ємне – 13528,7 млн дол.). На формування негативного сальдо вплинули окремі товарні групи: палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, пластмаси, полімерні, фармацевтична продукція, засоби наземного транспорту, крім залізничного, механічні та електричні машини.

У 2014 р. зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 217 країн світу. Обсяг експорту товарів до країн ЄС становив 17004,7 млн дол., або 31,5 % від загального обсягу експорту, та збільшився порівняно з 2013 р. на 431,2 млн дол., або на 2,6 % (у 2013 р. – 16573,5 млн дол., або 26,6 %). Найсуттєвіші експортні поставки серед країн ЄС здійснювались до Польщі – 4,9 % від загального обсягу експорту (чорні метали, руди, зола, електричні машини), Італії – 4,6 % (чорні метали, зернові культури, жири та олії тваринного і рослинного походження), Німеччини – 3 % (електричні машини, одяг, текстильні, механічні машини) та Угорщини – 2,8 % (електричні машини, чорні метали, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки); серед інших країн до

Росії – 18,2 % (механічні машини, чорні метали, продукти неорганічної хімії), Туреччини – 6,6 % (чорні метали, плоди олійних рослин, добрива), Єгипту – 5,3 % (чорні метали, зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження), Китаю – 5 % (руди, шлак і зола, зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження), Індії – 3,4 % (жири та олії тваринного або рослинного походження, чорні метали, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки) та Білорусі – 3 % (чорні метали, залишки і відходи харчової промисловості, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки) .

Отже, обсяги зовнішньої торгівлі товарами в Україні є динамічними, що відповідає загальносвітовій тенденції посилення взаємодії країн світу у сфері торгівлі та свідчить про залежність зовнішньоекономічного сектору України від факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Лозовий С. В.
ХІ ДВНЗ «УБС»

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

На становище сучасної економіки України значною мірою впливає агропромисловий комплекс – традиційна для країни та потенційно сильна галузь. Однак на сучасному етапі розвитку фінансовий стан більшості агропромислових підприємств є незадовільним: вони не забезпечені сучасною технікою та новими технологіями, що призводить до низької продуктивності виробництва, але, незважаючи на це, наша країна займає перше місце серед експортерів соняшникової олії і третє серед експортерів зерна на світовому ринку.

Сальдо зовнішньої торгівлі за останні 5 років було від'ємне, але, не зважаючи на це, у цілому сальдо торгівлі сільськогосподарськими товарами залишається додатним і щорічно зростає. У період 2012-2014 рр. експорт продукції АПК стабільно перевищував її імпорт. При цьому спостерігаються високі темпи щорічного приросту як сальдо торгівлі (з -9 у 2012 р. до 3,2 млрд дол. США у 2014 р.), так і частки сільськогосподарської продукції в структурі товарного експорту (з 12,3% у 2012 р. до 26% у 2014 р.) та імпорту України (із 6,8% у 2012 р. до 8,8% у 2014 р.). Водночас виробництво валової продукції сільського господарства за останні 20 років знизилося на 31,1%, у тому числі:

рослинництва – на 11,8%, тваринництва – на 47,2%, значно знизилася поголів'я худоби (ВРХ – у 5,1 раза, корів – у 3,2 раза, свиней – у 2,4 раза) та птиці, що призвело до зниження обсягів виробництва продукції тваринництва.

Така ситуація в аграрному господарстві України склалася, на нашу думку, через наступні чинники: відсутність необхідної підтримки сільськогосподарських виробників на державному рівні, що проявляється у недосконалості цінової, фінансової, кредитної та інвестиційної політики держави по відношенню до аграрників; фізичний, технологічний та моральний знос основних виробничих фондів сільськогосподарських підприємств; недостатній рівень розвитку інфраструктури аграрного ринку; нераціональне використання земельних, трудових та фінансових ресурсів аграрної сфери; зниження родючості ґрунтів малоефективним використанням наявного потенціалу земель сільськогосподарського призначення; загальна нестабільність в країні.

Для виведення агропромислового комплексу із кризового стану в умовах глобалізації економіки повинна бути розроблена фундаментальна довгострокова програма стабільних зовнішньоекономічних відносин з торговельними партнерами, які вигідні для обох сторін.

Для розширення ринків збуту та успішного просування вітчизняної аграрної продукції на світові продовольчі ринки необхідно, поперше стабілізувати ситуацію в країні і проводити державну політику постійного підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектора, а вже потім переорієнтувати розвиток економіки агропромислового комплексу на нарощування експортного потенціалу; мінімізувати залежність від окремих держав, підсилюючи тим самим економічну безпеку країни; підвищувати ефективність виробництва традиційної для України експортної продукції – зернових культур, соняшника, продукції тваринництва та нарощувати потенціал у перспективних секторах світового сільського господарства. Вивести галузь із кризового стану неможливо без впровадження нових енергозберігаючих технологій та використання сучасної техніки.

Для сприяння розвитку сільського господарства та забезпечення підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції в умовах глобалізації, Україні необхідно, використовуючи передовий світовий досвід, не просто переносити його в площину свого розвитку, а гармонізувати його з українськими економічними реаліями та історичним розвитком галузі країни. А також проводити активну підт-

римку сільського господарства шляхом зменшення податкового тягара і доступності кредитування.

Ляш К. С.
НТУ «ХП»

АНАЛІЗ ПОЗИЦІЇ УКРАЇНИ В ІНДЕКСІ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Україна стала на шлях змін, сподіваючись на те, що з часом вона буде відкритою світу, зможе модернізувати свою економіку та привабити інвестиції. Сьогодні економічна ситуація в країні далека від оптимістичної: за даними Державного комітету статистики, рівень зношення основних фондів в економіці у 2014 р. досяг 80%, а рівень інвестування в економіку є навпаки низьким. За останні 14 років середньорічне відношення валового накопичення основного капіталу (ВНОК) до ВВП склало 21%, причому після 2008 р. цей показник не був вищим за 19,5% (у Китаї аналогічний показник в останні десятиріччя вищий за 35%). Для досягнення успіху економіка країни повинна стати конкурентоспроможною. Є декілька індексів конкурентоспроможності, що визначається вже не вперше. Один з найбільш показових – Індекс глобальної конкурентоспроможності (ІКГ), що розраховується Всесвітньо економічним форумом (ВЕФ). Переваги цього індексу в тому що, він охоплює велику кількість країн (сьогодні 144 держави), оцінює здібність держави забезпечувати свій довгостроковий сталий розвиток за рахунок високої продуктивності, існує вже 20 років (для України розрахунок ведеться з 1996 р.)

Методологія розрахунку ІГК заснована на економічних моделях конкурентоспроможності. Індекс уявляє собою комбінацію статистичних розрахунків та оцінок бізнесу. ВЕФ проводить регулярні опитування біля 14 тисяч топ-менеджерів, які оцінюють різні показники за 7-бальною шкалою. Оцінюються 12 складових конкурентоспроможності, які в сукупності складаються з понад 100 показників.

Україна відноситься до країн з середніми показниками і є «орієнтованою на ефективність». За останні десять років наша позиція в рейтингу суттєво не змінилась і дорівнює приблизно 4 балам з непоганими показниками охорони здоров'я та шкільної освіти, та низькими-з базовими інститутами економіки.

Отже, реформування економіки необхідно починати саме з них, щоб мати надійну основу піраміди конкурентоспроможності.

Макаров А. А.
БГТУ им. В. Г. Шухова

К ВОПРОСУ О ПРОБЛЕМАХ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В условиях глобальных преобразований возрастает роль человеческого капитала в экономическом развитии и в преобразовании общества в целом. В связи с чем, проблемы повышения качества человеческого капитала становятся особо актуальными. Человеческий капитал формируется за счет инвестиций в повышение уровня и качества жизни населения. Объектами такого инвестирования являются воспитание, образование, здоровье, знания, предпринимательская способность и климат, информационное обеспечение, формирование элиты, безопасность и экономическая свобода, а также культура и искусство.

Без поднятия качества национального человеческого капитала до уровня, требуемого современной экономикой, перейти к ее инновационной форме и, тем более, к экономике знаний, невозможно.

Инвестиции в российский человеческий капитал, как и их эффективность, намного ниже, нежели в странах с развитой экономикой и высоким качеством жизни. Так, доллар, вложенный в образование, здравоохранение или науку в США, примерно вдвое эффективнее, чем в России. Эта страна – лидер по инвестициям в человеческий капитал в целом – 15,3% ВВП. К тому же ВВП США в 6,7 раза больше российского. Подобная направленность инвестиционной политики, на наш взгляд, определяет лидерство США и в качестве человеческого капитала, и в экономике знаний, и в высоких технологиях.

В России инвестиции в человеческий капитал были стабильно низкими в долях ВВП не только в кризисные годы и при низких ценах на нефть. Низкое качество жизни, низкие инвестиции в человеческий капитал, коррупция и криминализация экономики и жизни определяют базовые механизмы торможения процессов модернизации экономики, ее роста и развития, создания эффективной инновационной системы, активизации научного и инновационного процессов. По данным «Мировой базы индикаторов развития», в России расходы на здравоохранение в

расчете на одного жителя составляют около 250 долл., в Беларуси – около 145 долл., в Украине – около 80 долларов. В то же время аналогичные расходы в США, Люксембурге и Швейцарии – около 6 тыс. долл., в Норвегии, Дании и Монако – около 5 тыс., в Исландии, Австрии, Швеции и Германии – около 4 тыс. долл.

Серьезные проблемы наблюдаются в стране с такой составляющей человеческого капитала, как образование. С одной стороны, около 10% населения России получают профессиональное образование, что свидетельствует о желании россиян вкладывать средства, время и силы в повышение интеллектуального человеческого капитала. С другой стороны, его качество пока значительно отстает от требований, предъявляемой экономикой знаний. Основной причиной этого является уход государства от финансирования образования и перевод его на коммерческую основу, а также остаточный принцип финансирования этой отрасли, впрочем, как и других социально значимых отраслей.

Поскольку качество человеческого капитала зависит от состояния образования, здравоохранения и культуры, необходимо изменить подход государства к финансированию отраслей социальной сферы с учётом мировых стандартов. Следует, наконец, осуществить кардинальное повышение цены труда тех категорий работников, от деятельности которых во многом зависит качество человеческого капитала. Вместе с тем, только лишь увеличение финансирования и рост заработной платы работникам образования, здравоохранения, науки сами по себе не могут быть исчерпывающими условиями качественных изменений в формировании качественного человеческого потенциала.

От деклараций, признающих ведущую роль носителя человеческого капитала в экономическом развитии пора переходить к реальной эффективной политике, направленной на формирование качественного потенциала человеческих ресурсов.

Мамедов Н. К.
ХНЭУ им. С. Кузнеця

БЮДЖЕТНАЯ ПОЛИТИКА УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ КРИЗИСА

В условиях острого кризиса, который спровоцировал стагнацию бюджетных доходов, особую роль играет эффективность бюджетной политики. В Украине характерной чертой бюджетной политики является недостаточная стратегическая ориентация бюджетных приоритетов и

недостаток системности, что недопустимо в условиях кризиса. Государственный бюджет не выполнялся в полном объеме на протяжении последних трех лет и результаты 2015 года показывают, что он также не будет выполнен. Так, по данным НБУ, государственный бюджет в октябре 2015 года выполнен с дефицитом 6 млрд. грн., по результатам 2014 года значительно уменьшились поступления от налога на прибыль предприятий (на 26,9 %), а задолженность по уплате налогов и сборов в бюджеты всех уровней выросла во всех регионах: от 15,7% в Ровенской до 7,4 раза в Запорожской областях. Кроме того, 90% бюджетов территориальных общин получали дотации. Важную роль играют направления и размер государственных расходов, т.е. то, каким образом распределяются аккумулированные средства между социальной поддержкой населения и инвестициями. Ошибочным приоритетом антикризисной бюджетной политики является направление бюджетных средств на поддержку частных учреждений, которые имели долги: государство спасает «банки, а не людей», спрос которых является двигателем роста. С бюджетной политикой тесно связана и долговая проблема. В 2014 году расходы консолидированного бюджета возросли на 3,4% по сравнению с 2013 г. Это стало следствием увеличения затрат на обслуживание долговых обязательств (на 49,0%), в т.ч. из-за девальвации гривны. В этом году общий объем государственного долга превышает уровень ВВП страны, а выплата только по кредитным процентам составляет весомую часть бюджета. Кроме того, соглашение о реструктуризации долга содержит невыгодные для государства, но удобные для кредиторов условия, поскольку возвращение долгов привязано к экономическому росту, что ограничивает развитие в будущем.

В этих условиях правительство может применить следующие меры, которые позволят обслуживать внешний долг государства и избежать дефолта: укрепить курс гривны для обеспечения долговых выплат; расходовать средства от МВФ на развитие экономики, что обеспечит превышение темпов прироста доходов бюджета над расходами. Бюджетную политику также следует рассматривать в контексте стратегии экономического развития, направленной на создание возможностей роста доходов. Среди первоочередных мер можно отметить совершенствование налоговой системы; усиление ответственности субъектов хозяйствования и их руководителей за соблюдение требований налогового законодательства; совершенствование инструментов привлечения личных сбережений населения в сферу инвестирования; переход от бюджетного

финансирования к системе предоставления субсидий; развитие приоритетных (научно-технических) секторов экономики, которые могут в будущем обеспечить рост доходов бюджета.

Мерзлікіна Ю. М.
НТУ «ХП»

«КОРУПЦІЯ – РАКОВА ПУХЛИНА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ»

Згідно закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», корупція – це використання особою, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди.

Безпосередньою причиною виникнення і розширення корупції слід вважати високий рівень трансакційних витрат бюрократичних процедур, що змушують клієнта складати корупційну угоду з чиновником, який уповноважений контролювати дотримання клієнтом вимог чинних формальних правил. Основним заходом попередження корупції є підвищення ефективності формальних правил. Причини корупції різні, а саме: недосконалість судова система, яка працює за принципом: «своїм – все, чужим – закон» або «відкупився – свій, не відкупився – чужий»; відсутність політичної волі національних лідерів щодо ефективного протистояння проявам корупції, кумівство та політичне заступництво, внаслідок чого створюються особисті стосунки, які ослабляють механізми запобігання та контролю корупції. За макроекономічними і політекономічними дослідженнями, корупція є найбільшою перепорою до економічного зростання і розвитку. Боротьба з корупцією стала одним із пріоритетів влади на тлі спроби зближення з країнами заходу. В Україні створені за останній рік: Держбюро розслідувань, Національне антикорупційне бюро, Національне агентство з попередження корупції, Національне агентство з розшуку, виявлення та управління активами, отриманими злочинним шляхом, Національна рада з антикорупційної політики, Антикорупційна прокуратура.

У 2014 році в індексі сприйняття корупції Україна посіла 142 місце з 175 досліджуваних країн. Корупція пронизує всі сфери життя, і, незважаючи на прихід до влади нових людей, її масштаби збільшуються. Наприклад, в 2013 році 47,3% українців вважали, що судова система повністю корумпована, а в 2015 році так вважали вже 66% українців – зро-

стання склало практично 20%. Корупція змусила бізнес до переходу в тінь, де зараз ми маємо 45% економіки. Представники приватного бізнесу назвали найбільш корумпованими державними органами протягом останнього півроку податкову службу (25%), Агентство земельних ресурсів (7,1%) та Державну автомобільну інспекцію (5,1%).

Через корупцію бюджет втрачає близько 300 млрд. грн. Переважаюча частина держзакупівель в Україні здійснюється за завищеними цінами, при цьому звичайним є завищення цін в два рази. Україна щороку втрачає близько 50 млрд грн через корупцію в державних закупівлях.

Для боротьби з корупцією в Україні потрібно: прийняти законодавчі акти щодо повної прозорості даних реальних власників фінансових установ, фінансів політичних партій та виборчих кампаній; розробити деталізований план дій уряду у сфері протидії корупції, до виконання якої залучити широку громадськість та ЗМІ; необхідно збільшити зарплати держслужбовців (за прикладом Сінгапура); впровадити «електронний уряд» – систему ЗОН, тобто автоматизовану видачу документів, коли «людський фактор» мало що вирішує; розірвати зв'язок корумпованих держпідприємств з олігархами, реформувати систему правосуддя.

Могілевський А. О.
ХНПУ ім. Г. С. Сковороди

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Оцінка інституціональних умов формування ринкового механізму вказує на розбалансованість інституцій та механізмів розвитку й регулювання аграрної сфери. Існує багато невирішених проблем, зокрема: повільна адаптація ринкових інституцій та інститутів до умов вітчизняної системи агрогосподарювання; незадовільна модифікація старих і формування ринкових інститутів; неузгодженість системи регулювання аграрної сфери, інституцій та інститутів з традиційними економічними відносинами; відсутність комплексного бачення концептуальних засад інституціонального забезпечення розвитку та регулювання аграрної сфери. Саме тому розвиток інститутів та інституцій слід розглядати як фундаментальну проблему, вирішення якої сприятиме ефективному функціонуванню аграрної сфери національної економіки України.

Питання формування інститутів, інституцій та механізмів регулювання аграрної сфери висвітлено у дослідження вітчизняних науковців В. Андрійчука, В. Бойка, М. Гладія, М. Дем'яненка, С. Кваші, М. Кропивка, Ю. Лопатинського, А. Мазура, М. Маліка, В. Месель-Веселяка, Т. Осташко, Б. Пасхавера, П. Саблука, В. Ситника, М. Федорова, О. Шпичака, В. Юрчишина та багатьох інших.

Існують дві різнопланові категорії – «інституція» й «інститут», які становлять методологічну основу інституціональної теорії, є невід'ємними, взаємозалежними атрибутами економіки і головне – ринку та механізмів його регулювання. Інституції – це «правила гри», звичаї, порядок, традиції, що спільно консолідують обмеження і стимули, впливають на поведінку учасників ринку, а інститут представлений у формі структур, порядку, що набуває форми закону або установи. Комплекс інституціональних проблем поєднує в собі економічні, соціальні, політичні та правові питання.

Основоположним інститутом в соціально-економічній методології ринкових взаємодій є праця як джерело добробуту та інструмент створення благ, засіб формування підвалин функціональності інших інститутів. Невід'ємною складовою інституціональної системи ринку виступає інститут управління. Інституціональні основи функціонування ринку забезпечують інститут власності та підприємництва, а конкуренція як інститут є його обов'язковим атрибутом. Важливим економічним інститутом ринку є ціна як інструмент перерозподілу вартостей і соціальний капітал.

Концептуальні засади розвитку інститутів аграрної сфери передбачають удосконалення: інститутів-організацій – сільськогосподарські підприємства, інфраструктура, державні установи; інститутів права – законодавчо-нормативні акти; інститутів-функцій – ринок, конкуренція, праця, власність, ціноутворення. Концептуальні положення інституційного забезпечення розвитку ринкової інфраструктури мають передбачати виконання наступних дій у напрямі: розвитку інститутів інфраструктури ринку, в основу якого покладена пропаганда їх доступності для економічних агентів, на базі врахування національних особливостей, традицій товарного обміну; забезпечення структурної реорганізації існуючої інституційної бази формування маркетингових каналів збуту сільськогосподарської продукції в напрямі максимального врахування інтересів безпосередніх виробників; підвищення ролі держави у створенні інститутів ринкової інфраструктури на засадах пайової участі ра-

зом з виробниками аграрного продукту; забезпечення взаємодії об'єктів інфраструктури з метою синхронізації розвитку маркетингових складників ринкового механізму.

Дослідивши це питання треба зазначити, що регулювання аграрної сфери в частині інституціонального забезпечення повинно враховувати національні особливості, але головним принципом має бути ефективне поєднання державних і ринкових інститутів.

Мусієнко В. Г., Широковський К. М.
НТУ «ХПІ»

ІНДЕКС СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ: ІНСТРУМЕНТ АНАЛІЗУ ЧИ ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ ДУМКИ

Визначення рівня корумпованості є актуальним завданням як з теоретичної, так і з практичної точки зору, бо, по-перше, дозволяє виявити причини виникнення корупції та механізми її поширення, а, по-друге, дозволяє оцінити ефективність впроваджених антикорупційних заходів.

Зазвичай, для оцінки рівня корумпованості, дослідники використовують не результати власних досліджень, а індекси корумпованості, що обчислюються багатьма незалежними організаціями.

Найбільш авторитетним індексом корумпованості, до якого звертаються дослідники, є індекс сприйняття корупції, що обчислюється недержавною, некомерційною організацією Transparency International, заснованою у 1993 р.

Індекс сприйняття корупції базується на експертних опитуваннях і фактично відбиває не реальний рівень корумпованості, що склався в країні, а те, як суспільство сприймає корупцію, що само по собі не є проблемою, бо відсутності інших факторів, сприйняття корупції визначається саме рівнем корумпованості. Проблема ж полягає в тому, що оцінки респондентів щодо рівня корумпованості країни базуються не лише на інформації отриманої з власного досвіду, але й під впливом засобів масової інформації, які активно користуються даними тієї ж самої Transparency International. Внаслідок цього утворюється зворотній зв'язок, що здатен підтримувати сприйняття корупції на одному рівні слабо залежачи від реальних змін у рівні корумпованості країни.

Таким чином, індекс сприйняття корупції не лише визначає рівень корумпованості країни, а й впливає на сприйняття корупції суспільством.

Nemashkalova A. A.
KITE KNUTE

MIGRATION IN TRANSITION UKRAINE

Ukraine is still in a state of economic crisis, which is characterized by a significant decline in living standards, the decline of domestic production, which leads to unemployment in Ukraine. In fact, there is only one main reason why young people do not see their future life in their native country: youth unemployment.

The desire to obtain high-quality education at foreign educational institutions as factor raising competitiveness at the job market is powerful factor encouraging migration of Ukrainian youth to more developed countries. For young people it is the chance of extending their cultural horizons.

An intention to obtain a rare profession or study according to a special academic curriculum not offered by any educational institution of Ukraine or to have access to huge resources of foreign universities which can hardly be compared with resources of Ukrainian universities is an influential incentive for young people to move to another country and study there. The number of students from Ukraine studying abroad is gradually increasing.

In recent years, Ukraine has become one of the major labor exporting countries in Europe. This has left its mark on Ukrainian society and changed the perception of the labor migrants. One also should not forget that by the cultural and civilizational features of their mentality. Ukrainians are much closer to representatives of any country in the European Union than people from Asia, Africa or South America, whose presence is quite noticeable in almost all European countries.

European countries have a constant need for fresh labor resources, as in the area of unskilled labor, so in the intellectual sphere. And Ukraine, as a country with one of the highest in Europe levels of population education (more than 70% of the population with higher education), can be a source of personnel so necessary for the EU. Also it should not be forgotten that the number of Ukrainians who speak English, German, Spanish, Italian and other languages of the EU countries is constantly growing.

Although estimates vary, approximately two to three million Ukrainian citizens are currently working abroad, most of them illegally, in construction, service, housekeeping, and agriculture industries. It is worth noting that one of the labor migration consequences at the labor market is the reduction of skilled workers supply. A significant part of Ukrainian labor migrants works abroad in positions that do not match their training received in Ukraine. Most of them are people ready to perform the odd-job or representatives of technical specialties, demanded by the European labor market. According to unofficial data their number is approximately up to 1 – 1,5 million people.

Youngsters, especially women, use very popular work-and-travel programs to go overseas and stay there legally or illegally. Young people leave Ukraine because of very limited opportunities available to them in their Motherland.

It should be taken into account that in recent years the proportion of youth in our country's population's structure decreased significantly. High unemployment rate is evidence of instability in the economy and has its negative socio-economic consequences for the country.

In conclusion, foreign labor migration in Ukraine shouldn't be considered as a tool for accelerating economic development.

Новікова А. Є.
НТУ «ХП»

СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНА ПОВЕДІНКА РОБОТОДАВЦЯ У РАЗІ СКОРОЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ

Одним з аспектів соціальної відповідальності бізнеса є аналіз дії роботодавців щодо працівників у разі звільнення останніх.

Роботодавець, дбаючи про те, щоб про нього не поширювали інформацію як про керівника, якому абсолютно байдужі люди, може зробити наступне. Самостійно або найняти відповідних фахівців і навчити своїх колишніх працівників правильно скласти резюме для пошуку нової роботи та підібрати фото для нього (на практиці це не так просто, як видається); поінформувати скорочених працівників про ситуацію на ринку праці, зокрема у сфері, де вони шукатимуть роботу; розповісти, які нині є вакансії, зарплати, яка конкуренція; можливо, порадити змінити сферу діяльності, якщо не вдається знайти роботу за фахом, тощо; на прохання колишнього працівника надати листи, які рекомендують його як фахів-

ця; відкрити на підприємстві, в установі чи фірмі «гарячу лінію» з фахівцем по роботі з кадрами, який будь-якої миті може дати пораду цим людям: на що слід звернути увагу, коли збираєшся на співбесіду з новим роботодавцем; що краще одягти, як поводитися, що про себе розповісти в першу чергу, а про що замовчати. Та навіть морально підтримати того, хто неодноразово ходить на співбесіду, але йому постійно відмовляли.

Нарешті з'явилась тенденція до обміну співробітниками між підприємствами у тому числі, щоб не звільняти людей. Це явище у трудових відносинах досить рідкісне, але можливе на тлі кризи.

Панченко А. С.
НТУ «ХП»

ПРОБЛЕМИ ПРИСТОСУВАННЯ УКРАЇНИ ДО ТОРГОВОГО РЕЖИМУ КРАЇН ЄС В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

На сучасному етапі в Україні актуальним залишається питання ефективного входження у світову економіку з метою реалізації національних інтересів шляхом взаємовигідного співробітництва з іншими країнами. Обравши євроінтеграційний шлях розвитку, дуже важливо проаналізувати труднощі, з якими може зіткнутися Україна, адаптуючись до нового режиму співробітництва. Своєчасне вирішення даних проблем на основі вивчення досвіду певних країн Східної Європи, що нещодавно приєдналися до ЄС, дозволить Україні одержати максимальний вигоду від економічної інтеграції. Цей вибір, з урахуванням національної специфіки, а також світових тенденцій – серйозне випробування для країни.

Об'єктивний процес інтеграції української економіки до економіки країн ЄС висуває на перший план питання збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних промислових підприємств. Промисловий сектор, який є первинною ланкою виробничої сфери, відіграє найважливішу роль у процесі формування конкурентоспроможності національної економіки. На цей час вітчизняна промисловість зазнає багато проблем, які пов'язані з переорієнтацією промислових підприємств з російського ринку на ринки інших країн світу. Внаслідок цього спостерігається значне падіння експорту товарів українських промислових підприємств, що негативно впливає на динаміку ВВП країни. Більшість промислових підприємств, які мають можливість швидкого пристосу-

вання своїх виробничих потужностей для потреб країн Заходу, активно шукають там партнерів та ринки збуту.

Аналіз найбільш типових проблем, з якими зіткнулися країни Східної Європи при вступі до ЄС, дає можливість визначити головні перешкоди адаптації нашої країни до торговельно-економічного режиму цього інтеграційного об'єднання. Отже, основні питання, яким слід приділити особливу увагу при переході до етапу Зони вільної торгівлі з ЄС є наступні.

1. Проблема корупційної складової вітчизняної економіки, наслідком якої є великий прошарок тіньового сектору. Вирішення однієї цієї проблеми запустить механізм вирішення решти проблем.

2. Проблема непрозорого обтяжливого податкового навантаження. Наслідком цієї проблеми є теж зростання прошарку тіньового сектору.

3. Проблема технологічного розриву, рішення якої передбачає зосередження уваги на відновленні технологічної бази, створенні сприятливих умов для залучення прямих інвестицій.

4. Проблема зайнятості населення, яка виникає із припливом більш якісної і відносно дешевшої імпоротної продукції. Найбільш потерпають від цього галузі, які конкурують з імпоротною продукцією. Це може призвести до значного росту безробіття.

5. Проблема зниження ступеню державного контролю за фінансовими потоками, що стало наслідком значного поглиблення процесу глобалізації у світі.

Слід також зазначити, що позитивні ефекти інтеграції не зможуть одразу відбутися. Аналіз інших країн, які нещодавно приєдналися до ЄС, свідчить про те, що статичні ефекти (ефекти, які спостерігаються одразу після приєднання) найчастіше не є позитивними. Це пояснюється необхідністю економіки країни пристосуватися до нових умов функціонування, до значних витрат, пов'язаних з проведенням реформ, до часу, необхідного для зміни структури міжнародної торгівлі та інше. Отже, динамічні ефекти (ефекти, які спостерігаються через деякий тривалий час) інтеграційного процесу є позитивними.

ПРОБЛЕМА СТАРІННЯ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ ТА В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

Як відомо, праця є одним із основних факторів виробництва. І хоча на сучасному етапі суспільного розвитку все більшого впливу на економічне зростання спричиняють капітал та технології, праця як фактор виробництва не втрачає своїх позицій, хоча змінює характер. Більшого значення набуває якість робочої сили – рівень освіти, кваліфікації.

За останні століття населення світу значно збільшилось: на початку XIX ст. воно складало близько 980 млн, до 1900 р. воно збільшилось до 1,65 млрд, наприкінці XX ст. населення світу склало вже близько 6 млрд. людей. Зараз світове населення сягнуло більше ніж 7 млрд.

Що стосується України, на 1990 р. населення України складало близько 51,8 млн. До 1994 р. населення збільшувалось й досягло 52,1 млн. Але з 1995 р. чисельність населення України почала скорочуватись і склала: 2000 р. – 49,4 млн; 2005 р. – 47,2 млн; 2010 р. – 45,9 млн; 2015 р. – 42,9 млн.

При цьому, у всьому світі спостерігається тенденція старіння населення. Цей процес веде до взаємозв'язку між зниженням кількості дітей та збільшенням кількості працездатного населення та літніх людей (60 років та вище). За 1990–2013 роки загальна частка літніх людей в світі збільшилася з 9,2 % до 11,7 % відповідно. Прогнозується, що до 2050 р. цей показник досягне 21,1 %. Очікується, що кількість довгожителів (людей віком 80 років та вище) серед літнього населення збільшиться з 14 % у 2013 р. до 19 % у 2015 р. Показник підтримки працездатним населенням людей віком від 65 років у світі знижується. Показник визначається кількістю осіб віком 15-64 років на одну особу старше 65 років: у 1950 р. цей показник становив 12, у 2013 р. – 8, на 2050 р. очікується 4 працездатні особи на 1 особу віком від 65 років. Через це літні люди часто мусять працювати. Частка людей від 65 років в робочій силі розвинених країн складає близько 8 %, а в країнах, що розвиваються – 31 %.

В Україні рівень старіння сільського населення вищий, ніж міського. Частка населення, чий вік перевищує працездатний, на початок 2013 р. у селах становила 23,2 %, в містах – 20,6 %. На 2015 р. в Україні

на одну особу віком від 65 р. припадає 4,4 особи віком 15-64 роки. За прогнозами до 2061 р. в Україні цей показник становитиме 2,3. Такі зміни за діючої солідарної пенсійної системи є важким тягарем для працездатного населення і роблять виклики уряду.

Вихід для України – це реформа пенсійної системи. Розпочата в 2004 р., вона передбачала створення трирівневої пенсійної системи: перший рівень – реформована в бік підсилення страхових принципів солідарна пенсійна система; другий рівень – обов'язкове державне накопичувальне страхування; третій рівень – недержавне пенсійне забезпечення. Нині функціонують перший і третій рівень. Запровадження другого рівня постійно відкладається у зв'язку з дефіцитом коштів та невирішеністю багатьох організаційних питань. Але й третій рівень не користується значною популярністю. Станом на 31.03.2015 р. в Державному реєстрі фінансових установ містилася інформація про 76 недержавних пенсійних фондів (НПФ) (57 із них – у місті Київ). На 31.03.2015 р. у НПФ було лише 49,5 тисяч вкладників. Традиційна солідарна (розподільча) система домінує в більшості країн ЄС. Однак, уряди країн ЄС розуміють, що для достатку у старості необхідний приватний компонент в пенсійному забезпеченні. Розвиток цього компоненту не можливий без певного рівня обов'язковості пенсійних внесків в приватні пенсійні фонди та без податкових пільг вкладникам цих фондів.

Крім цього, за висновком Міжнародної організації праці, найкращим шляхом розв'язання проблем демографічного старіння є відмова від політики обов'язковості виходу на пенсію чи інших обмежувальних заходів по відношенню до зайнятості людей старше певного віку.

Пурахіна А. С.
НТУ «ХПІ»

УЧАСТЬ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСАХ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

На сьогоднішній день інтеграція України у світове господарство є необхідним процесом становлення і розвитку економіки нашої країни, гарантом забезпечення добробуту народу. Інтеграція не є самоціллю, а відкриває доступ до ринків факторів виробництва – капіталу, технологій, робочої сили. Протягом попередніх років ринкової трансформації Україна не змогла забезпечити такий доступ, обсяги іноземних інвестицій

порівняно з іншими постсоціалістичними країнами залишаються мізерними.

Головною передумовою реальної інтеграції країн є приблизно однаковий рівень економічного розвитку, сумісність господарських механізмів, соціально-економічна та правова однорідність (гомогенність). Основні макроекономічні показники – ВВП на душу населення, темпи зростання ВВП, його галузева структура, рівні інфляції, безробіття, процентних ставок, рівень продуктивності праці та заробітної плати – не повинні істотно відрізнятися. Саме тому найбільш ефективною є інтеграція економічно розвинених країн.

На сьогоднішній день в Україні нестабільна економічна та політична ситуація. Анексія Криму і військовий конфлікт на Донбасі негативно вплинули на економіку, динаміку товарного експорту, оскільки на Луганську і Донецьку області в 2013 році припадало 25% експорту; бюджет України на 2015 рік приймався з розрахунку падіння ВВП на рівні 4,3%. Тому для входження України в світову економічну систему необхідно створити відповідні передумови. Цей процес – складний і тривалий, оскільки вимагає цілковитої реорганізації відносин власності, структури виробництва, системи розподілу, створення ринкової інфраструктури. Входження України в систему світової економіки вимагає від неї радикального реформування господарської системи, тобто надання їй таких економічних рис, які характерні для інтегрованих у світову систему національних економік. Україна має значні конкурентні переваги: достатню чисельність робочої сили, вигідне географічне розташування, багаті природні ресурси. Але це потенційно можливі переваги, які потрібно розвивати і реалізувати.

Велику роль у розвитку інтеграції в Україні відіграє її співпраця з такими міжнародними організаціями як Європейський Союз, Митний союз, країни СНД, СОТ, ООН, а також такими фінансовими інституціями як МВФ та Світовий Банк. Європейський Союз надає гранти, економічну, технічну та фінансову допомогу у формі позик для підтримки платіжного балансу, а також виступає найбільшим інвестором в Україні.

Україна бере також участь у багатьох підрозділах ООН: МОП – Міжнародній організації праці; ВОЗ – Всесвітній організації охорони здоров'я; ФАО – продовольчій та сільськогосподарській організації; МАГАТЕ – міжнародній комісії з атомної енергетики та ін. Україна є активним учасником у роботі європейських політичних організацій: Раді Європи та Парламентській Асамблеї Ради Європи.

Отже, для розвитку інтеграції повинні бути закладені ретельно вивірені й зважені рішення, що забезпечують пріоритет національно-державних інтересів, а головним критерієм і показником ефективності економічного блокування України з іншими державами повинно стати забезпечення сприятливих умов для ефективного здійснення внутрішніх реформ. Перспектива членства в ЄС для України є додатковим вагомим стимулом та мотиваційним фактором для здійснення цих реформ та цивілізованого врегулювання всіх внутрішніх та зовнішніх неузгодженостей. Необхідно приділяти значну увагу подоланню основних проблем, які можуть виникати на шляху інтеграції України у світову економіку.

Пустовит Д. А.
НТУ «ХПІ»

НОВАЦІЇ У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

На сучасному етапі розвитку економіки у центрі уваги знаходиться проблема ефективності здійснення державних закупівель. Сам феномен державних закупівель має дві сторони: з однієї, шляхом державних закупівель держава здійснює свою соціальну функцію – забезпечення потреб суспільства за рахунок публічних ресурсів, але з іншого боку, ця діяльність стає спокусою для корупційних дій.

Порушення у сфері державних закупівель фіксуються Держказначейством, Держфінінспекцією, Генеральною прокуратурою, Антимонопольним комітетом, при цьому обсяг зафіксованих порушень та відшкодування на порядок нижчий за експертні оцінки обсягів корупційної складової вартості державних закупівель. Зокрема, за даними Мінекономіки за січні-березні 2015 року надано 126 попереджень про ненадлежащее виконання бюджетного законодавства щодо взяття або реєстрації бюджетних зобов'язань на загальну суму 119654,79 тис. грн. Однак, це лише ті порушення, що зафіксовані державними органами; існують також порушення, зафіксовані громадськими організаціями, але у повній мірі оцінити розміри проблеми неможливо, через слабку розвиненість в нашій країні громадянського суспільства та її моніторингової діяльності.

Сьогодні Україна стоїть на порозі нових зрушень: нове законодавство у сфері публічних закупівель, приєднання України до Угоди СОТ (Світова організація торгівлі), закон про державні закупівлі (Government

Procurement Agreement), перехід до створеного проекту системи електронних державних закупівель ProZorro. Трансформація до електронних закупівель сьогодні вважається новим витком в еволюції державних закупівель. Система ProZorro має перейти до державної власності та стати монополістом у проведенні процедури електронних державних закупівель. З одного боку, процедура електронних торгів полегшує шлях до реєстрації постачальникам, дає змогу економити до 20% державних коштів, як підраховує статистика, зменшує роль чиновників та корупційні контакти між учасниками та замовником, до того ж зменшує кількість процедур закупівлі в одного учасника. Але з іншого боку, замовник не має змоги ознайомитись з товаром: головним фактором вибору переможця є ціна, а не якість товару; система ProZorro функціонує на базі комерційних майданчиків, що ставить під сумнів їх відкритість та некорупційність; постачальники, що заплатили внесок за реєстрацію у системі, вказують ціну свого товару/послуги – під час проведення закупівлі він має змогу її змінити для покращення свого положення в конкурентній боротьбі з іншими постачальниками, що породжує питання відкритості та чесності цієї функції; система є електронною та у час кіберзлочинності це може породжувати корупційні схеми.

Таким чином, можна поставити під сумнів вірогідність покращення системи реформування у сфері державних закупівель. Нова законодавча база змінює лише підхід до здійснення закупівель та змінює назву процедури, для руйнації негативного та корупційного асоціативного ряду «державних закупівель». Підписання угоди ВТО у сфері закупівель дає шанс вітчизняним постачальникам брати участь у державних закупівлях інших країн – учасниць ВТО, без зміни стандартів виготовлення продукції, що не буде стимулювати вітчизняного виробника до вдосконалення власної продукції.

Ми вважаємо, що задля уникнення цих проблем потрібно зробити такі кроки: дати можливість громадським організаціям створювати безперешкодний контроль, спростити процедури оскарження, удосконалити кримінальну відповідальність за злочини у сфері державних закупівель, розробити превентивні механізми щодо розслідування кіберзлочинів у сфері державних закупівель.

ОБ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПОСЛЕДСТВИЯХ ДОБЫЧИ УГЛЯ В УКРАИНЕ

Уровень обеспеченности Украины собственными топливно-энергетическими ресурсами достаточно высок – 51 %, в Японии этот показатель составляет 7 %. По данным Госкомстата Украины в шахтёрских регионах действуют 258 угольных шахт и 10 разрезов, выдавая на 1000 т угля от 150 до 800 т породы. Поэтому терриконы занимают громадные площади, что приводит к интенсивному загрязнению воздуха и химическому отравлению поверхностных и грунтовых вод. При этом ухудшается плодородие земель.

Согласно «Энергетической стратегии Украины на период до 2030 года», при добыче угля выделяется от 750 млн. м³ до 2,7 млрд. м³ метана и других газообразных и жидких компонентов: диоксида серы – 30%, золы и пыли – 16,9%, оксидов азота – 63%, оксидов углерода – 15,8%. К неорганизованным источникам загрязняющих выбросов также относятся отвалы породы, которые могут загораться. Всего в Донецком каменно-угольном бассейне насчитывается 1185 отвалов и терриконов, из которых периодически горят около 400, выбрасывая при этом в атмосферу свыше 500 тыс. т вредных веществ. Попадая с осадками в грунт, эти вещества наполняют подземные воды токсическими элементами. К тому же, продукты ветровой эрозии влияют на окружающую среду на расстоянии до 100 км от источника загрязнения.

Ощутимый вред окружающей среде наносит ускоренный вывод шахт из эксплуатации, что приводит к затоплению до 50% шахтных полей, проседанию земной поверхности, её заболачиванию и уменьшению пахотной площади. Следовательно, нужно предусматривать полную рекультивацию и возвращение в хозяйственное или рекреационное пользование земельных ресурсов. Подсчитано, что для предупреждения катастрофических последствий, необходимо ежегодно выполнять природоохранные работы на сумму 230-240 млн. грн., в частности следует строить на Донбассе плоские отвалы, которые не горят, максимально извлекать из породы серу, редкоземельные элементы, использовать породу для изготовления строительных материалов.

При добыче угля из шахт откачивают более 600 млн. м³ воды в год без интенсивной очистки, как того требует технология. Из-за этого в реки из шахтных вод ежегодно попадает свыше 1 млн. т минеральных солей. Для предотвращения заболачивания земель в зонах размещения шахт следует внедрять комплексные меры, используя специальные гидротехнические сооружения и системы горизонтального и вертикального дренажа. Чтобы пить полезную и насыщенную минералами воду в районах добычи угля, необходимо реконструировать более 400 водоочистных сооружений, разработать такие правила добычи угля, которые будут гарантировать сохранение природной среды.

Рязанова Л. А.
НТУ «ХПИ»

РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Инвестиции являются основой для развития предприятий, отдельных отраслей и экономики в целом.

Сегодня от эффективности инвестиционной политики зависят состояние производства, положение и уровень технической оснащенности основных фондов предприятий народного хозяйства, возможности структурной перестройки экономики, решение социальных и экологических проблем.

За время экономического кризиса инвестиционная деятельность в Украине значительно снизилась. Спрос на инвестиции падает значительно быстрее, чем производство валового продукта. Одной из причин этого является то, что инфляция значительно обесценивает инвестиционные средства.

Практика мирового развития свидетельствует: для стран, находящихся на стадии рыночной трансформации, когда возможности мобилизации внутренних ресурсов на определенное время становятся крайне ограниченными, особое значение приобретает привлечение иностранных капиталов.

Украина, бесспорно, обладает большим инвестиционным потенциалом, что выражается в наличии дешевой рабочей силы, запасов полезных ископаемых, рынка сбыта и других важных факторов. Однако инвестиционный риск, обусловленный экономической и политической

нестабільністю в державі, перешкоджає залученню необхідного обсягу засобів в економіку країни.

З цього випливає, що, по-перше, внутрішні інвестиції не можуть помітно впливати на українську економіку в зв'язі з їх недостатніми обсягами.

По-друге, високий інвестиційний ризик в Україні обумовлює незначительне довірення західних підприємців. Те ж саме з іноземних інвесторів, хто вже прийшов на її внутрішній ринок, не поспішає вирішувати проблеми і задачі своїх українських партнерів.

На сьогоднішній день в Україну поступає менше кількість іноземних інвестицій навіть порівняно з найближчими країнами Східної Європи. Такі висновки підтверджуються результатами різних експертних оцінок. Примітним є падіння інвестиційного рейтингу нашої держави, поряд з покращенням економічного положення її потенціальних конкурентів на світових ринках (багатьох центрально- і східноєвропейських країн).

Однак, незважаючи на скрутну ситуацію в країні і проблеми в економіці, в Україні вдасться утримувати інвестиції і навіть залучати нові.

Таким чином, для підвищення інвестиційної привабливості України необхідна чітка державна політика відновлення інвестиційних ресурсів, їх концентрація, стимулювання вітчизняних і залучення іноземних інвесторів.

Сергієнко М. О.
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

БІДНІСТЬ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Однією з головних глобальних проблем у світі є проблема бідності. Рівень бідності – це частка населення, що живе нижче національної межі бідності, під якою розуміють дохід нижче прожиткового мінімуму, який не дозволяє покривати вартість споживчого кошика. У багатьох розвинених країнах бідними вважаються люди з доходом в розмірі 40–50% від середнього доходу по країні. За оцінками Світового банку, загальна кількість бідних, тобто осіб, які живуть менш ніж на 2 дол. на день, становить у світі 2,5–3 млрд. людей. У тому числі загальна кількість людей, які живуть у надзвичайній бідності (менш ніж на 1 дол. на день) – 1–1,2

млрд. людей. Іншими словами, 40-48% населення світу – бідні, а 16-19% – надто бідні.

В Україні на даний час значна частина населення перебуває за межою бідності або близько до неї. Про це свідчать низька якість раціону харчування, відтік громадян за межі країни, низька народжуваність, висока захворюваність і смертність, незадоволеність загальнооекономічною ситуацією і своїм матеріальним становищем. Крім того, з 1 вересня 2015 р. прожитковий мінімум в Україні становить 1330 гривень, тобто майже на межі бідності. За даними ООН, за межою бідності проживає більше 80 відсотків українців. Значна частина населення України стала біднішою через інфляцію, втрату роботи або необхідності бігти від збройного конфлікту на сході країни.

Основною підставою для цього є від'ємні темпи динаміки базових показників економічного зростання: ВВП та ВВП на душу населення. Так, за даними Світового банку, в поточному році ВВП України впав на 12%. У період з 2013 по 2015 рр. ВВП в дол. на душу населення скоротився в 2,1 рази, тобто всього за два роки більш ніж у два рази.

Таким чином, у порівнянні з іншими країнами, в 2015 р Україна за рівнем економічного розвитку стане в один ряд з бідними країнами світу. З урахуванням очікуваного падіння у 2015 р., ВВП у порівнянних цінах повернеться на рівень кінця 2004 – початку 2005 рр. Можна говорити про втрату цілого десятиріччя для економічного зростання.

Отже, можна сказати, що Україна знаходиться в досить тяжкому стані, тому найважливішим фактором вирішення проблеми бідності є економічне зростання, оскільки воно призводить до збільшення валового національного доходу, за рахунок якого формується фонд споживання. У той же час, у боротьбі з бідністю важлива і державна допомога, хоча її збільшення веде до зниження гостроти проблеми, але не до її вирішення. Як показує досвід розвинених країн, на тлі зростання цієї допомоги може зрости так звана застійна бідність тієї частини працездатного населення, яка зневірилася знайти роботу і тому психологічно орієнтована лише на допомогу держави. Як наслідок, адресні виплати допомоги бідним повинні супроводжуватися комплексом соціально-економічних заходів, націлених на їх залучення в трудову діяльність.

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах скорочення всіх макроекономічних показників, об'ємів виробництва, зростання кількості збиткових підприємств, Україні важливо знайти шляхи для збільшення інвестиційної привабливості. За роки незалежності зроблено багато для захисту прав інвесторів: прийнято закони, що регулюють роботу ринку цінних паперів та відносини в акціонерних товариствах, в Конституції закріплено усі базові права та гарантії, що захищають право власності, створено агенції для співпраці з інвесторами та ін. Але і досі існує багато причин, що стримують бажання вітчизняних та закордонних інвесторів ризикнути та вкласти свої гроші у розвиток бізнесу в Україні. Серед основних слід назвати: недовіра до українського суддівства, правозахисних органів, чиновників, недосконалі та постійно змінювані закони, в першу чергу податкові; неспрогнозовані рішення парламенту, уряду, Національного банку, Національної комісії по цінним паперам та фондовому ринку. До цього слід додати військовий конфлікт на Сході та анексію Криму.

І все ж, за даними Європейської Бізнес Асоціації, індекс інвестиційної привабливості у 2014 році по відношенню до 2013 року знизився незначно і склав 2,65 бали з 5 можливих. У 2015 році вітчизняна економіка також не залишилась без інвестицій. Постійно збільшується притік інвестицій у переробку промисловості (майже 30 млрд. грн. у 2014 році), аграрний сектор, енергетику, фінансову та страхову діяльність, операції з нерухомістю, ІТ-технології та деякі інші галузі. Найбільший об'єм прямих іноземних інвестицій в Україну надійшов з Кіпру, Німеччини, Нідерландів, Росії, Австрії, Великобританії.

В Україні також необхідно стимулювати і внутрішні інвестиції, перш за все, за рахунок пільг та зменшення податкового тягара, особливо в пріоритетних галузях економіки.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

Події 2013-2014 рр. суттєво дестабілізували економічну систему України, призвели до її глибоких структурних деформацій.

Збройний конфлікт на Сході України, політична й економічна нестабільність викликали відплив прямих іноземних інвестицій через відсутність гарантій безпеки для інвестора та високий ступінь ризику. В сучасних умовах Україна не спроможна забезпечити соціально-економічний розвиток за рахунок власних фінансових ресурсів і потребує притоку іноземного капіталу. Тому формування сприятливого інвестиційного клімату є одним із стратегічних завдань, від реалізації якого залежить можливість стабілізації національної економіки та її подальша соціально-економічна динаміка, а проблема підвищення інвестиційної привабливості економіки України є надзвичайно актуальною.

Україна має значний інвестиційний потенціал, зокрема, має один з найбільш містких ринків в Європі, володіє багатими природними ресурсами; має високий рівень науково-дослідних розробок у багатьох галузях науки і техніки та значний науково-технічний потенціал, володіє значним сільськогосподарським потенціалом (вигідне географічне розташування, сприятливий клімат, родючі ґрунти), має добре розвинену інфраструктуру.

Однак, попри ці суттєві переваги, інвестиційна привабливість України сьогодні залишається низькою, оскільки інвестиційний клімат в країні характеризується високим ступенем ризиків.

За результатами досліджень Європейської бізнес асоціації показник індексу інвестиційної привабливості, за I квартал 2015 року склав 2,51 і так і не перевищив докризовий рівень 2011 року, залишаючись в негативній площині (є нижчим за 3 бали). Згідно з опитуваннями, 89% керівників не бачать жодних передумов для стабілізації фінансового ринку, 80% – незадоволені ефективністю боротьби з корупцією, 77% респондентів не помітили реформ судової системи, 55% підприємців не задоволені митними процедурами, стільки ж не бачать прогресу з відшкодуванням ПДВ. Лише 17% опитаних помітили незначне спрощення мит-

ного оформлення, 11% відзначили покращення у судовій сфері, і 8% вважають, що торгівля стала простішою.

Наведені вище дані обумовлюють відповідні наслідки: скорочення частки України у світових обсягах інвестицій з кожним роком (в 2013 р. становила вже менш як 2,9%), зниження сукупного обсягу залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України (на 31 грудня 2014 р. він становив 45916,0 млн. дол. США та в розрахунку на одну особу населення складає лише 1072,0 дол.).

За країнами походження найбільшими інвесторами України, на яких припадає майже 83% загального обсягу прямих інвестицій, традиційно є Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Віргінські острови (Британія), Франція, Швейцарія та Італія, частина з яких є загальновідомими офшорними зонами.

Провівши дане дослідження, можна зробити висновок, що сприятливий інвестиційний клімат повинен стати для України своєрідним «трампліном», який дозволить нам покинути зону «бідності» та «постійного застою» та, хоча б на крок, наблизитися до розвинутих в цьому плані європейських держав. Варто відзначити, що інвестори зацікавлені у вкладенні грошових коштів в економіку України, але через велику кількість стримуючих факторів інвестиційна діяльність не може ефективно розвиватися. Починати необхідно, насамперед, з: стабілізації політичної, економічної ситуації у країні; забезпечення правового захисту інвесторам та бізнесу загалом; ліквідації адміністративного та економічного тиску на бізнес. І саме комплексне використання всіх цих заходів допоможе забезпечити ефективність інвестиційної діяльності України в майбутньому.

Томарович Т. В.
ХІ ДВНЗ «УБС»

ОБ'ЄКТИВНІ ПЕРЕДУМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З КРАЇНАМИ ЄВРОСОЮЗУ

Транскордонне співробітництво – спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними грома-

дами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством.

Україна має всі передумови для транскордонного співробітництва з країнами Європи: близькість розташування, м'який клімат, відсутність природних меж (більшість кордонів проходить через рівнини, окрім Карпат), розвинена інфраструктура, наявність природних водних каналів (р. Дунай).

Особливо актуальними на сучасному етапі є економічні зв'язки: обмін товарами та послугами, міграція робочої сили, створення єврорегіонів. Більше того, в прикордонних регіонах України наявна розвинена промислова база, особливо у великих містах (Львів, Калуш, Одеса, Ужгород), а також сільське господарство, орієнтоване на землеробство (виращування пшениці, картоплі, цукрових буряків, льону, винограду тощо), та м'ясо-молочне тваринництво, в гірських районах – вівчарство. Все це провідні галузі сільського господарства, продукція яких реалізується за кордон, в тому числі – в країни Євросоюзу.

Об'єм торгівлі товарами послугами між Україною та країнами ЄС на 1 січня 2015 року дорівнював 44 297,4 млн. дол. або 35,8% від загального об'єму торгівельної діяльності України, в тому числі експорт дорівнював 20 302,1 млн. дол. або 31,8% від загального обсягу експорту товарів та послуг України. При тому, закуплялося з країн ЄС на суму 23 995,3млн. дол. або 40,0% від загального обсягу імпорту в Україну.

Не дивлячись на те, що у двосторонній торгівлі між Україною та Євросоюзом залишається негативне сальдо, існує тенденція до його зменшення порівняно з 2013 роком на 7 117,4млн. дол. і дорівнює 3 693,2 млн. дол. США.

Аби і в подальшому вирівнювали зовнішньоторгівельний баланс України з країнами ЄС, необхідно вжити заходів для його вирівнювання. Для цього, в першу чергу, на території України потрібно створити завершені виробничі цикли (а не експортувати сировину чи напівфабрикати, як це відбувається нині), через те, що готова продукція коштує дорожче, і при цьому буде працевлаштовано більшу кількість трудових ресурсів. А готова продукція (наприклад важкої, легкої або харчової промисловості), високої якості матиме конкурентоспроможність на світовому ринку, якщо модернізувати наявну матеріальну, технічну та техніко-технологічну базу.

Отже, в Україні наявні всі сприятливі чинники: м'який помірний клімат, родючі ґрунти, достатня вологість, природні ресурси (паливні, рудні та нерудні), висококваліфіковані трудові ресурси, і тому, для ефективної господарської діяльності необхідно лише раціональне їх поєднання, орієнтація на зарубіжний досвід та міжнародна співпраця. Пріоритетною є особливо тісна співпраця з країнами ЄС, бо вони є сусідами першого та другого порядку України, що зменшує транспортні витрати. Також схожі кліматично-ресурсні потенціали та діяльність євро регіонів ще більш зв'язує прикордонні промислові регіони в єдину виробничу систему.

Для України є пріоритетним тісне співробітництво з країнами Євросоюзу та подальша інтеграція до європейського економічного простору, оскільки такий напрямок є більш перспективним та стимулюючим до розвитку.

Трофимова В. О.
ХІ ДВНЗ «УБС»

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РІШЕННЯ ПРО ВСТУП УКРАЇНИ ДО ЄВРОСОЮЗУ

Актуальність питання обумовлена тим, що в сучасному світі відбулися серйозні зміни, викликані процесами глобалізації. Україна, як і будь-яка інша країна, є учасником цього об'єктивного процесу. І, хоча зазвичай під глобалізацією розуміють лише об'єднання економік, тобто економічну інтеграцію, насправді вона являє собою процес всесвітнього економічного, політичного, культурного і релігійного об'єднання націй, що накладає свій відбиток на зовнішню та внутрішню політику країн.

У глобалізації є противники – антиглобалісти, оскільки не всім народам глобалізація, що ґрунтується на фритредерстві принесла багатство. Яскраво про це свідчить, наприклад, процес звільнення британських колоній від влади їх метрополії. Колонії отримали свободу, але в обмін зобов'язалися зберегти англійську валюту в грошовому обігу, а в торгівлі з колишньою метрополією не встановлювати митних зборів. Необачна обіцянка колоній обернулася для них повним зубожінням. Отже, вільна світова торгівля сприяє швидкому збагаченню і без того багатих країн і збідненню країн недостатньо економічно розвинених.

Однією із спроб виходу з ситуації стало створення Світової організації торгівлі (СОТ), покликаної балансувати розміри мит для досягнен-

ня справедливої торгівлі у світовому масштабі. Але, на нашу думку, створений механізм є недосконалим (принаймні, для сучасної України, оскільки лише невелика частка вітчизняних підприємств є конкурентоздатними в умовах вільної торгівлі на світовому ринку).

Іншою спробою розв'язати проблему нерівномірності розвитку став Європейський союз, де нерівність покликана компенсуватися не вольовими рішеннями, а економічними заходами, прийнятими за згодою всіх країн-учасниць. В перші роки створення інтеграційного об'єднання це давало потрібний результат. Проте згодом з'явилися проблеми, що не розв'язані до тепер, а саме:

1. Порушилось балансування вигоди, які дає об'єднання. До прикладу, Греція та Іспанія втратили прогнозовані темпи розвитку.

2. Не дало очікуваного ефекту від приєднання до союзу країн Східної Європи. Їх потенціал ЄС використовує повністю, у той час як можливості Євросоюзу на Сході не реалізуються. Знову спрацювало правило, за яким у відкритій економіці виграш отримують найбільш розвинені країни.

З огляду на все вищезазначене, можна заключити, що вступ економічно ослабленої, розірваної внутрішніми суперечностями України до Євросоюзу не виглядає доцільним. Для того, щоб скористатися всіма можливостями інтеграції та уникнути негативних наслідків глобалізації, Україні необхідно провести ключові затребувані суспільством та світовими партнерами реформи, що стабілізують соціально-економічну ситуацію та призведуть до стійкого економічного зростання.

Урум А. Д.
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ЧИННИКИ ЗРОСТАННЯ БОРГОВОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

Державний борг – це сума бюджетних дефіцитів, що накопичені за певний проміжок часу. На сьогоднішній день економічний стан Україні переживає складні перетворення внаслідок активного зростання боргових зобов'язань держави перед світовими кредиторами. Так, впродовж 2014 року обсяг державного та гарантованого державою боргу зріс з 584,4 млрд грн (40,2 % ВВП) у 2013 році до 1100,8 млрд грн (70,7 % ВВП) у 2014 році, перетнувши граничний рівень індикатора боргової безпеки держави в 60 % ВВП, а державного боргу – з 480,2 млрд грн

(33,0 % ВВП) до 947,0 млрд грн (60,8 % ВВП) відповідно. За прогнозами ж МВФ обсяг державного та гарантованого державою боргу в 2015 році складе 1741,6 млрд грн (94,1 % ВВП), в т.ч. державного – до 1385 млрд грн (75,4 % ВВП). Наведена динаміка значного зростання державного боргу свідчить про боргову кризу у країні та зниження рівня боргової безпеки.

Основними чинниками зростання боргової залежності в Україні є наступні.

По-перше, існування проблем в обслуговуванні державного боргу, що виникають внаслідок різкої зміни валютного курсу гривні. Річ у тому, що облік доходів національного бюджету здійснюється в гривнях, а платежі по зовнішньому боргу погашаються в іноземній валюті і держава несе значні ризики. Наприклад, через коливання процентних ставок на міжнародних ринках за період 01.01.14 р. – 01.07.14 р. загальний державний борг України зріс на 23,7 %, враховуючи падіння національної валюти відносно долара США на 62 %. По-друге, стрімке зменшення доходної частини бюджету внаслідок суттєвого погіршення купівельної спроможності громадян, зниження рівня життя, а також банкрутства багатьох підприємств малого та середнього бізнесу. Услід за підприємствами до банкрутства підійшли фінансові установи, внаслідок вичерпання життєвого циклу та втрати можливості накопичувати і реструктуризувати національні капітали. По-третє, суттєве зростання видатків на оборону. Як зазначає президент України П.Порошенко, у 2016 році витрати на оборону будуть збільшені до 5% від ВВП. Наслідком цього зростання стане додаткове поглинання матеріальних, трудових ресурсів, і, отже, їх вилучення зі сфери виробництва споживчих товарів. По-четверте, відсутня довгострокова стратегія визначення найважливіших орієнтирів в сфері державних фінансів.

Отже, перебіг боргової кризи віддзеркалює її глибинну природу, що не може бути подолана поверхневими технічними чи організаційними дозволами або заборонами, а потребує тривалого часу для стабілізації критичної ситуації. Тому, уряду доцільно вдосконалити існуючі механізми забезпечення боргової безпеки України та розробити стратегію боргової політики держави за основними макроекономічними показниками та управління державним боргом.

КОРУПЦІЯ, ЯК ЧИННИК НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА СТАБІЛЬНИЙ ТА ДИНАМІЧНИЙ РОЗВИТОК МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

З самого початку становлення незалежності, а особливо в сучасний період економічної та політичної нестабільності, сучасна Українська держава, в особі спеціалізованих державних органів, намагається вирішити одну із найактуальніших проблем, яка негативно впливає на всі сторони суспільного життя – корупцію. Корупційні процеси, які відбуваються починаючи з органів державної влади, закінчуючи суспільними відносинами на побутовому рівні, негативно впливають на політичну, економічну, та соціальну сфери, міжнародні відносини (недоотримання державою інвестицій, високий рівень ризику ведення бізнесу), підриває імідж України як держави, яка позиціонує себе, як надійний партнер на світовій арені. Найбільш негативний ефект від корупційних процесів зазнає інвестиційна політика держави, а саме недоотримання інвестицій, які сприяють подоланню спаду виробництва, виступають основою для розвитку економіки в цілому, та найголовніше стимулюють динамічне формування малого та середнього бізнесу. Підтримка та стабільний розвиток підприємницької діяльності виступає одним із найдієвіших засобів усунення проблем бідності, низької платоспроможності населення, високого рівня безробіття, активізує самозайнятість громадян, забезпечує додаткові робочі місця, формує повноцінний середній клас та стимулює розвиток фінансового та фондового ринку, які на сьогоднішній день характеризуються тіньовими схемами, спекулятивними процесами та неефективністю. Саме тому, питання негативного впливу корупційних процесів на динамічний розвиток малого та середнього бізнесу в сучасних економічних та політичних реаліях набуває все більшої актуальності.

На сучасному етапі розвитку економіки України, малі та середні підприємства не є таким потужним сегментом економіки, як в країнах ЄС. Незважаючи на збільшення кількості зареєстрованих суб'єктів господарської діяльності (7088543 на 01.01.15 в порівнянні з 6915162 на 01.01. 14), зростає кількість суб'єктів господарської діяльності, підприємницьку діяльність яких припинено (3376574 на 01.01.15 в порівнянні з 01.01.14 – 2822040). Дана ситуація свідчить про, те що на розвиток підп-

приємництва в Україні негативно впливає податкова та митна політика, відсутність реформ, та найголовніше – корупція (Corruption Perceptions Index 2014 – 142 місце серед 175 країн). Зміни, які відбулися в податковій політиці, а саме податкова реформа-2016 передбачає 22% ЄСВ для малого бізнесу і 18% податку на доходи, що свідчить про перспективи росту економіки у 2016 році на рівні 70%.

Таким чином, успішне подолання корупційних проявів невід’ємно пов’язане з рівнем добробуту країни. Ефективна боротьба з корупцією – це запорука зростання економіки, якості життя та соціальної захищеності населення, довіри іноземних партнерів, інвесторів, покращення позицій України в міжнародних рейтингах та динамічного розвитку вітчизняного малого та середнього бізнесу.

Федяева А. Е.
БГТУ им. В. Г. Шухова

МИНИМАЛЬНЫЙ РАЗМЕР ОПЛАТЫ ТРУДА – ИНСТРУМЕНТ БОРЬБЫ С ДИФФЕРЕНЦИАЦИЕЙ ДОХОДОВ ГРАЖДАН

В современных условиях проблема дифференциации заработной платы остается актуальной (сегодня она составила – 1:26). Чрезмерные необоснованные различия в оплате труда, также, как и уравниловка в распределительных отношениях – опасные явления, способные вызвать социальные потрясения в обществе. При этом эта разница определяется не отличиями работников по их квалификации, профессионализму, результативности труда и т.п., а является следствием принадлежности предприятий к различным формам собственности, отраслям (значительно ниже оплачивается труд работников деревообрабатывающей промышленности, лесной промышленности), регионам (заработная плата в столице в 2 раза превышает зарплату по стране).

Данная проблема – это результат отсутствия четкой государственной политики в области регулирования оплаты труда: как в бюджетном, так и во внебюджетном секторе. Исполнительная власть государства, по существу, ушла от решения вопросов в этой области. Поэтому одним из радикальных путей уменьшения диспропорции заработной платы в различных отраслях, регионах и т.п. может стать повышение размера минимальной заработной платы до уровня прожиточного минимума.

Как известно, минимальный размер оплаты труда представляет собой низшую границу возмещения работнику его трудовых затрат. Так, среднемесячная зарплата в США – 4400 долл., в Германии – 4100 долл., России – 430 долл.

Установление МРОТ должно быть одним из элементов государственной политики, направленной на борьбу с нищетой и предоставление лицам, работающим по найму, необходимой социальной защиты применительно к минимально допустимым уровням оплаты труда. Учитывая длительность процесса выравнивания прожиточного минимума и минимальной оплаты труда было бы рационально отменить подоходный налог с доходов меньших суммы, равной прожиточному минимуму. Это позволило бы бюджету сэкономить на социальной помощи.

Шейна Д. И.
БГТУ им. В. Г. Шухова

БЕЗРАБОТИЦА: РЕГИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ПРОБЛЕМЫ

Безработица – постоянная спутница рынка труда. Она представляет собой сложное, многоаспектное явление. Угроза безработицы – один из главных рисков, сопутствующий каждому наёмному работнику в любой стране. В ближайшие годы, как в России, так и в Украине, экономики которых находятся в состоянии экономического кризиса, решение проблемы безработицы должно находиться в числе национальных приоритетов. Конъюнктура рынка труда во многом похожа, как в отдельных странах, так и в их регионах. Наиболее острой проблемой является неэффективная занятость, когда безработица скрыта от официальных наблюдений.

В Белгородской области, которая в последние годы активно развивается, устойчивую динамику к росту сохраняет неполная занятость. Уровень регистрируемой безработицы по состоянию на 1 апреля 2015 г. – 1,06%, что на 0,2% больше по сравнению с предыдущим годом (0,86%). Главной особенностью рынка труда региона является рост числа безработных, потерявших работу в результате увольнения по собственному желанию и вследствие банкротства организаций. Так, закрытие цементного завода увеличит ряды безработных еще более чем на 800 человек. Кроме того, не решена проблема трудоустройства инвалидов,

лиц предпенсионного возраста, одиноких и многодетных родителей, родителей, воспитывающих детей-инвалидов.

Наиболее актуальной проблемой является трудоустройство молодёжи. Молодёжь характеризуется неустойчивостью жизненных установок, отсутствием производственного стажа и опыта работы, и, следовательно, относительно низким профессиональным статусом. Зато это наиболее перспективная составляющая трудовых ресурсов. Они восприимчивы ко всем изменениям, обладают способностью к постоянной смене трудовых функций, имеют возможности для профессионального роста и продолжительный период предстоящей трудовой деятельности. Решением проблемы молодежной безработицы может стать заключение учебными заведениями прямых договоров с предприятиями на подготовку требуемых специалистов. Улучшить ситуацию может также создание информационных систем, позволяющих учитывать спектр вакансий, анализировать их и прогнозировать ситуацию на рынке труда. Ещё одним способом решения этой проблемы может служить появление новых форм занятости, связанных с развитием информационных технологий.

Правительства государств и регионов осознают всю остроту проблем молодежной безработицы и направляют большие денежные средства на адаптацию молодых работников к рынку труда. Эти затраты носят в основном долгосрочный характер и определяют развитие национальных экономик на многие десятилетия вперед. Полагаем, что экономия на культурном, образовательном, нравственном потенциале молодого поколения чревата крайне негативными последствиями для государства. Молодёжь – это и реальная, и потенциальная рабочая сила, которая при эффективной региональной и национальной политике занятости позволит не только увеличить ВВП, но и обеспечить устойчивый прогрессивный экономический рост.

Универсальных рецептов для преодоления безработицы не существует. Решение проблем рынка труда объединяет усилия органов государственной, региональной и муниципальной власти, общественных объединений и всех заинтересованных организаций. Сегодня на региональном рынке труда действуют 3 фирмы по оказанию кадровых услуг и 4 фирмы, занимающиеся трудоустройством граждан. Однако их отчёты с положительной динамикой трудоустройства не подтверждаются в реальном секторе экономики. Возможно, поэтому большинство предприятий области предпочитают набирать кадры самостоятельно, с помощью

СМИ, друзей и знакомых, рекламы, редко прибегая к услугам биржи труда и службы занятости.

От региональных властей требуется сегодня не признание существования проблем безработицы, а эффективные действия по ее решению.

Юр М. В.
НТУ «ХП»

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ПОЛІТИКИ НАПОВНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Сьогодні Україна вступає до нового етапу свого розвитку, що потребуватиме відчутного збільшення обсягу бюджетних видатків для фінансування державного будівництва, соціально-економічного розвитку та на розвиток соціальних програм. Ця потреба не повинна ототожнюватися з можливістю значного збільшення позичкового фінансування бюджету, особливо із зовнішніх джерел. Враховуючи комплекс макроекономічних проблем та загроз, які супроводжують процес позичкового фінансування державних видатків, економічна стратегія держави має бути спрямована на пошук альтернатив такому фінансуванню. Йдеться як про безпосереднє наповнення бюджету держави завдяки послідовній політиці оптимізації податкового навантаження та детінізації економіки, так і про зменшення потреби в прямих бюджетних видатках внаслідок децентралізації фінансування відповідних завдань. Вже зараз на розгляд Верховної Ради Кабінетом міністрів України і місією Міжнародного валютного фонду (МВФ) планується подати проект податкової реформи. Її впровадження забезпечить подальше зменшення цільового показника дефіциту зведеного бюджету до 3,7% та зменшення державного боргу до більш безпечного рівня. Також урядом було знайдено резерви для зменшення витрат, що дозволить збалансувати бюджет. Але на сьогодні держбюджет України потребує кардинальних реформ та змін для ефективного розподілення фінансів та ресурсів.

Тому, пріоритетними напрямками політики наповнення держбюджету мають бути:

- залучення до підрядного виконання на тендерній основі приватного сектору, зокрема, компаній та суб'єктів підприємництва

малого та середнього бізнесу з метою оптимізації ефективності фінансування освіти, медичного обслуговування, житлово-комунальної сфери, інформаційного забезпечення тощо, які належать до сфери компетенції державних та місцевих органів влади;

– обґрунтоване надання державної фінансової підтримки у вигляді субсидій, дотацій та податкових пільг суб'єктам господарської діяльності для заохочення комерційного кредитування;

– поширення механізмів випуску корпоративних облігацій, розрахованих на внутрішній і зовнішній ринки;

– цілеспрямований розвиток інститутів та інструментів фондового ринку, в тому числі – підтримка первинної емісії цільових інвестиційних цінних паперів;

– обґрунтований вибір стратегічних пріоритетів країни з розробкою механізмів налагодження економічних взаємовідносин з потенційними інвесторами.

СЕКЦІЯ 6

СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Арефьева М. А.

НТУ «ХПИ»

УКРАИНСКАЯ СОЦИОЛОГИЯ СЕГОДНЯ

Введение. Сейчас украинская социология находится в нелегком состоянии: поиск собственной подлинности, разрабатывает свою методологическую базу, концептуальную схему и соответствующий понятийно-категориальный аппарат; переосмысливается предмет ее исследований. Украинская социологическая школа сегодня медленно набирает сил, приобретает черты национальной школы, что проявляется не столько в проблематике исследований, как в акцентах на социогуманитарной традиции украинской культуры в целом.

Целью данной работы является раскрытие основных проблем нынешней украинской социологии.

Сегодня отечественная социология находится в состоянии определения. По словам специалистов, она еще не выяснила для себя, какая она есть, какой она хочет стать и какой она может стать. Современное состояние украинской социологии определяется прежде всего общей ситу-

ацией в стране. Основное внимание в целом сосредоточено на изучении изменений, происходящих в нашем обществе, в Украине, генезиса этих изменений и их последствия. Это – первая особенность современной украинской социологии. Вторая – то, что она стала только институционализироваться как самостоятельное общественное явление. Третья особенность, присущая развития отечественной социологии, это недостаточное внимание к ней со стороны государства и общества, недостаточное финансирование и др. Социологическое образование в Украине, то это сравнительно новая отрасль высшего профессионального образования как социального института государства. Ее целью является создание, обновление и распространение социологических знаний и подготовка квалифицированных специалистов. Долгое время социологическое образование в Украине отсутствовало по идеологическим причинам, и только в 80-х годах образуются первые кафедры социологии. Сейчас социологическое образование в Украине имеет определенную сеть учебных и научно-исследовательских учреждений. Социологов готовят несколько государственных университетов и другие высшие учебные заведения, имеющие социологические факультеты или отделения на других факультетах: Киевский, Харьковский, Одесский, Львовский, Днепропетровский, Волынский университеты, Киево-Могилянская академия и др. К социологии сегодня в обществе господствует большой интерес, и это обеспечивает высокий престиж соответствующих вузов, отделений, факультетов. Вполне логично, что рынок реагирует на этот спрос, и, как грибы после дождя, появляются социологические факультеты, отделения, специализация в вузах. На первый взгляд, такого рода активизацию можно приветствовать, однако в связи с этим возникают и существенные негативные тенденции. Прежде всего – появление социологических отделений в тех вузах, специализация которых никак не вяжется с социологией. А отсюда – другая особенность: отсутствие соответствующих условий для подготовки социологов на многих вновь факультетах и отделениях, оказывается, что не хватает квалифицированных преподавателей, способных обеспечить качественную подготовку, недостаточно укомплектованы социологической литературой библиотечные фонды, отсутствует надлежащая техническая база, базы приобретения практического опыта.

Сегодня на социологию спрос. Причиной этого является то, что социологические исследования начали проводиться на коммерческой основе. Актуальным является создание учебных и методических пособий

по социологии, выступающие и функцией экспертной оценки теоретических и эмпирических результатов науки. Заслуживает внимания и формирования прочной академической социологии, которая должна стать в авангарде развития этой науки.

Итак, социология в Украине, как в системе науки, так и в системе образования, переживает свое становление, находится в состоянии поиска своей идентичности. И прежде всего, требует большего внимания со стороны государства и общества.

Байдак В. Є.
ХНУРЕ

МЕРЕЖЕВИЙ СОЦІУМ ЯК НОВИЙ ВИД СОЦІАЛЬНИХ СПІЛЬНОТ

Проникнення інтернет-комунікації в усі сфери життєдіяльності суспільства вплинуло на появу і розвиток якісно нових соціальних спільнот. Взаємодія індивідів в середині таких спільнот опосередкована соціально-мережевими технологіями. Мережеві спільноти інтегруються на основі загальних цілей та інтересів, а також використання загальних мережевих ресурсів та програмного забезпечення. Сукупність мережевих спільнот, взаємодія яких відбувається в глобальних комп'ютерних мережах, формує мережевий соціум. В.Ю. Нестерова вважає обов'язковою характеристикою мережевого соціуму – усвідомлення своєї спільності. Члени такого соціуму пов'язані спільною ідеологією, традицією і т.п.

Соціальні відносини в мережевому соціумі характеризуються: віртуальністю, інтерактивністю, глобальністю, креативністю, анонімністю, мозаїчністю. Віртуальність – це характеристика символічної реальності, яка протиставляється об'єктивному світу і яка заміщує його за допомогою образів, симулякрів і аналогів. Інтерактивність пов'язана з орієнтацією на індивідуальне і виборче використання інформації і з можливістю моделювати і організовувати свій простір зручним чином. Глобальність визначається граничним розширенням того простору, в якому відбуваються різні види спілкування. Креативність обумовлена тим, що віртуальний простір надає людині максимум можливостей для конструктивної діяльності, дозволяючи винаходити безліч самопрезентацій. Анонімність соціомережевої комунікації сприяє створенню невимушеної атмосфери для спілкування і самопрезентації. Мозаїчність заснована на відсутності єдиного центру, який би координував та впорядковував периферії, в си-

лу чого мережевий соціокультурний простір неминує утворює в деякому роді хаотичні (мозаїчні) структури.

Таким чином, мережевий соціум є продуктом новітніх інформаційних технологій, який буде змінюватися також швидко, як і самі інформаційні технології.

Безродный С. Ф.
НТУ «ХПИ»

ГЕНДЕР И ИНТЕРНЕТ

Актуальность темы исследования связана с тем, что одной из бурно развивающихся областей исследований в гуманитарном знании является изучение особенностей коммуникации при условии ее протекания с помощью новых информационных технологий. Научная рефлексия гуманитарных реалий информационного общества стала сегодня одним из центральных сюжетов всех социальных наук. Наиболее важным вопросом является проблема «человеческой составляющей» нового мира – мира массовых коммуникаций, наукоемких технологий, электронных средств связи.

Последние десятилетия прошлого века ознаменовались зарождением новых важных явлений в жизни общества: компьютер, интернет, гендер и другие. Безусловно, эти новые категории не могут существовать независимо друг от друга, между ними возникают некоторые «пересечения». Рассмотрим эти «пересечения на примере явлений гендер и интернет.

На современном этапе развития социальной науки гендерная проблематика является достаточно актуальной. Но при этом сам термин «гендер» часто употребляется неправильно или неточно («социополовая роль», «социальный статус», гендер как синоним пола).

Гендер создается (конструируется) обществом как социальная модель женщин и мужчин, определяющая их положение и роль в обществе и его институтах (семье, политической структуре, экономике, культуре и образовании, и др. Гендер в отличие от понятия пола касается не сугубо физиологических свойств, по которым отличаются мужчины и женщины, а социально сформированных черт, присущих «женственности» (femininity) и «мужественности» (masculinity).

Интернет – всемирная система объединённых компьютерных сетей для хранения и передачи информации. Часто упоминается как Все-

мирная сеть и Глобальная сеть, а также просто Сеть. На основе интернета работает Всемирная паутина (World Wide Web, WWW) и множество других систем передачи данных.

Одной из характерных особенностей «сети» является уникальная возможность самопрезентации индивида, конструирование собственной идентичности. В отличие от «реальной жизни», где идентичность задана рождением или статусом, процесс ее конструирования в виртуальной реальности возможен самим человеком, что происходит в рамках коммуникации.

Идентичность в виртуальном сообществе должна быть представлена как минимум именем и полом. И если в «реальной жизни» основной характеристикой идентичности также является этничность, то в Интернет-сообществах главенствующая роль отводится гендеру. Исследования разговоров на «досках объявлений» показали, что отсутствие телесного компонента в гендере не исключает стратегий сексизма или даже определенной гендерной иерархии. Но фактом остается и то, что гендерные проблемы реальной жизни получают новое наполнение в киберпространстве.

Интернет выступает как инструмент общения, а также поиска необходимой информации о работе и учебе. При этом именно для женщин глобальная паутина используется, прежде всего, как пространство для общения, а мужчины более выделяют ролевые подходы (профессиональные и статусные характеристики мужских и женских образов).

Таким образом, подводя итог, можно сказать, что большинство исследований, изучающие гендерный аспект в Интернет-среде направлены, как правило, на изучение лингвистических, социологических и социально– психологических отличий в коммуникации мужчин и женщин. Большинство из них носят только описательный характер, где гендерный аспект – это только отличительный признак между мужчинами и женщинами. Однако, гендер – это социокультурная причина межполовых различий, а не биологическая. И изучение Интернет-среды с точки зрения гендерного аспекта должно происходить на ином уровне, необходимо более детальное изучение гендерных представлений, стереотипов, установок, ролей, идентичности, которые представлены в Интернете, изучение их влияния на сознание пользователей, выявление причин изменений и взаимосвязи с другими факторами.

ПРОПАГАНДА В КОМПЬЮТЕРНЫХ ИГРАХ: ПОПЫТКА СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО АНАЛИЗА

В современном мире общество имеет поразительно высокую скорость взаимодействия между всеми его составляющими, и даже границы между различными обществами становятся все более условными. С развитием информационных технологий и интернета узнать или сообщить необходимое возможно за считанные минуты, если не секунды. Это неразрывно связано с массовой культурой и даже финансовой сферой, ведь капитал оказывает немалое влияние на формирование взглядов и приоритетов в жизни личности.

Учитывая все выше сказанное, не удивительно, что любая востребованная сфера жизни становится объектом влияния, атак, споров и рассуждений, одним словом – борьбы для достижения тех или иных целей. Для этого используются все возможные средства, в том числе и пропаганда. Одним из новейших, еще даже серьезно не изученных орудий пропаганды являются компьютерные игры.

Будучи элементом культуры – как кино или книги – игры содержат в себе весьма важный фактор, которого иные выразительные средства лишены: высокую степень субъективного погружения. В игре же игрок не просто может, он в некотором смысле обязан им управлять – игровая история просто не пойдёт дальше, если этого не делать. В сколь бы узкие рамки сюжет игры ни загонял бы игровой процесс, но человеческое восприятие так устроено, что даже минимальная причастность к управлению событиями (пусть даже на уровне «вовремя нажать на кнопку» или «выбрать один вариант из двух») многократно усиливает эффект отождествления.

А вот что касается пропаганды, тут все было не так уж гладко. В любой игре вы не являетесь рядовым игроком, вы – будущий герой, который спасет всех, либо останется вовсе один, но завершит начатое, а игроки слишком прямо воспринимают происходящее, и многие и в реальной жизни считают, что им предназначено что-то большее, чем обычная жизнь, ожидая чего-то особенного, какого-то героического поступка, или зова приключений.

В качестве отдельного пункта рассмотрения в обязательном порядке стоит выделить Online-Игры. Попадая в среду Online, каждый сталкивается с разными людьми: разного достатка, сфер деятельности, религиозных и политических взглядов, что в обязательном порядке в ближайшем времени будет вызывать конфликты, а следственно пропаганда затронет вас не только со стороны разработчиков игр, а ещё и от сторонних пользователей этих игр.

Таким образом, пропаганда в компьютерных играх направлена на больше погружение игроков в виртуальное пространство, формирование онлайн популярных статусов и продвижение устоев потребительской культуры в интернет пространстве. На наш взгляд необходимо совершенствование отечественного и международного законодательства для регулирования пропаганды в компьютерных играх.

Вишковський В.
НТУ «ХП»

СУТНІСТЬ ТА ПОХОДЖЕННЯ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ

Масова культура – це культура, популярна серед широких верств населення в даному суспільстві, елементи якої знаходяться повсюди: в кулінарії, одязі, споживанні, засобах масової інформації, в розвагах, у спорті і літературі – контрастуючи з «елітарною культурою».

Термін «масова культура» в загальноприйнятому культурологічному значенні вперше застосував у 1941 році німецький філософ і соціолог М. Горкгаймер у праці з відповідною назвою – «Мистецтво і масова культура». Пізніше в США з'являється скорочене слово «маскульт», яке ввів у науковий обіг американський філософ Д. Макдональд.

На початку XX ст. формування масового суспільства і пов'язаної з ним масової культури стало предметом досліджень найвизначніших учених у різних галузях науки: філософів Хосе Ортега-і-Гассета, Карла Ясперса, Освальда Шпенглера; соціологів Жана Бодріяра, Питирима Сорокіна. Ґрунтовну критику маскультури, яка маніпулює свідомістю людей, дали філософи Хосе Ортега-і-Гассет, Теодор Адорно, Юрген Габермас. В українській культурології вивчення масової культури активізувалося в 1990-ті роки.

Становлення масової культури пов'язане з явищами політичної демократії та повсюдної освіти. Ці чинники доправили до краху мо-

нополії вищих класів у царині культури. В доіндустріальному суспільстві знаходилося місце для елітарної, а також автентичної народної культури, що походить з сільських коренів, є оригінальною, автономною й безпосередньо відображає життєвий досвід людей. Автентичне народне мистецтво ніколи не претендувало на статус мистецтва, але його своєрідність була прийнятна і шанована. Ситуація змінилася з початком індустріалізації і урбанізації. Наслідком цих процесів були зміни в суспільному укладі і моральних цінностях. Індивіди стали ізольованими, відчуженими, і зв'язок між ними набрав фінансово-економічного характеру. Раніше активних індивідів поглинула цілковито безіменна маса, вразлива до маніпуляцій з боку мас-медіа, що стали альтернативою спільноті і моральності.

На думку експертів, масова культура постіндустріального суспільства поширилася, як «смертоносна пара, що душить народну культуру і загрожує цілісності мистецтва». Підприємці знайшли джерело доходу у задоволенні культурних потреб «знову пробуджених мас». Технічний прогрес уможливив продукування книг, журналів, фотографій, музики в кількостях, достатніх для насичення ринку. Новітня техніка створила також нові засоби комунікації, як-от телебачення, радіо, Інтернет, особливо добре придатні для масового сприймання і масового поширення.

Ознаками масової культури є орієнтація на вподобання і потреби «середньої людини», дуже велика гнучкість, властивість трансформувати артефакти, створені в межах інших культур, та перетворювати їх у предмети масового споживання, комерційний характер, використання кліше при створенні її артефактів, а також зв'язок із засобами масової комунікації як головним каналом поширення та споживання її цінностей.

Декларованими нею цінностями є цінності реального життєвого облаштування, комфортного, зручного життя, соціальна стабільність і особистий успіх. Масова культура шанує тривіальність, сентиментальність, швидкі та фальшиві приємності коштом поважних інтелектуальних вартостей, культивує тілесну насолоду, обжерливість, розпусту, користолюбство та пихатість.

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

Проблема адаптації до умов оточуючого середовища, зокрема, навчання, є однією з актуальних у сучасному житті.

У зв'язку із складною політичною ситуацією в Україні велика кількість родин змушені були терміново змінити своє місце проживання. Десятки тисяч людей змушені покинути свої домівки і тимчасово переміститися в інші регіони нашої держави. Вагому частку складають студенти.

Основні проблеми, які досі актуальні для студентів-переселенців – питання комунікації та адаптації в суспільстві.

Студенту-переселенцю доводиться пристосовуватися до нових вимог, які ставить перед ним вища школа і водночас до нових соціальних обставин спілкування з ровесниками та педагогами, форм і методів навчання та побуту (відсутність звичного родинного кола, матеріальні труднощі тощо).

Нове оточення, нові викладачі, нова програма та спосіб її викладання, інший спосіб життя ускладнюють й без того не легку ситуацію внутрішньо переміщеної людини. Тому надзвичайно важливою є допомога обласної та міської адміністрацій, керівництва ВНЗ, педагогічної ланки та, звісно ж, студентського колективу у вирішенні проблем адаптації студента– переселенця до університетського середовища.

За допомогою механізму студентського самоврядування створюється внутрішня атмосфера в колективі, організовується та залучається молодь до активного студентського життя, забезпечуються найбільш комфортні умови для розвитку в людині нових якостей. А головне, студентське самоврядування захищає права та інтереси студентів на різних рівнях. Тому роль студентського самоврядування в адаптації студентів-переселенців є дуже значною, унікальною за своєю суттю та механізмом її реалізації.

З метою психологічного супроводу та підвищенню ефективності педагогічного процесу, сприяння особистісному та професійному зростанню, соціальному благополуччю та збереженню психологічного здоров'я усіх його учасників: студентів, викладачів та співробітників в університетах створюються та діють соціально-психологічні служби.

**АНАЛИЗ СОБЫТИЙ НА ЮГО-ВОСТОКЕ УКРАИНЫ
(2014–2015 гг.) В РАМКАХ КОНЦЕПЦИИ АНОМИИ ПО
Р. МЕРТОНУ**

Роберт Мертон считается одним из классиков структурного функционализма. С помощью этой парадигмы он обосновал конкретные теории – социальной структуры и аномии, науки и бюрократии. Эти теории широко применяются для объяснения различных социальных явлений. Наиболее известной теорией Р. Мертона является концепция аномии. Представляется, что с ее помощью можно получить интересные результаты и попытаться осмыслить наиболее острые события в Украине – события на ее Юго-Востоке в зоне проведения АТО.

Понятие аномии выражает собой политико-экономически обусловленный процесс разрушения базовых элементов существующей культуры, прежде всего в аспекте этических норм. При стремительной и принципиальной замене одних общественных идеалов и морали другими, определённые социальные группы перестают чувствовать свою причастность к данному обществу, искажается сущность самоидентификации, происходит естественное их отчуждение от ранее принятых норм. Новые социальные нормы и ценности, в этом случае, не успевают усваиваться членами этих групп и позиционируются уже вместо некогда конвенциональных и равных средств для достижения прежних индивидуальных или общественных целей как собственные.

События, произошедшие на Майдане 2014 года, оказались сильным потрясением для всей Украины. Произошла смена порядка и общественных норм и ценностей, были опрокинуты многие, ранее казавшиеся непоколебимыми порядки. Люди ощутили себя в меньшей степени зависимыми от социальных институтов, почувствовали свою власть над представителями государственного аппарата, стали иначе осознавать свою роль в судьбе страны. Но это также стало и определенным источником для проявления сепаратистских настроений и практик. В некоторых областях возникли сепаратистские образования – так называемые самопровозглашенные ДНР и ЛНР, целью которых была получение автономии, но средствами осуществления этой цели сепаратисты выбрали насилие в виде военно-политического переворота с целью свержения за-

конной власти. В итоге события в Украине приняли трагический оборот, результатом которого стали АТО и последующие военные действия, перманентный политический кризис и небывалое обострение кризиса экономического.

Таким образом, используя идею Р. Мертоня об аномии, мы получаем возможность утверждать, что эволюционные преобразования в обществе являются более предпочтительными, поскольку явно не продуцируют стремительного разрушения нормативной базы общества и не выступают источником для бедственного положения страны, когда она вынуждена жить в долг перед иностранными кредиторами. Революция же, ставшая реальностью социальной жизни, тоже должна предполагать ответственность политических сил ее возглавивших, подготовивших и осуществивших за установление законного порядка, внедрение норм, стабилизирующих и не допускающих негативных проявлений в общественной морали и катастрофического ухудшения уровня жизнедеятельности общества.

Горбунов М. Ю.
НТУ «ХПИ»

ИНСТИТУЦИАЛИЗАЦИЯ ИНТЕРНЕТ-СООБЩЕСТВ

Процессы, определяющие эволюцию культурной среды Интернета, можно определить, как частичную или незавершенную институциализацию. При этом формирующийся социальный институт – не сеть Интернет как таковая (она выступает одним из ключевых материальных средств), и не социокультурная среда всемирной сети в целом, а совокупность наиболее структурированных сообществ Интернета, причем отдельные сообщества выступают в качестве социальных организаций.

Потребность в структуризации и организации социальных групп – производителей и распределителей медиаконтента – приводит к закреплению в общественном сознании определенных устойчивых представлений и направления усилий на их имплементацию в интернет-реальность. Данная имплементация осуществляется путем создания и развития по конкурентному принципу новых интернет-сообществ и развития/трансформации уже существующих.

Развитие интернет-сообществ приводит к появлению в них определенных нормативных стандартов, характерных для каждого типа сообществ. Тут следует отметить, что для различных классов сообществ эти нормы сильно разнятся. Из этого следует, что совокупность интер-

нет-сообществ является еще недостаточно устоявшейся в качестве социального института (что также можно подчеркнуть отсутствием специфического обобщающего термина, определяющего данный институт). Тем не менее, наблюдается формирование определенных норм в области культуры общения и культуры контента, которые можно по факту определить, как универсальные, однако, эти нормы образуют сложную структуру, основанную на гибкой спецификации: так, нормы анонимного интернет-общения отличаются от таковых для персонифицированного, а контент развлекательных групп социальных сетей может восприниматься как неприемлемый в сообществах, позиционирующих себя как закрытые и/или элитарные.

В значительной степени универсальны представления о принципах администрирования и модерирования (наиболее приемлемая в интернет-среде форма социального контроля), о девиантах («интернет-троллинг» и схожие понятия) и санкциях к таковым – изгнание из сообщества («перманентный бан») или ограничение на действия и взаимодействия («временный бан» или запрет постинга, ограничение режима постинга), а также механизмы виртуальной «репутации», оценки другими пользователями – т.е. построение виртуальной модели общественного мнения.

Наконец, формируется система статусов и ролей, характерных для разнотипных сообществ Интернета: блоггер, администратор, модератор, «летсплеер» (пользователь, выкладывающий на сервис хостинга видео записи своей игры в видеоигры), создатель топика (треда) на форуме, комментатор поста, пользователь социальной сети с фейковым аккаунтом и множество других специфических «действующих лиц» интернет-пространства.

Итак, наличие признаков институционализации несомненно, однако, как уже было сказано, определенного термина для определения социального института интернет-сообществ не выработано, а формальная сторона данной модели неочевидна в виду значительного многообразия и быстрых эволюционных изменений в концепциях социального взаимодействия в интернете. Возможно, дилемма может быть решена путем ввода искусственного термина, определяющего совокупность интернет-сообществ, чья структура подверглась формализации. Такая формализация является следствием удовлетворения потребности индивида в соответствующей его представлениям системе медиаконтента, а значит и определять новый социальный институт мною предлагается через вклю-

ченность индивида в социальное пространство интернета в виде системы интернет-сообществ.

Двараковская А.
НТУ «ХПИ»

САМОУБИЙСТВО КАК ФОРМА ДЕВИАНТНОГО ПОВЕДЕНИЯ

Под девиантным (лат. *deviatio* – уклонение) поведением понимаются: поступок, действия человека, социальное явление, выраженное в массовых формах человеческой деятельности, не соответствующих официально установленным или фактически сложившимся в данном обществе нормам (стандартам, шаблонам).

Самоубийством называется всякий случай смерти, который непосредственно или опосредовано, является результатом положительного или отрицательного поступка, совершенного самим пострадавшим, если этот последний знал об ожидавших его результатах.

В разные эпохи и в разных культурах существовали свои оценки этого явления: часто самоубийство осуждали (с точки зрения христианской морали самоубийство считали тяжким грехом), иногда же допускали и считали в определенных ситуациях обязательным (например, саможжение вдов в Индии или харакири самураев). При оценке конкретных суицидальных актов многое зависит от мотивов и обстоятельств, особенностей личности. Исследования свидетельствуют, что фактором, провоцируемом суицидное поведение, выступает специфическая комбинация таких характеристик, как пол, возраст, образование, социальное и семейное положение.

Мировой опыт исследования самоубийств выявляет основные закономерности суицидного поведения. Суициды в большей степени характерны для высокоразвитых стран, и сегодня существует тенденция увеличения их числа. Суицидная активность имеет определенные временные циклы. Факт весеннее – летнего цикла и осенне-зимнего спада ее был отмечен еще Э. Дюркгеймом. Количество самоубийств возрастает во вторник и снижается в среду – четверг. Конец недели больше «опасен» для мужчин. Соотношение между мужчинами и женщинами примерно таково: 4 : 1 при удавшихся самоубийствах и 4 : 2 при попытках, т.е. суицидное поведение мужчин чаще приводит к трагическому исходу. Отмечено, что вероятность проявления этой формы отклонений за-

висит и от возрастной группы. Самоубийства совершаются чаще в возрасте после 55 лет и до 20 лет, сегодня самоубийцами становятся даже 10–12-летние дети.

Мировая статистика свидетельствует, что суицидное поведение чаще проявляется в городах, среди одиноких и на крайних полюсах общественной иерархии. Исследование суицидного поведения на территории бывшего СССР выявляет целый ряд особенностей. Все бывшие республики Советского Союза можно условно разделить на две группы: первая – республики Европейской части бывшего СССР, Россия, Грузия, в них уровень самоубийств среди городского населения ниже, чем среди сельского, и составляет около 70 %; вторая – республики Средней Азии, Закавказья (кроме Грузии), Казахстан, здесь уровень городских самоубийств выше, чем в сельской местности, в среднем в 2 раза. Первое соотношение можно назвать европейским, а второе – азиатским типом распространения самоубийств. Азиатский тип распространения самоубийств объясняется национально-религиозными традициями, особенностями межличностных отношений, большим количеством многодетных семей, урбанизацией; европейский – неблагоприятной социально-экономической обстановкой на селе, стагнацией деревенской жизни, оттоком работоспособных селян в города, старением сельских жителей. По этим же причинам среди городов по числу самоубийств лидируют малые и средние.

Наконец, несомненна связь суицидного поведения с другими формами социальных отклонений, например, с пьянством. Судебной экспертизой установлено: 68 % мужчин и 31 % женщин покончили с жизнью, находясь в состоянии алкогольного опьянения. На учете как хронические алкоголики состояли 12 % совершивших самоубийство мужчин и 20,2 % всех, покушавшихся на свою жизнь.

Домінов М. Е.
НТУ «ХП»

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА В ІНТЕРНЕТІ

С кожним днем все більша кількість Інтернет-користувачів розчаровується в прямій рекламі товарів, падає рівень довіри до інформації, якщо вона виходить від компаній-виробників. Прихована реклама прийшла в Інтернет з реального життя, як механізм ідентифікації з побаче-

ним на екрані. На даному етапі вона – унікальний соціокультурний феномен, що формує масову свідомість, спільність життєвих стандартів, а також звички і потреби членів суспільства. Прихована реклама відноситься до способів психологічного впливу, який не усвідомлюється споживачем.

Форми прихованої реклами: герої книг, фільмів, телепередач, комп'ютерних ігор супроводжуються реквізитами, що мають реальний комерційний аналог; . неявна демонстрація рекламного продукту, його логотипу або просто згадка про продукт в позитивних характеристиках його якостей; відгуки нібито незацікавлених людей, які викликають посправжньому живий інтерес. Варіанти застосування прихованої реклами: блогосфера, форуми, соціальні мережі, телеканали, в сервісах відповідей і питань, вірусні ролики. До числа інноваційних способів розширення традиційної прихованої реклами відноситься практика інтеграції рекламних роликів, технологія відеовключення.

Вигоди, які дає використання прихованої реклами в Інтернеті: ефективність (дослідження компанії Nielsen Global Survey 26000 опитаних показало, що 78% респондентів більше довіряють «рекомендаціям споживачів»); точковий вплив – агенти впливу безпосередньо взаємодіють з цільовою аудиторією продукту; оперативність – протягом декількох годин можна організувати велику рекламну кампанію, а також оперативно регулювати її проходження; оцінювані результати – результати кампаній піддаються кількісному підрахунку та якісній оцінці; можливість знайти важкодоступну аудиторію, яка є лише в Інтернеті і не користується іншими медіа.

Сьогодні користувачі Інтернету все більше часу проводять в online іграх. Дослідники виділяють декілька причини перспективності розвитку реклами в іграх. Учасників ігор стає все більше; реклама в іграх не обмежується віртуальним простором, бренди можуть стати частиною ігри. Отже в стратегії гри потенційний покупець – гравець не лише розглядає рекламу, а може дійсно взаємодіяти з продуктом. Соціальні ігри працюють з аудиторією Facebook, чисельність якої перевищує 950 мільйонів і являє собою найбільш передову в професійному плані частину населення у віці 25–50 років. Тут більшою мірою представлені мешканці великих міст, які характеризуються соціальним статусом і достатком не нижче середнього.

Аналізуючи особливості прихованої реклами в іграх, можна навести кілька аспектів її ефективності: 1) рекламне повідомлення щільно ін-

тегровано в сюжет і дизайн гри; 2) за рахунок інтерактивності гри увага користувача направляється на вбудований бренд; 3) використання вірусного маркетингу дозволяє залучити до гри нових гравців (потенційних споживачів); 4) можливості використання дозвільного маркетингу: гравці часто бажають отримувати призи в обмін на залишену про себе інформацію (e-mail).

Отже сьогодні прихована реклама – це технологія найбільш швидкого, фінансово доцільного та ефективного впровадження бренду в свідомість покупців.

Евсюкова Н.
ХТЭИ КНТЭУ

ПРОБЛЕМА ИССЛЕДОВАНИЯ ЗНАЧИМОСТИ ЛЮБВИ В МОЛОДЕЖНОЙ СРЕДЕ

Актуальность данной темы определяется недостаточной изученностью ценностной составляющей сознания молодежи. Сами молодые люди говорят о том, что очень тяжело отличить любовь от привязанности и влюбленности, даже те, которым за 30-40 не могут дать обоснованный ответ, что такое любовь? Чего в этом чувстве больше: биологического или социального? Когда возникает любовь? Можно ли говорить об институционализации любви? Поэтому довольно интересно, какое значение играет любовь в жизни молодых людей, как они понимают это чувство.

Любовь – непосредственное, интимное и глубокое чувство, предметом которого выступает человек или другие объекты, имеющие для него особую жизненную ценность. Любовью отмечена вся человеческая деятельность во всех ее проявлениях: любовь к Родине, к труду. Любовь может побуждать к деятельности, быть стимулом, источником энергии или средством разрушения, если любовь не может себя реализовать, если она отвергнута.

Молодость – это такой возраст, когда перед человеком стоит задача учиться, получать знания и профессию. Но не менее важная задача этого возраста – создание семьи, поиск близкого, любимого человека. Нами было проведено исследование, в ходе которого выяснено, что по мнению большинства опрошенных любовь может продолжаться вечно, любовь с первого взгляда – это не любовь, а увлечение. Опрошенные верят в любовь, но не встречали ее, а значение любви в их понимании – это

переплетение духовной и физической близости, которое приходит внезапно, как бессознательное озарение, или вырастает из других отношений (дружбы, сотрудничества, соседства и т.п.) постепенно. Самые важные качества в избраннике: воспитание и поведение, социальный статус и порядочность, понимание романтики. Основная функция любви – способ личностной реализации, а жертвы, на которые согласны пойти респонденты ради нее: учёба, карьера. Также респонденты считают, что большая часть людей смотрит на любовь с позиции «как быть любимым», но не «как любить», многие возлагают ответственность за отсутствие любви в их жизни на окружающих людей, а не на самих себя, свою неспособность любить.

Люди все разные, нет похожих как внешне, так и характером двух человек, но все нуждаются в привязанности, в нежности, в согласии, в понимании. Наше исследование показало, что молодые люди считают любовь высоко личностно значимым явлением, в то же время многие из опрошенных испытывают тревогу в связи с тем, что, как им кажется, это чувство утрачивает ценность среди их сверстников.

Екимова М. А.
НТУ «ХПИ»

ВОЗРАСТНЫЕ СТЕРЕОТИПЫ В РЕФОРМИРОВАНИИ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Институт высшего образования – главный источник формирования интеллектуального капитала нашей страны. Его реформирование, в соответствие современным требованиям рынка труда, единственная надежда на дальнейшее успешное развитие украинского общества. Главными направлениями реформы высшей школы является создание равного доступа к высшему образованию, изменение его структуры и качества, согласно европейским стандартам, взаимная интеграция образования и науки, с привлечением бизнеса к сотрудничеству, в соответствии с потребностями рынка труда и общества.

Но для эффективного проведения реформы высшего образования, в первую очередь, необходимы качественные изменения научно-педагогических кадров, на плечи которых в основном и ложится весь груз в реализации новых реформ. При этом важно учитывать, как объек-

тивные факторы профессиональной квалификации педагогов, т.е. опыт работы, ученую степень, деловые, нравственно-этические и коммуникативные качества, так и субъективные факторы, возрастные и гендерные стереотипы и экспектации преподавателей относительно себя и своих коллег, и студентов, по поводу наиболее оптимальных социально-демографических характеристик педагогов высшей школы.

Проблема скрытой возрастной дискриминации среди научно-педагогических кадров возникает на базе распространенных и поддерживаемых в обществе большинством его членов возрастных стереотипов. Типичное поведение различных возрастных групп населения находит свое отражение в возрастных экспектациях всех субъектов системы высшего образования. Стереотипные представления относительно того какое поведение является типичным для молодежи или представителей старшей возрастной группы проецируется в законодательные акты, направленные на интенсивное омоложение научно-педагогических кадров вузов (к примеру, пенсионная реформа, закон о работающих пенсионерах). Данное направление реформы носит весьма «доброжелательный» характер в стремлении достичь баланса между «старой школой» и новыми, молодыми сотрудниками. Однако не учитывает последствия, к которым может привести такое омоложение. Поэтому необходимо учитывать влияние всего комплекса внешних и внутренних факторов, влияющих на систему высшего образования и отражающихся в кадровой политике вузов.

Изучение влияния возрастных стереотипов на формирование и качественные трансформации научно-педагогических кадров – важный этап в успешной реализации реформы высшего образования, а также первый шаг к формированию непредубежденного взгляда на возраст педагогов.

ГЕНДЕРНОЕ РАВЕНСТВО В УКРАИНЕ: ВЫГОДЫ ДЛЯ ОБЕИХ СТОРОН

Равенство – пробный камень справедливости,
а вместе они составляют существо свободы.

Зейме

За годы независимости было много реформ, связанных с обеспечением гендерного равенства. Украина ратифицировала все основные международные документы по обеспечению равных прав и возможностей для мужчин и женщин. На национальном уровне гендерное равенство гарантировано Конституцией Украины, Трудовым Кодексом и Законом «Об обеспечении равных прав и возможностей женщин и мужчин».

Формально дискриминации по половому признаку в Украине нет и быть не может. Так гласят законы. Но каков механизм их реализации? Как наказать того, кто их не выполняет? Реальных санкций нет, а значит, закон остается только на бумаге. А ведь кроме национального законодательства, равенство полов является обязательным условием пути в Европу. Одной из важных причин уклонения от гендерного равенства является нежелание основной массы представителей обеих полов что-то менять в своей жизни.

Рассмотрим возможные позитивные стороны гендерного равенства для обеих полов.

Выгоды для мужчин, поддерживающих равенство между мужчинами и женщинами:

1. Равенство даёт возможность выбирать мужчине любимый род деятельности, а не труд, приносящий деньги без удовольствия.

2. Равенство уничтожает некоторые стереотипы поведения. Например, «мужчины никогда не плачут», данный стереотип ведет к быстрому изнашиванию сосудов, что приводит к мужской смертности, в среднем, в возрасте 63 лет.

3. Исходя из выше названных выгод вытекает, что равенство дает возможность мужчинам жить более полной жизнью, а значит, например, продлить срок жизни мужчин.

4. Равенство предусматривает возможность порвать с дискриминацией, которая влияет на оба пола. Например, отцы могут стать ближе к своим детям, подняв на более высокую ступень человеческих ценностей престиж отцовства.

5. Равенство обеспечивает преодоление беспомощности мужчин из-за зависимости от женщин в бытовом плане.

Выгоды для мужчин, поддерживающих равенство между мужчинами и женщинами:

1. Равенство даёт возможность повышения социального и экономического статуса женщины.

2. Равенство даёт возможность женщине продвигаться по карьерной лестнице и получать заработную плату эквивалентную мужской.

3. Равенство даёт возможность женщине уделять больше времени саморазвитию так, как уход за ребенком разделяется между мужем и женой.

4. Равенство обеспечивает равное право пользования всеми экономическими, социальными, культурными, гражданскими и политическими правами.

5. Равенство даёт возможность женщинам более конструктивно сотрудничать с мужчинами, что приводит к использованию потенциал каждой личности в полной мере, что в целом неизбежно приведет к развитию более гармоничного общества.

Как мы видим, гендерное равенство предоставляет немалое количество выгод как женщинам, так и мужчинам.

Политика гендерного равенства обеспечивает развитие общества во всех сферах жизни человека, по моему мнению, это самая главная выгода для всего общества так, как и мужчина и женщина стремятся к лучшей жизни для себя и для своих детей.

Зеленский А.
НТУ «ХПИ»

ПАТРИОТИЗМ В ЗЕРКАЛЕ ТЕОРИИ РАЦИОНАЛЬНОГО ВЫБОРА ДЖОРДЖА ХОМАНСА

Проблема патриотизма в стране, которая недавно обрела независимость, и, которая с этого момента постоянно находится в очень сложной экономической и политической ситуации, встает очень остро.

Представления о патриотизме связываются с трепетным отношением к своей Родине, но представление о сущности патриотизма у разных людей разное. По этой причине, одни люди считают себя патриотами, а другие их таковыми не считают.

Патриотизм определяется большинством людей как одно из самых глубоких гражданских чувств, содержанием которого является любовь к родине, преданность своему народу, гордость за достояние национальной культуры. Он проявляется в практической деятельности, направленной на всестороннее развитие своей страны, защиту ее интересов.

Однако, в условиях образования государств, построенных по монархическому принципу и полинациональному (национальному) принципу, патриотизм приобретает различную окраску и понимание.

Поэтому в государствах, построенных единым народом, существует тяга к еще большей консолидации, а в многонациональных государствах, построенных разными народами, рано или поздно образуются различные патриотические ячейки вокруг каждого из народов, образующих это государство. Такое государство разрывается центробежными силами противодействия различных патриотических взглядов на отдельные составляющие – монархические государства.

Именно поэтому понятие патриотизма имеет разное наполнение и толкуется по-разному, что приводит к таким негативным явлениям в государстве как сепаратизм. Поэтому, скорее всего, патриотизм не может определяться рациональными расчетами человека, выбором выгод от предпочтения Украины перед ДНР или наоборот. Ведь даже в сложной экономической или политической ситуации человек всегда выбирает ту страну, которая ему ближе в эмоциональном, а скорее всего в ментальном плане.

Главная идея теории рационального выбора состоит в том, что люди чаще всего стараются скоординировать свои действия таким образом, чтобы достичь своих индивидуальных целей.

Таким образом, если рассматривать патриотизм с позиций теории рационального выбора, то можно увидеть, что патриотизм, зачастую, не несет за собой никакой выгоды, как на личностном, так и на групповом уровнях. Мало того, если посмотреть на сегодняшнюю ситуацию, то можно увидеть, что к патриотам в нашей стране не всегда относятся как должно, примером этого есть реальное, не декларируемое отношение к ветеранам Великой Отечественной Войны, воинам – интернационали-

стам, ликвидаторам последствий чернобыльской катастрофы, сегодняшним добровольцам, волонтерам и военнослужащим – участникам АТО.

По моему мнению, патриотизм это, прежде всего, душевные переживания, чувства и эмоции, которые испытывает человек к своей стране, и они никак не должны быть связаны с выгодой. Рациональным тут может быть только выбор пути служения своей Родине, признание приоритета ее интересов над интересами личными. Но это будет нормой жизни нашего социума только тогда, когда общество, страна, государство будут поддерживать своих истинных патриотов.

**Кадук Ю.
ХТЕІ КНТЕУ**

МОЛОДЬ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У наш час соціальні мережі стали невід'ємною частиною повсякденного життя більшості людей, а особливо молоді. Це можна пояснити як глобальною комп'ютеризацією, так і зростанням інформаційних технологій. Існує чимало поглядів на значення соціальних мереж та їхній вплив на розвиток суспільства. Саме тому доцільно було б визначити, чи є проблема залежності від соціальних мереж актуальною для сучасної молоді,

Проблеми, яку ми розглядали у даному дослідженні це залежність людей від соціальних мереж, підміна реального світу віртуальним, закритість людей, недолік живого спілкування. Об'єкт нашого дослідження – молодь, відвідувачі соціальних мереж. Предмет дослідження – ставлення до соціальних мереж.

Мета дослідження – аналіз популярності соціальних мереж. Основні завдання, які були поставлені перед виконанням даного дослідження це, в першу чергу, проаналізувати частоту користування соціальними мережами на сьогодні, визначити які соціальні мережі найчастіше використовують наші респонденти, визначити рівень інформаційної відкритості користувачів соціальними мережами, визначити ступінь залежності респондентів від соціальних мереж.

Методи, які були використані під час проведення дослідження: метод анкетування, спостереження та метод аналізу документів.

Отже, дані дослідження дозволили нам зробити такі висновки:

– в середньому молодь проводить в соціальних мережах 4-5 годин на день;

– найпопулярніша серед молоді соціальна мережа – «Вконтакте»;

– достатньо велика кількість користувачів соціальних мереж викладають велику кількість інформації про себе, особливо фотографії, що можна пояснити браком уваги або неможливістю самовиразитися по-іншому;

– велика кількість користувачів соціальних мереж є залежними від них, проте, на жаль, лише третина визнає це;

– майже всі респонденти вважають проблему залежності від соціальних мереж глобальною.

На нашу думку, проблема залежності від соціальних мереж потребує вирішення, тому ми пропонуємо такі шляхи її подолання. Потрібно розвивати сферу дозвілля молоді, створювати місця, де можливо спілкуватися у реальному просторі, адже всі опитані визнають брак справжнього спілкування та висловлюють жаль, що його стає дедалі менше. Також, мабуть, доцільно зробити соціальні мережі платними, оскільки навряд чи люди будуть витрачати гроші на дані послуги.

Клименкова Е.

НТУ «ХПИ»

ФАНАТИЗМ КАК СОЦИАЛЬНОЕ ЯВЛЕНИЕ

В современном обществе сложилось негативное отношение к такому явлению как фанатизм. Это явление настолько сложное и многогранное, что его изучают с точки зрения многих наук: социологии, психологии, философии. При изучении фанатизма как социального явления используется комплексный подход. Социологам важно не только разобратся в сущности этого явления, но и понять, как фанатизм действует на отдельную личность и человеческое общество в целом.

Фанатизм рассматривают как страстную, нетерпимую, крайнюю приверженность личности к определенным представлениям и убеждениям, соединенную с крайней нетерпимостью к чужим взглядам и стремлениям.

Типы фанатизма можно определить по разным критериям:

– религиозный, политический, идейный, национальный, расовый, музыкальный, спортивный (по содержанию);

- жесткий и мягкий (по степени овладения идеей);
- массовый и индивидуальный (по степени вовлеченности).

Само слово «фанатизм» происходит от латинского корня «*fanum*», что означает «храм, жертвенник, священное место». То есть, в культуре древнего общества фанатизм в целом осмысливался как религиозный. Большинство мыслителей 20 века были убеждены в том, что по мере развития науки, человеческое общество избавится от фанатизма. Но современная эпоха показывает обратный процесс. Фанатизация общества только усиливается.

Любой фанатик – это ограниченный человек, который не хочет развиваться, ему ничего не нужно кроме поклонения его идолу. А такими людьми легко управлять, их легко обманывать, и таким образом получать наживу. Этим пользуются те, кто жаждет власти и богатства, пользуясь принципом: «деньги не пахнут».

Больше всего проявлению фанатизма подвержены подростки и молодые люди. Это происходит с ними в силу их возраста, ведь в этот период их жизни наступает новый период в процессе их социализации. По мере взросления человек обретает жизненный стержень, и проявления фанатизма проходят сами по себе. Фанатизм, проявляющийся в зрелости – это отклонение от нормального развития человека, патология, которая требует вмешательства специалистов. В основном это люди безвольные, малодушные, не нашедшие себе места в обществе, вызывающие жалость и недоумение.

По мнению социологов и других специалистов в этой области сегодня наиболее часто встречаются проявления религиозного фанатизма, футбольного фанатизма, а также фанатизма по отношению к людям искусства (певцы, музыканты, артисты кино). Другие типы фанатизма тоже имеют место, но они имеют частный характер.

Кто-то может сказать, что, фанатизм не так уж страшен и плох. Много раз ведь слышали выражение «фанатик своего дела. «Фанатики» подобного рода не зацикливаются на достигнутом, ставят новые цели. Такие люди открыты для сотрудничества и, поэтому, развиваются дальше. А это уже не фанатизм. Это просто увлеченные люди.

По моему мнению, фанатизм, как явление, имеет антисоциальную направленность, он вынуждает систематически нарушать общественные нормы, а люди, подверженные фанатизму, имеют тенденции к разрушению и саморазрушению. «Фанатизм разжижает мозги» – так сказал выдающийся психиатр Владимир Бехтерев. Поклонение кумиру не требует

особого интеллекта и усилий, это загоняет человека в узкие рамки и закрывает путь к новым знаниям.

Ковальова О.
НТУ «ХП

СОЦІАЛЬНА СТРАТИФІКАЦІЯ – ГОЛОВНА ТЕМА ТВОРЧОСТІ П. СОРОКІНА

На сьогоднішній день проблеми соціальної стратифікації дуже актуальні, оскільки ми маємо можливість щодня спостерігати за процесами переходу з одного соціального шару в інший, змінами соціального простору індивіда. Соціальна стратифікація завжди була однією з головних тем наукових пошуків П.Сорокіна.

Соціальна стратифікація за Сорокіним – це диференціація деякої даної сукупності людей (населення) на класи в ієрархічному порядку.

Незалежно від форм, які приймає соціальна стратифікація, її існування універсально. Вчений виділив чотири основні системи соціальної стратифікації: рабство, касты, клани, класи.

Питирим Сорокін описує суспільство як певний простір, заповнений соціальними зв'язками і відносинами. Її основа і сутність – у нерівномірному розподілі прав і привілеїв, відповідальності та обов'язків, наявності чи відсутності соціальних цінностей, влади і впливу серед членів того чи іншого суспільства. Якщо індивід перейшов з нижчого класу в середній, підвищив свій дохід, то він зробив перехід, перемістився в економічному підпросторі, якщо змінив професію або рід діяльності – перемістився в професійному підпросторі, партійну приналежність – в політичному підпросторі. Три підпростори соціального простору він назвав системами стратифікації. В результаті П. Сорокін отримав три системи соціальної стратифікації – економічну, професійну і політичну.

П. Сорокін був переконаний в тому, що всі виникаючі в суспільстві проблеми слід вирішувати на основі розумного управління, свідомого дозволу соціальних протиріч та надання кожній людині можливостей для творчого самовираження. Він був противником будь-яких соціальних потрясінь, зокрема революцій, і виступав за нормальний, як він писав, еволюційний шлях розвитку.

Соціальна нерівність, в усіх системах і формах існувала й існує у всіх більш-менш розвинених суспільствах. Тому стратифікація – риса будь-якого суспільства.

Колодяжный С.
НТУ «ХПИ»

ГЕНДЕР В РЕКЛАМЕ

В современном мире люди получают большую часть информации из рекламы. Но мало просто сделать рекламу, нужно ее так же правильно преподнести, что бы каждый мог из нее получить максимальное количество информации. Поэтому, целью данных тезисов является рассмотрение темы, «гендер в рекламе».

Считается, что термин «гендер» порожден как раз необходимостью разграничения двух понятий – биологический пол – созданный природой и гендер как социокультурный пол – смоделированный обществом). Говоря о гендере, мы подразумеваем мужчину и женщину в определенных общественных институтах, таких, как семья, политика, экономика, образование и накладываем на мужчин и женщин уже определенные гендерные роли, которые они играют в обществе.

Выделяют наиболее типичные черты мужчины и женщины, которые можно применить при разработке рекламы женских и мужских образов. Черты типичного мужчины: агрессивность, предприимчивость, доминантность, независимость, эмоциональная закрытость, деловитость, самодостаточность. Черты типичной женщины: тактичность, направленность на общение, нежность, разговорчивость, заинтересованность собственной внешностью, потребность в защите, спокойствие. Таковы психологические портреты мужчины и женщины в современном обществе. Реклама не должна отходить от них, а напротив транслировать через невербальное поведение персонажей, графическо-образное изображение.

Особое значение принимают в рекламе позы, особенно если определяется статус «выше-ниже». В подавляющем большинстве рекламных роликов мужчины представлены в положении стоя, женщины – в положении сидя. Это несомненно имеет социальное значение, а не только отражает физиологические различия полов.

Поза «под руку» свидетельствует о покровительственном отношении мужчины к женщине, она находится под его защитой, зависима от него. Поза «объятие за плечи» также свойственна мужчинам по отноше-

нию либо к женскому полу, либо к младшим по возрасту, женщинам жест не свойственен вовсе.

Женщин же часто изображают прижавшимися к детям, животным, предметам, в так называемой «позе прильнувшего», показывая тем самым ее слабость, незащищенность, мягкость.

Реклама является более эффективной, если подключен подсознательный уровень, который выражен в архетипических образах. Для мужского архетипа характерно использование следующих слов и фраз: «активность», «сила», «рост», «движение», «разрушение границ», «ясность», «упорядоченность», «твердость», «четкие грани».

Ключевыми словами женского архетипа являются «принятие», «принадлежность», «покой», «комфорт», «надежность», «защита», «обладание» и др.

Следовательно, реклама, направленная на мужскую аудиторию, должна быть не столь насыщенной по цвету, более простой и понятной визуально, важно обратить внимание на разумные, рациональные доводы рекламного текста в виде руководства по применению или инструкции, которые должны быть представлены визуально, так как мужчины хуже воспринимают информацию на слух. Для женщин большее значение имеют контраст, цветовые оттенки, яркость, они способны воспринять одновременно несколько объектов, реклама должна быть эмоционально окрашенной, иметь приятное аудиосопровождение.

Таким образом, делая вывод всего вышеизложенного, можно сказать, что гендерные образы, представленные в рекламе, влияют на формирование гендерных стереотипов в обществе.

Кононенко В. В.
НТУ «ХПИ»

ЛЮБОВЬ КАК СОЦИАЛЬНЫЙ ФЕНОМЕН

Социологические исследования показывают, что стабильные доброжелательные отношения люди ценят больше таких значимых ценностей, как достаток и работа. Как правило, люди, оценивающие себя как счастливых, отличаются наличием у них надежных и удовлетворяющих их любовных отношений.

Любовь в обществе является первичной социальной связью, специфика которой заключается в безусловности по отношению к объекту

любви, поскольку основана на чувствах, а не рациональных потребностях. Объектами любви могут быть: человек (любимый, близкий, родной), природа, жизнь, истина, добро, прекрасное, Бог, свобода, творчество, слава, власть, игра, общение, путешествия, еда, дело, предмет, Родина и т. д. Можно выделить следующие социально значимые функции любви. Для личности: социализирующую, мотивационную, функцию духовного общения, нравственно-воспитательную. Для общества: консолидирующую, мобилизующую, идентификационную, коммуникативную.

Основными функциями любви к Родине выступают идентификационная, мобилизующая и консолидирующая. Идентификационная функция проявляется в реализации потребности в отождествлении личности с определенной социальной группой или обществом в целом. Содержание мобилизующей функции заключается в побуждении к патриотической деятельности отдельных индивидов, а также их групп. Значение консолидирующей функции любви к родине определяется ее возможностями по объединению различных индивидов и социальных групп.

Любовь к ребенку выражается в непосредственной заботе о нем: воспитании, обеспечении, общении, удовлетворении его потребностей на всех уровнях, обусловленных этапом развития. Любовь к ближнему можно определить, как принятие ценностей человека и соотношение его интересов со своими. Несмотря на то, что любовь является основой культуры (поскольку способствует единению одного человека с другим, объединяет семьи, нации и народы, и, в итоге, служит действенным фактором для объединения всего человечества), способность к любви у индивида зависит от влияния, которое эта культура оказывает на формирование характера среднего человека, а так же от особенностей его семейного воспитания. Тип общества непосредственно влияет на иерархию значимости различных видов любви в массовом сознании. А. А. Ивин рассматривает разные формы и модусы любви в структуре индивидуалистического и коллективистического обществ. В индивидуалистическом обществе на высшей ступени находится эротическая любовь и любовь человека к себе, что «является предпосылкой его существования как личности и, значит, условием всякой иной его любви». В коллективистическом обществе главную роль играет тот тип любви, который связывает его членов единой целью. К примеру, в коммунистическом обществе на первый план выходит любовь к делу построения нового совер-

шенного во всех отношениях государства, а в средневековом – любовь к Богу, подчиняющая себе все остальные виды любви.

На способность и желание человека любить кого-то или что-то оказывают влияние такие факторы, как уровень психической защищенности, самооценка, характер семейных отношений, особенности воспитания, развитость человеческих качеств, возможности и таланты; традиции, нормы и ценности конкретного общества.

Существование этого вида социальных отношений поддерживают такие социальные институты как семья, брак, государство, церковь, культура, искусство.

Котляров Е.
НТУ «ХПИ»

БЕЗРАБОТИЦА В УКРАИНЕ

В современных условиях экономики Украины объективные реалии промышленности и народного хозяйства таковы, что уровень занятости трудоспособного населения составляет лишь порядка 85%.

На настоящий момент в Украине самый высокий уровень безработицы среди европейских стран, и она достигла рекордного уровня за все годы независимости. Согласно данным Государственной службы статистики Украины, по состоянию на 1 января 2015 года (последняя опубликованная информация, обновляемая раз в год по состоянию за истекший год) среди трудоспособных граждан, не находящих себе работу в течение месяца и более, 23,1 процента составляет молодые люди в возрасте от 15 до 24 лет; 11% – в возрасте от 25 до 29 лет; 9,3 % – в интервале от 30 до 34 лет; 8,1 % – от 35 до 39 лет; 7,3 % – 40–49 лет; 6% – 50–59 лет; 0,1 % – 60–70 лет.

Наименьший процент безработицы наблюдается среди мужчин в возрастном интервале от 30 до 45 лет. Причем уровень занятости этой категории граждан в народном хозяйстве высок, как среди людей, имеющих высшее образование, так и среди людей, не имеющих его.

Следующей категорией населения, уровень безработицы в которой относительно невысок, являются молодые люди в возрасте от 18 до 25 лет без высшего образования и без значимых социально-экономических потребностей.

На третьем месте с низким уровнем безработицы находятся женщины от 35 до 45 лет, которые состоят в браке и к этому возрасту уже не

имеют грудных детей. В отличие от женщин более молодого возраста их чаще берут на работу в связи с тем, что период родов и ухода за младенцем уже прошел. По данным государственной социальной службы для этой категории женщин наличие высшего образования и опыта предыдущей работы является одним из определяющих факторов трудоустройства.

Основной вопрос, связанный с явлением безработицы – проблема возникновения и путей последовательного ее уменьшения.

На настоящем этапе развития общества на безработицу в Украине наиболее значимое влияние оказывает не законы цикличности экономики, что характерно для стран с развитой экономикой, и не процессы перестройки экономики на иную модель, что было причиной ее возникновения в постсоветских государствах. Основная причина – глубокий экономический и политический кризис, усугубляемый военным конфликтом и значительным перераспределением бюджета государства в пользу военно-промышленного комплекса. При этом, в отличие от многих примеров стран, в которых развитие военно-промышленного комплекса в годы обострения военных конфликтов стимулировала занятость населения и уменьшение безработицы, в Украине такого явления не наблюдается.

Наиболее рациональным подходом к уменьшению безработицы является системный подход к развитию промышленности, особенно в быстро развивающихся и конкурентно способных отраслях, таких как сфера информационных услуг, легкая промышленность, интенсификация сельского хозяйства. Системность предполагает комплекс мер, связанных с уменьшением налоговой нагрузки на развивающиеся предприятия, создание комфортных условий ведения бизнеса.

Кулик И.
НТУ «ХПИ»

МЕЖПОКОЛЕНЧЕСКИЕ КОНФЛИКТЫ В СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНСКОЙ СЕМЬЕ

Семья характеризуется не столько совместным проживанием близких родственников, сколько наличием совместной общесемейной деятельности, направленной на реализацию семейных нужд. Зачастую в процессе жизнедеятельности и достижения определенных целей в семье

возникает недопонимание, приводящее к столкновению и противостоянию двух и более противостоящих сторон. Это характерно и для современных украинских семей, в которых возникают конфликты, вызванные невозможностью одновременного удовлетворения потребностей всех членов семьи.

В семье возможны как внутриспоколенческий, так и межпоколенческий конфликты. Внутриспоколенческий конфликт возникает, как правило, между супругами, между братьями и сестрами, т. е. между родственниками одного поколения в семье. В основе межпоколенческих конфликтов лежит столкновение интересов разных поколений, ценностей, норм. При этом для всех участников данного конфликта присущи общие черты, характеризующие данное поколение, но разность в подходах к решению определенных проблем, их приоритет и вызывает конфликтную ситуацию.

Наибольшую проблему представляют межпоколенческие конфликты в семье. Дети, родители, прародители идентифицируют себя и свои интересы с тем или иным поколением и при этом ревностно относятся к отстаиванию своих взглядов, нужд, желаний. Межпоколенческий конфликт в семье является социальным, так как его носители выражают интересы своей поколенческой социальной общности. Ярая убежденность в правоте своих взглядов на жизнь, в «правильном» воспитании подрастающего поколения, в приоритетах культурных и моральных ценностей становится «камнем преткновения» в конфликтной ситуации в семье.

Интересы людей разных поколений в Украине нередко не совпадают, поскольку они формировались в отличающихся друг от друга социальных условиях, под влиянием разного коллективного и индивидуального опыта. Особенно остро проблема межпоколенческих конфликтов стоит сейчас в современном украинском обществе. Молодежь стремится к быстрым переменам, иногда не задумываясь о средствах достижения цели. Родители тоже жаждут перемен, но при этом стремятся найти рациональный подход в решении данной проблемы. Для прародителей любые изменения приводят к нарушению «правильного» ритма жизни и к попранию устоявшихся норм жизни. Но больше настораживает духовный кризис, который обозначают как падение нравов, которое наблюдается в том, что в обществе невелико почтение к возрасту, чаще отдается предпочтение новым веяниям, чем проверенному временем

опыту, что приводит к увеличению количества межпоколенческих конфликтов не только в семье, но и в обществе.

Регулирование межпоколенческих конфликтов в семье требует особого комплексного подхода. Разрешение конфликта тесно связано с устранением его причин, предпосылками такого разрешения служат стабильность в государстве, соответствующая нормативно-правовая база, социальное обслуживание и консультирование семей специализированными институтами. Необходимыми являются также решения жилищных и экономических проблем молодых семей. Предупреждение и разрешение семейных конфликтов должно стать результатом целенаправленного воздействия государства и взаимодействия различных социальных институтов: семьи, образования, культуры, СМИ, права, социальной защиты и т.д. Основная направленность их регулятивной деятельности – укрепление и развитие семьи, ее поддержка на всех уровнях развития. От семьи и личностей требуется взаимопомощь поколений, повышение культуры взаимоотношений в семье.

Матвеев М.
НТУ «ХПИ»

РАБОТАЮЩИЙ СТУДЕНТ В СОВРЕМЕННОМ ВУЗЕ

Недавно я наткнулся в Интернете на занятное утверждение, гласящее, что раньше студенты учились и подрабатывали, а сейчас работают и «подучиваются». Я решил разобраться, что же изменилось с неизбежным течением времени, и почему нынешнее поколение молодых людей не может или, возможно, не хочет всецело отдаваться процессу получения и усвоения знаний.

Что касается меня самого, то на должности виновного в сложившейся ситуации я вижу лишь себя, так как слишком опрометчиво и легкомысленно отнесся к выбору будущей профессии, не до конца разобравшись, что же, собственно, она из себя представляет. В итоге, с процессом обучения я получил немалое количество досады и разочарования. Тем не менее, вектор дальнейшего развития для меня уже виден и, получив степень бакалавра нынешней специальности, я уже знаю, куда пойду учиться снова. Однако, для этого нужны деньги, часть которых я и надеюсь заработать, попутно изучая тонкости технологий машиностроительного производства.

Масштаб проблемы достаточно велик и если в прежние времена для подавляющего большинства студентов вузов постоянная оплачиваемая работа не была жизненной необходимостью, то в настоящее время ситуация обратная. Связано это преимущественно со снижением покупательной способности стипендий. Также среди причин, руководствуясь которыми студенты идут работать, следует выделить необходимость оплаты стоимости обучения студентам-контрактникам.

Не столь маловажным является тот факт, что у многих молодых людей просто отсутствует интерес к учебе, им кажется неинтересной та объемная теоретическая база, которую пытаются изложить им преподаватели. В таких случаях, как правило, молодой человек продолжает получать образование лишь, чтобы не расстраивать собственных родных и делает это с надеждой на то, что, перейдя к практической составляющей своей специальности, приобретет интерес к ней.

Кроме того, многие молодые люди идут работать, потому что грезят мечтами о полной независимости от родителей в финансовом плане.

В общих чертах проблема изложена, попытаемся найти пути ее решения.

Первое действие, напрашивающееся из изложенного материала – синхронизировать размеры стипендий с потребительскими ценами, что позволит студентам относиться к поиску дополнительного заработка не так остро и даст стимул работать над своей успеваемостью в образовательном учреждении.

Необходимым является расширение контактов между вузами и фирмами, стимулирование фирм и работодателей принимать студентов на работу, непосредственно связанную с изучаемой студентом специальностью, с помощью налоговых льгот, каких-то других льгот или прямой платы.

Следует уделить внимание проблеме молодых людей, осознавших, что поступили не туда и упростить процедуру перевода на другую специальность или в другой университет.

Подводя итоги, скажу, что данная проблема может решиться не только лишь благодаря вмешательству различного рода структур на государственном уровне, но, прежде всего, самими молодыми людьми, прямой обязанностью которых является подойти со всей ответственностью к выбору будущей профессии и отдаваться процессу получения образования всецело, не отвлекаясь ни на что. И тогда даже если проблема материального положения будет стоять достаточно остро, сту-

дент, понимающий и разбирающийся в учебном материале, сможет зарабатывать на студентах, которым не хватает времени учиться и разбираться, решая им различные задания, курсовые и прочее.

Моргай Л. В.
НТУ «ХПИ»

СЕПАРАТИСТСКИЕ ПРОЯВЛЕНИЯ С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ТЕОРИИ РАЦИОНАЛЬНОГО ВЫБОРА

Актуальность данной темы обуславливается продолжающейся почти два года войной, развязанной сепаратистами из террористической организации ДНР, на Востоке Украины. Реальностью, к сожалению, стала поддержка частью населения Донецкой и Луганской областей, сепаратистских настроений и взглядов. Вместе с тем, рациональность – субъективна. Теория рационального выбора существенно расширяет спектр параметров, по которым возможно объяснять и анализировать такое поведение.

Фактически «рациональность» обладает субъективными критериями – существует столько же рациональностей, сколько индивидуальных «Я». Поэтому всегда оставалась нерешенной проблема универсальных объективных критериев рациональности. Обоснованность их выбора связана, прежде всего, с его целью, а разумность или рациональность зависят от методов и средств, используемых для достижения конечной цели. Поэтому противоречия, которые возникают в процессе выбора, связаны в первую очередь с выявлением рациональных и иррациональных подходов, как к самому процессу выбора, так и к оценке возможных альтернатив его осуществления.

Часть людей, проживающих на юго-востоке Украины выбирает обособление от государства, в котором доминирует титульная нация, управляет не одобряемая ими власть и созданы условия для жизни большинства не соответствующие нормальным. Это их выбор, который может быть объяснен как влияние на него составляющих феномена сепаратизма: политических, экономических, культурно-исторических, религиозных и других. К последним, также следует отнести реализацию Российской Федерацией в период обострения множества острейших внутренних противоречий в украинском обществе политико-военного проекта «Новороссия». Поэтому говорить о рациональном характере

выбора частью украинского населения сепаратистских, в полной мере, не приходится так как рациональность предполагает попытку объективной оценки приобретаемой выгоды и необходимых для этого затрат. Особенностью ситуации, о которой мы говорим, является то, что большая часть тех, кто ожидал моментальных выгод от выбора, к которому его подталкивала пропаганда сепаратистских устремлений – не предполагал, что придется нести затраты каждому из них. При этом затратными могут стать как личная подверженность опасности в ходе военных столкновений, разрушение привычного быта, потеря жилья, работы и средств существования, поражение во многих и, прежде всего, в личных правах и т.п.

Скорее всего, никто из сделавших выбор в пользу сепаратизма не отдавал себе отчета (на рациональном уровне), что он создает угрозу государственному суверенитету, подрывает территориальную целостность, нарушает принципы геополитической безопасности государства, снижает его международный престиж. Но теперь и на рациональном и эмоциональном уровнях мы ощутили это на себе. Поэтому для выхода из такого положения: деолигархизировать украинское общество; урегулировать конфликт интересов между всеми ветвями и уровнями власти; не допускать раскола обществ; начать процесс реальных реформ, а не их декларирование или имитацию; давать жесткую правовую оценку любым сепаратистским проявлениям и призывам, особенно если они звучат из уст государственных служащих или должностных лиц.

Таким образом, анализ сепаратистских устремлений с позиций теории рационального выбора дает возможность прийти к выводу, что они стали реальностью из-за того, что выбор не стал рациональным по своей сути.

Новикова А.
НТУ «ХПИ»

РОЛЬ СОЦИАЛЬНОГО КОНТРОЛЯ В ЖИЗНИ ОБЩЕСТВА

Важную роль в социальном регулировании общественной жизни играет социальная культура, а прежде всего социальные ценности, нормы, социальные институты и организации. Вместе с тем в социальной структуре общества и играет немаловажную роль особое структурное образование – институт социального контроля. Он выступает, как часть

общей системы социального регулирования и призван обеспечивать различными средствами нормальное функционирование и развитие общества, а также предотвращать и исправлять такие социальные отклонения, которые способны дезорганизовать общественную жизнь и социальный порядок.

Социальный контроль играет немаловажную роль в жизни общества, поскольку ни одно общество не может успешно функционировать и развиваться без системы социального контроля. Так Э. Фромм писал, что общество только тогда может функционировать эффективно, когда его члены достигают такого типа поведения, при котором они хотят действовать так, как они должны действовать в качестве членов данного общества.

Социальный контроль – это, с одной стороны, механизм социальной регуляции, совокупность средств и методов социального воздействия, а с другой – социальная практика их использования.

В целом социальное поведение личности протекает под контролем общества и окружающих людей. Они не только обучают индивида правилам социального поведения в процессе социализации, но и выступают агентами социального контроля, наблюдая за правильностью усвоения образцов социального поведения и их реализации на практике. В этом плане социальный контроль выступает как особая форма и способ социальной регуляции поведения людей в обществе. Социальный контроль проявляется в подчинении индивида социальной группе, в которую он интегрирован, что выражается в осмысленном или спонтанном следовании социальным нормам, предписанным этой группой.

Выделяют внешний социальный контроль и внутренний социальный контроль, или самоконтроль.

Внешний социальный контроль представляет собой совокупность форм, способов и действий, гарантирующих соблюдение социальных норм поведения.

Самоконтроль, или внутренний контроль – это применение человеком позитивных и негативных санкций по отношению к себе самому. Оценивая свои поступки, человек сопоставляет их с принимаемой им системой норм, обычаев, моральных правил, ценностных ориентиров, эталонов поведения. Самоконтроль – важный механизм поддержания социальной стабильности, основанный на сознательном волевом усилии, сдерживании произвольных импульсивных побуждений. Чем выше уровень развития самоконтроля у членов общества, тем меньше обще-

ству приходится прибегать к внешнему контролю и негативным санкциям.

Роль и значение социального контроля состоит, прежде всего, в том, что он вносит серьезный вклад в обеспечение воспроизводства социальных отношений и социальной структуры и тем самым играет очень важную роль в стабилизации и интеграции социальной системы и упрочении социального порядка. Социальный контроль направлен на то, чтобы сделать привычкой стандарты поведения в определенных ситуациях, не вызывающие возражений социальной группы или всего общества. Но особенно наглядна роль социального контроля в предотвращении и пресечении социальных отклонений, в первую очередь девиантного поведения людей и их групп.

Panaskova Karyna, Panaskova Krystyna
KSTE KNUTE

YOUTH PROBLEMS NOWADAYS

The problem of employment of young people through the years remains topical. Without seeing the job prospects in their own country, young people are more likely to receive education abroad, and stay there to work. As a result – the intellectual potential of our state is reduced, and, therefore, reduced are the prospects for economic development of Ukraine.

It should be taken into account that in recent years the proportion of youth in our country's population's structure decreased significantly. High unemployment rate is evidence of instability in the economy and has its negative socio-economic consequences for the country.

Students of the final year of study are to be provided with internships by prospective employers. It is imperative to develop an effective mechanism of population protection from unemployment growth by adopting anti-recessionary bills aimed at minimizing the effects of the global financial crisis on employment and enactment of compulsory state social insurance. Central and local authorities are to create an effective system of professional training of the unemployed population, including young people who graduated or are studying in institutions of various levels of accreditation. It can be done through counseling and creating a modern information framework, promoting various careers, etc.

Young people are specific socio-economic groups, which require additional measures to support labor market that is also confirmed by the analysis of youth unemployment causes.

The main factors that affect the operation and involvement of young people into work is a personal capacity and self – esteem, motivation and value orientation, the degree of professional self-determination, the level and quality of education, place of residence, level of awareness, availability of working life, social security and the activities of state employment authorities etc.

In conclusion we can say that in today's social and economic conditions, young people face particular difficulties in finding work. It is needed to take the proposed set of public measures that should be aimed at creating the legal, economic and organizational conditions and guarantees the right to work for young men in Ukraine.

To reduce the level of unemployment among young people can contribute the following activities:

- strengthening of state bodies activities according to the young people employment;
- the desire to create the real expectations about employment in young professionals;
- the main task of the employment services should be the implementation of effective measures to increase the chances of young people to integrate into the structure of labor market, decent foothold on it to become competitive;
- improving the competitiveness of labor market of certain categories of young people (young people without work experience, young women with children, people with disabilities, etc.);
- the development of training systems, training of young workers.

Резникова Д. К.
НТУ «ХПИ»

ПЛЮСЫ И МИНУСЫ ИНТЕРНЕТ ОБЩЕНИЯ

Общение с окружающим миром выступает необходимым условием человеческого существования и является одним из важнейших факторов человеческой жизнедеятельности. Благодаря общению с другими людьми происходит овладение человеком опытом и знаниями предыду-

щих поколений, взаимный обмен идеями, чувствами и т.п. Именно общение организует социум и позволяет человеку жить и развиваться в нем.

В пирамиде потребностей Абрахама Маслоу потребность в общении находится на третьей ступени, после физиологических потребностей и потребностей в безопасности. Без общения человек не может достигнуть «вершины» пирамиды, то есть стать личностью.

Общение представляет собой сложный процесс взаимодействия между людьми, заключающийся в обмене информацией, а также в восприятии и понимании партнерами друг друга. Процесс общения в современном мире может происходить не только «вживую», как это было раньше, но и при помощи телефонной связи и Интернета. Именно общение через интернет является наиболее удобным и быстрым средством коммуникации на сегодняшний день. Но у любого явления есть свои положительные и отрицательные стороны.

Общение через интернет возможно в первую очередь благодаря различным социальным сетям и коммуникационным порталам, к которым на сегодняшний день имеют доступ почти 96% населения нашей планеты. При помощи электронной почты обмен информацией может происходить буквально в считанные секунды, что чрезвычайно удобно и экономно как в плане времени, так и в плане денег.

С помощью социальных сетей мы можем находить друзей по интересам и общаться с ними на общие и волнующие темы, а также поддерживать связь с друзьями, родственниками и знакомыми, найти тех людей, связь с которыми утрачена, людей, которые сменили свое местожительство.

Социальные сети можно использовать как инструмент для саморазвития. Здесь можно смотреть познавательные фильмы, слушать хорошую музыку, читать интересные книги, изучать иностранные языки.

Однако наряду с явными преимуществами Интернет общения можем наблюдать дефицит реального общения. Сейчас молодые люди, в основном, общаются в социальных сетях, хотя раньше все это происходило в реальном мире, а не в виртуальном.

У пользователей социальными сетями падает уровень образования. Происходит обесценивание языка, а о безграмотности пользователей Интернета уже выдумана куча анекдотов.

У тех людей, которые злоупотребляют Интернет общением заметно ухудшение здоровья. Ведь находиться за компьютером, планшетом

или телефоном сколь угодно долго нельзя, так как у человека ухудшается аппетит, портится настроение, начинает мучить бессонница, ухудшается зрение. Чрезмерное увлечение виртуальной реальностью не позволяет адекватно воспринимать окружающий мир, что может затронуть психическое здоровье человека.

Но самой распространенной проблемой является зависимость от социальных сетей. В Украине пользователи социальных сетей преимущественно люди от 12 до 45 лет. Зависимостью от социальных сетей страдает практически вся молодежь. Мало кто из молодых людей сможет просто так взять и перестать пользоваться социальными сетями, это вошло в привычку.

Таким образом, можно отметить, что интернет общение является инструментом, помогающим в развитии, учебе, работе, но оно не способно заменить полностью живое общение. Интернет-общение должно дополнять жизнь, а не быть основой всей нашей жизнедеятельности. Социальные сети – это и хорошо, и плохо. В наших силах брать от них только хорошее и отсеивать плохое. То есть Интернетом, как и всяким инструментом, надо уметь пользоваться, чтобы он был действительным помощником в нашей жизни, но ни в коем случае не поводом.

Риморєва Т.
НТУ «ХП»

СПІВВІДНОШЕННЯ ТЕОРІЇ ТА ЕМПІРИЧНИХ ДАНИХ В РОБОТІ Е. ДЮРКГЕЙМА «САМОГУБСТВО: СОЦІОЛОГІЧНИЙ ЕТЮД»

В історії соціології Еміль Дюркгейм відомий не тільки як засновник французької соціологічної школи та як автор багатьох відомих праць з соціології. Він практично першим теоретично обґрунтував і виділив специфічний предмет наукового вивчення соціології – соціальні факти, чим довів необхідність і можливість соціології як самостійної науки, а також розробив методологічні принципи їх дослідження.

Розроблені ним правила дослідження соціальних фактів лягли в основу його праці «Самогубство. Соціологічний етюд». Вона стала взірцем поєднання теоретичного та емпіричного в дослідженні Дюркгеймом такого соціального явища як самогубство.

В своїй праці соціолог за допомогою статистичних даних доводить, що навіть такий особистий вчинок як самогубство є соціальним фактом, який породжується соціальним середовищем людини.

Застосовуючи розроблені ним методологічні принципи дослідження соціальних фактів, Дюркгейм розглянув вплив соціальних факторів на зміну відсотка самогубств. Вчений довів, що ані «психоорганічна схильність», ані фізичні фактори не можуть безпосередньо впливати на суїцидальну поведінку індивідів. Тож справжні причини самогубств залежать від соціальних чинників, таких як сім'я, релігія, професійні групи, політичне життя та ін. Вивчення впливу цих факторів на зміну відсотка самогубств дозволило класифікувати самогубства за їхніми причинами, які як показали результати дослідження полягали у степені інтеграції людини в суспільство. Таким чином Дюркгейм виділив три типи самогубств: егоїстичне, альтруїстичне та аномічне.

Виявлений ним зв'язок, дозволив не тільки пояснити причини типових явищ для суспільства, а й довів можливість гармонійного поєднання теорії та емпіричного дослідження.

Русанова Л. Д.
НТУ «ХПІ»

ГЕНДЕРНА КАРТИНА СВІТУ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНА РЕАЛЬНІСТЬ

«Гендерна картина світу» – це сукупність уявлень, що складають таке бачення людиною реальності, де речі, властивості і відносини поділяються на категорії за допомогою бінарних опозицій, сторони яких асоціюються з чоловічим або жіночим началом. Ще одне визначення ГКС – це соціокультурний феномен, впорядкована, відносно несуперечлива і внутрішньо зв'язкова, структурована сукупність існуючих у свідомості особистості і суспільства соціокультурних орієнтацій, цінностей, установок, ідеалів, в яких знаходить відображення соціальна диференціація статей.

Гендерні дослідження почалися на рубежі 70х-80х років ХХ століття. Цей напрям став дуже актуальним у той час через вивчення жіночої історії, де у зв'язку з феміністськими теоріями було порушено питання про гендерну нерівноправність. Сюди можна віднести питання нерівноправності чоловіків і жінок у професійній діяльності, владі, поведінці і питання розподілу сімейних ролей. Ці питання є актуальними у всі часи.

Відмінність статей задана, насамперед, природним процесом природної та соціальної еволюції, що закріпила за ними певні і доцільні функції. Історично сформований поділ чоловічих і жіночих ролей є надзвичайно глибоким фактором, який детермінує найважливіші риси і образи двох статей.

Що ж таке гендер? Гендер передбачає сукупність поведінкових і психологічних властивостей, які асоціюються з маскуліністю і фемініністю і позначають у вузькому сенсі соціально детерміновані ролі та приписи чоловіків і жінок. Гендерна рівність є однією з ознак правової держави. Держава зобов'язана забезпечувати дотримання прав людини, передбачених міжнародним законодавством.

Гендерна політика відрізняється в різних країнах. Ісландія є країною з найменшою різницею у кількості жінок та чоловіків. Натомість, країни Близького Сходу та Африки мають найбільшу різницю у кількості.

Соціум неможливий без поділу людей на чоловіків і жінок. У зв'язку з цим з'являється дуже багато запитань. Заперечувати даний феномен не можна. Його потрібно прийняти як реальність або як дань, яку ми змінити не можемо в силу обставин.

Підсумовуючи все вищесказане, можна сказати, що представлення гендерної картини світу є для нас розпливчастим і донині, і якихось загальних правил поділу у кожній із сфер життя немає, вони плавно перетікають одне в інше.

Самойлов В. Д.
НТУ «ХПИ»

ЦЕННОСТНЫЕ ОРИЕНТАЦИИ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ: КУДА ИДЕМ?

Важным аспектом темы ценностных ориентаций современной молодёжи являются причины появления этих самых ценностей, независимо от того, негативные они или положительные. Ценности должны обязательно базироваться на чём-то, ведь они не появляются просто так, а являются результатом каких-либо действий индивида или группы индивидов.

Ценности – культурные стандарты, отталкиваясь от которых люди определяют благо, добродетель и красоту, которые в широком смысле

являются нормативами жизни в обществе. Ценности – это то, к чему стоит стремиться.

На современном этапе ценности молодежи существенно изменились по сравнению с ценностями предыдущих поколений, мягко говоря, не в лучшую сторону. Уже давно назрел кризис ценностной системы, выступающий в качестве падения морально-нравственных норм, отсутствия четких правил, принципов. Представления о ценностных ориентациях размыты, нет грамотного механизма формирования и способа воздействия на сознание и поведение личности. Соответственно, изменилось отношение к образованию, труду, близким, семье. Ломка ценностных ориентаций привела к падению престижа общественно значимого труда, росту девиантного поведения, безразличия, социальной пассивности.

Особенно ярко снижение в системе ценностных ориентаций молодежи проявляется в ее отношении к образованию как базовой социальной ценности. Нынешняя система образования берёт ориентир, в основном, на индивидуальное обучение и развитие учащихся. Но современная молодёжь не готова к такой системе. Большинство из них не умеет самостоятельно вырабатывать суждения, устанавливать причинно-следственные связи, выявлять закономерности, логически правильно мыслить, стройно и убедительно формулировать свои идеи, грамотно аргументировать выводы.

Доминантой жизненных ценностей и поведенческих приоритетов молодёжи остается материальное благополучие. За последнее время наблюдается следующая тенденция: молодёжь в основном отдаёт предпочтение не столько духовным и нравственным ценностям, сколько большим деньгам.

Что касается семейных ценностей, молодёжь ставит карьеру на первое место, отодвигая создание семьи в далёкую перспективу. Отношение к близким носит все более корыстный, коммерческий характер.

«Все, кто размышлял об искусстве управления людьми, убеждены, что судьбы империй зависят от воспитания молодежи». (Аристотель).

«У кого в руках молодёжь, у того в руках и будущее». (А. Гитлер).

О чём говорит эти две цитаты? Если ценностные ориентации современной молодёжи настолько низки и если они даже не задумываются об этом – значит кому-то это выгодно. Эти «кому-то» и есть причины формирования ценностей молодёжи, о которых было сказано в самом начале. Легче управлять необразованными людьми, которые сосредото-

чены на материальных благах, которые не читают книг и не занимаются саморазвитием. И говорится не только о людях, которые находятся у власти. Говорится и о системе продажи товара. Ведь людям, которые не умеют размышлять, продать товар легче всего. Знаете, как выглядит идеальный потребитель? Это подросток. В наушниках, с новым гаджетом в руках. Одетый по моде подросток. Молодежь должна оставаться, как можно дольше, безрассудной и голодной. Голодной до новинок.

Именно от воспитания молодежи зависит будущее. Будущее не только каждого человека в отдельности, но и будущее страны, мира. Главная проблема именно в системе. Её необходимо менять кардинально. Нужно начинать с себя, меняться в лучшую сторону, бороться со своими слабостями, думать своим умом, отсеивать навязанные потребности и мнения. Далее стараться донести свои мысли до окружающих тебя людей, стараться хоть как-то повлиять на их мировоззрение.

Сапетко А. А.
НТУ «ХПИ»

СОВРЕМЕННЫЕ СОБЫТИЯ В УКРАИНСКОМ ОБЩЕСТВЕ В ОТРАЖЕНИИ ТЕОРИИ СОЦИАЛЬНОГО ДЕЙСТВИЯ Т. ПАРСОНСА

В основе социального действия, по Т. Парсонсу, лежит феномен человеческого действия, под которым он понимает внутренне мотивированное, ориентированное на внешнюю цель и подчиняющееся нормативным регуляторам социальное поведение. Каждое действие имеет свою внутреннюю структуру, состоит из ряда элементов, таких как действующее лицо, цель, условия и средства действия, нормы.

Парсонс считал, что поведение человека подчиняется не только биофизическим потребностям человеческого организма, но и ценностным ориентациям человека, как личности. Действия человека, как правило, направлены и организованы, оформлены воздействием внутренних и внешних социальных факторов, которые формируют такие системы как системы – личностная, культурная и социальная. Каждая система выполняет свои функции, благодаря которым поддерживается равновесие в обществе и порядок. Когда же система не справляется со своими задачами, возникает дисбаланс.

Именно это можно сейчас наблюдать в Украине. Возникшая и постепенно усиливающаяся аномия, резко ограниченная способность социальной системы выполнять свои функции привели к разрушительным и неконтролируемым действиям людей. Последствиями этого стали: множественные протесты представителей разных социальных, религиозных и этнических групп; отсутствие единства в понимании и исполнении норм и ценностей; война на Донбассе и аннексия Крыма, миллионы беженцев и переселенцев, противостояние между разными частями единой страны и многое другое.

В качестве вывода следует отметить, что концепция социального действия при всем ее теоретическом потенциале недостаточно для анализа современных общественных проблем в Украине, так как она не в состоянии учитывать всю совокупность факторов, проявляющихся на фоне перманентного социально-экономического и политического кризиса. Представляется, что максимально полного современного анализа ситуации в Украине и, особенно, для поиска путей возникающих проблем необходимо изучение с позиций разных теорий, привлечение всего научно-теоретического арсенала социологической науки.

Сенютин А. С., Момот Е. Б.
НТУ «ХПИ»

СТУДЕНЧЕСТВО УКРАИНЫ: СОЦИАЛЬНЫЙ КОНТЕКСТ СОВРЕМЕННЫХ ПРОБЛЕМ

В период поиска стратегий реформирования всего общества, и образования в частности, представляется актуальным конкретизация острейших проблем. Цель публикации идентифицировать современные противоречия в высшей школе и последствия, к которым они привели.

Рассмотрим социальные аспекты обучения в ВУЗах Украины. Во-первых, получение первого высшего образования зачастую осуществляется на бюджетной форме, что существенно обеспечивает доступность образования.

Во-вторых, если рассматривать отдельные функции института образования на Украине, то можно отметить, что в отличие от более развитых стран, наше образование имеет низкий социальный уровень. Социально-экономическая, социализирующая и интеграционная функции более развиты в институте образования Украины, чем остальные.

Можно констатировать, что более 50% граждан Украины работают не по своей специальности. При этом эксперты уверяют, что современный рынок труда Украины стал более коммерческим, и на сегодня, самыми востребованными специалистами являются менеджеры, ИТ-шники, экономисты, бухгалтеры и т.д. А вот среди тех, кто работает не по специальности, чаще всего встречаются медики, учителя, архитекторы и военные.

В нашей стране только 10% студентов не считают, что им нужно совмещать учебу с «добычей» денег. Остальные – ищут работу, хотя и подрабатывают. Больше половины из работающих студентов тратит свои заработки на еду, одежду и транспорт. Вот только подработки – не стабильны, а заработки могут оказаться иллюзорными. Честного сотрудничества не жаждет ни государство, ни работодатель.

Короче, судя по данным соцопроса, проведенного социологами Государственного института семейной и молодежной политики, среди студентов только 10% никогда не задумывались над тем, где взять деньги или над возможностью их заработать. Остальные, пусть и время от времени, но все же пытаются совмещать эти два «удовольствия» – учебу и работу.

48% студентов обозначило, что они хотели бы продолжить учебу за границей с целью последующего трудоустройства за рубежом (это на 13% меньше показателя опроса 2013 года, при котором за границей хотели бы остаться 61% молодых специалистов), 26% украинских студентов не против учиться за рубежом, но вернуться и трудоустроиться в Украине, тогда как 26 % не заинтересованы в получении образования за границей.

Следствием этого могут быть проблемы в образовании в Украине:

1. Существует угроза падения уровня профессионального образования.
2. Ухудшение условий учебно-воспитательного процесса.
3. Ухудшение качества педагогических кадров.
4. Потеря образованием своего качества быть эффективным средством достижения личных жизненных целей.
5. Угроза потери позитивных черт отечественной системы образования и воспитания.

НАРКОМАНИЯ МОЛОДЕЖИ В УКРАИНЕ

Наркомания – одна из острейших проблем современности. Это заболевание, выражающееся в физической или психической зависимости от наркотических средств, в непреодолимом влечении к ним, постепенно приводящем к глубокому истощению физических и психических функций организма. Невозможность принять очередную дозу наркотика вызывает тяжелые соматические расстройства – абстинентный синдром.

В Украине проблема с наркотиками достигла критической точки. По данным Минздрава, от 8% до 26% школьников в возрасте 13–16 лет пробовали наркотики хотя бы один раз. Согласно социологическим исследованиям, проведенным еще в 2003 году, количество употребляющих инъекционные наркотики составляет приблизительно 1% всего населения страны, включая детей и пожилых людей. По данным МВД Украины на 1 января 2011 года, на учете состояло 165 006 человек, которые постоянно употребляют наркотики не по медицинскому назначению. По последним статистическим данным МОЗ Украины, увеличение расстройства психики и поведения по причине употребления наркотических веществ составляет 77840 человека (170,02 на 100 тыс.).

Можно выделить ряд причин, по которым люди употребляют в немедицинских целях наркотики.

Первое – фактор «аномии». Аномия как социальное явление вызвана тем, что в культуре существуют общественно одобряемые ценности, как правило, материального характера, которые очень трудно достигнуть дозволенным путем. Наша современная культура, по мнению многих специалистов, очень сильно аномична.

Второе – это наркотическая субкультура, со своими стойкими мифами. Наркотики – очень легкий способ самоутверждения. Для молодого человека и особенно для подростка употребление наркотиков может означать «вхождение в мир взрослых» либо «протест против общества. Одна из самых важных причин употребления наркотиков – проблема проведения свободного времени.

Третье – в наше время молодому человеку очень трудно найти возможность полноценно отдохнуть. Современные дискотеки и кафе сегодня недоступны большинству молодежи. Сидеть дома с родителями

очень скучно. И когда знакомые предлагают бесплатно попробовать наркотики – это выглядит, как правило, очень заманчиво.

Кроме того, в обыденной культуре украинского общества сильна традиция пассивного проведения досуга, основанная на употреблении «легального наркотика» – алкоголя. И очень часто молодой человек еще в семье перенимает установку расслабляться с помощью химического вещества. А так как алкоголь – это уже «не модно», то, естественно, молодежь втягивается в употребление наркотиков.

Борьба с наркоманией и токсикоманией очень затруднена из-за широкого распространения наркотиков, приносящего огромные прибыли криминальным структурам. Меры, принимаемые против наркомании и токсикомании, не обеспечивают успеха. Чаще всего усилия, направленные на помощь наркоманам, безрезультатны. Легче никогда не пробовать наркотик, чем избавиться от пристрастия к нему. Особая опасность в этом отношении грозит молодежи, подрастающему поколению, так как одним из условий развития наркомании является отсутствие знаний и непонимание огромной опасности, которую несет в себе употребление наркотиков. Поэтому одной из самых действенных мер борьбы с наркоманией и ее профилактики является санитарное просвещение. Другим важным направлением борьбы с наркоманией и ее профилактики является улучшение социально-экономических условий, повышение уровня жизни.

Толокнеева Н. В.
ХНУВД

ФОРМИРОВАНИЕ ИНСТИТУТА НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ В СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНЕ

Важнейшим элементом реформы правоохранительных органов в Украине стало создание института национальной полиции, эффективное развитие которого во многом определит успешность реформационных преобразований. Изучение процесса становления национальной полиции требует обращения к научно-теоретическим разработкам не только юридического и управленческого, но и социологического знания.

В соответствии с Законом Украины «О национальной полиции» новая полиция будет состоять из следующих подразделений: криминальная полиция (оперативные подразделения), патрульная полиция,

полиция охраны, специальная полиция (выполнение заданий на закрытых режимных объектах), полиция особого назначения (спецподразделение). Как социальный институт национальная полиция представляет собой особый специфический интегрированный комплекс образов, ценностей, норм, ролей и статусов, который выполняет специфические социальные функции в правоохранительной сфере посредством выполнения индивидами социальных ролей, следуя институционально заданным нормам и правилам.

Важнейшие принципы, на которых создается новая полиция – прозрачность, подотчетность, верховенство права и «никакой коррупции». Основополагающими целями деятельности полиции являются следующие: защита прав и интересов личности и населения, обеспечение их безопасности, охрана общественного порядка и противодействие преступности. Их реализация требует функционирования полиции, способной к адаптации, инновациям и современному управлению, позволяющему успешно решать поставленные перед правоохранительным органом задачи с учетом рационального поведения индивидов, их социокультурного взаимодействия.

В настоящее время в ряде крупных городов работает патрульная полиция. При всех возникающих проблемах – с вождением автомобилей, знанием уголовного кодекса и служебных инструкций – уровень симпатий общества к патрульным полицейским, по данным большинства социологических центров, составляет около 80 процентов. В контексте реформы полиции сегодня идет работа по двум направлениям: блок общественной безопасности и уголовно-криминальный. В блоке общественной безопасности Национальная полиция вытесняет вначале ГАИ, затем участковых в сельской местности, потом старые отряды особого назначения. Криминальный блок, в соответствии с законом, будет состоять из целого ряда компонентов: защита свидетелей, киберполиция, бюро противодействия наркопреступности, уголовный розыск и следствие.

Формирование Национальной полиции – процесс сложный, который связан с различными трудностями: необходимость преобразования Госавтоинспекции (ГАИ) в одно из подразделений патрульной полиции, создание нового подразделения – уголовной полиции, наличие дефицита кадров при создании киберполиции и др. Он требует не только принятия грамотных управленческих решений со стороны руководства. Не менее важно – эффективная реализация полицейскими своего профессиональ-

ного статуса, который предусматривает действительную защиту прав и свобод людей на высоком уровне и без коррупции. Новой полиции следует взаимодействовать с организаторами различных общественных мероприятий для выявления рисков и причин возможной напряжённости в процессе их проведения.

Таким образом, можем с уверенностью говорить о том, что поспешный, некритический подход к перезагрузке такого сложного и важного института может грозить серьезной потерей доверия общества к структуре, которая гордо именуется полицией.

Труфанов Е. В.
НТУ «ХПИ»

КОРРУПЦИЯ КАК СОЦИАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА УКРАИНЫ

Коррупция – термин, обозначающий обычно использование должностным лицом своих властных полномочий и доверенных ему прав, а также связанных с этим официальным статусом авторитета, возможностей, связей в целях личной выгоды, противоречащее законодательству и моральным установкам. Изучение коррупции и борьба с ней актуальны, потому что она негативным образом сказывается на развитии экономики и социальной инфраструктуры, разъедая в первую очередь органы государственной власти и управления. Вследствие коррумпированности значительной части государственных и муниципальных служащих бесплатные обязательные услуги для граждан в образовании, здравоохранении, социальном обеспечении становятся платными.

По распространению коррупции и взяточничества Украина занимает предпоследнее 24 место среди 25 европейских государств, в мировом рейтинге 134 место из 180 оцениваемых стран. В краткосрочном периоде коррупция позволяет обойти неэффективные общественные институты и улучшить функционирование экономики, ускорить темпы экономического роста, но в долгосрочном периоде она значительно снижает эффективность экономики и самих общественных институтов, создает для бюрократов мотивационные механизмы стимулирования еще большего искажения общественных институтов и системы распределения.

В мировой практике выработаны следующие методы борьбы с коррупцией:

1. снижение участия государства в экономике (коррупция возникает чаще всего, когда «делятся» бюджетные, «ничейные», деньги). В тех отраслях, которые контролируются государством, установлен строгий контроль за бюджетом и ежемесячный отчёт чиновников о расходах;

2. наличие политической конкуренции, которое усиливает политический контроль и при смене партий происходит анализ работы предшественников;

3. гласность в СМИ, когда факты коррупции выносятся на суд общественности и принимаются меры;

4. открытость информации о деятельности органов власти, которая создает возможность общественного контроля чиновников и необходимость отчитываться перед обществом;

5. общественное участие – участие структур гражданского общества в подготовке, принятии и контроле исполнения властных решений.

Отсутствие данных методов борьбы в Украине как раз и способствовало резкому увеличению уровню коррупции после распада СССР. Для борьбы с коррупцией в Украине необходимо реализовать эффективно показавшую себя в других странах последовательность действий:

1. Запустить работу новых антикоррупционных органов, приняв поправки к антикоррупционным законам и предусмотрев необходимые ресурсы на отбор квалифицированных кадров в них.

2. Принять законодательство о полной прозрачности данных о реальных владельцах финансовых учреждений, финансов политических партий и избирательных компаний.

3. Разработать детализированный план действий правительства в сфере противодействия коррупции, к выполнению которой привлечь широкую общественность и СМИ.

4. Обеспечить реальное раскрытие данных госреестров, прежде всего, реестра недвижимости и земельного кадастра.

5. Начать регулярные проверки госслужащих, через сопоставление их стиля жизни с задекларированным имуществом и доходами.

Борьбу с коррупцией начать необходимо именно с государственного аппарата и сферы государственного управления. Все эти задачи были задекларированы, однако реальной активной работы в этом направлении пока не ведется.

ЛИДЕРСТВО ЖЕНЩИНЫ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ

Актуальность темы заключается в том, что женщины не только догнали мужчин в овладении методами успешного управления, но и выработали свои собственные, отличающиеся от мужских, «технологии».

Цель тезисов состоит в изучении проблемы гендерного неравенства в бизнесе, подчеркивании особенностей женщины как начальника.

Считается, что женщины не обладают качествами лидера и не способны организовать рабочие процессы и руководить ими. Но, сегодняшняя жизнь доказывает абсолютно обратное. Женщины во главе предприятий, корпораций и государственных структур убедительно доказали свою способность руководить, создавать эффективные организации, женщины, в отличие от мужчин, скрупулёзны, аккуратны и внимательны.

Во многих странах мира, в соответствии с конституциями, женщины обладают равными с мужчинами правами, как экономическими, так и политическими. Нет и формальных юридических препятствий для активной деятельности женщин в бизнесе. То есть, никто не подавляет и не ущемляет права. Тогда почему так мало женщин среди представителей политической и бизнес-элиты? Очевидно, ответ коренится в самих женщинах – в их неспособности или нежелании занять соответствующие места в этих сферах.

Например, женщины – руководители считают, что ведущими мотивами у женщин являются мотивы самореализации и интереса, реализация себя в деле и возможность проверить собственные силы вместе с материальной заинтересованностью. Если вспомнить иерархию человеческих потребностей по А. Маслоу, то последняя ступень пирамиды, наивысшая, – стремление к раскрытию внутреннего потенциала (она и есть самоактуализация), а до этой ступени доходят не все. Но, это не значит, мужчины стремятся к самореализации. Дело в том, что ведущим мотивом у представителей мужского пола чаще всего является получение как больше прибыли.

То есть, основную и регулирующую роль в ценностно-ориентационной сфере женщин-предпринимателей играет работа, которая мотивирована потребностью в самореализации и активной жизни.

Выдвижение работы на ведущую позицию в системе ценностных ориентаций определяет специфику направленности личности женщин-предпринимателей.

Таким образом, проблема женского лидерства по-прежнему остается очень актуальной. Однако какие бы споры ни велись вокруг этого понятия, значимость феномена женского лидерства не может быть проигнорирована в современном мире. Сегодня актуально не то, может ли женщина быть лидером, а то, как, в рамках каких стратегий реализация лидерских качеств женщин может быть наиболее эффективной. Решение этого вопроса важно не только для женщин, но и для всего общества, если оно не стремится лишать себя лидерского потенциала этой большой социальной группы.

Черный Н.
НТУ «ХПИ»

ТЕЗИСЫ СОЦИОЛОГИЧЕСКОЙ ТЕОРИИ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

Мы живём в эпоху перехода от индустриальной фазы экономической общественной формации к постиндустриальной. Этот переход означает:

1. Коренную смену производственных технологий: от участия человека в процессе тиражирования образца к полной автоматизации процесса тиражирования. Человеку в новом экономическом укладе остаётся производительная деятельность лишь по производству образцов, а также уникальных товаров и услуг. Эта деятельность, прежде всего, связана с производством дигитального и мотивационного продукта.

2. Коренная смена производственных технологий (производительных сил) означает коренную смену производственных отношений. Новый технологический уклад диктует новый социальный уклад и новую систему базовых ценностей. Источником власти в новом обществе оказывается обладание не средствами производства, а уникальными информационными ресурсами, структурами связей и человеческих контактов (сетями).

В рамках новых производственных отношений оформились основные классы современного общества:

– корпоратократія, власть которой держится на владении административним ресурсом в корпорациях, інтегральних системах організації людей;

– постіндустріальні виробники, незалежність і – при об'єднанні – власть которых держится на способности производить унікальні інформаційні ресурси і володінні ними;

– консьюмеріат – низовий клас суспільства, що споживає блага, вироблені пануючими класами в межах, визначених пануючими класами;

– торгова аристократія, власть которой держится на контролі мереж просування товарів консьюмеріату;

– нетократія, власть которой базується на формуванні і управлінні мережними структурами організації людей.

4. Соціальна структура постіндустріального ладу суспільства визначається діалектичним взаємодією цих класів. Інтегруючу роль в цій структурі виконують, конкуруючи між собою, корпоратократія і нетократія. Кожен з цих класів пропонує свою соціальну модель організації суспільства.

5. Процес розпаду індустріального ладу супроводжується жорсткою класовою боротьбою корпоратократії проти паразитических класів. Корпоратократія веде антагоністичну боротьбу на знищення буржуазії, бюрократії і бюджетних паразитів в світовому масштабі. Нетократія, постіндустріальні виробники і торгова аристократія займають в цій боротьбі в наше час нейтральну позицію.

Чорнобасва О. А.
НМетА України

ДЕМОРАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ ЯК ПЕРЕШКОДА НА ШЛЯХУ ДО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ

Однією з проблем, що заважає розвитку України, є деморалізація суспільства. Відносини у суспільстві, а також рівень розвитку країни завжди спираються на моральні цінності людини. Андре Моруа писав: «Моральні цінності – не безглуздий винахід старезних моралістів. Вони тому й називаються цінностями, що без них неможливі ні подальший розвиток суспільства, ні щасливе життя».

За одним із визначень, деморалізація – це моральний занепад, втрата моральних, культурних і духовних цінностей. До таких належать уявлення про добро і зло, справедливість, прекрасне і потворне, про значення людини, людські ідеали, норми і принципи життєдіяльності. Ідеали добра, милосердя, людяності, честі і гідності завжди були головними чинниками народної моралі.

Останнім часом цінності, сформовані протягом століть, ввійшли до списку забутих людьми. Особливо занепад моралі стосується молодих людей. Серед молоді падає рівень духовності, що можна пояснити зниженням життєвого рівня в країні, відсутністю соціальної захищеності, безробіттям тощо.

Засоби масової інформації пропагують насилля, зброю та прищеплюють цинічне ставлення до життя. Це призводить до відчуження молоді від моралі, спонукає її до власних пошуків самореалізації, і врешті-решт – до певного заперечення духовності й моральності. За даними психологічних досліджень в Україні останнім часом відбувається зміна цінностей. Домінуючими стають приватні та індивідуалістичні цінності. Ті цінності, які є важливими для суспільства та держави, їх цікавлять менше. Часто можна почути: «А що я з цього матиму?». Переважає бажання отримати вигоду лише для себе.

Важливо для молоді мати правильні цінності, які впливають на вчинки, точніше на їх мотиви, на менталітет, спосіб життя. Вони визначають долю людини, її подальший шлях.

Відомий учений Олександр Мень писав: «Ті люди, які думають, ніби спочатку можна вирішити матеріальні проблеми, а потім духовні – розрубують фактично людину навпіл. У нас все взаємопов'язано...». Велика втрата для нашої молоді – розмивання духовних цінностей.

Щоб подолати деморалізацію, необхідно прищеплювати такі моральні цінності: доброта, людяність, милосердя, небайдужість, порядність, розум та ін. На жаль, всього цього у багатьох немає. Це негативно впливає на культуру та розвиток України в цілому. Саме молоде покоління з правильними уявленнями та цінностями, вольовими якостями та добрими серцями – це запорука розквіту країни.

ФЕНОМЕН ДЕНЕГ В СОЦИОЛОГИЧЕСКОЙ РЕФЛЕКСИИ

Деньги превращаются в универсальную меру жизни в условиях развития «финансовой цивилизации», которую понимают, как проникновение «экономического» на другие уровни бытия человека. Через призму денег происходит выработка системы ценностей, рождается новая аксиология, новая этика. Деньги диктуют свою политику, навязывают свое мировоззрение, свою философию. Тема денег интересна еще и тем, что она в большей или меньшей степени затрагивает все проявления человеческого бытия, что и определяет актуальность социологической рефлексии этого феномена.

Даже ограничив себя задачей рассмотреть деньги как культурный феномен, поставив вопрос о месте денег в системе духовных ценностей, мы обрекаем себя на очередной дискурс, начиная с фундаментального переосмысления категорий «культура», «ценность», «хозяйство», «смысл жизни».

Деньги же, сами по себе, являются выдающимся феноменом в жизни общества, они возникли эволюционным путем, для упрощения жизни каждого человека, но в итоге, деньги приобрели форму фетиша.

Очевидно, что для функционирования денег необходимы определенные условия. Во-первых, в обществе должны существовать отношения регулярного обмена. Во-вторых, мы можем проследить тот факт, что деньги во все времена были «локальными», то есть, привязаны к какой-либо территории, на которой они выполняли свои функции. Кроме того, функционирование денег также связано с наличием устойчивого взаимодействия между людьми, наличие сетей социальных связей. Деньги предполагают поддержку со стороны государства (институциональных систем власти и авторитета). Перечисленные условия определяют внутренние черты денег как социального отношения. Так, характер и покупательная способность денег формируется в подвижных структурных и институциональных рамках, в сплетениях властных и культурных отношений. Здесь мы можем заметить укорененность денег в социальных отношениях, однако, социальное значение денег проявляется еще и в способности выполнять ряд функций, на рассмотрение которых не обращает внимания экономическая теория. Это статусные, дисциплинарные,

политические, эстетические функции. Так, деньги просто отражают стоимость товаров или услуг, но и выражают существующие в обществе социальные отношения.

Все это вместе формирует понимания феномена денег, как социального феномена. Каждая из этих функций, и в целом сущность денег, показывает, в первую очередь, влияние денег на человека. Деньги и их феномен изменяют не только социальную жизнь человека, его статус в обществе, но и его внутреннюю сущность. Мы же считаем, что феномен денег не должен влиять на человека. Каждый гражданин земли, должен оградить себя от чрезмерного влияния денег, но при этом смириться с тем, что полностью от их власти, в нашем высокорастущем и крепко связанном информационном обществе, пока, устраниваться нельзя.

Шестіалтинов А.
НТУ «ХП»

БОРОТЬБА З КОРУПЦІЄЮ В УКРАЇНІ У СВІТЛІ ТЕОРІЇ КОНФЛІКТУ РАЛЬФА ДАРЕНДОРФА

Актуальність даної теми полягає у тому, що корупція – це ракова пухлина на «тілі» України. Вона не дає нашій країні нормально функціонувати як державі. Через цю проблему ми не можемо потрапити до Євросоюзу і як результат всі скаржаться на погане життя у країні. Ця тема є актуальною ще, тому що люди, сучасні українці, нажаль, виховані у тому числі під впливом корупційним та передають свій світогляд своїм дітям. Отже, конче потрібно, щоб кожен потрібен починати «антикорупційне» виховання з себе та потім надавав приклад іншим. Ця проблема залишається досі невирішеною.

Дарендорф стверджував, що влада і авторитет – два дефіцитних ресурси, за які іде боротьба і конкуренція. Авторитет – це такий ресурс, який за умов його поєднання із владою призводить до втрати соціальних орієнтирів, неадекватному цілепокладанню та відповідно до несоціально-адекватних дій та поведінки. В усі часи в кожній соціальній спільноті, особливо у формі асоціації має місце прихований конфлікт інтересів. Це означає, що легітимність влади – переживає не найкращі часи та має серйозні проблеми. Тому треба позбавляти посадовця права займати відповідні посади, якщо він буде припускати хоча б елементи корупційної діяльності. Неможна плутати авторитет і владу з намаганням до збага-

чення за рахунок пригнічення та обкрадання пересічних громадян. Адже існує формула корупції за якою вона є алчність, помножена на посадові можливості при відсутності контролю. Саме з цього й виходять масштабні соціальні проблеми та конфлікти, про які писав Дарендорф.

Щоб вирішити цю проблему, потрібні не рік, не два і не десять, достатньо обов'язкового, невідворотного та законного рішення про позбавлення посадовця від займаної посади з приводу корупційної діяльності. Але, нажаль, у нас так не завжди робиться.

На сьогодні, можна пропонувати владним структурам, що декларують свою спрямованість на боротьбу з корупцією використовувати потенціал соціологічної науки, зробити поширеними масштабні дослідження громадської думки з цього приводу, що дозволять виявляти «больові точки» суспільного буття. Але не тільки виявляти стан, а й принципово змінювати систему влади та її прояв у суспільстві з використанням механізмів демократичного самоврядування та громадського упорядкування. Тут соціологія є важливий інструмент боротьби з корупцією, яка буде досліджувати і тим самим шукати й визначати вихід із цієї кризово небезпечної ситуації.

У якості висновку, слід наголосити, що конфліктна теорія Ральфа Дарендорфа тут дуже доречна. За нею ми маємо можливість змінити ситуацію вже в процесі подолання та вирішення соціально обумовленого корупційною соціальною практикою конфлікту з переведенням конфліктної ситуації у легітимну площинку. Саме тоді ми зможемо використовувати європейські теоретичні здобутки, як передумову у вигляді наукових здобутків теорії Р.Дарендорфа для організації ефективної боротьби з цим ганебним соціальним явищем.

Шикун Н. В.
ХНУВД

КОРРУПЦИЯ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ: ПРИЧИНЫ И СОЦИАЛЬНЫЕ ПОСЛЕДСТВИЯ

В Законе Украины «О борьбе с коррупцией» коррупция определена как «деятельность лиц, уполномоченных выполнять функции государства, направленная на противоправное использование их полномочий для получения материальных благ, услуг, льгот или других преимуществ».

Коррупция – это не просто преступление, но и антисоциальное явление подобное безработице, наркомании, проституции. Она влияет не только на искажение межличностных отношений отдельных граждан, коррупция ведет к разрушению общества в целом. Наличие коррупции в той или иной сфере общественной жизни, является признаком ее системного кризиса.

Система высшего образования в Украине, к сожалению, тоже поражена этим серьезным недугом. «В вузах сегодня происходит социализация взяточников: здесь выращивают людей, привычных к взятке как к норме. Из-за коррупции образование не выполняет свои функции. На рынок труда выбрасывается все больше молодых энергичных ребят, все менее профессиональных, все менее талантливых. От таких кадров государство слабеет». Пройдя «высшую школу коррупции» студент привносит опыт преступных взаимоотношений и в свою дальнейшую «взрослую» жизнь, считает коррупцию нормой поведения, строит коррупционное государство.

Коррупция является причиной и одновременно следствием таких серьезных проблем как:

1. Снижение ценности и качества образования.
2. Понижение уровня профессионализма педагогических работников (преподаватели в коррумпированном учебном заведении не сосредоточены на донесении важных знаний до студентов, преследуя на работе совсем иные цели).
3. Изменения в мотивации получения образования (студенты, желающие купить оценки и пропуски, не будут видеть для себя причин всерьез браться за учебу, даже если объективно преподавание в их университетах качественное и глубокое).
4. В стране нарушается баланс между количеством, качеством и реальной потребностью в определенных трудовых ресурсах, в том числе с высшим профессиональным образованием.

Система образования в целом, и высшего в частности – первое, на что надо обратить внимание, разрабатывая антикоррупционную политику в государстве.

Согласно результатам всеукраинского репрезентативного опроса студентов, проведенного в 2011 году фондом «Демократические инициативы» совместно с Ukrainian Sociology Service (под руководством заведующей отделом социальной психологии Института социологии НАН Украины Елены Злобиной), 33,2 % опрошенных непосредственно стал-

кивались с коррупцией в вузах, 29,1 % слышали о ней от тех, кто ощутил ее на себе, и только 37,7 % не имеют такого опыта. То есть большая часть украинских студентов остро ощущают проблему взятки в вузе.

Несомненно, коррупция влияет на ценность образования и его качество – снижает общественную мораль и желание обмениваться знаниями. Необходимо стремиться к уменьшению коррупции путём ужесточения контроля над учебным процессом и введением независимого оценивания. На наш взгляд важно не только вылечить симптомы этой болезни, но и искоренить ее причины. Для этого необходимо исследовать на государственном уровне, что именно подталкивает субъектов коррупции в образовании к такому шагу (недостаток финансирования, несоответствие процессов нормам), и стараться привлечь внимание общественности к вопросам морали, открытости и честности в образовательном процессе.

Ягнюков С. Ю., Ягнюкова А. В.
НТУ «ХПИ»

ОСВІТА ТА СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ

Освіта є одним із головних ресурсів сучасного суспільства, прогрес якого базується на розбудові системи знань. Рівень та якість здобутої освіти, освітні досягнення населення значною мірою визначають структурно-інноваційні можливості розвитку економіки та багатьох інших сфер, важливих для людського добробуту.

У Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ-му столітті зазначається, що одним із пріоритетів є рівний доступ громадян України до якісної освіти незалежно від національності, статі, соціального походження і майнового стану, віросповідання, місця проживання і стану здоров'я. Це забезпечується безоплатністю і доступністю дошкільної освіти у державних і комунальних закладах, обов'язковістю і безоплатністю здобуття повної загальної середньої освіти в обсягах державного стандарту загальноосвітньої підготовки, безоплатністю вищої освіти на конкурсних засадах у державних і комунальних навчальних закладах. Водночас сучасні соціально-економічні реалії засвідчують наявність багатьох проблем у виконанні цих завдань.

Нестача матеріальних ресурсів, зменшення обсягів державного фінансування освіти позначилися, передусім, на системі дошкільного і по-

зашкільного виховання. Модернізація вітчизняної середньої і вищої школи, запровадження у практику освітнього процесу платної форми навчання супроводжується перерозподілом фінансів держави і батьків, дедалі більшим зміщенням частини освітніх витрат у бік батьків. З цим пов'язана значна диференціація можливостей різних соціальних груп щодо отримання якісної освіти. Ця нерівність доступу виявляється вже на ранній стадії освітнього циклу – на рівні початкової школи: діти із незаможних родин мають досить низькі шанси потрапити до спеціалізованих шкіл і гімназій, якість навчання у яких суттєво відрізняється від звичайних непрестижних шкіл.

Ще більш вираженою є нерівність у доступності вищої освіти в Україні. Це стосується ймовірності вступу до вищого навчального закладу (ВНЗ) з огляду на різну фінансову спроможність сімей оплатити навчання. Треба зазначити, що система середньої освіти в селах потребує реорганізації і вдосконалення, оскільки мережа її навчальних закладів відзначається надмірною уніфікованістю, малокомплектними школами, слабкою матеріально-технічною базою і гострою нестачею кадрів. Досить низька якість навчання у сільській місцевості зумовлює нижчий рівень знань випускників сільських шкіл і відповідно менші шанси вступу до ВНЗ, ніж жителів великих міст та обласних центрів. Нерівність у доступі дітей і підлітків до освіти в Україні в основному залежить від матеріального становища сім'ї, соціального статусу їхніх батьків, місця і регіону проживання.

СЕКЦІЯ 7

ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Арефьева М.
НТУ «ХПІ»

ПОЛІТИЧНА СКЛАДОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗМІ

Під засобами масової інформації розуміються газети, журнали, теле- та радіопрограми, кінодокументалістика, інші періодичні форми публічного розповсюдження масової інформації. Засоби масової інформації – це складова частина політичної системи суспільства. Яке суспільство, така й система масової інформації. У той же час ЗМІ здійснюють серйозний вплив на суспільство, його стан і розвиток. Вони

можуть сприяти прогресу чи гальмувати його. ЗМІ висловлюють інтереси суспільства, різних соціальних груп, окремих особистостей. Їх діяльність має важливі суспільно-політичні наслідки, так як характер інформації, що адресується аудиторії, визначає її ставлення до дійсності і напрям соціальних дій. Тому, за загальним визнання політологів, ЗМІ не просто інформують, повідомляють новини, а й пропагують певні ідеї, погляди, вчення, політичні програми і тим самим беруть участь у соціальному управлінні. Шляхом формування громадянської думки, вироблення певних соціальних установок, формування переконань ЗМІ підштовхують людину до певної політичної поведінки.

У демократичній, правовій державі кожен громадянин має забезпечене законом право знати про все, що відбувається усередині країни і в світі. Як справедливо підкреслюється в багатьох дослідженнях і випливає з різноманітної і багатой практики, без гласності немає демократії, без демократії немає гласності. У свою чергу, гласність і демократія не мислимі без вільної, незалежної преси. ЗМІ в даному випадку є такими ж компонентами демократичної системи, як парламент, виконавчі органи влади, незалежний суд. У цьому плані ЗМІ називають ще четвертою владою. Це образне вираження не тільки говорить про них як про владу, але і вказує на своєрідний, специфічний, не схожий на владу законодавчу, виконавчу і судову характер цієї влади. У чому ця своєрідність? Перш за все в тому, що це – влада невидима. Вона не має в своєму розпорядженні будь-яких законодавчих, виконавчих, правоохоронних та інших соціальних органів. ЗМІ не можуть наказувати, зобов'язувати, карати, притягати до відповідальності. Єдина їхня зброя – слово, звук, зображення, що несе певну інформацію, тобто повідомлення, судження, оцінку, схвалення або засудження явищ, подій, вчинків, поведінки окремих осіб, груп людей, партій, громадських організацій, уряду і т.д.

ЗМІ в демократичному суспільстві повинні бути, образно кажучи, діалектично протилежним полюсом влади, а не тільки інструментом пропаганди.

ПРОБЛЕМЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ГОСУДАРСТВА И ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНЕ

Сегодня остро встала теоретическая и практическая проблема выработки правильного подхода к пониманию украинской истории и адекватной независимой позиции относительно путей и средств развития Украины. Демократия даёт возможности для прогрессивного развития Украины. Но встает вопрос, как воспользоваться этими возможностями, сберегая позитивное наследие прошлых десятилетий и столетий и отбрасывая одновременно негативное наследие.

До сих пор в Украине продолжаются дискуссии полномочиях государства и о балансе сил государственной власти и общества. Значительная часть населения видит в государстве чуждую, коррумпированную силу, не доверяет государственной власти, хоть и придерживается утопической точки зрения, будто исключительно государственными средствами можно создать эффективное гражданское общество. Государственная власть действительно может способствовать установлению гражданского общества, но без инициативы народа "снизу" ее возможности ограничены.

Особенностью и противоречивостью переходного общества, которым является современная Украина, является то, что сложности переходных процессов, с одной стороны, предполагают укрепление регулирующей роли государства, но, с другой стороны, развитие гражданского общества предусматривает разгосударствление общественных институтов, уменьшение государственного влияния на них. Это обстоятельство и подчеркивает необходимость научных разработок роли государства в переходном обществе, разработки механизмов ее влияния на социальные процессы, определение путей превращения государства на правовое, а переходного общества – на гражданское.

Следует отметить, что в нынешней Конституции и упоминания нет о гражданском обществе, на формирование которого в конечном итоге должен быть направлен весь государственно-правовой механизм. Провозглашая свое стремление достичь идеалов правового государства, не связав это на конституционном уровне с формированием гражданского общества, не является просто нелогичным, но и стратегически недопу-

стимым. Одним из первых изменений к Конституции Украины должно быть ее дополнение новым разделом о гражданском обществе.

В конечном счете, все же имеются все основания сказать, что молодое украинское государство избрало в целом правильный путь, путь цивилизованного общества, которое основывается на общечеловеческих ценностях. Прежде всего, Украина должна стремиться стать конкурентоспособным, независимым, демократическим, правовым государством. Пока же все сферы её жизнедеятельности охвачены системным кризисом, а на уровне руководства государством отсутствует целостное представление о путях выхода из кризиса, не разработана соответствующая программа действий.

По моему мнению, сегодня важнейшим условием успешного построения эффективного гражданского общества в Украине является масштабное разгосударствление всех сфер общественной жизни. Однако это разгосударствление отнюдь не означает полный отказ от государственного в пределах закона регулирования общественной жизни.

Разгосударствление должно идти по таким направлениям:

- в отрасли политической – закрепление многопартийности;
- в отрасли экономической – приватизация государственных и коммунальных предприятий;
- децентрализация государственной власти.

Башканов А.
НТУ «ХПИ»

ИСТОКИ ПРАВОРАДИКАЛЬНОГО ЭКСТРЕМИЗМА СРЕДИ УКРАИНСКОЙ МОЛОДЕЖИ

В связи с ростом праворадикальных настроений среди украинской молодежи необходимо самым серьезным образом изучать истоки, причины, факторы этого явления. Без этого невозможно выработать и меры по противодействию данной тенденции. В противном случае не стоит удивляться и сетовать, что радикальные идеи так легко находят своего адресата.

В чем же состоят, на наш взгляд, истоки радикализации современной украинской молодежи?

1. В Украине после 1991 г. сформировалось новое поколение граждан, которое в значительной степени было дезориентировано резкой сменой внешнеполитических векторов, приоритетов в экономиче-

ской сфере, почти одномоментным отказом от культурно-идеологических ценностей советского прошлого. Фактически это было первое поколение в независимой стране, не знающее социалистической альтернативы и не понимающей смысла, и значения «левых» идей и сил, ассоциировавшихся долгое время с «красными».

2. Образование и СМИ смогли сформировать общественно-политический дискурс, в рамках которого история Украины представляет собой перманентный процесс борьбы за свободу и независимость, и этот образ легко «продался» патриотически настроенной молодежи.

3. Отсутствие эффективных социальных лифтов в стране, превращение современной «элиты» страны в крайне законсервированный клуб, повязанный кумовством и коррупцией, в результате чего по-настоящему патриотичная и активная молодежь осталась «за бортом» и не может рассчитывать даже на достойную работу.

4. Отсутствие реальных механизмов демократического обновления власти вызывает глубокое разочарование в ценностях демократии у максималистски настроенных юношей и девушек. В результате легитимность выборных органов падает, недовольство растет, идеи правых радикалов становятся все более популярными.

5. Особый фактор – наличие ряда сплоченных националистических радикальных организаций (типа ВО Свобода, Патриота Украины и т.п.), которые на фоне последних общественно-политических потрясений смогли «оседлать волну» молодежного экстремизма.

6. Формирование в общественном сознании наряду с позитивными образами из истории Украины, негативных стереотипов об ее «извечных врагах», прежде всего России.

Тем самым, не имея представлений о сущности правой идеи, молодежь интуитивно определяла ее как наиболее революционный вариант выражения своей политической позиции.

Однако мировой опыт показывает, что праворадикальная шовинистическая риторика явно не способствует сплочению народа страны и ее процветанию. Приняв на себя ряд политико-правовых обязательств перед Европейским Союзом, Украина должна придерживаться основных европейских стандартов в области прав и свобод человека. Например, ввести ответственность за деятельность неонацистских и правозэкстремистских организаций. Однако в контексте сегодняшних событий перспективы запрета националистических организаций, выступающих под правыми лозунгами типа «Украина для украинцев», «Хунта будет!» и

т.п., и замеченных в неприкрытом копировании фашистского стиля, представляются мало вероятными, хотя и возможными.

Но существует и аспект, независящий от действий власти напрямую. Для существования плюралистической демократии необходимо поддержание баланса политических сил. Однако в данный момент мы наблюдаем явный крен «вправо», что при слабости центристов и практическом отсутствии политических сил левого спектра, создает угрозу сворачивания гражданских прав и свобод и ведет к узурпации власти. Хотелось бы надеяться, что спрос на идеи, которые бы уравнили влияние «правых», будет формироваться самим обществом, а не станет очередным олигархическим проектом.

Войтенко В. О.
НТУ «ХПИ»

ЖЕНЩИНЫ В ИЗБИРАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Процесс массового притока женщин в большую политику изрядно поколебал уже стойко сложившийся стереотип о том, что политика – только для мужчин, а вот семья и дети – это уже удел женщин. И теперь женщины активно «атакуют» мир большой политики. Тем более, по мнению некоторых, женщины, в отличие от многих мужчин, в политике весьма прагматичны и при этом очень изобретательны в своем женском образе мышления.

Политику, независимо от пола, помимо остальных качеств, необходимо обладать расчетом, хитростью, политическим видением, иногда даже жесткостью. Поэтому женщина, приходя в политику, перестает оставаться женщиной: ведь теперь мужчины уже начинают относиться к ней не как к обычной женщине, а как к политику.

Существует мнение, что если политикой больше будут заниматься женщины, то окружающий нас мир, возможно, сможет измениться в лучшую сторону.

В целом, опыт политического развития мирового сообщества показывает, что существует значительная разница между шансами мужчин и женщин в политической борьбе, где мужчины кандидаты более успешны, нежели женщины. Возникает вопрос, что мешает женщинам усилить свои шансы в политике? Доминирование мужчин, отсутствие принципов квотирования или резервирования мест для женщин, недо-

рие избирателей к кандидатам-женщинам, а также тип избирательной системы являются ключевыми барьерами в продвижении женщин даже на уровне партий.

В Верховной Раде 8-го созыва наибольшее количество женщин – народных депутатов за всю историю независимой Украины. Такие выводы обнародовал Комитет избирателей, проанализировав результаты избирательных кампаний.

Меры по выравниванию возможностей женщин и мужчин в политической сфере, на наш взгляд, заключаются в следующем: разработка законодательства и государственных программных документов, обеспечивающих достижение гендерного равноправия на всех уровнях общественного взаимодействия, внесение предложений для партий об организации женских секций/женских общественных групп, изучение возможностей введения квот и резервирования мест для женщин на всех уровнях власти, а также на внутрипартийных уровнях, внесение предложений для партий в пользу увеличения представительства женщин.

Гаврилюк Ю. В.
НТУ «ХПИ»

АНАЛИЗ ПРЕИМУЩЕСТВ И НЕДОСТАТКОВ РАЗЛИЧНЫХ ТИПОВ ИЗБИРАТЕЛЬНЫХ СИСТЕМ, ИСПЫТАННЫХ В УКРАИНЕ

В современной Украине не решена проблема поиска оптимальной модели избирательной системы для нашей страны. С момента обретения независимости в нашей стране существовали и мажоритарная, и смешанная, и пропорциональная системы. Однако теоретические споры вокруг выбора системы продолжаются. Поэтому целью моей работы является изложение плюсов и минусов каждого типа избирательной системы, что должно помочь выбору наиболее подходящего варианта.

Сейчас в Украине действует смешанная избирательная система. Она представляет собой определенный компромисс между пропорциональной и мажоритарной системами, то есть, компромисс между парламентской и правительственной стабильностью. В течение последних десятилетий во многих странах мира была подтверждена привлекательность этой системы для рядового избирателя по сравнению с мажоритарной системой. Это объясняется ростом мотивации избирателя, кото-

рый, кроме влияния на выборы в своем одномандатном округе, получает возможность участвовать в общенациональной политике. Цель введения смешанной избирательной системы – устранение недостатков мажоритарной и пропорциональной систем и соединение их достоинства.

Мажоритарная система достаточно результативна и простая в применении. Но она имеет ряд недостатков: искажение результатов голосования, поскольку существует значительное расхождение между количеством полученных голосов и количеством депутатских мандатов, не учитываются голоса значительного количества избирателей. В парламент попадают только крупные политические партии, что в свою очередь препятствует развитию малых и средних партий. Наряду с недостатками можно выделить следующие преимущества мажоритарной избирательной системы. Наличие постоянной связи между кандидатом и избирателями округа, персонификация выборов: избиратели голосуют за конкретного человека, которого могут чаще видеть и оценивать, контролировать труд депутата в интересах избирателей округа. Потенциальный демократизм, поскольку победителя поддерживает большинство избирателей, простота в подсчете голосов. содействие прохождению в парламент крупных политических партий и соответственно содействие парламентской и правительственной стабильности; свобода действий депутата, поскольку он зависит только от избирателей.

Пропорциональная избирательная система – такой порядок организации выборов и определения результатов голосования, при котором распределение мандатов между партиями, которые выдвинули своих кандидатов в представительный орган, производится пропорционально количеству полученных партией голосов. Она имеет следующие преимущества: уменьшается возможность потери голосов избирателей. Лучше учет интересов различных общественных групп, меньше возможности для фальсификаций результатов волеизъявления граждан. Содействует развитию партийной системы и партийной идеологии, затрудняет попадание в парламент радикальных региональных политических партий. Депутат, имея поддержку политической партии, имеет больше возможностей, чтобы выполнить предвыборные обещания.

Однако пропорциональная избирательная система имеет и много отрицательных черт: избиратели голосуют не за конкретных людей, а за партийный список, в котором могут оказаться неизвестные, некомпетентные, непопулярные политики. Затруднена связь, между депутатами и избирателями, поскольку депутата избирают не избиратели конкретно-

го избирательного округа, а избирательный корпус всей страны, снижена персональная ответственность. Более сложная система подсчета голосов. В парламент попадает много политических сил, что затрудняет процедуру формирования парламентского большинства и часто делает правительство в стране нестабильным. Ограничена свобода действий депутата: он зависит от партийного руководства, которому обязан своим избранием. Места в партийных списках у нас часто просто покупают. Преодолению этих недостатков и помогает смешанная избирательная система.

Таким образом, отечественная практика изменений избирательных систем показывает, что совершенной избирательной системы в природе не существует и существовать не может. Сам выбор той или иной системы должен зависеть непосредственно от той ситуации, которая сложилась в этом государстве, от типа ее партийной системы, формы правления и функционирования политической системы вообще. Я считаю, что смешанная система – наиболее оптимальная модель избирательной системы для Украины.

Голубничая Н. В.
НТУ «ХПИ»

КОНФЛИКТ ЦИВИЛИЗАЦИЙ

Популярная «теория войн цивилизаций», разработанная известным американским политологом С. Хантингтоном, исходит из наличия в мире разных цивилизаций со своими специфическими чертами в области культуры, религии, традиций. С субъективной же стороны важна самоидентификация принадлежности человека к определенной цивилизации (культуре).

Цивилизация может состоять как из нескольких однородных по культуре стран (англосакская), так и одной страны (Китай). Характерно, что границы цивилизаций могут меняться в зависимости от принадлежности народов, государств к определенной группе этносов.

Автор теории придает большое значение глобализации экономических процессов, ведущих к ослаблению роли национального государства и одновременному усилению роста «цивилизационного самосознания».

Запад, расширяя свою экспансию, находится в пике своего могущества, но с другой противоречивые процессы глобализации порождают агрессию не западных народов, стремящихся сохранить свой специфич-

ческий уклад жизни. Так в мире формируется «противостояние цивилизаций».

Важная задача ведущих держав, куда входит Запад, и Япония заключается в недопущении разрастания локальных конфликтов в крупные межцивилизационные войны.

Наибольшую угрозу установившемуся мировому порядку несет «исламская цивилизация» в союзе с конфуцианской. В ближайшей перспективе основные локальные конфликты предвиделись автором теории на Ближнем Востоке, где экспансия ведущих держав воспринимается очень болезненно. Китай же, как мощная экономическая, политическая и военная держава претендует на гораздо большую роль в мире, чем ему определено.

«Цивилизационные конфликты» пришли на смену идеологическому противостоянию двух супердержав – СССР и США, поделившими мир на две части. В идеологических конфликтах конфронтация носила интеллектуальный характер, борьбу великих идей.

Цивилизационный подход в науке, наследником которого явился Хантингтон, отрицает идею единой земной цивилизации. Между тем, даже в западной (либеральной) политической теории, как и в советской (марксистской), существовала идея единой цивилизации человечества, которая в будущем вела все человечество к объединению (универсальной цивилизация, коммунизм).

«Конфликт цивилизаций», вызванный различием культур, вызван глобализацией, то есть экономической экспансией одних стран на другие и, конечно, теория Хантингтона подтверждает парадоксальный факт, что современные «цивилизации» в противостоянии друг другу формируются экономической глобализацией, способствующей быстрой самоидентификации географически и культурно близких народов к одной общности (цивилизации) противостоящей экспансии пришельцев.

Взаимоотношений внутри современных цивилизаций, основываются на лидирующей роли наиболее экономически сильных стран по отношению к другим. Страны-лидеры «неевропейских цивилизаций», включая «православную цивилизацию» формируют вокруг себя союзы скорее вынужденного, оборонительного характера. Конечно, проще всего искать союзников из близлежащих стран, также испытывающими сложности со стороны «глобализаторов».

В качестве итога можно сделать вывод, что теория Хантингтона сформировалась в рамках сегодняшней действительности, в условиях

господства техногенных западных культурных ценностей, вписанных в идею либерализма, им были отброшены все противоречащие исторические альтернативы.

В рамках такого понимания мироустройства «война цивилизаций» приобретает действительно необратимый характер. В современном мире борьба за экономические ресурсы будет обретать в качестве прикрытия форму, напоминающую «войну цивилизаций» (особенно это касается Запада и Ближнего Востока).

Гонгало В. Г.
НТУ «ХП»

ЩЕ РАЗ ПРО ЕЛЕКТРОННУ ДЕМОКРАТІЮ В УКРАЇНІ

Сучасні інформаційно-комунікаційні системи створюють можливість для маніпуляції центрами політичних рішень, дозволяють втручатись в сфери компетенції традиційних політичних інститутів, міняючи традиційні механізми масової мобілізації, звичайними громадянами.

Тому формується нова форма прямої демократії, що характеризується використанням інформаційно-комунікаційних технологій як основного засобу для колективних розумових і адміністративних процесів (інформування, прийняття спільних рішень, контролювання виконання рішень і т.д.) на всіх рівнях – починаючи з рівня місцевого самоврядування й закінчуючи міжнародним, що отримала назву електронна демократія (е-демократія).

Прообразом електронної демократії є афінська демократія, суть якої полягає у тому що державою керує виключно народ. І хоча Афіни були рабовласницькою державою, та якщо брати до уваги повноправних громадян, то тут кожен міг вплинути на дії влади. І ось через понад два тисячоліття існує можливість знову використовувати пряму демократію.

Перші спроби проведення електронного голосування була проведена в 2002-2003 році у Великобританії, зокрема у містах Шеффілді та Сент-Олбансі. Подібні експерименти відбувались в Болоньї. Ще однією формою є політичні форуми, за умовою що та чи інша законодавча рада аналізує їх, та використовує в законотворчому процесі. Найбільш радикальною формою е-демократії є проект «демократії з відкритим кодом» (open source democracy), де суспільство буде творити закони, за аналогом відкритого коду у програмуванні.

Згідно з даними Київського міжнародного інституту соціології (КМІС), у вересні 2013 року 49.8% дорослого населення України користувалися Інтернетом. Таким чином можна говорити про необхідність створення нормативно правової бази. І уже на цьому фундаменті розвивати е-демократію. Але український уряд нічого не робить для розвитку цього напрямку демократії, як і для будь-якого іншого. Деякі потуги місцевих рад важко сприймати за щось серйозне. Адже часто це є банальним замилюванням очей, без ґрунтовної підготовки та достатнього фінансування. Важливим фактором є те що більша частина населення навіть не розуміє терміну електронної демократії, і не хоче розуміти.

Враховуючи сучасний стан справ, говорити про розвиток е-демократії є недоцільним. Звісно, потрібно щоб уряд обрав курс на розвиток цієї форми демократії, але більш важливі питання.

Як видно з сучасної ситуації уряд не може взяти на себе відповідальність за такі важливі і важкі у виконанні проекти. Але все ж швидкий розвиток інтернету, та комп'ютерна грамотність більшості сучасної молоді дає шанс розвинути е-демократію.

Але окрім технічного і навчального моменту, які потрібно розглядати у її побудові, варто врахувати антропогенний фактор. Бо навіть якщо запровадити е-демократію зараз використовувати її буде менше половини населення. А це зумовлено політичною інертністю, байдужістю. І до поки це не зміниться, не має сенсу щось змінювати.

Як зазначив член суспільної ради Держкомтелерадіо України, президент комунікаційної групи РРТ Ярослав Хобта: «Для цього необхідна політична воля й, як не дивно, щире бажання увійти в історію. Усе інше, за великим рахунком, – технічні речі».

Як висновок можна сказати що Україна має всі можливості для стрімкого розвитку е-демократії, але без змін у суспільстві, і у сприйнятті влади, це буде лише марнуванням ресурсів.

Домінов М. Е.
НТУ «ХП»

ПРО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

У даній статті розглядається одна з актуальних проблем у рамках європейської інтеграції та глобалізації – проблема виникнення і розви-

ток процесу внутрішньої регіоналізації. Цей процес представляє особливий інтерес, тому що Україна сподівається в майбутньому стати членом ЄС і повинна відповідати європейським стандартам. А для цього насамперед треба вирішити регіональне питання. Нещодавній виступ віцепрезидент США Джо Байдена в залі засідань Верховної Ради містив звернення до народу, суть якого – в Україні «повинні бути сильні, незалежні штати (регіони), які будуть визначати свою освітню систему, уряд, в межах єдиної Конституції».

Останнім часом процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації породжує нові види самоорганізації. Насамперед слід зазначити об'єднання наднаціонального рівня, найбільш успішним серед яких став ЄС. З одного боку, об'єднання і розширення Європи може перетворити її в самий потужний центр сили в сучасному світі, але, з іншого боку, розширення ЄС загрожує виникненням «багатозарової» і конфліктної Європи. Все частіше обговорюється проблема «демократичного дефіциту» в ЄС, а його подолання зв'язується зі збільшенням ролі регіонів в житті об'єднаної Європи. Регіоналізація – відповідь сил суспільної самоорганізації на виклики глобалізації. Вона змогла розвинути паралельно з ослабленням національних держав. Початковий сплеск регіоналізації в більшості випадків сприймається центральними урядами досить болісно. Одна з причин цього полягає в тому, що сам рух регіоналізації спочатку з'являється то в обличчі сепаратизму, то образі регіонального етнокультурного націоналізму. Деякі дії центральної влади здатні посилити ці прояви регіоналізації. Досить згадати проблеми Країни Басків, Корсики, Північної Ірландії. «Регіоналізм – образ мислення і дії, що виходить з пріоритетності регіональних інтересів над державними». Але при поглибленні демократичних перетворень в суспільстві ці реакції проходять. Наприклад, Національні збори Франції схвалили законопроект, що надає обмежену автономію Корсиці. Іспанія здійснила адміністративно-територіальну реформу в 1978 р., Франція змінила місцеве управління в 1982 р., Великобританія пішла на створення законодавчих органів в Шотландії та Уельсі в 1999 р. Отже, в умовах глобалізації однією з найважливіших функцій держав і міждержавних об'єднань має стати проведення конструктивної регіональної політики. Цікавий досвід її здійснення накопичений ЄС. При Єврокомісії з 1992 р, як дорадчий орган, діє Комітет регіонів (COR), куди зараз входять 189 членів. У Раді Європи зареєстровані 235 регіонів, які співпрацюють між собою. Особливо важлива продумана регіональна

політика для старих індустріальних регіонів, яким глобалізація завдала найбільш болючі удари. Показовими прикладами тут можуть служити Уельс у Великобританії і Донбас в Україні. В Уельсі пожвавлення економіки відбулося в основному за рахунок іноземних інвестицій. Допомога була орієнтована на адаптацію до нових світових умов. Звичайно, регіональні проблеми не зводяться до вугілля і сталі. Регіон є етнотериторіальною спільністю, для якої характерна власна ідентичність. Тому зараз ще більш драматичні зміни, переживає Донбас.

У силу цього можна зробити висновок, що регіоналізація – це не просто процес, що протистоїть глобалізації. А проблема, яка вимагає пильної уваги, поглиблення демократичних перетворень, продуманої регіональної політики, а іноді і пожвавлення економіки за рахунок іноземних інвестицій.

Заика Ю. В.
НТУ «ХПИ»

ТЕХНОЛОГИИ «ОРАНЖЕВОЙ» РЕВОЛЮЦИИ

Революция (от позднелат. *revolutio* – поворот, переворот, превращение, обращение) – радикальное, коренное, глубокое, качественное изменение, скачок в развитии общества, природы или познания, сопряжённое с открытым разрывом с предыдущим состоянием.

Революционер сейчас это участник хорошо спланированной постановки. Современный бархатная, оранжевая революция – это шоу, постановка, в которой может поучаствовать каждый.

Политические технологии – совокупность приемов, методов, способов, процедур, используемых политическими субъектами для достижения политических целей, для решения политических управленческих задач.

В 80–е годы организация и технология «бархатных» революций стала объектом изучения и разработки на Западе. Обратимся к работе Джина Шарпа «От диктатуры к демократии», научного руководителя Института Альберта Эйнштейна (ИАЭ). ИАЭ основан в 1983 г. в США. В официальной декларации его целями названы «исследования и образование с целью использования ненасильственной борьбы против диктатур, войны, геноцида и репрессий». ИАЭ существует на деньги «благотворительных фондов» Сороса и правительства США. Брошюра, посвя-

щенная использованию ненасилия в свержении государственной власти, переведена на 27 языков.

«Политическое неповиновение» является ненасильственной борьбой (протест, отказ в сотрудничестве, вмешательство), решительно и активно применяемой в политических целях. «Неповиновение» означает намеренный вызов власти путем неповиновения, отказом от подчинения

По Шарпу, методы ненасильственного протеста и убеждения в основном включают символические демонстрации, в том числе процессии, марши и пикеты. Отказ от сотрудничества разделяется на четыре подкатегории:

- отказ в социальном сотрудничестве;
- отказ в экономическом сотрудничестве, в том числе, бойкоты и забастовки;
- отказ в политическом сотрудничестве;
- ненасильственное вмешательство с использованием психологических, физических, социальных, экономических или политических средств, таких как голодовка, ненасильственная оккупация и параллельное самоуправление.

Стратегия революции:

- Уличные акции.
- Ежедневные небольшие успехи. Важно заполнить информационное пространство и создать видимость «триумфального шествия» к власти. Массовые акции на улицах – последнее звено цепочки, им должны предшествовать локальные победы.

- Обличение действующей власти: коррупция, ригидность, инертность, некомпетентность, прочее.

Необходимые условия:

- высокая популярность лидера, примерно равная популярности кандидата от власти;
- штаб политтехнологов, принимающий оперативные решения, эффективная командная работа;
- профессиональный политический менеджмент, маркетинг, консалтинг, чего нет у действующей власти;
- солидарность, чувство сопричастности к политическому процессу и «великим событиям» среди огромного количества людей.

Альтернативные результаты голосования:

- альтернативное наблюдение, параллельный подсчет голосов, ангажированные опросы;

- установление фактов нарушений избирательного законодательства;
- объявление альтернативных результатов в кратчайшие сроки после выборов;
- создание видимости массовой поддержки кандидата.

Итог: начало массовых протестных ненасильственных акций.

Колесников В., Долидзе К.
НТУ «ХПИ»

О МАСШТАБАХ ПРАВОВОГО НИГИЛИЗМА В МОЛОДЕЖНОЙ СРЕДЕ

Учитывая, что молодежь сегодня представляет одну из основных движущих социальных групп украинского общества, особую значимость приобретает вопрос об уровне развития у неё правового сознания.

К сожалению, реалии XXI века показывают, что у современной молодёжи, как правило, отсутствует должное уважение к законам своего государства. Молодые люди не боятся преступить закон, не осознают в полной мере последствий своих действий, что при определенных масштабах этого явления превращается в реальную угрозу национальным интересам. Всё это, в свою очередь, приводит к тому, что даже законопослушные граждане, не чувствуя себя в безопасности в подобных условиях, вынуждены прибегать к не правовому, нигилистическому поведению. Ярким примером последнего являются события 2013–14 гг., когда протест студентов перерос в массовые беспорядки, а затем и в революцию.

В ходе пилотажного опроса, проведенного нами в декабре 2015 г. среди харьковской молодежи до 25 лет (202 чел., случайная выборка, в основном интернет-аудитория) общая тенденция подтвердилась. Более того, была установлена, на наш взгляд, пугающая прогрессия к нигилистическому поведению. В частности, опрос показал, что лишь 13% респондентов считают правильным решать возникающие проблемы любого рода только правовыми методами. Не против использования правовых методов, хотя зачастую их просто не знают или не уверены в их эффективности, еще 22% опрошенных. Однако почти треть (29%) респондентов посчитали, что «все зависит от ситуации», а 13% вообще высказали мнение, что все «средства хороши», если проблема будет устране-

на. К ним же примыкают и 9% остальных, которые считают, что на закон вообще полагаться нельзя и проще найти «иные» пути решения проблем.

На что же готова пойти молодежь в случае, если бы ее права оказались нарушенными? Опять-таки, только 12% опрошенных ответили, что в подобных случаях воспользуются правовыми методами, то есть напишут заявления, пойдут в суд и т.д. Остальные же, а это подавляющая часть, готовы вначале попробовать правовые методы, а если те окажутся неэффективными, то обратиться к всевозможным, но уже совсем неправовым методам и средствам (взятки, прямое давление и т.п.). Радует только то, что целенаправленно в неправовом поле готовы сразу же начать действовать только 5% опрошенных.

Может быть, зафиксированное мнение респондентов – это ответ на драматические политические события последнего времени? Однако знакомство с более ранними исследованиями показывает, что это не так. Например, одним из итогов исследования по ценностным ориентациям, проведенного сотрудниками и студентами кафедры социологии и политологии среди студентов НТУ ХПИ еще в 1997 г. (массив – 487 чел.), для подавляющего большинства респондентов «соблюдение требований закона» (как ценность) оказалась на последнем месте из пятнадцати! И потому вовсе не обязательной к исполнению...

Приведенные результаты даже двух исследований, свидетельствуют о значительном распространении явлений правового нигилизма в молодежной среде, что, впрочем, подтверждается и устойчивой статистикой по правонарушениям.

Конечно, необходимым средством борьбы с правовым нигилизмом выступают правовое образование и воспитание, формирование положительного отношения к праву и доверия к закону, повышение авторитета права среди молодежи, что даёт возможность каждому молодому человеку правильно оценить свои права и обязанности, осознавать последствия тех или иных видов правонарушений. Всё это, при условии поддержки и непрерывного внимания к этой проблеме со стороны государства, возможно и создаст предпосылки для улучшения не только статистических показателей, но и понимания того, что нормы в правовом государстве существуют в первую очередь в интересах самих граждан.

ДЖОН ЛОКК О ПРАВАХ ЧЕЛОВЕКА И ГОСУДАРСТВЕННОМ УСТРОЙСТВЕ

Как политический писатель, Локк является основателем школы, стремящейся построить государство на начале личной свободы. В отличие от Гоббса, Локк считает выражением естественного равенства готовность людей следовать разумным естественным, природным законам. Эта естественная готовность людей приводит их к осознанию того, что в интересах общего блага необходимо, сохранив свободу, часть функции отдать правительству, которое призвано обеспечить дальнейшее развитие общества. Как следствие, необходимо образование государства, которое создаётся путём заключения общественного договора. Общественный договор заключается между людьми и государством.

Основная цель государства – защита естественных прав людей, прав на жизнь, свободу и собственность. Государство обязано защищать их естественные права на собственность, жизнь, свободу. Чем больше прав у человека, тем шире круг его обязанностей перед обществом. Государство при этом не обладает произвольной абсолютной властью. Право на жизнь и владение имуществом, свободу и равенство, человек не отчуждает никому и ни при каких обстоятельствах. Общественный договор предполагает, по мнению Локка, и ответственность государства перед гражданами. Если государство не выполняет своего долга перед людьми, если оно нарушает естественные свободы – народ имеет право на восстание.

Государство представляет собой, по Локку, совокупность людей, соединившихся в одно целое под эгидой ими же установленного общего закона и создавших судебную инстанцию, правомочную улаживать конфликты между ними и наказывать преступников.

Локк являлся сторонником режима законности в деятельности государства. Закон в подлинном смысле – отнюдь не любое предписание, исходящее от гражданского общества в целом или от установленного людьми законодательного органа. Титул закона имеет лишь тот акт, который указывает разумному существу поведение, соответствующее его собственным интересам и служащее общему благу.

Локк предусматривает особый конституционный механизм, мешающий государству выходить за рамки своих полномочий, становясь тем самым деспотическим. Его важнейшие компоненты – принципы разделения власти и законности. Чтобы не допускать концентрации власти в руках руководства, которое получило бы тем самым возможность обратить к своей выгоде и создания законов и претворения их в жизнь, Локк предлагает не соединять законодательную и исполнительную власть и подчинить законодателей действию ими же созданных законов, осуществляемых исполнительной властью. Кроме законодательной и исполнительной, Локк выделяет ещё федеративную ветвь власти, представляющую государство как целое в сношениях с другими государствами.

Созданная Локком концепция прав человека на свободу, равенство и собственность, не зависящих от государства, развивалась и дополнялась в последующие века, когда существенно пополнился перечень «формальных» прав и свобод правами и свободами социальными, которые, однако, практически неосуществимы без их хотя бы поначалу и формального, но фундаментально-генетического основания.

Масюк Г. И.
НТУ «ХПИ»

ЕЩЕ РАЗ О СОВРЕМЕННЫХ ТРАКТОВКАХ ТОТАЛИТАРИЗМА

С момента падения большинства социалистических режимов в конце XX в. проблема тоталитаризма, активно обсуждавшаяся в философской и политологической литературе, казалось бы, ушла в прошлое. Однако современные проблемы, стоящие перед мировым сообществом и отдельными государствами, заставляют вновь обращаться к этой «забытой» теме. В числе таких проблем – прежде всего проблемы безопасности государства и граждан, включая безопасность отдельной личности, что, как показывает опыт, может быть достигнуто именно при тоталитарном типе политической системы. Всё это заставляет еще раз обратиться к обзору известных трактовок тоталитаризма, но уже под углом зрения основных вызовов современности.

Напомним, что понятие «тоталитаризм» (*totalis* – весь, целый, полный) впервые появилось среди оппозиции Б. Муссолини для обозначения государства, тяготеющего к установлению абсолютного контроля

над жизнью общества. Сам же Муссолини под ним имел в виду – обеспечение единства личности, партии, государства во имя достижения национальной идеи.

В научной литературе понятие «тоталитаризм» вошло в обиход в 40-х гг. XX в. В 1944 г. в работе «Путь к рабству» Ф. Хайек, при всем разнообразии тоталитарных систем, видит их общую черту в отрицании ценностей человеческой личности, измерении этой ценностей в зависимости от определенной государственной цели. По Х. Арендт, «Тоталитаризм – это, прежде всего, система массового террора, обеспечивающая в стране атмосферу всеобщего страха». Согласно близким к ней по взглядам К. Фридриху и З. Бжезинскому, тоталитарную диктатуру правильнее было бы представлять при помощи так называемого «тоталитарного синдрома», когда политический террор осуществляется даже в абсолютно мирное время для предотвращения появления любой политической оппозиции, которая может помешать тоталитарному руководству в реализации своих целей. Абсолютная власть тоталитарного режима ведет к его изоляции от общества; изоляция порождает опасность; опасность – подозрения и страх; подозрения и страх – насилие. Таким образом, круг замыкается.

В нашей стране термин «тоталитаризм» также использовался в основном для характеристики фашистских и профашистских режимов, предполагающих полный контроль государства над всеми сферами жизни общества, огосударствление всех легальных организаций, запрещение демократических организаций, ликвидация конституционных прав и свобод, милитаризация общественной жизни, репрессии и т.п.

Однако особого внимания заслуживают более современные трактовки тоталитаризма, например, работа М. Кертиса «Тоталитаризм», в которой тоталитаризм определяется как специфический тип современного режима века массовой демократии, держащий население под контролем с помощью разных средств, и особенно террора. При этом М. Кертис выстраивает новую, расширенную систему критериев, согласно которой тоталитаризм предстает скорее, продуктом кризисной ситуации, ситуативным моментом, который требует мобилизации всего общества для решения каких-либо проблем.

Таким образом, в свете основных вызовов современности, тоталитаризм заслуживает «нового» прочтения, и, судя по всему, именно о тоталитаризме, в смысле обеспечения безопасности государства и личности, может идти речь применительно к «веку массовой демократии».

При этом основной признак тоталитаризма, являющийся его квинтэссенцией и встречающийся практически во всех «старых» дефинициях, но реализовавшийся только сейчас, в эпоху глобальной борьбы с терроризмом, заключается в особом характере взаимоотношений общества и государства, выражающемся в тотальном вмешательстве последнего под благовидным предлогом во все стороны социальной жизни. Приходится согласиться, что современный век – время усиления тоталитарных тенденций, хотя с этим трудно примириться.

**Назаренко Л.
НТУ «ХПИ»**

ПРОЦЕССЫ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Появление термина «глобализация» связывают с именем американского социолога Р. Робертсона, который в 1985 году дал толкование понятию «глобализация». А в 1992 г. изложил основы своей концепции в книге.

Глобализация – это процесс интеграции государств и народов в разных областях деятельности. Есть разные точки зрения на причины глобализации.

Таковыми называют: переход от индустриального общества к информационному, к высоким технологиям; переход от национальной экономики к мировой; переход от альтернативного выбора (или/или) к многообразию выбора; использование новых коммуникационных технологий: Интернета, спутникового телевидения.

С другой точки зрения причинами глобализации стал и такие факторы как: ослабление возможности эффективно справляться с предъявляемыми к государству требованиями; расширение функций и сферы ответственности национального государства; ТНК, социальные движения и отношения стали проникать почти во все сферы человеческой деятельности; товары, капиталы, люди, знания, так же как и преступность легко пересекают государственные границы.

Влияние глобализации на экономику: происходит разделение труда не в региональном или национальном, а в общепланетарном масштабе; глобализацией охвачены и финансовые рынки, которые стали играть независимую от рынка роль; происходит размывание экономических

границ между странами; возрастают степень и роль взаимного влияния национальных экономик друг на друга.

В политической сфере глобализация выражается в появлении наднациональных единиц различного масштаба: политические и военные блоки, коалиции правящих групп, континентальные или региональные объединения, всемирные международные организации.

В культуре доминирует тенденция к единообразию. Средства массовой информации превращают нашу планету в «большую деревню». Миллионы людей становятся свидетелями событий, произошедших в разных местах, приобщаются к одному и тому же культурному опыту

Положительными сторонами глобализации являются: бурный научно-технический рост; свободный доступ к информации; улучшение и повышение уровня жизни.

Минусами глобализации выступают: увеличение разрыва в социально-экономическом развитии между государствами; возросшие масштабы миграции; внедрение массовой культуры, потеря самобытности.

В XXI веке успех экономического развития и способность преодолевать социальные проблемы во многом зависят от того, насколько общество способно адаптироваться к новым мировым реалиям и использовать их в интересах модернизации. Это ставит перед всеми государствами непростую дилемму. Они либо сумеют «вписаться в глобализацию», либо обречены на отставание и стагнацию. Ускоряя экономическую и социальную динамику одной группы стран, глобализация углубляет мировые диспропорции.

Носова О.
НТУ «ХПИ»

ВІДНОШЕННЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ДО ВСТУПУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

За останні роки у нашому суспільстві дуже бурхливо йде обговорення питання вступу до Європейського Союзу. З часу незалежності України соціально-економічний стан країни «диктував» свої умови: перехід до нового, більш прогресивного розвитку.

На прикладі результатів соціологічного опитування недержавними організаціями, що здійснюють дослідження державної політики: Центром Разумкова, Фондом «Демократичні ініціативи», Центром

«Соціальний моніторинг» та ін. як у 2004 році, так й у 2015 році ми бачимо актуальність, зацікавленість наших громадян щодо вступу України до Європейського Союзу з метою європейського розвитку України.

У травні 2004 року вступ до ЄС підтримувало 56% населення усіх регіонів за результатами опитування Фондом «Демократичні ініціативи» і Центром «Соціальний моніторинг». У 2009 році вступ до ЄС найбільше підтримували жителі Західного регіону, Центру й Північного Сходу, найменше – жителі Півдня й Південного Сходу, переважно не підтримували – у регіоні Донбасу й Криму (за результатами опитування Фонду «Демократичні ініціативи», фірми «Юкрейніан соціолоджі сервіс»).

У 2013 році питання вступу до ЄС стало ключовим моментом у житті українського народу, перехідним періодом у розвитку України. Революція Гідності (листопад 2013 – лютий 2014 рр.) дала поштовх до розуміння та переосмислення життєвих цінностей, відродила у багатьох українців дух патріотизму, національної гідності. З початком Революції Гідності прискорився процес вступу до Європейського Союзу, адже європейські цінності (правова держава, повага до людської гідності, свобода, демократія, рівність, дотримання прав людини) перекликаються з нашим баченням розвитку Самостійної процвітаючої країни.

За результатами моніторингових опитувань населення України (за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей), що проводилися у 2015 році Центром Разумкова, Українським інститутом соціальних досліджень ім. О. Яременка спільно з Інститутом економіки та прогнозування НАНУ відносно участі у референдумі з питань вступу України до ЄС українці би проголосували таким чином (за регіонами (%)):

	Захід	Центр	Північ	Південь	Схід	Донбас	м. Київ
«За вступ»	86,0	73,3	49,6	39,7	32,5	18,2	70,8
«Проти вступу»	4,7	12,0	23,6	34,8	39,0	44,8	10,0
«Не брав/ла би участі в референдумі»	3,0	7,9	18,2	13,0	16,0	14,5	14,6
«Важко відповісти»	6,3	6,8	8,7	12,5	12,5	22,4	4,6

Результати опитування за різні роки нашої Незалежності показує, що більшість українців підтримує курс на євроінтеграцію.

Межування з країнами Європи, історико-етнічний фактор, вирішення соціального питання – зайнятість населення, працевлаштування за кордоном, впливає на формування позитивного відношення мешканців Західного регіону до вступу до Європейського Союзу, що відображається на результатах опитування. Як у 2009 році, так й у 2015 році великий відсоток опитуваних серед населення Західної України підтримує вступ до ЄС. На протилежність даному регіону населення Східної частини України, Донбас, Крим (у 2009 р.) не націлені до вступу до ЄС. Це обумовлено впливом Російської Федерації: межування з РФ, тісні економічні зв'язки, вплив медіа, пропаганда, яка є послідовником радянської пропаганди, ведення інформаційної війни проти суспільства.

Лише спрямованість нашої держави на курс євроінтеграції, інформування населення країни про європейські цінності дасть нам змогу набагато понизити той відсоток тих, хто вагається, або тих, хто на сьогодні не підтримує вступ до ЄС, та загальними зусиллями побудувати європейську, демократичну державу.

Обухова Т. А.
НТУ «ХПИ»

ОСНОВНЫЕ ЧЕРТЫ ЖЕНЩИНЫ-ПОЛИТИКА

В последнее время все чаще женщины выбирают делом своей жизни большую политику, становятся депутатами, премьер-министрами, президентами. В данной статье были выделены такие известные женщины-политики, как Маргарет Тетчер, Индира Ганди, Беназир Бхутто, Дилма Русеф, Ангела Меркель, Элен Джонсон-Серлиф. Рассмотрим, что их объединяет и какие черты помогли им стать частью политической элиты.

Зачастую женщины приходят в политику в тяжелые для страны времена. Они проявляют стальную волю, идут на непопулярные реформы. Женщины-политики хорошо образованы. Считается, что среди них отбор более жесткий, чем среди мужчин, и чтобы остаться в политике, даме нужно быть на несколько порядков умнее среднего мужчины. Они справедливы, трудолюбивы, упорно работают. Женщины в политике жесткие и не идут на уступки, стараются всё предвидеть, работают на скорейший результат, уверены в своем политическом призвании. В то

же время женщины-политики миролюбивы, для них война никогда не будет решением.

Женщины-политики считают, что страна в них нуждается, и лишь они могут решить возникшие проблемы. Их поведение отчасти напоминает строгую мать, она проявляет сильный характер и заботится о своих детях-согражданах. Так можно отметить, что большинство женщин-политиков выступают за расширение социальных пособий, льгот.

Женщина обладает большей контактностью и практичностью мышления. Считают, что мужчина склонен строить долгосрочные планы, а женщина предпочитает быстро гарантированный результат. Замечено, что она меньше, чем мужчина реагирует на ухаживания в деловых отношениях, четко разделяя работу и развлечения.

Женщины и в политике остаются леди, они женственны, высокоморальны, всегда следят за своим внешним видом, ухожены и элегантны. Это часть обязательного имиджа.

Считается, что часто в политику идут те женщины, у которых проблемы в семейной жизни, и тут они хотят компенсировать все то, что недополучают в реальности. Конечно, тяжело уделять достаточно внимания как политике, так и семье, однако пример Индиры Ганди доказывает, что это возможно. Проанализировав деятельность известных женщин-политиков, можно прийти к выводу, что они обладают общими чертами. Так можно отметить образованность, трудолюбие, упорство, тягу к справедливости, направленность работы на быстрый результат и миролюбие. Также они обладают реформаторскими идеями. Совокупность данных черт определяет успешную женщину в политике.

Пономаренко С. Г.
НТУ «ХПИ»

СРЕДНИЙ КЛАСС КАК ОСНОВА ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В УКРАИНЕ

Средний класс – социальная группа людей, слой в системе социальной стратификации, который расположен между высшим и низшим (или рабочим) классом, имеющая устойчивые доходы, достаточные для удовлетворения широкого круга материальных и социальных потребностей. Ресурсы, которыми располагает средний класс, достаточны для обеспечения «достойного» качества жизни. Средний класс – опора де-

мократии и гарант общественной стабильности. Средний класс заинтересован в соблюдении законности, в сохранении устойчивого порядка, в стабильности и предсказуемости социального и экономического развития государства.

Определение среднего класса, осуществляется различными критериями. Самый простой экономический критерий – средний для данного общества уровень текущего дохода, а также накопленного богатства, в совокупности определяющие уровень общей материальной обеспеченности.

Гражданское общество – это социальное пространство, где люди на добровольной основе объединяются в организации, центры, которые создаются не государством, а самими гражданами. Развитое гражданское общество является важнейшей предпосылкой построения правового государства и его равноправным партнером.

Функции гражданского общества: защита частных сфер жизни людей; сдерживание политической власти от абсолютного господства путем контроля за соблюдением конституционных принципов правового государства и разделения властей; стабилизация общественных отношений и процессов, обеспечение баланса между государственной и коммерческой сферой общества; защита и продвижение общественных интересов; постоянная мирная борьба за внедрение в жизнь конституционного принципа правового государства.

Оценки роли гражданского общества неоднозначны. Позитивная оценка роли гражданского общества. Гражданское общество является важнейшим элементом, в системе сдержек и противовесов современного общества, позволяющим контролировать и ограничивать деятельность институтов государственной власти и бизнеса, предотвращая нарушения закона и их чрезмерное вмешательство в частную жизнь граждан. Позволяет эффективно продвигать интересы различных социальных групп, защищать их права, в том числе посредством выдвижения законодательных инициатив. Институты гражданского общества, функционирующие на основе сотрудничества и кооперации различных социальных групп, сглаживают социальные противоречия и гармонизируют общественные отношения.

Негативная оценка роли гражданского общества. Гражданское общество может служить эффективным инструментом для манипуляции массовым сознанием и делигитимизации властных институтов («Оранжевые революции»). Финансовая политика благотворительных фондов

часто изменяется, их поддержка общественных организаций ограничена коротким временным промежутком, что часто приводит к имитации решения социальных проблем и распаду действительно независимых общественных организаций. Финансирование из внешних источников создает возможность влияния на деятельность некоммерческой организации в направлении, противоречащем национальным интересам страны, в которой данная организация находится.

Согласно отчёту «Global Wealth Report 2015» швейцарского банка CreditSuisse, в 2015 году в мире насчитывалось 664 млн. представителей среднего класса, или 14 % взрослого населения, их активы в совокупности оцениваются в почти треть (32 %) мирового богатства (для сравнения – более половины богатств мира сосредоточено у всего 1 % населения). В Австралии к среднему классу относится 66% населения, в Италии, Британии и Японии – свыше 55%, в США – 38%, в Китае – 11%, в Африке и Индии – 3%, в Украине – менее 1 %.

Нынешняя обстановка в Украине препятствует развитию гражданского общества. По данным украинских социологических исследований: около 80% населения составляют беднейшие слои общества; 3% – «высший, богатый класс»; 17% – «средний класс», который является социальной основой гражданского общества. Для «здорового» общества необходимый процент среднего класса должен быть не ниже – 35%. Для развитого гражданского общества характерный демократический политический режим правления.

В развитых странах основная масса населения (60-70%) имеет общий уровень материальной обеспеченности, близкий к среднему, число бедных и богатых относительно невелико.

Для Украины характерна другая схема – глубокая поляризация общества по уровню дохода и материальной обеспеченности в целом.

Украине необходим развитый средний класс. Нужно большое число социально активных людей, которые, объединившись, создадут критическую массу инициативы, заставляющую власть прислушаться к мнению большинства и стать на путь реализации справедливой социально-экономической политики. Развитие Среднего класса является одной из самых насущных проблем и актуальных задач любого цивилизованного общества.

ПРЕДПОСЫЛКИ И ИСТОЧНИКИ МОЛОДЕЖНОГО ЭКСТРЕМИЗМА

Экстремизм: (лат. *extremus* – крайний) – ориентация в политике на крайне радикальные идеи и цели, достижение которых осуществляется в основном силовыми, а также нелегитимными и противоправными методами и средствами (напр., терроризм, разжигание религиозной, расовой ненависти, вооруженные выступления, партизанские войны и т.д.). Источник extremismа как индикатора социального и политического неблагополучия – разнообразные кризисы. Участники экстремистских группировок являют собой особый психологический тип индивида, склонного к самовозбуждению, к потере контроля над своим поведением, к иррациональным поступкам.

Исследование сущности, видов, форм проявления extremismа в молодежной среде имеет важное значение для деятельности государственных, особенно правоохранительных органов и спецслужб по предупреждению правонарушений со стороны молодежных неформальных объединений в современных условиях. Внедрение extremismа в молодежную среду в настоящее время приобрело очень большие масштабы и имеет опасные последствия для будущего нашей страны, так как подрастающее поколение – это ресурс национальной безопасности, гарант поступательного развития общества и социальных инноваций. Молодежь в силу природных и социальных особенностей молодежного возраста способна не только адаптироваться, но и активно воздействовать на его позитивное изменение.

Молодежные неформальные объединения представляют собой стихийно формирующиеся общности, которые сами создают структуру. В них действуют не установленные извне нормы, которые не фиксируются в уставах и инструкциях, а стихийно возникают в процессе общения, в результате чего воспринимаются всеми их членами и укореняются, превращаясь в индивидуальные специфические установки и ценностные ориентации. Неформалы имеют различный уровень организованности. В одних объединениях отсутствует четкая структура по какому-либо признаку, в других есть стабильный состав, лидер, руководящее ядро, существует распределение ролей.

Экстремистская деятельность молодежных неформальных объединений осуществляется в отношении властных структур, отдельных политиков, объединений, социального строя или социальных групп, религиозных общин, религиозных деятелей, наций, народностей и т.д.

Отсюда и виды экстремистски настроенных молодежных неформальных объединений: совершающие противоправные действия в политических целях – политические, экономических целях – социально-ориентированные, по религиозному и духовному признаку – религиозные, по мотивам национальной вражды и ненависти – национальные, экологические, культурологические и это не единственные разновидности групп. Провести четкую грань между вышеуказанными видами очень сложно, так как они могут, действовать в совокупности и усиливать друг друга.

**Похидняк П.
НТУ «ХПИ»**

ПРЕДПОСЫЛКИ И ИДЕЙНЫЕ ИСТОКИ НЕОФАШИЗМА

Возрождение во второй половине XX в. фашизма в тех странах, где, по общему убеждению, ему нет и не может быть места, представляется одним из самых странных парадоксов современности. Множество сект и групп, а иногда и оформившихся партий, которые в той или иной форме используют идеи фашизма, существуют теперь в различных странах мира, в том числе в тех, которые пережили фашизм как свою собственную историю, имеют собственный опыт преодоления этой трагедии. Все чаще о таких группировках упоминается в СМИ, все меньше они скрывают свою принадлежность к движению. Словом, фашизм вновь становится частью обыденности.

В последние два десятилетия к исследованию феномена неофашизма все чаще обращаются ученые многих стран. Ведущей тенденцией в интерпретации данного феномена является стремление исследователей связать неофашизм с фашизмом, а также показать неофашизм как питательную среду для современного терроризма. Подобную позицию разделяют многие зарубежные авторы, в частности Р. Хилл, А. Белл, М. Риманелли. По предложенным ими оценкам, фашизм (неофашизм) по большей части остается современным западноевропейским явлением, проповедующим социальную деструкцию и нестабильность, чем и объясняется его непосредственная связь с терроризмом.

Несмотря на конституционные запреты, в современных европейских демократиях воспроизводится фашистская система идей, которая находит достаточно широкий слой сторонников (особенно в молодежной среде), и активно заявляют о себе неофашистские организационные структуры. Как политический феномен современности фашизм и неофашизм проявляются в диалектическом единстве. Можно полагать, что причины его живучести коренятся в духовных исканиях и стремлениях достаточно широких слоев общества, которые провоцируются постоянным фоном социальной напряженности и риска, вызванными современными глобальными процессами. В этих условиях вновь актуализируются стремления к традиционализму, поиску устойчивых оснований бытия, эзотерико-мифологическим способам объяснения действительности, которые сплавлены в фашизме

Сравнительный анализ системных предпосылок возникновения европейского фашизма в первой трети XX в. и социально-политических условий современности показывает реальность актуализации неофашистского потенциала в современной Европе, что объясняется общностью политического резонанса совокупности схожих социальных процессов. В частности:

- в сфере политического бытия распад в первой трети XX в. империй, в состав которых входила часть европейских народов, и разочарование в конце XX в. в регулирующих и защитных функциях такого наднационального образования как Евросоюз вызвал эффект актуализации национально-государственных ценностей в политическом сознании населения европейских стран;

- экономические кризисы первой трети XX в. и кануна XXI в. вызвали в сфере социальной жизни размывание среднего класса, пополнение за его счет массовых бедных слоев, что актуализировало готовность этих маргинализированных слоев к силовым политическим практикам.

По мнению Стивена Козна, (американского историка, занимающегося изучением истории постсоветских государств), на Украине по состоянию на 2015 год, несомненно, есть неофашистское движение, которое вне зависимости от невысокой поддержки электората, имеет военное и политическое влияние, и данное положение вещей вызывает беспокойство.

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ ТА ПОЛІТИКА

Національне питання – це питання про причини виникнення і способи подолання недовіри, ворожнечі та конфліктів між націями та етнічними групами. А також між націями та етнічними групами з одного боку та існуючою владою в багатонаціональному суспільстві – з іншого. Таке питання дуже часто встає в багатонаціональних та багатоетнічних країнах. Наша задача – краще в цьому розумітися та сприяти вирішенню цих проблем.

Перш за все дамо визначення ключовим поняттям. Нація – це сукупність політично активних громадян, що намагаються забезпечувати колективні національні інтереси через механізм власної політичної організації – національної держави. Це спільнота, яка має думку про спільне історичне походження, з єдиною мовою і самосвідомістю, власною державністю або прагненням до її створення. Національні відносини – це відносини між людьми, що належать до різних етносів, етнічних груп та націй. Основними серед них є відносини в сфері політики, бо від них великою мірою залежить стан національних відносин у всіх інших сферах.

Національні відносини можуть бути відносинами рівноправності та братерства, тоді вони сприяють збагаченню суспільної культури у суспільстві та вирішенню великих завдань. Або вони можуть бути відносинами нерівності, підкорення та панування, тоді вони гальмують розвиток і є причиною посилення руйнівних відцентрових сил.

Важливість та складність національних відносин визначається тим, що вони охоплюють усі сфери суспільного життя і кожна нація намагається захистити свої особливі інтереси й закріпити їх в загальновизначених нормах. Новітня практика показала, що національне питання існує і може набувати гострих форм навіть в демократичних країнах.

Основними причинами конфліктів можуть бути: історичне минуле, соціально-економічні причини, державно-правові, етнодемографічні, національно-культурні та мовні причини.

Щоб успішно вирішувати національне питання в сучасному суспільстві на загальну користь, національна політика має забезпечувати рівноправність усіх націй та народностей, підтримувати відносно рівні

умови життя націй в багатонаціональній державі; визнати за кожним індивідом, незалежно від його національності, можливості користатися усіма правами та свободами; забезпечувати самостійність різних видів національних автономій та інших державно-адміністративних форм; підтримувати сталість територіальних кордонів національно-державних утворень; підтримувати нормальне функціонування економіки та ринку споживача, грошового обігу; формувати відповідну етику національних відносин, що виключали б усі форми насилля, несправедливості, не допускати будь-яких проявів деструктивного націоналізму, шовінізму.

З 1991 року в Україні прийнята Декларація прав національностей України, закон України про національні меншини в Україні, Конституція України та низка інших законів що стосуються національного питання. Всім народам, національним групам, громадянам, що мешкають на території України, держава гарантує рівні політичні, економічні, соціальні та культурні права. Дискримінація за національною ознакою забороняється та може бути покарана за законом. Держава гарантує всім національностям право на збереження їх традиційного розселення та забезпечення функціонування їх національно-адміністративних одиниць. Держава створює сприятливі умови для розвитку усіх національних мов та культур, до того ж усім громадянам забезпечується право вільного користування російською мовою, а в місцях, де мешкають компактно декілька національних груп, нарівні з державною українською мовою може функціонувати мова, прийнята для всього населення цієї місцевості. Але тільки проголошення прав і прийняття законів явно недостатньо для того, щоб національне питання набуло доброякісного технічного характеру. Потрібні значні зусилля по втіленню прогресивних демократичних норм в повсякденне життя. В цьому напрямку залишається зробити ще дуже багато.

Рудофилов Е. А.
НТУ «ХПИ»

СРЕДНИЙ КЛАСС СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

Средний класс – основа стабильности высокоразвитых стран. Потребительские запросы среднеобеспеченных слоев населения во многом определяют развитие экономики. Средний класс – основной хранитель общественных отношений, носитель господствующей идеологии, всей

системы ценностей. Представляя собой как бы экономическую и социально-политическую медиану общества, средний класс стратегически нацелен на сохранение сложившегося статус-кво и поэтому служит основой общественного и политического консенсуса. Средний класс с экономической точки зрения – это преобладающая (массовая) часть экономически активного населения, которая имеет возможность производительно трудиться и воплощать заработанные средства в материальные блага.

В развитом обществе западного типа социальная структура напоминает овал с развитой центральной частью и относительно невысокими полюсами высшего и беднейшего класса; в слаборазвитом обществе – это треугольник с вогнутыми сторонами, имеющий широкое основание; в тоталитарных обществах – сплюснутая пирамида, с многочисленным слоем трудящихся и незначительным – политических деятелей.

Политологи выделяют четыре основных признака среднего класса:

1) это совокупность социальных групп, занимающих промежуточное положение в социальной структуре общества, и выполняющая роль посредника между «верхами» и «низами»;

2) это экономически независимая часть общества, уверенная в будущем и заинтересованная в сохранении социального порядка и стабильности общества;

3) это наиболее квалифицированные, социально активные граждане, способствующие прогрессивному развитию общества;

4) это основные носители общественных интересов, национальной культуры, составляющие большинство населения и распространяющие образцы собственной культуры на другие социальные слои.

Относительно существования среднего класса в Украине существуют различные, зачастую прямо противоположные мнения: нет среднего класса вообще в западном понимании или же средний класс у нас все-таки существует.

Существуют разные методы оценки среднего класса. В США – оценка основана на показателе годового дохода (существуют методики оценки по имуществу, накоплениям, собственности). В США и в Европе средний класс составляет 60–70% населения. В США к различным слоям среднего класса относят: банковских служащих, преподавателей колледжа и учителей школ, управляющих среднего звена, служащих страховой компании, управляющих универмагами, автомехаников, парикмахе-

ров, барменов, квалифицированных рабочих, полицейских, водителей грузовиков и др.

Качественные критерии среднего класса сводятся к уровню доходов, стандартам потребления, уровню образования, владению материальной или интеллектуальной собственностью, способностью к высококвалифицированному труду.

В Украине 33,6% населения относят себя к представителям среднего класса. В странах Европы данный показатель составляет 50–70%, в США – более 85%. При этом по имущественным показателям к среднему классу относятся 8,9% украинцев. Украинская экономика, к сожалению, слабая. ВВП составляет менее 1% ВВП Евросоюза. Соответственно, и благосостояние украинцев не может быть намного выше этого относительного показателя. Поэтому сбережения украинцев меньше среднеевропейских в 40–60 раз. В Украине очень узкая ниша для среднего класса, он практически отсутствует.

Самойлов В. Д.
НТУ «ХПИ»

ТЕЗИСЫ О ТОТАЛИТАРИЗМЕ

Тоталитаризм – политический режим, при котором через государство осуществляется тотальный (полный) контроль над всеми важными аспектами жизни общества и человека. Принято считать, что при этом действуют следующие принципы взаимоотношений.

Нежелательные действия оппозиции и сама оппозиция жестко подавляются государством, при этом создаётся иллюзия полного одобрения народом действий этой власти. Приоритетом во взаимоотношениях человека и государства являются интересы государства над интересами личности, интересы личности теряются. Тоталитарное общество – закрытое общество с большим иерархическим, статусным различием в положении людей. Характерно ощущение несвободы личности. Защищены от посягательства на свободу только находящиеся на самой вершине власти. Чрезмерная централизация подавляет продуктивность гражданского общества: личные инициативы, нормальное функционирование общественных организаций, творческую активность на региональном уровне.

Я считаю, что тоталитаризм существовал в Украине во времена

советской власти, когда государство полностью контролировало общество, не существовало оппозиции, а также создавалась иллюзия поддержки власти народом. В то же время в те времена государство заботилось о том, чтобы позитивное по отношению к государству общественное мнение основывалось не только на вымышленных, но и на реальных основаниях. Государству было по силам удерживать общество от несправедливого сильного имущественного расслоения, граждане были в целом социально защищены, динамично развивались собственная промышленность, образование и наука.

По моему мнению, тоталитаризм существует в некоторой степени и в современной Украине. Олигополии душат свободную экономическую конкуренцию, коррупция насквозь пронизывает все общество и государство сверху донизу. Чиновники решают многие вопросы в интересах начальства и личных интересах, забывая про равенство всех перед законом. В настоящее время государство так же стремится к тотальному контролю над обществом и отдельным человеком, навязывая свои идеалы и цели, которые достаточно большей части народа являются чуждыми. Власть стремится пресекать действия оппозиции и инакомыслия в обществе. В то же время создается видимость массовой поддержки власти народом через демонстративную деятельность групп штатных активистов, обслуживающих интересы той или иной политической группы во власти. Наиболее значимые украинские СМИ принадлежат олигархам нашей страны, поэтому донести правду до народа становится все сложнее. Информация подается не в качестве объективной, а используется как средство идеологического и пропагандистского воздействия.

Конечно, нельзя назвать нынешний режим в Украине тоталитарным в полном смысле этого слова. Присутствуют отдельные элементы тоталитаризма. В то же время исчезли многие позитивные моменты, которые присутствовали ранее. Так, в настоящее время государство все менее заботится о социальной защите и занятости населения. В плачевном состоянии находится финансирование образования, науки, медицины. Сложные времена переживают промышленность, сельское хозяйство, финансовые институты. При этом власть убеждает народ, что все идет по плану, и нас ждет светлое будущее.

Что может быть противопоставлено обществом стремлению власти к тотальному контролю над ним? Главное – это активное или пассивное противодействие самого общества произволу, но в рамках закона. Первое необходимое условие для этого – повышение образованно-

сти, информированности, самостоятельности и критичности мышления масс людей.

Свичкарь А. А.
НТУ «ХПИ»

ЖЕНСКИЙ АКТИВИЗМ В ПОЛИТИКЕ НА ПРИМЕРЕ УКРАИНЫ: ЧТО ДЕЛАТЬ И КАК БЫТЬ?

Общество с трудом расстаётся с ущемленным представлением о том, что политика – удел сильных, что особо женских интересов в политике не существует. Сейчас положение изменяется. Практически во всех странах мира, где женщины приходят к власти, они доказывают, что у «слабого пола» в настоящий момент есть свои особые социальные интересы, что они подчас более последовательны в достижении поставленных целей.

Формально за годы независимости Украины произошло довольно много реформ в сфере обеспечения гендерного равенства. Украина прошла эволюционный путь от постановки и рассмотрения так называемого «женского» вопроса, до дальнейшего расширения его к тематике «равных прав и возможностей женщин и мужчин».

В Украине женские организации крайне редко занимаются вопросами участия женщин в политической жизни страны. Прежде всего, потому, что в нашей стране нет женских фракций при политических партиях как активных влиятельных акторов.

Также украинским женским организациям не присущ уличный активизм. Согласно данным мониторинга протестных событий Центра исследования общества в течение 2012 и 2013 годов доля протестов, которые поднимали тематику женских прав, была очень незначительной и составляла менее 1% от числа всех протестов.

В последнее время возникают новые инициативы, начатые как раз рядом организаций, которые работают с вопросами обеспечения гендерного равенства. Например, была создана Сеть Общественного контроля за гендерным равенством на выборах – 2012. Организаторки сети ставили целью «сделать доступ кандидаток к избирательному процессу лучшим, а избирательный процесс более демократическим».

Так, согласно данным опросов общественного мнения, отношение украинского общества к участию женщин в политической жизни – весьма противоречивое. С одной стороны, украинцы склонны высказывать

достаточно патриархальные взгляды, считая, что политика – мужское дело. С другой стороны, они считают, что женщины способны улучшить состояние дел и государство должно предоставлять равные права для мужчин и женщин участвовать в политической жизни.

Результаты исследования «Общественное мнение населения Украины о демократии» (2015 г.) свидетельствуют о том, что треть населения Украины считает, что женщины не должны идти в политику, поскольку это не их дело. Мужчины чаще (49% мужчин), чем женщины (31% женщин), сходятся во мнении, что политика – не женское дело.

Принимая во внимание все указанные аспекты и сложности целесообразно ставить на политическую повестку дня вопрос о принятии поддерживающих действий, например, гендерных квот. Очевидно, что инициатива политического квотирования должна поступать от самих женщин. Однако, трудно поверить, что в стране, где уровень специального образования и занятости женщин не уступает мужчинам, политическим партиям будет трудно найти и подготовить необходимое количество кандидатов.

Кроме того, одним из основных сдерживающих факторов профессиональной активности женщин остается отсутствие качественной помощи в воспитании детей и выполнении домашней работы. Отсутствие доступной инфраструктуры по предоставлению бытовых услуг, сокращения сети детских дошкольных учреждений и низкое качество образовательно-воспитательных услуг, недостаточный учет работодателями интересов работниц и работников с семейными обязанностями обуславливают «двойную» трудовую нагрузку женщин на рынке труда и в домашнем хозяйстве.

Селиверстов И. А.
НТУ «ХПИ»

РОЛЬ ПАРЛАМЕНТАРИЗМА В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

Парламентаризмом обычно называют такую систему организации органов государственной власти, в которой парламент играет заметное (или ведущее) место.

Современный парламент, как правило, имеет однопалатную или двухпалатную структуру.

Современные парламенты формируются по-разному. Самый распространенный способ – это избрание всего парламента (либо нижней палаты) непосредственно народом.

Выборы в парламент являются индикатором настроений в обществе, а отражают эти настроения политические лидеры государства и политические партии различной направленности.

В современных государствах парламенты являются законодательным органом в работе которого выделяют следующие стадии: подготовка обсуждений и принятия закона. При этом происходит согласование интересов и различных группировок и партийных фракций. После принятия закона большинством депутатов парламента он передается на подпись президенту. Кроме законодательной деятельности парламент наделен в той или иной мере полномочиями контролировать исполнительную власть (например, выносить вотум недоверия правительству и осуществлять процедуру импичмента президента).

Главная особенность парламентских выборов – это то, что депутатов выбирает народ, а значит власть выбирается, а не передается по наследию. Каждый человек имеет право отдать свой голос как за конкретного кандидата в депутаты, так и за партию, которая будет выражать волю народа, отстаивать его интересы, принимая для этого соответствующие законы.

Особое значение деятельность парламента имеет в обществах, которые трансформируются, поскольку избирательная система является одним из механизмов трансформационного процесса. Избирательная система дает возможности во-первых провести ротацию и формирования политической элиты, во-вторых структурировать высший орган законодательной власти, в-третьих способствует систематизации и представлению интересов различных социальных слоев общества, в-четвертых обеспечивает цивилизованный способ передачи власти от правящих кругов к оппозиции.

Сиренко Е.
НТУ «ХПИ»

КОРРУПЦИЯ КАК СОЦИАЛЬНОЕ И ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЯВЛЕНИЕ

Коррупция – термин, обозначающий обычно использование должностным лицом своих полномочий и доверенных ему прав, а также свя-

занных с этим официальным статусом авторитета, возможностей, связей в целях личной выгоды, противоречащее законодательству и моральным установкам. Коррупцией называют также подкуп должностных лиц, их продажность.

Характерным признаком коррупции является конфликт между действиями должностного лица и интересами его нанимателя либо конфликт между действиями выборного лица и интересами общества. Многие виды коррупции аналогичны мошенничеству, совершаемому должностным лицом, и относятся к категории преступлений против государственной власти. Системный характер коррупции проявляется в ее принудительном характере для тех, кто работает в государственных организациях, ею охваченных. Согласно макроэкономическим и политэкономическим исследованиям, коррупция наносит существенный ущерб и препятствует экономическому росту и развитию в интересах общества в целом.

Исторические корни коррупции, вероятно, восходят к обычаю делать подарки, чтобы добиться расположения. Дорогой подарок выделял человека среди других просителей и способствовал тому, чтобы его просьба была выполнена. Поэтому в первобытных обществах плата жрецу или вождю была нормой. По мере усложнения государственного аппарата, появились профессиональные чиновники, которые, по замыслу правителей, должны были довольствоваться только фиксированным жалованием. На практике чиновники стремились воспользоваться своим положением для тайного увеличения своих доходов.

Первым правителем, о котором сохранилось упоминание как о борце с коррупцией, был Уруинимгина – шумерский царь города – государства Лагаша во второй половине XXIV века до н. э. Несмотря на показательные и часто жестокие наказания за коррупцию, борьба с ней не приводила к желаемым результатам. В лучшем случае удавалось предотвратить наиболее опасные преступления, однако на уровне мелкой растраты и взяток коррупция носила массовый характер.

Важный импульс к осмыслению коррупции дают труды Николо Макиавелли. Коррупцию он сравнивал с болезнью, например, с чахоткой. Вначале её трудно распознать, но легче лечить. Если же она запущена, то её легко распознать, но излечить трудно. Новым этапом в эволюции коррупции в развитых странах стал рубеж XIX и XX вв. С одной стороны, началось очередное усиление государственного регулирования. Во второй половине XX века коррупция всё больше начала стано-

виться международной проблемой. Подкуп корпорациями высших должностных лиц за границей приобрёл массовый характер. Глобализация привела к тому, что коррупция в одной стране стала негативно сказываться на развитии многих стран.

В зависимости от характера той или иной социальной задачи могут предлагаться различные классификации коррупционных преступлений: использование служебного положения в личных целях; корыстный характер деяния; участие в преступлении иных заинтересованных физических или юридических лиц; наличие в действиях сторон подкупа; получение или передача предмета подкупа.

На сегодня выделяют два вида коррупции: широкомасштабную (основную) и мелкомасштабную (розничную). Первый вид коррупции процветает в международных экономических отношениях и обычно вовлекает в свой оборот помимо бюрократов еще и политиков.

Розничная коррупция имеет менее значимые экономические потоки, но обладает свойством всепроникновения, всеобъемлемости.

Коррупция в обществе может проявляться редко, а может носить массовый характер. В этом случае мы говорим о единичной или систематической коррупции. Если коррупция выражается в обществе лишь несколькими отдельными фактами, то ее легко выявить и пресечь. Систематическая коррупция существует в том случае, когда взяточничество в любых масштабах является привычным делом.

Следует отметить, что коррупция, представляет собой негативное социальное явление, принимающее в современных условиях масштабы, угрожающие национальной безопасности государств, связанное с существованием слоя лиц, наделенных определенными полномочиями, которые получают от заинтересованных лиц или организаций непредусмотренные законодательством материальные блага и преимущества за деяния, которые могут быть выполнены с использованием их официального статуса и соответствующих возможностей, а также подкуп таких лиц путем предоставления им физическими и юридическими лицами указанных благ и преимуществ.

СОВРЕМЕННЫЕ ГЕОПОЛИТИКА И УКРАИНА

Успешная деятельность государства предполагает обеспечение благополучия и развития общества, а это связано с выполнением функций по обеспечению целостности территории, консолидации общества на решение сложных задач. В свою очередь это в большой степени зависит от адекватной интересам и возможностям данного общества внешней политики государства, от правильного «вписывания» в геополитические процессы. Для современной Украины поиск правильного геополитического курса остаётся чрезвычайно актуальным.

Основные геополитические характеристики Украины можно свести к следующим: украинская территория является промежуточным пространством между Европой и Россией; Запад и Восток Украины ориентируются на внешние конкурентные геополитические центры. Элиты данных регионов способны самостоятельно сформировать внешнеполитический курс государства и определиться с цивилизационным путем развития. В то же время, центральные области Украины присоединяются к данному выбору, практически безболезненно реагируя на смену парадигмы развития. В стране неравномерно распределены точки экономического роста и производства: Восток – крупная промышленность, Запад – сельское хозяйство. В наличии значительные водные (пресных) ресурсы. Имеется благоприятная ресурсная база для развития тяжелой промышленности, металлургии, сельского хозяйства. Важная характеристика – транзитность. Основные транспортные пути, идущие через Украину, функционируют в широтном направлении с Востока на Запад и наоборот. Выход в Черное море обуславливает ценность украинских портовых мощностей.

При определении уровня субъектности Украины целесообразно обратиться к методологии З. Бжезинского, который выделяет две категории государств. Геостратегическими акторами являются государства, которые обладают способностью и национальной волей осуществлять власть или оказывать влияние за пределами собственных границ с тем, чтобы изменить – до степени, когда это отражается на интересах Америки, – существующее геополитическое положение. Другая категория – геополитические центры – это государства, чье значение вытекает не из

силы и мотивации, а скорее из их важного положения и последствий их потенциальной уязвимости для действий со стороны геостратегических акторов. В некоторых случаях маленькие, но активные государства создают в своих пределах благоприятные условия, повышая уровень образования, оказывая поддержку инновациям, создавая организационную, финансовую и правовую инфраструктуру.

Исходя из приведенной методологии, Украина является геополитическим центром. Но несмотря на выгодное положение и ресурсы, в силу неадекватной политики зависимых от внешних сил элит, она является государством с очень низким уровнем субъектности. Внешняя политика Украины сейчас формируется на пересечении геостратегических интересов США, ЕС и РФ.

Интересы США в Украине напрямую связаны с противостоянием с Российской Федерацией. США на деле не рассматривает Украину в качестве стратегического экономического партнера (торговля, инвестиции, передача технологий, развитие науки, образования и т.п.). Интересы Европейского Союза в Украине в основном совпадают с интересами США.

Украина по-прежнему сохраняет энергетическую зависимость от Российской Федерации и пока продолжает играть важную роль в транзите российских энергоносителей в Западную Европу. При этом общее кризисное состояние страны продолжает углубляться. В политическом отношении и в силу быстро растущей внешней задолженности страна в последние годы чрезвычайно зависит от Запада. Является ли эта зависимость следствием ошибочного курса «цивилизационного выбора»? — этот важнейший вопрос требует чрезвычайно серьезного и безотлагательного рассмотрения.

Усатенко Ю. С.
НТУ «ХПИ»

СТУДЕНТЫ В ПОЛИТИКЕ

Политика, всегда связанная с проблемой власти, все больше интересует молодежь. Она начинает понимать, что в конкретно-исторических условиях политика может оказать большое воздействие либо на ускорение, либо на замедление социального прогресса общества, а значит и на положение и социальный статус самой молодежи.

Молодежь социально неоднородна и различные ее слои имеют свои специфические интересы. Существенно различается положение и проблемы молодежи в развитых и в развивающихся странах. Поэтому молодежь не представляет единой политической и идеологической силы. Политические лидеры всегда придавали молодежи большое позитивное значение, так как именно она в значительной степени решает исход политической борьбы. Разумеется, необходимо учитывать, как возрастную, так и социально-психологическую специфику молодежи, обусловленную исторически неизбежными различиями между разными поколениями. Как известно, молодежь совсем иначе реагирует на изменение политической ситуации в стране, чем старшее поколение.

Молодежь всегда стремилась к активной политической жизни.

Объективные закономерности общественного развития в современной Украине все яснее показывают возрастающее значение молодежи в политической жизни. Сегодня налицо совершенно новая ситуация по сравнению с 70–80-ми годами XX века, когда молодые люди в большинстве своем проявляли прохладное отношение к политике или даже «чурались» ее. Это объяснялось твердым убеждением в том, что политикой должны заниматься люди более зрелого возраста, достигшие определенные знания.

На сегодняшний день глубокие социально-экономические и политические изменения, происходящие в обществе, серьезно отражаются и на политическом поведении молодого поколения. Во-первых, наблюдается общая активизация политического сознания молодежи, которая находит выражение в интенсивном обсуждении острых общественных вопросов и в критической проверке предлагаемых различными политическими силами ответов на эти вопросы. Во-вторых, стремление самим разобраться в действительном положении дел приводит к тому, что социальное мышление юношей и девушек, ориентированных ранее на решение личных потребительских проблем быта и будней, все больше начинает переплетаться с политическим мышлением, которое порождает новые потребности, интересы и ценности. В-третьих, повышение информированности о политических процессах непосредственно сказывается на образе мыслей и действия молодых людей: уменьшается их конформизм, переоцениваются традиционные схемы объяснения общественных противоречий, ведутся интенсивные поиски новых радикальных решений возникающих вопросов.

Студенчество является самой отзывчивой частью интеллигенции и более решительно отражает и выражает развитие политических интересов различных социальных групп во всем обществе. Студенчество не было бы тем, что оно есть, если бы его политическая группировка не соответствовала политической группировке во всем обществе, — «соответствовала» не в смысле полной пропорциональности студенческих и общественных групп по их силе и численности, а в смысле необходимой и неизбежной наличности в студенчестве тех групп, какие есть в обществе.

К сожалению, низкий жизненный уровень значительной части студентов заставляет их порой участвовать в политических мероприятиях не по идейным соображениям, а ради заработка. А политики, располагающие значительными материальными ресурсами, используют студентов ради достижения своих целей.

СЕКЦІЯ 8

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Ахундова О. О.
НТУ «ХП»

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Реформа місцевого самоврядування передбачає, що по суті воно народиться. Ця реформа — це перш за все децентралізація влади. Децентралізація передбачає те, що фактично одразу, оминаючи регіональний рівень, передаються повноваження на області, райони і громади, при чому вони не пересікаються. Ієрархія припиняється і всі отримують повноваження за законом.

Децентралізація передбачає, що кожен рівень має бути спроможний виконувати ті повноваження, які йому надаються. І ось тут як раз необхідна реформа адміністративного устрою. Тому що 95% сільських рад, що існують, неспроможні виконувати ті повноваження, які мають надаватись на базовому рівні.

В той же час реформа передбачає наближення центрів надання послуг до людей, де немає держадміністрацій. Тут надаватимуть базові послуги, які найбільш потрібні людям: це, перш за все, благоустрій тери-

торії, ремонт і утримування доріг, навчання, лікування, функції державних органів, безпека, соціальний захист, реєстрація актів.

Розділення повноважень надасть нам наступні зміни:

Зниження корупції – тому що префект не має доступу до грошей, а місцеве самоврядування не може ці гроші витратити як хоче, бо на сторожі збоку стоїть префект.

Зростання законослухняності. Найчастіше люди голосують не за кращого в розумінні менеджменту, а як кажуть в прислів'ї – «хто вище б'є, той краще грає». З цим треба боротися. Ця схема передбачає дотримання законів. Звичайно, не сковується ініціатива міського голови, бо у нього є безліч законних способів вирішити питання, але при цьому він бере на себе всі політичні ризики і префект контролює законність його дій.

Порятунок від сепаратизму. За реформою голова ОДА призначається із центру, формально призначає президент, але насправді – це номенклатура уряду, фактично він представляє державу тут, на території. Щоб він не зрісся із місцевою елітою, його міняють кожні три роки і переводять на інше місце. Губернатором мусить бути абсолютно аполітична людина – це кар'єрний чиновник і законопроектом передбачено, що він не тільки не може бути членом партії, він не може балотуватися рік після того, як пішов з посади, аби забулося, що він мав якийсь статус і в той же час мав однакові умови порівняно з іншими претендентами.

Поява місцевих податків і зборів з можливістю регулювати ставки. Одна з ознак того, що місцеве самоврядування існує, це коли міська рада (чи обласна, чи районна, переважно міська) має свої податки і збори, і може регулювати ставки цих податків – в першу чергу податки на нерухомість і на землю. На сторожі цього рішення – вся потужність державних примусових органів, зокрема, прокуратури.

Біловодська Т. В.
НТУ «ХПІ»

ЗМІНИ В ТРУДОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Останнім часом в законодавстві України відбувається багато змін. І це не дивно, адже плине час, і разом з ним відбуваються зміни в громадському суспільстві. Ці зміни не обійшли й трудове законодавство України, оскільки праця є невід'ємною частиною суспільних відносин.

Оскільки кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується, ця тема була, є і буде актуальною в будь-який час.

1 січня 2015 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» від 28 грудня 2014 року N 77-VIII.

В новій редакції викладено частину третю статті 24 Кодексу законів про працю України : «Працівник не може бути допущений до роботи без укладення трудового договору, оформленого наказом чи розпорядженням власника або уповноваженого ним органу, та повідомлення центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування про прийняття працівника на роботу в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України».

Частину четверту статті 24 КЗпПУ виключено. Таким чином, з КЗпПУ виключено положення, відповідно до якого трудовий договір вважався укладеним і тоді, коли наказ чи розпорядження не були видані, але працівника фактично допущено до роботи.

Законом скасована вимога про реєстрацію в державній службі зайнятості укладеного у письмовій формі трудового договору між працівником і фізичною особою – підприємцем.

За частиною п'ятою, шостою статті 24 КЗпПУ особі, запрошеній на роботу в порядку переведення з іншого підприємства, установи, організації за погодженням між керівниками підприємств, установ, організацій, не може бути відмовлено в укладенні трудового договору.

Забороняється укладення трудового договору з громадянином, якому за медичним висновком запропонована робота протипоказана за станом здоров'я.

Серед інших нововведень – завдання легалізації праці пропонується вирішувати шляхом посилення відповідальності за порушення законодавства про працю, – з 1 січня 2015 року значно збільшено розміри штрафів.

Статтею 265 КЗпПУ встановлена відповідальність та порядок притягнення до відповідальності юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців у вигляді штрафу у розмірі від 1 до 30 мінімальних заробітних плат.

Отже, зміни в трудовому законодавстві України були внесені з метою правового регулювання трудових відносин, характерних для сучасного суспільства. Сподіваюсь, що вони допоможуть досягти оптимального узгодження прав та інтересів обох сторін трудових відносин. Наскільки вони є ефективними, покаже час.

Бочарова В. С.
НТУ «ХПИ»

ПРАВА СПОЖИВАЧІВ. ІСТОРІЯ ТА БУДЕННІСТЬ

Звичайі та закони захищали права споживачів завжди. У 1973 році XXV сесія Консультативної Асамблеї Ради Європи затвердила «Хартію захисту споживачів», а 1985 року Генеральна Асамблея ООН затвердила «Керівні принципи захисту інтересів і прав споживачів».

Затвердженні ООН принципи підписала і Україна в постанові Верховної Ради Української РСР від 12.05.1991 р. «Про порядок введення в дію Закону України «Про захист прав споживачів» постановою Ради міністрів України від 1 червня 1992 року №297 створено Державний комітет України у справах захисту прав споживачів.

У 1992 році був створений Державний комітет України у справах захисту прав споживачів. 15.12.1993 р. Верховна Рада України затвердила Порядок змін та доповнень до закону України «Про захист прав споживачів», який містив систему контролю за якістю товарів та послуг, а також норм адміністративної відповідальності, що настає при порушенні прав споживачів.

25 січня 1995 р була затверджена Постанова Верховної Ради України «Про затвердження положень щодо захисту прав споживачів», в якій обґрунтовувались положення про порядок тимчасового припинення діяльності підприємств в сфері торгівлі, громадського харчування і послуг, які реалізують недоброякісні товари, порушують правила торгівлі та надання послуг, умови зберігання та транспортування товарів; про порядок припинення господарюючим суб'єктам відвантаження, реалізації і виробництва товарів, виконання робіт і надання послуг, що не відповідають вимогам нормативних документів. Відповідно до Указу Президента України від 12.01.2002р. «Про заходи щодо посилення державного захисту прав споживачів» створена міжвідомча рада з питань захисту прав споживачів – Український центр з проблем захисту прав споживачів.

Сьогодні широкого поширення набуває рух консюмеризму – всесвітній рух громадськості і державних органів на підтримку прав та можливостей споживачів. Громадяни проводять багато заходів для реформування системи захисту споживачів. Так наприклад 12 березня 2015 року о 14:00 у приміщенні КНТЕ університету відбулось засідання круглого столу на тему: «Реформування системи захисту прав споживачів: відкритість, прозорість, ефективність.»

Нині Україна є у списку неблагополучних країн Європи, в яких процвітає підробка та фальсифікація товарів. Тому сьогодні у державі проводиться жорстока політика з питань захисту прав споживачів: підписано цілу низку відповідних нормативних документів, розробляються нові види захисту товарів від підробок і фальсифікацій.

Бульба К. С.
НТУ «ХПИ»

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ФУНКЦИЙ

В последнее время в современном мире проходят сложные политические процессы, которые направлены на развитие государственной власти, а также урегулирования взаимоотношений разных уровней этой власти. В связи с этим возникает острая необходимость в поиски продуктивных методов реализации данных процессов. Одним таким методом выступает децентрализация государственных функций.

Процесс децентрализации может принимать множество различных форм, таких как политическая, административная или фискальная децентрализация. Также процесс децентрализации может осуществляться под средством деконцентрации и деволюции. Данные формы децентрализации государственных функций отличаются друг от друга и зависят от основных целей и задач. Каждая форма децентрализации имеет свои организационные структуры и механизмы организации.

На данный момент множество экономически и социально развитых, демократических стран все больше становятся на путь децентрализации ряда государственных функций что дает позитивные эффект в развитии государства как в экономическом так и социальном плане. Такая политика дает возможность более эффективно с точки зрения административной и экономической точки зрения распределять ресурсы в

связи с лучшим пониманием местных потребностей. Так же при передаче центральным правительством некоторых функций и полномочий нижним уровням правительства упрощает прослеживание финансовой зависимости между собранными налогами и уровнем услуг которые были произведены местными органами власти.

Несмотря на все позитивные процессы метода децентрализации государственных функций, не все страны могут вести такую политическую структуру. Причинами таких ограничений могут служить набор трудностей связанных с историческим развитием, экономической ситуацией а также правовой нестабильностью. Передача государственных функций местным властям ведет за собой значительные перестановки в политических, финансовых и административных органах власти. Создание новых структур местной власти и их поддержание ведет к увеличению финансовых расходов что негативно влияет на экономическое состояние государства в целом.

Процесс децентрализации государственных функций необходимо проводить при появлении сложностей урегулирования и удовлетворения потребностей населения. Особенно эффективен данный процесс, когда возникает сложность в распределении финансирования по региональным филиалам.

На сегодняшний день в Украине остро стоит вопрос о возможности децентрализации государственных функций. Представленный законопроект про внесение изменений в Конституцию Украины (касательно децентрализации власти) в первом чтении от 15.09.2015 показывает о попытках урегулировать нарастающий кризис современной структуры Украинской власти. Из-за финансовой, политической, а также социальной нестабильности в Украине проведение таких законопроектов усложняется, однако при правильном планировании и распределении экономических и социальных ресурсов вполне возможен переход к децентрализации функций государственной власти.

Для каждого государства введение процесса децентрализации государственных функций индивидуален и имеет множество как ограничений, так и благоприятных моментов. В связи с этим определения уровня необходимости введения данного процесса играет важную роль в современном обществе. Выбор направления, а также способов введения децентрализации государственных функций создают множество проблем, которые предстоит решить для перехода на новый уровень политических взаимоотношений.

ПРАВО ЧЕЛОВЕКА НА ОХРАНУ ЗДОРОВЬЯ И ЕГО ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ В УКРАИНЕ

Право человека на здравоохранение можно выделить как право, которое гарантирует его физическое существование и является условием обеспечения осуществления всех других прав человека. Сейчас право на охрану здоровья является составной частью национального права практически всех европейских стран.

Статьей 49 Конституции Украины установлено, что в Украине каждый имеет право на охрану здоровья, медицинскую помощь и медицинское страхование. Но, а что если внимательно вчитаться в текст данной статьи, и задать вопросы.

«Каждый имеет право на охрану здоровья, медицинскую помощь и медицинское страхование». Прежде всего, каждый – это кто? Необходимо ли быть гражданином Украины? Необходимо ли иметь регистрацию? Имеет ли значение местонахождение этого каждого? От ответа на эти короткие вопросы ежедневно зависят тысячи жизней. Реальность непрерывно заставляет чиновников медицины нарушать эту фразу. Далее, каким образом государство может гарантировать право каждого на медицинское страхование, если оно все представлено частными страховыми услугами?

«Охрана здоровья обеспечивается государственным финансированием соответствующих социально-экономических, медико-санитарных и оздоровительно-профилактических программ». Заметьте, что государство ни единым словом не обязуется здесь проводить такие программы! То есть, будут средства и желание – будут и программы, ну а если нет – то «охрана здоровья» ни к чему никого не обязывает.

«Государство создает условия для эффективного и доступного для всех граждан медицинского обслуживания». Казалось бы, в этой фразе придраться не к чему. За исключением слова «доступного». И в русском, и в украинском языке, это слово может трактоваться так, что цена никакой медицинской услуги не будет превышать финансовые возможности любого гражданина. Это очень «смелая» гарантия, особенно при наличии следующей за ней фразы: «В государственных и коммунальных учреждениях здравоохранения медицинская помощь предоставляется

бесплатно». Если она бесплатная, то предыдущая фраза теряет смысл, ибо бесплатная – по определению, это то, что доступно всем.

Данная статья Конституции не гарантирует, как многие думают, никакого бесплатного медицинского обслуживания населения, так как каждая ее фраза противоречит соседней и медицинские чиновники это знают и этим пользуются, находя при этом каждый раз новые лазейки для ее невыполнения.

В целом, с целью обеспечения полноценной реализации прав граждан на охрану здоровья в Украине, необходимо увеличить финансирование отраслей здравоохранения, правильно организовать сеть лечебных учреждений, рационально использовать кадровые и материальные ресурсы. Граждане Украины смогут в полной мере реализовать конституционное право на охрану здоровья только в том случае, если законодательный процесс поставит своей целью решение интересов человека, как конечной цели социального и экономического развития государства.

Гайдученко А. А.
НТУ «ХПИ»

ПРОБЛЕМИ УСИНОВЛЕННЯ: ЗМІНИТИ(,) НЕ МОЖНА(,) ЗАЛИШИТИ

Актуальність дослідження проблем усиновлення необхідно для удосконалення судочинства в справах про усиновлення. Оскільки сьогодні відсутнє належне законодавче регулювання даної сфери правовідносин, в деяких випадках усиновлення не лише не відповідає основному його принципу – відповідності усиновлення інтересам дітей, а й становить загрозу для їх життя.

Існують різні тлумачення поняття усиновлення та яким би не було визначення, суть усиновлення не зміниться. Усиновлення завжди означатиме прийняття в сім'ю чужих дітей на правах власних. Усиновлення – це юридичний акт, внаслідок вчинення якого відносини між дитиною та її усиновлювачем і його родичами встановлюються не на певний строк, а назавжди.

Значення інституту усиновлення важко переоцінити. Це така правова форма, яка створює найбільш сприятливі умови для виховання позбавленої батьківської опіки дитини в сімейній обстановці на тих самих умовах, що і для рідних дітей. Інститут усиновлення, безсумнівно, пос-

лугове і задоволенню почуттів тих громадян, які усиновлюють дітей. При тому, що в Україні існує «попит на дітей» з боку іноземних громадян, в самій державі серед її громадян панує прикра ситуація. Та поки будуть існувати випадки, коли від дитини відмовились рідні батьки, до тих пір будуть існувати бажаючі взяти цю дитину до себе в сім'ю, доти буде існувати юридична процедура усиновлення.

Найголовніші причини, які гальмують процес усиновлення в Україні, це недостатня обізнаність населення з існуванням такої проблеми та складна процедура усиновлення, яка існує в нашій країні. Щоб отримати на виховання дитину, потрібно пройти безліч бюрократичних перепон, створених нашою державою. Проте не існує однозначного погляду на це питання. Люди, які прагнуть всиновити дитину, готові проходити всі кроки, тільки б довгоочікувана дитина була поруч з ними. Кожен з нас розуміє, що всиновлення не може бути легким і безболісним процесом, адже держава як гарант має бути впевнена, що віддає дитяче життя в надійні руки.

Також хотілося б, щоб в нашій країні було запроваджено окремий Закон про усиновлення; щоб було розроблено різноманітні національні програми для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Звичайно, це все потрібно впроваджувати поступово і через створення відповідної нормативно-правової бази захисту прав дітей. Сухомлинський казав: «Дитинство – це найважливіший період людського життя, не приготування до майбутнього, а справжнє, неповторне життя, і від того, як минуло дитинство, що увійшло в її розум і серце, – від цього залежить, якою людиною стане нинішній малюк. Виховання громадянина-патріота починається з сім'ї» .

Отже, бачимо, що найголовніше у розвитку дитини – це сім'я. Ми розуміємо, що створення сімейної атмосфери для дітей – це першочергове завдання держави, бо в сім'ї шанси на виховання сильної, здорової і повноцінної особистості набагато вищі, ніж у державних чи навіть сімейних будинках-інтернатах.

У всьому світі дитина – це майбутнє країни. Тому, для удосконалення роботи щодо пропаганди національного усиновлення, для запобігання збільшення сирітства в Україні та враховуючи вищевикладене щодо роботи з громадянами, які бажають всиновити дітей вищезазначеної категорії виникає потреба в розробленні Державної програми розвитку національного усиновлення дітей в Україні так, як усиновлення дитини – це найкраща зміна соціального статусу дитини.

ЭВТАНАЗИЯ В УКРАИНЕ: ПРАВО ЧЕЛОВЕКА, ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ВРАЧА

Как писал М. Монтень, «природа назначила нам лишь один путь появления на свет, но указала тысячи способов, как уйти из жизни».

В своей работе, я хочу рассмотреть такое явление как эвтаназия. Эвтаназия – это практика прекращения жизни человека, страдающего неизлечимым заболеванием, испытывающего невыносимые страдания.

Почему же Эвтаназия не только не применяется в нашей стране, но и строго запрещена законодательством?

Я считаю, что при легализации эвтаназии самым страшным исходом может быть злоупотребление ею. Известны многочисленные случаи в медицинской практике, когда обследования были проведены некачественно и диагноз был установлен неправильно. Ошибки такого уровня могут привести к тому, что узнав свой «страшный диагноз», да еще и получив «целый букет» неправильного лечения, человек может решить, что ему нет смысла мучиться и дальше. Разве в таком случае эвтаназия не может считаться ни чем иным как убийством? Использование эвтаназии массово и повсеместно является недопустимым, даже если это будет легализовано. При таком повороте событий, будет чрезвычайно сложно проконтролировать правовой аспект использования эвтаназии и не получить закон, который будет противоречить уже существующей норме в Конституции Украины, в которой закреплено, что жизнь является наивысшей социальной ценностью. Более того, даже наличие закона о легализации эвтаназии не гарантирует отсутствие возможности ее оспаривания, и как следствие – привлечение врача к уголовной ответственности. При оспаривании эвтаназии, доказывание отсутствия вины будет напрямую зависеть от четкого соблюдения врачом легализированной процедуры ее совершения. Таким образом, следует на законодательном уровне предусмотреть необходимость проведения консилиума врачей разных направлений для принятия ими решения о неизлечимости болезни, которое обязательно должно быть единогласным. С юридической точки зрения, такое решение должно быть не просто зафиксировано отдельным документом и заверено нотариально, но и подтверждено своего рода экспертным заключением, детально обоснованным.

В свою очередь, проблема фиксации волеизъявления пациента может быть решена следующим образом: согласие пациента на эвтаназию целесообразно оформить в виде одностороннего соглашения, обязательно заверенного нотариально. Согласие пациента может быть так же зафиксировано на видео при обязательном присутствии врача психиатра, нотариуса, и минимум двух свидетелей. Врач психиатр должен подтвердить, что пациент находится в здравом рассудке и способен все взвесить и оценить свои шансы на выздоровление. При этом обязательно необходимо учитывать физическое состояние пациента. Присутствие нотариуса необходимо, чтобы зафиксировать волеизъявление пациента и отсутствие давления на него со стороны. В случае если человек находится без сознания, речь об эвтаназии и вообще идти не может, так как ни в коем случае нельзя предоставлять право решать «жить или нет человеку» кому бы то ни было, даже самым близким родственникам.

В завершении всего, хотелось бы отметить, что на данный момент, в связи с намерениями Украины вступить в Евросоюз, вопрос эвтаназии занимает лидирующие позиции. Практика эвтаназии имеет как свои позитивные, так и негативные стороны. Однако учитывая менталитет украинцев, возможно ли внедрение эвтаназии на Украине? Учитывая тяжелую сложившуюся ситуацию на Донбассе, сможем ли мы отследить правильное выполнение ново-принятого закона? И сможем ли мы не допустить переход из добровольной смерти в убийства? Правильного ответа нет. Мы знаем, что нельзя быть уверенным в исходе на 100%. Именно поэтому этот вопрос был и будет актуален еще долгое время.

Голобородько Д.
НТУ «ХПИ»

ПРАВО ГРОМАДЯН НА ПРАЦЮ

Ця тема сьогодні є дуже актуальною, адже багато людей стикалися з порушенням принципу рівності прав і можливостей. Дуже часто порушуються трудові права громадян залежно від походження, расової та національної приналежності, статі, мови, віку, політичних поглядів, релігійних переконань, місця проживання та інших обставин. Більшість з нас не можуть, або не знають, як саме захистити свої права, а роботодавці вдало користуються цим. Кожен повинен знати свої права та вміти захистити їх.

Одним з поширених напрямів трудової дискримінації в нашій країні – вибір кандидата в залежності від його гендерної приналежності. Звичайно, не можна сказати, що жінкам постійно відмовляють у працевлаштуванні, але перевагу частіше віддають кандидату – чоловікові. Роботодавці не приймають молодих дівчат через побоювання, що жінка завагітніє.

Також роботодавці не хочуть приймати на роботу вагітних жінок або жінок з маленькими дітьми. Відмова вагітним у офіційному працевлаштуванні або звільнення – одна з розповсюджених проблем. За статтею 184 КЗпП України «Гарантії при прийнятті на роботу і заборона звільнення вагітних жінок і жінок, які мають дітей», забороняється відмовляти жінкам у прийнятті на роботу і знижувати їм заробітну плату з мотивів, пов'язаних з вагітністю або наявністю дітей віком до трьох років, а одиноким матерям – за наявністю дитини віком до чотирнадцяти років або дитини-інваліда. При відмові у прийнятті на роботу, зазначеним категоріям жінок, власник або уповноважений ним орган, зобов'язані повідомляти їм причини відмови у письмовій формі. Відмову у прийнятті на роботу може бути оскаржено у судовому порядку.

Також, дуже поширений вид дискримінації – це обмеження за віком. В оголошеннях роботодавці часто висувають вікові вимоги на кшталт «від 25 до 40 років» і тому подібне. Але що робити громадянам, вік яких за межею цих діапазонів?

Стаття 21 про «Рівність трудових прав громадян України» в КЗпП вказує на рівність трудових прав, незалежно від факторів, які не пов'язані із працею.

Основна проблема в тому, що порушення роботодавців складно довести, так як у письмовій формі роботодавці завжди знайдуть інші приводи для відмови. Тому довести факт дискримінації практично неможливо.

Слід пам'ятати, що всі громадяни мають рівні конституційні права і свободи. Кожна людина, має право на гідну оплату за працю. В наш час дискримінація є неприпустимою і має каратися за законом.

ПРОБЛЕМА СТВОРЕННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Формування правової держави в Україні є вкрай складним, багатоплановим процесом, що передбачає не тільки формування структур влади, які здатні забезпечити дотримання законності та прав громадян, але й наявність широкого спектра політичних партій і рухів, соціальних груп і прошарків зі своїми специфічними інтересами, особливою правовою, політичною, соціальною, економічною поведінкою.

Згідно зі ст. 1 Конституції нашої держави, Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Проте реалії сьогодення яскраво свідчать про те, що це лише декларація. Україна не є правовою державою, оскільки їй необхідно подолати багато проблем, які заважають їй бути такою.

Правовою є така суверенна держава, яка функціонує в громадянському суспільстві і в якій юридичними засобами реально забезпечено захист основних прав і свобод людини та громадянина.

Сьогодні Україна продовжує перебувати в економічній та політичній кризах, які пов'язані, зокрема з низьким рівнем правосвідомості. Водночас побудова правової держави передбачає, навпаки, наявність високого рівня правосвідомості населення. Тому основною передумовою для належної реалізації є саме високий рівень правосвідомості і громадян, і представників державної влади. Проблемним є й питання про ефективність реалізації чинного законодавства, що негативно позначається на формуванні правової держави.

Нагальною є також потреба дійового судового контролю за реалізацією чинного законодавства. Треба наголосити на тому, що основою створення і функціонування правової держави є громадянське суспільство, що спроможне створити правову державу.

Для побудови громадянського суспільства в Україні необхідно забезпечити компроміс між різними політичними партіями, спрямувати зусилля політиків та економістів на об'єднання суспільства для пошуку шляхів виходу з економічної кризи, вирішити проблему міжнаціональних і міжконфесійних відносин, енергійніше проводити реформування національного законодавства з урахуванням вимог міжнародного права.

У теорії і практиці правової держави найважливіше місце відведено правам та свободам людини і, передусім, фундаментальним, які закріплені у Конституціях. Це так звані невідчужувані права і свободи. На захист їх повинна бути спрямована вся діяльність будівничих правої держави.

Розбудова громадянського суспільства в Україні має орієнтуватися на європейські стандарти забезпечення та захисту прав і свобод людини, зокрема впровадження практики належного врядування, доброчесності, відкритості, прозорості та підзвітності інститутів влади, створення умов для різноманіття суспільних інтересів, у тому числі економічних, екологічних, соціальних, культурних, релігійних, територіальних тощо, і форм їх вираження (громадські ініціативи, суспільні рухи, асоціації, об'єднання).

Отже, громадянське суспільство – це суспільство демократії, яке надає кожній людині можливість жити на гідному рівні; суспільство, де відсутнє відчуження людини від засобів виробництва і знарядь праці, насамперед – від приватної власності. Складовими громадянського суспільства є: власність і підприємництво; національна та екологічна безпека; сім'я; наука і культура; об'єднання громадян; засоби масової інформації; пряме народовладдя (референдуми, вибори, місцеве самоврядування) та інші форми демократії.

Давыденко А. А.
НТУ «ХПИ»

РЕФОРМЫ СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Самое главное изменение для школьников – возвращение к 12-летнему обучению в рамках приведения отечественной системы образования в соответствие с европейскими нормами. Правда, это будет не та 12-летка, которая была в Украине в 2002–2010 гг., когда школьная программа просто была растянута на 12 лет. Теперь планируется переход к профильному образованию. Так, в старших классах (11–12 классы) ученики будут проходить не около 20 общеобразовательных предметов, как сегодняшние старшеклассники, а всего 8-10 профильных предметов. В разных школах будет обучение по различным профилям, и после 10 класса школьники смогут менять школу, выбирая интересующий профиль подготовки. Переход на профильное образование должен произойти по-

сле 2017 года, причем предполагается, что постепенно высшая школа (3 ступень) превратиться в отдельные учебные учреждения.

Предлагается легализовать индивидуальное образование. Причем это касается как среднего, так и высшего образования – с 2016 года, если человек обучался самостоятельно или, работая где-то, освоил определенную профессию, он сможет получить соответствующий сертификат о среднем образовании или диплом о высшем образовании после тестирования или сдачи экзамена. Другими словами, необязательно будет учиться в школе или вузе, чтобы получить корочку.

Новая концепция включает пересмотр количества школ. Начальные школы (шестилетки) не тронут, а вот базовые, в которых менее 100 учащихся, закроют. Порог для старшей школы – 200 учащихся. Но это не коснется тех учебных заведений, ученикам которых не смогут предоставить альтернативу, в частности, сельских школ.

С 2018 года обещают ввести национальную многоуровневую сертификацию выпускников старшей школы и колледжей по иностранным языкам и информатике. Ученики получают сертификаты, которые будут подтверждать их уровень знаний в этих отраслях.

В 2015–2020 годах собираются восстановить лабораторную и практическую часть естественной подготовки (физика, химия, биология, география) в школах. Для этого их планируют оснастить лабораторными комплексами.

Дети с ограниченными физическими возможностями смогут учиться в обычных школах вместе со своими здоровыми сверстниками – такая практика распространена в Европе (в Украине инклюзивные классы – пока редкость). Естественно, будут учитываться состояние здоровья таких детей и возможность для них посещать школу. В школах для детей с особыми потребностями обещают создать как технические условия, так и психологические. Учителя пройдут спецподготовку.

Некоторые эксперты считают, что этот проект недоработан. В концепцию заложен ряд позитивных изменений, но она мало расписывает механизмы их достижения. Но, все же, есть надежда, что эти реформы помогут улучшить уровень среднего образования в Украине.

ПРАВОВОЕ ВОСПИТАНИЕ СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО ВУЗА

Во все времена состояние преступности среди молодежи являлось неотъемлемым элементом правовой характеристики общества. Среди острых проблем современности, стоящих перед органами исполнительной власти Украины при реализации государственной молодежной политики, названа криминализация молодежной среды. В сложившейся ситуации особо обостряется проблема правового воспитания молодежи.

Формирование правосознания студента – сложный и длительный процесс, требующий творческого подхода всего коллектива вуза, готовности, желания и умения всех и каждого бороться за укрепление общественной дисциплины и правопорядка в университете и обществе, за искоренение негативных явлений в жизни университета и нашего демократизирующегося украинского общества. Правовое воспитание представляет собой последовательное и систематическое воспитательное воздействие на молодых людей с целью формирования и развития их правовой культуры.

Чтобы эффективно управлять процессом правосознания студенческой молодежи, необходимо создать в университете систему гражданско-правового воспитания студентов в течение всего периода их обучения. В области правового воспитания наиболее важными задачами являются:

- правовое информирование молодых людей;
- формирование убеждения в значимости законов и правоприменительной практики, личных и нравственных обязанностей, личной ответственности за принятие решения и свои поступки;
- освоение принципов и особенностей правоотношений в обществе;
- формирование готовности активно участвовать в охране правопорядка и противостоять правонарушениям;
- развитие стереотипов правомерного поведения.

В то же время наряду с решением задачи формирования законопослушного молодого человека следует учить студентов пользоваться своими правами, уметь их защищать.

Таким образом, подытоживая вышесказанное, можно с полной уверенностью отметить, что повышение уровня правового воспитания студентов – одна из важнейших задач национальной системы образования Украины, так как это возможность достижения успехов во всех сферах жизни общества и, как следствие, рост благосостояния и социального благополучия.

Друзьяка Т. А., Литвин А. П.
НТУ «ХПИ»

НАЦИОНАЛЬНАЯ ПОЛИЦИЯ УКРАИНЫ, КАК ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫЙ ОРГАН

Национальная полиция – центральный правоохранительных орган, состоящий из нескольких структур: криминальная полиция, полиция охраны, специальная полиция и патрульная служба. Судебный батальон милиции «Грифон» переходит в подчинении от МВД к Государственной судебной администрации. Пока создали только патрульную службу. Это низшее звено полицейской карьеры. Сюда берут только молодых, до 35 лет. Учиться надо всего три месяца, зато конкурс жесткий. Патрульный – это два в одном: инспектор ГАИ «плюс» участковый.

2 июля Верховная рада приняла закон «О национальной полиции». До 7го ноября новые патрульные руководствовались приказом Министра внутренних дел, в котором описано, какие права и обязанности имеют полицейские. А с 7 ноября в Украине вступил в силу закон «О Национальной полиции». С этого времени милиция прекратила свое существование. Сотрудники милиции, которые хотят работать в новой полиции, могут быть приняты на службу по результатам конкурса. Те, кто откажется или не будет принят в полицию, попадут под сокращение.

Полиция не будет наказывать, а оказывать услугу. Полицейские имеют даже больше полномочий, чем участковые и сотрудники ГАИ вместе взятые. Министр внутренних дел не может влиять на работу службы. Она подчиняется только своему руководству. Правда, руководителя полиции все же назначает министр. Полицейский на всей территории Украины независимо от должности, которую он занимает, местонахождения и времени суток в случае обращения к нему каких-либо лиц с заявлением или сообщением о событиях, угрожающих личной или публичной безопасности, оказания помощи лицам и сообщить об этом в бли-

жайший орган поліції. Поліцейський при общении с громадянами зоб'язан назвати свою фамилию, должность, специальное звание и предъявить служебное удостоверение. Поліцейские имеют право осуществлять проверку документов и опрос граждан, поверхностную проверку, осмотр и остановку транспортного средства, проникновение в жилье граждан, полицейскую опеку. Также полицейские могут требовать от граждан покинуть место происшествия, могут ограничить передвижение лица и транспортного средства. Кроме того, полицейские могут применять спецсредства и огнестрельное оружие. На службу в полицию смогут быть приняты владеющие украинским языком совершеннолетние граждане Украины с полным общим средним образованием, соответствующие требованиям МВД об уровне физической подготовки.

До 31 декабря 2016 года полицейские могут носить милицейскую форму, также полиции разрешается использование служебных удостоверений, бланков, печатей и эмблем милиции и МВД. Аттестационный конкурс пройдет в несколько этапов в зависимости от категории должностей. Кандидаты на должности руководящего состава пройдут специализированный тест, собеседование, опрос с применением полиграфа, а также тест благонадежности, профессиональной этики и организационной приверженности. Кандидаты на должности в полицейские подразделения будут проходить профессиональный тест и собеседование. Эта аттестация поможет отсеять определенный процент «непригодной» милиции. Так же и высокие зарплаты должны удерживать от коррупции в рядах новой полиции. И спустя несколько месяцев будет уже четко понятны результаты этой новой реформы, которую достаточно позитивно воспринимает большинство граждан Украины.

Євсєєва О.
НТУ «ХП»

ВІДСУТНІСТЬ ІНФОРМОВАНОСТІ ЛЮДЕЙ ЩОДО ВЛАСНИХ ПРАВ

У далекому 1950 році Генеральна Асамблея ООН запропонувала усім державам святкувати 10 грудня, як День прав людини, бо саме в цей день в 1948 році цією ж організацією було прийнято Загальну декларацію прав людини. У цьому документі задекларовано наступні принципи: рівність людей: усі люди народжуються вільними та рівними в правах, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії тощо;

право кожного на життя, свободу та особисту недоторканість; заборона рабства и работоргівлі; заборона катувань або жорстокого поводження; право кожного на правосуб'єктність; рівність усіх перед законом; право на звернення до суду; заборона самовільних арештів; презумпція невинності та заборона зворотної сили карного закону; право на свободу пересувань та вибір місця мешкання; право на громадянство; право на шлюб; право володіти майном; право на свободу переконань; право на мирні збори; право на участь в управлінні громадськими та державними справами; право на працю тощо. Загальна декларація прав людини спонукала людство до розробки та укладення численних конвенцій, декларацій та протоколів з прав людини: у 1948р. було ухвалено Конвенцію про попередження злочину геноциду та покарання за нього, в 1949р. – Женевські Конвенції про захист прав людини під час збройних конфліктів, у 1950р. – Європейську Конвенцію захисту прав людини та основних свобод, у 1959р. – Декларацію прав дитини, а у 1966р. – пакти про права людини тощо. Також було створено різноманітні установи та посади для більш об'єктивного дотримання державами прав людини – Комісія ООН з прав людини та Уповноважений з прав людини.

В цьому році Кабінет Міністрів України оприлюднив План заходів з проведення у 2015 році Всеукраїнського тижня права, який затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2015 року № 871-р., що відбуватиметься з 7 по 12 грудня. Реалізацією плану заходів будуть займатися міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, обласні адміністрації та Київська міська державна адміністрація за участю громадських та міжнародних організацій.

Планом заходів з проведення у 2015 році Всеукраїнського тижня права передбачено: – провести у навчальних закладах Всеукраїнський урок «Права людини» з нагоди проголошення Загальної декларації прав людини; – організувати та провести у навчальних закладах, закладах культури, військових частинах тематичні заходи інформаційного, освітнього та виховного характеру (лекції, бесіди, зустрічі за круглим столом, правові конкурси, ігри, змагання тощо); – організувати виступи у засобах масової інформації з питань реалізації і захисту прав людини, у тому числі учасників антитерористичної операції, членів їх сімей та внутрішньо переміщених осіб; – провести навчання, лекції, бесіди з працівниками підприємств, установ та організацій з питань реалізації і захисту прав людини; – провести лекції, бесіди в установах виконання покарань з питань реалізації і захисту прав людини; – забезпечити через мережу гро-

мадських приймалень та юридичних клінік надання безоплатної первинної правової допомоги населенню з питань реалізації і захисту прав людини тощо.

Проведення міжнародного дня прав людини 10 грудня є дуже важливим та необхідним заходом. Адже, знання своїх прав може вчасно допомогти у складній життєвій ситуації, у вирішенні проблем.

На сьогоднішній день не так багато людей знають та можуть використовувати ці знання на свою користь. Особливо молодь, яка у кращому випадку лише трохи чула про свої права. Тому необхідно поширювати цю інформацію, надаючи можливість громадянам бути більш захищеними та для формування свідомості покоління.

Затолокіна О. Ю.
НТУ «ХП»

ОСОБИСТІСТЬ, ПРАВО, ДЕРЖАВА: ПРАВОВА ДЕРЖАВА, ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

У різних країнах основи правової державності склалися по-різному, але загальним у цих процесах було одне – визнання свободи людини і суспільства від втручання держави в їх справи, верховенство права, визнання і забезпечення незалежності суду, зобов'язання держави у всій своїй діяльності дотримуватися закону, демократичність функціонування державних органів.

Правову державу не можна проголосити – вона повинна скластися як результат реформи економічних, політичних, державних і правових інститутів, реальної зміни характеру взаємовідносин між громадянським суспільством, державою і особистістю.

Крім загальних ознак, характерних для будь-якої держави, правова держава має низку специфічних ознак, а саме:

Законодавче закріплення і реальне забезпечення прав і свобод людини.

Верховенство і панування в суспільному і державному житті права та законів, які виражають волю більшості або всього населення країни.

Здійснення принципу поділу державної влади.

Взаємна відповідальність особи і держави.

Врегулювання відносин між особою і державою на підставі загальнодозвільного принципу.

Наявність високого рівня правосвідомості та правової культури.

Наявність ефективних форм контролю і нагляду за здійсненням законів, інших нормативно-правових актів.

Залежно від належності до громадянства країни розрізняють права і свободи людини та права і свободи громадянина.

Права людини і громадянина залежно від спрямованості потреб особи щодо сфери суспільних відносин традиційно поділяються на: фізичні (природні), особистісні (немайнові, духовні), політичні, економічні, культурні (гуманітарні), соціальні, екологічні, інформаційні права тощо. Визнання та юридична захищеність прав і свобод людини і громадянина вважається головною ознакою правової держави.

Конституційні права людини і громадянина в Україні – основні права і свободи людини і громадянина, встановлені та гарантовані Конституцією України. Виражають об'єктивні можливості члена суспільства володіти, користуватися і розпоряджатися певними соціальними благами, а також набувати й захищати їх.

З найбільшою повнотою відносини між державою та людиною і громадянином, реальна соціальна спрямованість держави та достатній рівень її демократизму знаходять свій прояв у правовому статусі. Правовий статус людини і громадянина – це сукупність закріплених у чинному законодавстві прав, свобод, обов'язків людини і громадянина, а також гарантій їх здійснення.

Держава зобов'язана не тільки проголосити обсяг і характер прав і обов'язків особи, а й гарантувати можливість їх реального здійснення. Більше того, держава зобов'язана захищати проголошені нею права і обов'язки від порушень, а в разі їх вчинення – сприяти швидкому і при можливості повному відновленню порушеного права.

Сутністю гарантій є поєднання індивідуально-вольових та організаційно-владних дій щодо переведення прав особи зі сфери можливого в соціально-правову дійсність, що дає поняття соціально-юридичного механізму реалізації прав і свобод громадян.

Складність змісту гарантій та їх значна кількість зумовлює, насамперед, потребу їх класифікації: їх можна поділити на політичні (поділ влади, місцеве самоврядування, політичний плюралізм тощо), економічні (соціальне партнерство між людиною і державою, працівником і працедавцем, виробником і споживачем, рівність усіх форм власності та ін.), ідеологічні (визнання загальнолюдських цінностей, розвинена полі-

тична і правова свідомість тощо), організаційні – загальні та юридичні (закріплені законодавством).

На жаль, у зв'язку з економічною кризою, кризою політичної системи, незавершеними адміністративними і судовими реформами багато економічних прав і свобод громадян України не можуть бути забезпечені або реалізовані на належному рівні.

Захарчук А. А.
НТУ «ХПИ»

ДЕКОММУНИЗАЦІЯ В ХАРЬКОВЕ

В любом городе Украины множество улиц, площадей, скверов и парков имеют названия, носящие коммунистический характер. Поэтому в связи с принятым совсем недавно законом «О декоммунизации» По всей Украине полным ходом идет процесс переименования топонимических объектов городов, которые несут историю правления коммунистов.

Такие изменения не прошли и мимо Харькова. Депутаты Харьковского горсовета на сессии от 20 ноября 2015 года большинством проголосовали за переименования таких объектов города. Таким образом, в 9-ти районах города новые названия получили 173 улицы, четыре парка и сквера, одна станция метро («Советская» в «Площадь Конституции»).

Над новыми названиями для топонимических объектов полгода трудилась рабочая группа и разработала взвешенное и объективное предложение. Были проведены общественные слушания в районах. Из 173-х улиц 50-ти вернули их исторические названия. Остальные названы в честь выдающихся историков, актеров, архитекторов, писателей, философов, ректоров вузов и других знаковых людей, как для Харькова, так и для всей Украины.

Известно, во сколько декоммунизация обойдется: всего на процесс переименований, изготовление табличек и компенсацию переоформления документации в бюджет 2016 года заложат 10 млн грн.

На проведение тендера для смены табличек, закупку и всевозможные формальности уйдет как минимум месяц.

Процедура переименования станции метро «Советская» в «Площадь Конституции» будет полностью осуществляться за счет метрополитена. Решение юридических тонкостей после декоммунизации улиц может затянуться на годы, тем более что впереди Харьков ждет ещё, и

смена названий районов. Примером может послужить переименование площади Розы Люксембург в Павловскую в 2013 году некоторые юридические лица до сих пор решают формальные вопросы. Чтобы внести изменения в учредительные документы в связи с изменением названия объектов топонимики, юридическим лицам и предпринимателям нужно обратиться в органы регистрации.

Харьковчанам не придётся в срочном порядке менять паспорта или вносить изменения в сведения о месте регистрации. В случае обращения в миграционную службу, территориальные подразделения ГМС внесут обновленную информацию в документы в любой момент, проставив штамп регистрации с новым адресом. В случае продажи, аренды и других операциях с квартирами нужно будет обратиться в горсовет. При совершении нотариальных действий с недвижимостью, необходимо будет получить копию соответствующего решения горсовета о переименовании объектов топонимики. На основании такого решения и документов, содержащих старое название, нотариус выдаст новый правоустанавливающий документ.

И так подводя итог можно сказать, что после переименования улиц изменяться только лишь их названия, но не история нашей страны и не её жизнь. Менять нужно условия жизни в Украине, систему нашего образования, деятельность государственных органов управления, вот тогда и жизнь Украинцев хоть не много, но измениться. А измененные названия улиц ничего не решат.

Отныне харьковские улицы именуют так, как их называли сотни лет назад, а также в честь звезд кино и героев Майдана. Так, площадь Руднева теперь называется площадью Героев «Небесной сотни». Саммеровский переулок переименовали в честь уроженки Харькова – актрисы Людмилы Гурченко. А улицу Щорса превратили в улицу Марка Бернеса – легендарного актера. Появилось в городе и много нейтральных наименований, при этом довольно забавных. Например, улица Слинько, отныне Жасминовая. Переулок Большевистский – Утренним, а улица Демченко – Девичьей. Также, переименоуют и улицу Фрунзе, которая находится возле НТУ «ХПИ».

ИСТОРИЯ ФИЛОСОФИИ ПРАВА

Философское осмысление права задача особой теоретической дисциплины – философии права, предметом которой является установление содержания права, а также обоснование понимания этого содержания, а ее основным категориям – идея, содержание, цель права, справедливость, свобода, равенство, признание, автономия личности, права человека и др.

Разрешение вопросов о сущности права, об отношении его к государству, к нравственности, находится в зависимости от тех исторических условий, при которых эти вопросы ставятся. Нередко теоретическое объяснение общественных явлений подсказывается желанием найти выход из условий данного времени. Древний город – государство представляет совершенно иную среду, нежели современное нам государство с многомиллионным населением, часто неоднородным по своему этнографическому, религиозному, культурному составу. История философии права, и должна указать, как ставились и разрешались эти вопросы в разное время и какие причины влияли на их разрешение. С другой стороны, на истории философии права лежит обязанность представить ряд сменяющих друг друга идеалов правового порядка. Эти идеалы находятся еще более в зависимости от условий времени и места, при которых они появились. История философии права должна выяснить отношение между идеалом и средой, его породившей. Возможно, конечно, несоответствие между идеальными представлениями и тенденциями времени, и тогда выяснение этого явления может быть найдено только в индивидуальном направлении мысли и воли творца идеала. Вот почему история философии права не в состоянии обойти личную жизнь философа, не всегда отражающуюся в его произведении, но часто объясняющую его. Таким образом, при изложении воззрений какого-либо мыслителя история философии права обязана обратить внимание на исторические условия, при которых появляется философское учение, на индивидуальность его создателя, на соотношение между новым и предшествующими учениями.

Очевидно, история философии права находится в самой тесной связи с историей. Только на фоне культурной истории возможна история

философии права. Как часть целого, история философии права находится в связи с историей философии вообще. Мыслители в области философии являются большею частью и видными представителями общественных идеалов.

Материалистическая философия XVIII столетия находится в тесной связи с подъемом общественного настроения, на которое она и оказала свое влияние, тогда как идеалистическая философия первой четверти XIX века соответствует эпохе упадка настроения. В-третьих, выяснение формальных моментов в правоведении, определение сущности права, государства, установление методов разработки норм права составляют всецело дело юристов, воззрениям которых, насколько они соприкасаются с философией права, должно быть отведено видное место.

История философии права находится в тесной связи и с историей литературы, в которой находят себе выражение общественные настроения и идеалы данного времени.

История философии права поддается делению на периоды так же как и общая философия. Но периоды эти далеко не совпадают. С точки зрения общей философии, напр., выступление Канта составляет эпоху, поворот мысли от догматизма к критицизму. Напротив, с точки зрения философии права Кант не открывает нового периода, а сам примыкает к уже обнаруженному течению.

С точки зрения исторической перспективы можно установить три резко обособленных общественных мирозерцания: античное, средневековое и современное (новое).

Кириченко І.
НТУ «ХП»

ПРОБЛЕМИ ЖИТЛА В УКРАЇНІ

В Україні, в наш час, гостро постають проблеми житла. Стаття 47 Конституції України зазначає: «Кожен має право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно, або за доступну для них плату відповідно до закону. Ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше, як на підставі закону за рішенням суду».

Проблеми з житлом виникають у всіх верств населення України. Для прикладу можна розглянути українську молодь.

В державі існує декілька програм фінансування молодих сімей та студентів для придбання житла, у тому числі і кредит. Однак, на практиці видається, що сплачувати кредитні платежі молодь не здатна, або ж будівництво не завершується, або виникають проблеми із введенням його в експлуатацію. Середньої заробітної плати молодого спеціаліста не вистачає, щоб сплачувати орендну плату за житло. Гуртожитки не здатні в повному обсязі надати житло студентам, які цього потребують.

Однією з найвразливіших груп населення України в умовах складних соціально-економічних перетворень, стали діти – сироти. У більшості інтернатів усі випускники потребують надання житла після закінчення навчання. Згідно із законом України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» постановка на квартирний облік здійснюється після досягнення особою 18-річного віку. Переважна більшість вихованців інтернатів закінчує навчання до досягнення повноліття. Сироти фактично змушені продовжувати навчання чи влаштовуватись на роботу виключно у заклади та установи, які надають гуртожитки.

Окрім того, на даний, час відсутня процедура оцінки можливості повернення дитини до житла, у якому вона проживала разом з батьками, ще при вступі до інтернату: закріплення житла за дитиною відбувається за формальною ознакою наявності житла у батьків. Це призводить до того, що при випуску з інтернату дитина має закріплене житло, але фактично не може до нього повернутися й проживати там. Водночас, сам факт наявності такого закріплення позбавляє випускників інтернатів пільг на позачергове отримання житла.

Ці яскраві приклади демонструють, що стаття 47 Конституції України порушується. Керівництво держави повинно прийняти усі міри для вирішення цих проблем, інакше в Україні ніколи не буде побудовано громадянське суспільство і правова держава.

Коновалов М.
НТУ «ХПІ»

ГРОМАДСЬКА ПАСИВНІСТЬ

Вважається, що індикатором зрілості громадського суспільства є здатність його окремих членів відстоювати свої приватні інтереси, задо-

вольняти їх на власний розсуд, якщо при цьому не порушуються інтереси інших, приватні чи громадські. Держава у цьому випадку, з її принципами *верховенства права у всіх сферах суспільного життя* та *рівності усіх перед законом* виступає свого роду “рефері”, що активізується у випадку зіткнення інтересів, коли їх власники вже не можуть домовитись.

Я не дарма підкреслюю слово “рефері” у попередньому абзаці. Воно не просто влучне, воно ключове. Бо, зазвичай, коли розмірковують про роль держави для суспільства, перш за все згадують про її “захисні” функції: як поліція знешкоджує злочинців, чи як судова система виносить вирок несумлінному виробнику. При подальшому зануренні у питання згадують про інфраструктуру (зручності на кшталт транспортних ліній, систем опалення) та соціальні програми – усе те, що можна охарактеризувати одним прикметником: “турбота” (у випадку негативного досвіду по зазначених пунктах – зворотом “зовсім не переймається”).

Проте, наскільки обґрунтованою є подібна персоніфікація по відношенню до утворення такого ступеню складності, як держава? Зрештою, чи не ті самі слова використовувались у пропаганді авторитарних режимів з метою самовиправдання? Чи взагалі раціонально використовувати цю метафору?

Я вважаю – ні, бо вона вносить плутанину в уявлення о системі в цілому і ця омана може з часом призвести до формування пасивної громадської позиції – що точно не може бути метою жодної з впроваджуваних політик держави.

Природу зазначеної “плутанини” можна проілюструвати на прикладі практики *виплат по безробіттю*, яку досить легко трактувати як виконання певних “моральних зобов'язань”. Чи не провокує такий погляд свого роду помилкове відчуття безумовної захищеності, результатом якого є апатичні громадяни, що пасивно живуть виключно за рахунок подібних субсидій – подібно тому, як деякі інфантильні повнолітні живуть за рахунок батьків?

Звичайно, зазначена проблема є куди ширшої за таке її наївне формулювання – проте, я вважаю, у такому вигляді, дає чітке уявлення про можливі причини формування пасивної громадської позиції: не обґрунтоване перебільшення обов'язків та відповідальності держави по відношенню до громадянина. Право, наприклад, кожного на освіту, незважаючи на положення та добробут сім'ї, у концепті подібно розмежуванню в боксі по ваговим категоріям: як нівелюється перевага кремезного над

малим і на перший план виходить талант спортсмена, так і саме інтелектуальні здібності отримують шанс розвиватися. У першому випадку виграють глядачі, що отримують захоплююче видовище; у другому – суспільство, що отримає корисного члена. Та у обох випадках не йдеться про те, щоб дійсно урівняти – ідея у тому, що певні обмеження накладаючись на індивіда можуть обмежувати і усю систему в цілому. Згадані вище виплати по безробіттю можуть дозволити починаючому митцю повністю зосередитися на своїй роботі – від виходу якої виграють усі.

Проте така схема – лише “короткий шлях”, і безглуздо чекати поки хтось тобі на такий вкаже, потрібно почати діяти. Можливо, він ніколи й не виникне, якщо не почати.

Костяник А.
НТУ «ХПІ»

ПРАВА ЧЕЛОВЕКА И ДИСКРИМИНАЦИЯ

У всех ли людей в Украине одинаковые права и свободы? «Все люди рождаются свободными и равными в своем достоинстве и правах», гласит 21 статья Конституции Украины. Есть ли в Украине дискриминация?

Если внимательно изучить отчёты украинских и международных правозащитных организаций, мы узнаем, что это явление действительно существует. Как показывают социологические опросы 90 процентов респондентов сталкивались в своей жизни с проявлением дискриминации.

ЕКРН (Европейская комиссия по борьбе с расизмом и нетерпимостью) в своих отчетах отмечает, что представители некоторых групп меньшинств (лица кавказской национальности, беженцы из Африки, Центральной или Восточной Азии) часто становятся объектами дискриминационного отношения со стороны представителей правоохранительных органов. Они значительно чаще страдают от необоснованных (незаконных) проверок документов, обысков, конфискации документов и т.п.

Среди причин, способствующих распространению дискриминации в Украине, эксперты называют крайне плохое регулирование этого вопроса в законодательстве, «узость» норм.

Еще одной причиной является декларативность многих норм законодательства, то есть имеющиеся законодательные акты не работают, а также отсутствие ряда механизмов, которые могут служить противодействием дискриминации.

Чиновники утверждают – дискриминация в Украине практически отсутствует, и нужно сосредоточиться на других, более важных вопросах, – с чем не могут согласиться жертвы дискриминации, которые так и не реализовали и не защитили свои права из-за несовершенства антидискриминационного законодательства. Необходимо создать экспертный орган, работники которого могут провести экспертизу о наличии или отсутствии факта дискриминации в определённых действиях лиц.

Косьянова А. И.
НТУ «ХПИ»

БОРЬБА С ТЕРРОРИЗМОМ

В современном обществе остро стоит вопрос о борьбе с терроризмом. Его актуальность, как явления современного мира, не вызывает сомнения. Если XX век можно охарактеризовать с политической точки зрения – веком войн и тоталитаризма, то XXI уже включает в свою характеристику слово «терроризм». Вряд ли существует какое-то другое понятие в политике, которое вызывает столько споров. Причина не только в «природе явления», то есть в различных формах терроризма, его видоизмененности и тайнах, которыми он окружен. Называя какое-то политическое действие «терроризмом», мы не только характеризуем его как нелегальное с точки зрения права, но и как нелегитимное с точки зрения политики. Правительства используют термин «терроризм» для объявления незаконной вооруженной борьбы политических оппозиционных групп, а группы сопротивления для оправдания своей освободительной борьбы пытаются доказать, что государства применяют «стратегии террора».

События последних дней показали, что террористическая угроза в настоящее время приняла характер повседневной опасности. Риск гибели от рук террористов вошел в нашу жизнь и стал ее неотъемлемой составляющей. Подобное явление никогда еще не носило столь масштабного характера и не достигало столь высокой степени риска как в последние годы. Практика террора год от года принимает все более изощренные и циничные формы. Среди самых громких акций: 31.10.2015 в Египте потерпел катастрофу российский пассажирский лайнер Airbus-321 авиакомпании «Когалымавиа», 13.11.2015 теракты во Франции, ряд гро-

мких происшествий в Турции, и, в конце концов, потрясшие всю Украину события на Юго-Востоке страны.

В любом государстве терроризм является противозаконным и в каждом из них существуют нормативные документы, касающиеся этой темы. В Украине это Закон Украины «О борьбе с терроризмом». Данный Закон с целью защиты лица, государства и общества от терроризма, выявления и устранения причин и условий, которые его порождают, определяет правовые и организационные основы борьбы с этим опасным явлением, полномочия и обязанности органов исполнительной власти, объединений граждан и организаций, должностных лиц и отдельных граждан в этой сфере, порядок координации их деятельности, гарантии правовой и социальной защиты граждан в связи с участием в борьбе с терроризмом.

Положения данного Закона не могут быть применены как основание для преследования граждан, которые, действуя в пределах закона, выступают на защиту своих конституционных прав и свобод.

В нашей стране развитию терроризма способствуют глубокий социально-экономический кризис, противостояние политических сил, нарастание проявлений сепаратизма, процессы социального расслоения и т.д. Анализ материалов специализированных правительственных учреждений свидетельствует о том, что наиболее распространенной в Украине мотивацией совершения терактов выступает: криминальная деятельность, особенно ее транснациональные формы; попытки помешать общественной, политической или экономической деятельности. Главным принципом предупреждения и борьбы с терроризмом должно стать постоянное совершенствование соответствующей отечественной законодательной базы.

Одним из главных методов борьбы остается сотрудничество стран в этой сфере. Однако многие проблемы, затрудняющие этот процесс: существующие соглашения не охватывают всех вопросов антитеррора; избирательность существующих норм; несоответствие норм законодательства друг другу; отсутствие связи между международным регулированием и международным комплексом мероприятий; разрозненность усилий стран.

В конце остановимся на анализе системы органов Украины, ведущих борьбу с терроризмом и его международными формами. Законодательным обеспечением занимаются два парламентских комитета: по вопросам обороны и государственной безопасности и по вопросам борьбы

с организованной преступностью и коррупцией. Специальный Антитеррористический центр до сих пор отсутствует. Подразделения МВД, Государственного таможенного комитета, пограничные войска, МИД Украины занимаются этой проблематикой лишь в отдельных случаях. В результате до сих пор не сформирован межведомственный банк данных по терроризму, отсутствует целостная картина по терактам.

Терроризм – явление довольно сложное, динамичное и многоплановое. Учитывая все сказанное выше, вряд ли нам удастся преодолеть его в XX веке, не говоря уже о социальных причинах, его порождающих. Но это не значит, что борьба с преступными проявлениями не имеет смысла. Не допустить, чтобы теракты стали обыденным явлением, а требования террористов – основным определителем внешней политики – реально. Поэтому в ближайшее время усилия соответствующих структур будут сконцентрированы именно под таким лозунгом.

Кузьминых В.
НТУ «ХПИ»

ПРАВОНАРУШЕНИЯ ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ ТРУДА НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ

Тема тезиса очень актуальна сегодня, ведь работа является неотъемлемой частью жизни современного человека. Основываясь на данных социологических опросов, далеко не все трудоспособные граждане Украины довольны своим рабочим графиком, а так же нормированным отпуском и выходными днями. Почему так происходит? Практика показывает, что большинство из нас не могут защитить свои права, а недобросовестные работодатели попросту обманывают нас. Каждый должен знать свои права и уметь постоять за себя.

Являясь студенткой уже 3 курса, я на личном опыте неоднократно убеждалась в «подводных камнях» современного трудоустройства. Нужно постоянно быть внимательной и не «попадаться» на всякого рода «уловки».

Отдельным вопросом этого института права стоит трудоустройство несовершеннолетних. Согласно 188 ст. Кодекса законов о Труде Украины несовершеннолетние лица, не достигшие 16 лет, не допускаются к работе, хотя ч. 2 статьи гласит о том, что, с разрешения одного из родителей либо лиц, которые их заменяют, разрешается труд подростков в

возрасте 15 лет, а в 3 части статьи, вообще уже речь идёт о возрасте 14 лет, для подготовки молодёжи к продуктивному труду в свободное от учёбы время и, с согласия хотя бы одного родителя либо лица, которое его заменяет. Лицам моложе 18 лет запрещено трудиться при вредных и опасных условиях труда, в том числе с переносом ненормированных тяжестей, а также работать в ночных барах и клубах. Следует отметить важный момент, труд несовершеннолетних не допускается в сверхурочное время, ночное время и выходные дни. Часто работодатели незаконно эксплуатируют подростков, устанавливая рабочий график, как и для взрослого человека, а ведь согласно ст.51 КЗоТ, дети в возрасте до 15 лет не должны быть заняты больше 24 рабочих часов в неделю. Работники в возрасте 16-18 лет не могут быть заняты больше, чем 36 часов в неделю. Об этом многие не знают и попадаются на такие «уловки» работодателя. При этом недобросовестный работодатель платит меньше, ссылаясь на возраст ребенка, а ведь получать он должен столько же, сколько и совершеннолетний гражданин. В этом и заключается главная проблема и с этим, несомненно, стоит бороться. Но как? Прежде всего, это составление трудового договора. Чтобы не быть вовлеченным в различные махинации нужно составить с работодателем трудовой договор. Трудовой договор заключается в письменной форме и оформляется в двух экземплярах. Один экземпляр по требованию передается подростку, другой хранится у работодателя. Стоит всегда помнить, что Работодатель обязан ознакомить Вас под расписку с приказом о приеме на работу в 3-дневный срок со дня подписания трудового договора, а также ознакомить Вас с Вашими обязанностями, правилами трудового распорядка, охраны труда и техники безопасности. Затем следует, знание ваших прав и закона. Нужно выделить несколько важных моментов. Во – первых, работодатель имеет право уволить несовершеннолетнего работника, но по законодательству для этого ему понадобится получить согласие районной (городской) службы по делам несовершеннолетних. Во – вторых, право требовать досрочного расторжения трудового договора с несовершеннолетним предоставляется ему самому, родителям несовершеннолетнего, усыновителям или опекунам, а также государственным органам и служебным лицам, исполняющим функции наблюдения и контроля над соблюдением трудового законодательства, если продление трудового договора несет угрозу здоровью несовершеннолетнего или нарушает его права и законные интересы.

На основании всего вышесказанного, можно сделать вывод, что незнание закона не освобождает от ответственности, поэтому стоит быть внимательным, действовать в соответствии с законом и вовремя реагировать на недобросовестность и «ловушки» недобросовестных работодателей.

Кулик Я. О.
НТУ «ХПИ»

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

В Україні на зміну міліції з 7 листопада 2015 року прийшла поліція. Доцільно розглянути переваги поліції. Поліцією є центральні органи виконавчої влади, які виконують функції з підтримання публічного порядку, визначені законом, і утворені відповідно до закону про центральні органи виконавчої влади, та виконавчі органи місцевих рад.

Завданням поліції є надання поліцейських послуг щодо підтримання публічного порядку шляхом забезпечення безпеки осіб, суспільства і держави від протиправних посягань. З метою підтримання публічного порядку поліція виконує такі функції: запобігання, виявлення і припинення адміністративних проступків і кримінальних правопорушень; здійснення провадження у справах про адміністративні проступки; розслідування кримінальних правопорушень; здійснення охорони і забезпечення безпеки (органів державної влади, органів місцевого самоврядування, дипломатичних представництв і консульських установ іноземних держав на території України, закордонних дипломатичних установ України; окремих посадових осіб держави і членів їх сімей; учасників кримінального провадження); конвоювання взятих під варту і засуджених осіб; здійснення охорони і забезпечення безпеки державного кордону України, суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні, здійснення прикордонного контролю і пропуску через державний кордон України осіб, транспортних засобів, вантажів. У межах виконання цих функцій поліція також здійснює співробітництво з міжнародними та іноземними поліцейськими організаціями.

Систему поліції складають: місцева поліція, Адміністративна поліція, Кримінальна поліція, Фінансова поліція, Прикордонна поліція, Військова поліція.

Місцева рада затверджує чисельність поліцейських місцевої поліції з урахуванням положень Закону Про Національну поліцію. У випадках, передбачених частиною другою статті 6 цього Закону, чисельність поліцейських місцевої поліції визначається адміністративним договором. Кабінет Міністрів України затверджує чисельність поліцейських Адміністративної поліції, Кримінальної поліції, Фінансової поліції, Прикордонної поліції, Військової поліції з урахуванням положень цього Закону.

Поліцейські призначатимуться на посаду за результатами конкурсного відбору. При цьому їм надається право проводити перевірку документів громадян, опитування, поверхневий огляд громадян, зупиняти транспортний засіб, вимагати покинути місце й обмежувати доступ до певної території, обмежувати пересування особи, транспортного засобу, проникати в житло чи інше володіння особи тощо.

Основна діяльність Національної поліції спрямована на запобігання вчинення правопорушень, порятунк людей, якщо правопорушення відбулось, та пошук винних в даному правопорушенні. Національна поліція займається охоронною діяльністю, розшуком зниклих осіб, регулюванням дорожнього руху, видачею дозволів на рух окремих категорій транспортних засобів і т.д. Наповнення та аналіз існуючих інформаційних ресурсів, наприклад, бази даних зниклих безвісті, теж є важливим завданням для Національної поліції.

Куст О. А.
НТУ «ХПИ»

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕНИЯ МИТИНГОВ В УКРАИНЕ

В последнее время, тема митингов, стала актуальной, как никогда. Все средства массовой информации только и говорят о сложившейся ситуации в Украине. Так что такое митинг?

Митинг – массовое собрание граждан, чтобы публично выразить отношение к действиям лиц и организаций, событиям общественно-политической жизни. Проводится преимущественно на открытом воздухе, заканчивается принятием резолюции.

В ноябре 2000 года состоялась акция «Украина без Кучмы». Акция представляла собой многолюдные уличные демонстрации и палаточные городки в центре Киева. Это и был первый митинг в Украине. Протестующих разогнали в марте 2001 года. Против 19 активистов завели уго-

ловные дела. Суд приговорил самых активных участников демонстраций к тюрьме на срок от двух до пяти лет.

Законодательно Конституцией Украины гражданам гарантируется право собираться мирно, без оружия и проводить собрания, митинги, походы и демонстрации, о проведении которых заблаговременно уведомляются органы исполнительной власти или органы местного самоуправления статья 39 Конституции Украины. Статья 340 Уголовного Кодекса предусматривает уголовную ответственность за нарушение установленного порядка проведения собраний, митингов, шествий и демонстраций. Состав преступления образует – не уведомление органов власти о проведении таких массовых мероприятий, если оно привело к грубому нарушению общественного порядка и было совершено с применением физического насилия или должностным лицом.

За движение в колонне (более пяти автомобилей), повлекшее создание препятствий для дорожного движения – штраф 680-850 гривен, лишение права управления транспортным средством на срок от 1 до 2 лет с возмездным изъятием транспортного средства у его владельца или без такового.

Участие в массовых акциях с маской на лице, шлемом на голове или с другими видами защиты и маскировки во избежание идентификации личности; использование во время митинга пиротехнических средств, слезоточивых и горючих веществ, и вообще «предметов, специально приспособленных или заранее заготовленных для совершения противоправных действий» – карается штрафом от 2550 до 4250 гривен или 15 сутками ареста.

За установку без разрешения органов внутренних дел для проведения митингов и т.п., палаток или других малых архитектурных форм, предметов или конструкций, используемых как сцена, звукоусиливающей аппаратуры – штраф 4250 до 5100 гривен, арест на 15 суток.

Предоставление для проведения митингов с нарушением установленного порядка помещений, транспорта, технических средств или создание других условий для организации и проведения указанных мероприятий – штраф от 5100 до 10200 гривен, арест до 10 суток.

За нарушение установленного порядка организации либо проведения митингов, уличных шествий их участником, в том числе около органов государственной власти, местного самоуправления, учреждений, предприятий, иного жилища – от 1700 до 3400 гривен, арест на 10 суток.

При повторном нарушении в течение года могут оштрафовать на 8500 гривен и посадить на 15 суток.

Публичные призывы к насильственному изменению или свержению конституционного строя или к захвату государственной власти, а также распространение материалов с призывами к совершению таких действий – ограничение или лишение свободы до 5 лет. Те же действия, совершенные представителем власти, или повторно, или организованной группой, или с использованием средств массовой информации – тюрьма от 3 до 7 лет.

Таким образом, за проведение и участие в несанкционированных митингах может наступить административная, а иногда имеет место и уголовная ответственность.

Лаптева К. С.
НТУ «ХПИ»

КОРУПЦІЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Україна стоїть на етапі вступу до ЄС. Однією з головних умов вступу є усунення корупції, і це стосується не лише підприємств, виробництв, будь-яких державних установ, а й вищих навчальних закладів, в яких корупція поширена не менше.

Проблема корупції дуже популярна на сьогоднішній день, особливо ця проблема розповсюджена у вищих навчальних закладах України, бо саме у ВНЗ відбувається становлення особистості людини. Більшість вишів України є корумпованими, що підтверджують чисельні факти. Молоді люди, які пройшли крізь корумповану систему освіти, у подальшому будуть користуватися принципами корупції у своєму житті, вважатимуть їх нормальним засобом вирішення справ, навчатимуть цьому своїх дітей, тим самим створюючи своєрідне замкнене коло у державі.

Починаючи приблизно з середини 60-х років минулого століття наше суспільство поступово занурювалось в системний суспільна криза. Якісною точкою перелому став 1991 рік. Саме з цього моменту кількісні зміни набули нової якості. Це відразу ж вдарило по тим сферам суспільства, які були передовими в СРСР і які не стали прибутковими в умовах нового капіталістичного часу. Однією з таких сфер стало вищу освіту. Корупція в цій сфері йшла в ногу разом з реформами самої системи освіти. Переписування підручників, переосмислення цілих наукових шкіл проходило під девізом: «Ринок, демократія, прогрес, Європа». Разом з

цим йшло переосмислення системи отримання знань. Замість самих знань став важливий статус, або, як кажуть, «корочка». Знання можна отримати шляхом систематичних зусиль над собою. За статус ж в умовах ринку потрібно платити гроші.

Дослідники опитали студентів шістдесяти українських вищих навчальних закладів у різних регіонах. Третина з них підтверджують, що купували викладачам подарунки, 27% – що надавали різноманітні послуги. Кожен четвертий визнає, що платив за оцінки, а кожен п'ятий – що купував реферати.

Особисто давали хабарі за останній рік 21% студентів, при цьому 12,5% зазначили, що давали «як завжди», 7% – «дещо менше», 1% – більше, а 14% студентів знову відмовилися відповідати на це питання. В основному фіксованої ціни за певні види послуг немає, кожен це питання вирішує самостійно або такса залежить від конкретного випадку. Середній розмір хабара за іспит на зимовій сесії 2015 року становитимуть 537 гривень (у 2011 році – 376 гривень).

Корупція у вузах України має об'єктивні причини. З одного боку, ми бачимо фактично злиденне становище викладачів. Їх рівень доходу не дозволяє гідно жити, не кажучи вже про серйозну науковій роботі. З іншого боку, нинішній рівень стипендій в Україні не дозволяє студентам жити за ці гроші (якщо ця стипендія взагалі є!). У підсумку зазвичай виходить так. На перших курсах навчання студент зазвичай живе за рахунок батьків. Потім він знаходить роботу, оскільки потреби зростають, а за них потрібно платити більше. Навчання вже перетворюється на тягар, приходять нові проблеми і т. д. Самий раціональний вихід для студента в цій ситуації – заплатити гроші за сесію і далі продовжувати працювати. Це та передумова, яка об'єктивно відтворює корупцію на зародковій стадії щодня в нашому суспільстві.

Чи може існувати корупція у вищих навчальних закладах при такій системі відносин? Однозначно, ні. Тут відсутні матеріальні передумови для її відтворення. Студент, як і викладач, не відчуває нестачі, а тому й не займається тим, що не притаманне їм за їхнім соціальним статусом.

А тепер повернемося до реальності. Чи було таке суспільство і чи можливо воно? Найбільше до такого стану наблизилися соціалістичні країни. Доказом того, що таке суспільство можливо, служить зростання продуктивних сил у всьому світі. Залишилося тільки поміняти власника засобів виробництва. Тоді відпаде не тільки корупція у вузах, а й найголовніше умова, що породжує її – бідність.

Хотілось би закінчити на більш оптимістичній ноті, тому що, як показує практика багатьох студентів, ВУЗ можна закінчити і не даючи хабарі, якщо постійно відвідувати заняття, робити домашнє завдання вчасно та без помилок та багато іншого, що і повинен робити студент, котрий дійсно хоче навчитися чомусь, котрий хоче змінити себе та країну.

Левенець А. І.
НТУ «ХПІ»

ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ДРУКОВАНИХ ЗМІ В УКРАЇНІ

Актуальність досліджуваної проблеми полягає в тому, що активна діяльність ЗМІ в Україні відбиває рівень розвитку громадянського суспільства.

Свобода слова і вільне вираження у друкованій формі своїх поглядів і переконань гарантуються Конституцією України та Законом України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні». Вони означають право кожного громадянина вільно і незалежно шукати, одержувати, фіксувати, зберігати, використовувати та поширювати будь-яку відкриту за режимом доступу інформацію за допомогою друкованих ЗМІ. Друковані ЗМІ (преса) в Україні – це періодичні і такі, що продовжуються, видання, які виходять під постійною назвою, з періодичністю один і більше номерів (випусків) протягом року на підставі свідоцтва про державну реєстрацію. Такі ЗМІ є вільними. Забороняється створення та фінансування державних органів, установ, організацій або посад для цензури масової інформації. Також друковані ЗМІ в Україні видаються державною мовою, та іншими мовами.

ЗМІ в Україні не можуть бути використані для: закликів до захоплення влади, насильницької зміни конституційного ладу або територіальної цілісності України; пропаганди війни, насильства та жорстокості; розпалювання расової, національної, релігійної ворожнечі; розповсюдження порнографії, а також з метою вчинення терористичних актів та інших кримінально караних діянь. Не допускається вимога попереднього погодження повідомлень і матеріалів, які поширюються друкованими засобами масової інформації, а також заборона поширення повідомлень і матеріалів з боку посадових осіб державних органів, підприємств, установ, організацій або об'єднань громадян, крім випадків, коли посадова

особа є автором поширюваної інформації чи дала інтерв'ю. Держава гарантує економічну самостійність та забезпечує економічну підтримку діяльності друкованих ЗМІ, запобігає зловживанню монопольним становищем на ринку з боку видавців і розповсюджувачів друкованої продукції. Друкований засіб масової інформації вважається виданим, якщо він підписаний до виходу в світ і друкований будь-яким тиражом. Сфера розповсюдження друкованого ЗМІ не обмежується. Зазначені друковані видання можуть включати до свого складу інші носії інформації (платівки, дискети, магнітофонні та відеокасети тощо), розповсюдження яких не заборонено чинним законодавством України.

Вивчення проблеми про яку йдеться, показує необхідність подальшого вдосконалення вітчизняного законодавства про друковані ЗМІ (пресу).

Литвин А. П., Друзьяка Т. А.
НТУ «ХПИ»

ЭЛЕКТРОННОЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПРОТИВ КОРРУПЦИИ

Первый шаг к антикоррупционному обществу был сделан еще в далеком 1995 году с принятием закона «О борьбе с коррупцией. Не смотря на действия правительства, принимаемые законы, уровень коррупции в Украине продолжает неумолимо расти. По последним исследованиям уровень коррупции за последние 2 года вырос на 18%. И именно поэтому сейчас становится актуальным вопрос электронного правительства, как метода борьбы против коррупции.

В мире установлена прямая корреляция между уровнем коррупции и уровнем развития электронного правительства в стране. Чем выше уровень развития электронного правительства, тем ниже уровень коррупции.

При проведении определенных реформ в наиболее коррумпированных сферах уровень коррупции сможет значительно снизиться. Несколько примеров, где такие реформы напрямую помогут снизить уровень коррупции.

1. Электронное правительство в судебной системе позволит открыть информацию о доходах судей, следить за процессами вынесения решения разных судебных инстанций, отслеживать свое дело, подписыв-

вать в процессе нужные документы электронной подписью. Все это в соответствии с законом о персональных данных.

2. По данным заместителя министра юстиции Игоря Алексева государственный бюджет Украины ежегодно недополучает около 150 млрд гривен из-за непрозрачной системы государственных закупок, а около 75% бюджетных затрат, которые выделялись на государственные закупки, использовались с грубыми нарушениями. Электронное правительство позволит объявлять тендер через открытые источники информации и следить за процессом.

3. Создание личного электронного кабинета пациента позволит хранить информацию о пациенте, его болезнях, показаниях и противопоказаниях, назначениях предыдущих врачей в электронном виде со всеми прикрепленными данными. Данная система может помочь с выдачей рецептов и учитывать льготы пациента. При защите личных данных пациента, можно сделать прозрачность системы очереди, что исключит явление «взяток» у врачей.

В этом году на внедрение электронного правительства в Украине выделили 2 млн грн. Но этого явно не достаточно. Сегодня электронное правительство функционирует, но не развито должным образом. Рейтинг городов, которые активно внедряют электронное правительство выглядит следующим образом:

1– Львов; 2– Днепропетровск; 3– Луцк; 4– Киев; 5– Николаев; 6– Херсон.

Львов совершил прорыв в развитии электронных услуг в Украине. С их помощью во Львове уже сейчас можно заказать справку о несудимости, справку о доходах, информацию о месте в квартирной очереди и т.д.

Вывод один – бороться с коррупцией можно только меняя систему, делая при этом её более эффективной и прозрачной, а это не возможно без современных информационных технологий, внедряя которые правительство уменьшает уровень коррупции, повышает уровень жизни, эффективность и прозрачность государства для людей и бизнеса.

ЧЕЛОВЕЧЕСКОЕ ДОСТОИНСТВО И СПРАВЕДЛИВОСТЬ ДЛЯ ВСЕХ НАС

День прав человека (англ. *Human Rights Day*) – празднуется по предложению Генеральной Ассамблеи ООН ежегодно, 10 декабря, начиная с 1950 года. В этот день в 1948 году, Генеральная Ассамблея ООН приняла Всеобщую декларацию прав человека.

Основные положения этого документа, в той или иной форме, повторяются во многих международных договорах, в конституциях государств-членов ООН. Стоит сказать, что лишь в нескольких странах, День прав человека является официальным праздником и нерабочим днем.

В последнее десятилетие День прав человека проходит каждый год под определенным лозунгом, который выбирает ООН. Так, в 2008 году он звучал – «Человеческое достоинство и справедливость для всех нас», в 2009-м – «Недискриминация», в 2010-м – «Правозащитники во всем мире, борющиеся за искоренение дискриминации», в 2011 году – «Чествуем права человека!», в 2012-м – «Мой голос имеет значение».

В резолюции Генеральной Ассамблеи предложено всем государствам ежегодно предоставлять доклады о праздновании Дня прав человека.

В СССР, начиная с 1977 года, правозащитники в День прав человека проводили на Пушкинской площади в Москве, так называемый «Митинг молчания».

В ЮАР День прав человека отмечается как национальный праздник 21 марта – в Международный день борьбы за ликвидацию расовой дискриминации, в память о расстреле в Шарпевиле, произошедшем в этот день в 1960 году.

В Кирибати День прав человека объявлен нерабочим днём.

В Украине, в 2015 году Верховная Рада приняла заявление об отходе от некоторых обязательств Конвенции о защите прав человека, до полного прекращения вооруженной агрессии России.

В пояснительной записке к документу отмечается, что «в связи с объективной необходимостью предпринять меры для отпора вооружен-

ной агрессии РФ, Украине необходимо осуществить временный отступ от (некоторых – ИФ) обязательств».

Поправка затрагивает право граждан на свободу и личную неприкосновенность, право на свободное передвижение, а так же отменяет защиту от незаконного вмешательства в их личную и семейную жизнь, и нарушает тайну корреспонденции.

Так же в Крыму празднование дня защиты прав человека крымскими татарами было прервано, местные власти комментировать происходящее отказались.

ООН борется с проблемами прав человека с помощью создания свода законов, которые и защищают эти права. Так при содействии ООН были разработаны более 80 договоров и деклараций по правам человека, касающихся прав женщин, детей, инвалидов, меньшинств, коренных народов и других уязвимых групп. Все вместе эти соглашения сформировали «культуру прав человека» во всем мире, которая оказалась мощным средством для борьбы с нарушениями.

Не смотря на все попытки Организации Объединенных наций донести законы, защищающие права человека ко всем развивающимся странам, Украина временно отошла от главных идей ООН, чем разорвала связь своих граждан с Европейским судом по правам человека, но все же остается надежда на то, что вскоре статус кво будет нарушен, и мы снова войдем в ряд стран, защищающих права своих граждан.

Манько В. А.
НТУ «ХПИ»

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ПОШИРЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ

Політична корупція – це діяння посадової особи держави, яка незаконно й неправомірно використовує свій державний статус для отримання переваг (соціальних, політичних, економічних тощо) для себе або інших осіб у корисливих цілях.

Можна виокремити декілька основних специфічних рис політичної корупції:

- політична корупція має набагато вужче коло тих, хто з нею безпосередньо стикається, що посилює її латентність. Політична корупція обертається у надто високих політичних колах, щоб стати елементом повсякденного практичного досвіду переважної більшості громадян;

- далеко не завжди політична корупція має чітко виражене матеріальне втілення (у вигляді конкретного грошового еквіваленту, або в обсязі певних послуг, які надаються);

- втягнення у коло політичної корупції осіб – політичних функціонерів, публічних політиків, чиновників – часто є більш тривалими у часі й має, так би мовити, різновекторну спрямованість.

- на відміну від «звичайної», політична корупція майже легітимна як в оцінках громадської думки, так і в політичних колах.

Основними чинниками, що сприяють поширенню політичної корупції є:

низький рівень політичної культури суспільства, його невідповідність досягнутому формальному рівню демократії;

надмірне й активне втручання держави в економіку й приватне життя громадян, що призводить до ослаблення ринкових регуляторних механізмів, підміні їх жорстким нормативним регулюванням держави, а також до ерозії основ громадянського суспільства;

непрозорість системи державного управління, процесів вироблення політики та прийняття рішень на національному, регіональному й місцевому рівнях.

В громадській думці посттоталітарних, особливо пострадянських, країн існує досить поширений стереотип щодо нерозривності демократії та політичної корупції.

Логічний ланцюжок, що поєднує ці два політичні явища, є доволі простим: оскільки в основі сучасної представницької демократії лежить принцип політичної конкуренції, а боротьба за виборців між різними політичними силами формує своєрідний політичний ринок, на якому товаром є програми й обіцянки політиків і партій, а грошима – голоси виборців, то й політична корупція повністю відповідає такій системі ринкових цінностей, займаючи свою нішу на ринку політичних послуг.

Хоча демократія об'єктивно може сприяти поширенню й розвитку політичної корупції, зауважимо, що масштаб і глибина цього явища залежать від якості демократії та рівня розвитку громадянського суспільства і політичної культури суспільства.

Демократія не є уособленням ідеального, безпроблемного суспільства. Добре відомо, що встановлення демократичного ладу не веде до автоматичного вирішення суспільних проблем. Однак, демократія є найсприятливішим підґрунтям для їхнього розв'язання або пом'якшення, оскільки створює необхідні умови для поширення інформації щодо цих

проблем, їх дослідження, пошуку шляхів подолання та вироблення відповідної політики. Проблема політичної корупції не є винятком. І хоча політична корупція навряд чи буде колись повністю ліквідована за умов сучасної представницької демократії, її масштаби, а отже й руйнівний вплив, можуть бути значно зменшені й поставлені під надійний державний та громадський контроль. Щоб вижити, демократія має знайти в собі сили і мужність побороти політичну корупцію.

Микільченко М. М.
НТУ «ХПИ»

ПРАВОВИЙ НІГІЛІЗМ СЕРЕД МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Правовий нігілізм – це відношення до права, яке виражається в повному запереченні його соціальної цінності. Існують два основних види нігілізму: теоретичний та практичний. До першого виду ми можемо віднести погляди, ідеї, думки, позиції, які можна охарактеризувати дуже влучним виразом: «Сьогодні ми віримо в право сили та майже завжди піддаємо сумніву силу права». Відповідно до Конституції Україна є демократичною, соціальною, правовою державою. Однак це скоріше формальність, ніж об'єктивна реальність. Доказом такої думки можуть послужити постійні кризові явища в політичній, соціальній, економічній та інших сферах суспільного життя, високий рівень злочинності та правопорушень у країні тощо. Практичний прояв нігілізму сьогодні ми можемо спостерігати на кожному кроці: укладання протиправних договорів, сумнівні кредитні умови, на які погоджуються необізнані громадяни, шахрайські угоди по відношенню до неповнолітніх людей та пенсіонерів. Правова необізнаність уже дорослих і свідомих громадян, які повністю несуть відповідальність за свої дії, виступають повноцінними суб'єктами правовідносин, знаходиться на дуже низькому рівні, що призводить до постійного порушення прав та свобод кожного з нас. Ми «даємо дозвіл» на протиправні дії з боку інших суб'єктів, не знаючи своїх прав та обов'язків, або ж лінуємось при їх реалізації. Бо як показує практика, не завжди наявність правової бази і її знання виступають гарантом їх реалізації. Правовий нігілізм в Україні пройшов декілька основних стадій: перебування під владою Російської імперії та в складі СРСР. За цей тривалий період в історії свідомість нашої нації зазнала конкретної деформації і тепер, дуже важко, навіть в умовах незалежності, на-

вчити людей думати інакше. Правовий нігілізм є великою загрозою для розвитку усіх сфер діяльності в Україні. Він одночасно пронизує і знаходиться в прямій залежності від: соціально-економічних показників в державі, від державно – правового апарату та утвердження основних засад демократії та законності. На жаль, не можна знайти сьогодні в Україні хоча б одну групу населення, яка б «не хворіла цією хворобою». Правовий нігілізм широко розповсюджений і серед державних службовців, і серед військовослужбовців, що призводить до загально масового непризнання сили права в суспільстві. Пересічний громадян не вірить в те, що його права захищені державою, не вірить в те, що дотримання елементарних правил дорожнього руху, наприклад, допоможуть йому зробити своє життя, а в цілому і життя держави, краще. Більш детально хочу звернути увагу на прояв нігілізму серед молоді в сучасній Україні. Молодь виступає особливою соціальною групою українського суспільства. Тому найбільше треба працювати в напрямку підвищенні правової обізнаності саме серед молоді.

У лютому 2009 р. соціологічною лабораторією та кафедрою правознавства, соціології та політології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка було проведено соціологічне опитування студентів першого курсу. В ньому прийняли участь близько 2000 респондентів. Його результати підтверджують, що молодь віком до 18 років не має чіткого розуміння поняття права та його соціальної значущості. На питання: «Що Ви вкладаєте у поняття «право»?» – із запропонованих варіантів 38,3% студентів вибрали відповідь – «Право – це перелік свобод, які держава гарантує своїм громадянам»; 28,4% – «Право – це сукупність загальнообов'язкових, формально визначених правил поведінки»; 15,7% ототожнюють право і закон, що виражає волю держави; 17,3% студентів сприймають право як один із видів соціальних норм, що має таку ж силу, як мораль чи релігія; тільки 0,3% опитаних вказали інший варіант відповіді. У відповідях на питання «Оцініть свій рівень правової культури» виявляється певний суб'єктивізм: 53,1% першокурсників відповіли, що не досконало знають закони, однак намагаються їх не порушувати; 11,2% – законів не знають, але ніколи не порушують ніяких моральних чи етичних правил поведінки. Тільки 15,8% опитаних визнали, що знають закони, ніколи не порушують правових норм, водночас 17,4% студентів відповіли, що знають закони, але інколи можуть їх порушувати, якщо впевнені, що це не стане відомо. Відрадно, що тільки 1,9% студентів не знають законів, але їм байдуже, чи порушують

їх, оскільки завжди діють у власних інтересах, та 0,6% – не змогли оцінити свій рівень правової культури. Питання «У яких правових знаннях Ви відчуваєте найбільшу потребу?» виявило, що 67,5 % студентів відчують потребу у знаннях своїх прав, свобод та обов'язків; 22,1% – у знаннях трудового, сімейного, цивільного законодавства; 9,8% – у знаннях адміністративного та кримінального права; 0,6% – не відчують потреби у правових знаннях. Отримані результати соціологічного опитування підтверджують, що основою правової свідомості молодшої людини є системні правові знання про суспільство, свободи та обов'язки людини і держави. Тому молодь повинна здобувати ці знання систематично і безперервно, у процесі шкільного, вищого і професійного навчання, а також шляхом самоосвіти. Молодь має відчувати підтримку з боку держави, а головне необхідність здобуття цих знань, щоб в подальшому опираючись на них, сміливо захищати свої права і діяти в межах закону. Правосвідомість важливо розвивати і на психологічному рівні, долаючи вплив негативного досвіду стереотипізації мислення.

Отже, з усього вищесказаного можна зробити висновок, що рівень правової свідомості української молоді у найближчому майбутньому визначатиме рівень правового розвитку суспільства і впливатиме на наступні покоління. Для забезпечення прогресивного розвитку суспільних відносин необхідно підготувати молодь до самостійних творчих дій у сфері реалізації права, створити належні умови для засвоєння молодими громадянами України правових цінностей (правових норм, принципів, навичок правомірної поведінки) й практичного впровадження їх у правову діяльність.

Молокова А. В.
НТУ «ХПИ»

НЕКОТОРЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ И ДОПОЛНЕНИЯ В НОРМАТИВНО-ПРАВОВУЮ БАЗУ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВЫХ НАРУШЕНИЙ В СФЕРЕ ДОРОЖНОГО ДВИЖЕНИЯ

С 7 ноября 2015 года вступает в силу Закон Украины «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно усовершенствования регулирования отношений в сфере обеспечения безопасности дорожного движения».

Закон предусматривает внесение изменений в Кодекс об административных правонарушениях, Кодекс административного судопроизводства

ства и Закон «О дорожном движении» относительно внедрения фиксации административных правонарушений в автоматическом режиме (с помощью технических средств, позволяющих осуществлять фотосъемку и/или видеозапись).

Административную ответственность за правонарушения в сфере обеспечения безопасности дорожного движения, зафиксированные в автоматическом режиме, несут юридические и физические лица, на которых зарегистрировано транспортное средство, т.е. независимо от того, кто совершил правонарушение, ответственность придется нести собственнику автомобиля. В случае, когда юридическое лицо или физическое лицо – предприниматель передало право владения и пользования транспортным средством другому лицу по договору найма (аренды), лизинга, проката или иному основанию в соответствии с законом либо договором, административную ответственность несет лицо, владеющее и пользующееся таким транспортным средством. Юридическое лицо, на которого зарегистрировано транспортное средство или которое ввезло транспортное средство на территорию Украины, освобождается от ответственности, если транспортное средство, его номерной знак были из владения собственника вследствие противоправных действий других лиц.

Законом предусмотрено, что лицо, совершившее административное правонарушение, может в сети Интернет ознакомиться с изображением или видеозаписью транспортного средства в момент совершения правонарушения. Сведения об адресе веб-сайта в сети Интернет, идентификатор для доступа к указанной информации будут содержаться в постановлении по делу об административном правонарушении.

Новацией в законопроекте является введение «штрафных баллов». В соответствии со статьей 27-1, которой дополнен КоАП, штрафные баллы являются взысканием, налагаемым на граждан за правонарушения в сфере обеспечения безопасности дорожного движения, зафиксированные в автоматическом режиме. Каждому водителю каждый год будет начисляться по 150 баллов. Предлагается при фиксации нарушений ПДД в автоматическом режиме от общего количества баллов гражданина, который совершил правонарушение, высчитывать количество баллов, предусмотренных Особенной частью КоАП. Лишь после исчерпания баллов, на правонарушителя будет налагаться реальный штраф.

Согласно положениям законопроекта, изменения произойдут и в порядке взыскания штрафов. Так, если правонарушитель в течение 3-х

дней оплатил 50% штрафа, постановление о взыскании считается выполненным. Если же штраф не будет оплачен в течение 30 дней, будет применена пеня, которая составит двойной размер штрафа.

Если штраф и пеня не будут оплачены, правонарушитель будет автоматически лишен права управлять транспортными средствами на 6 месяцев. И это не будет увольнять от обязанности оплатить штраф и пенью.

Закон предполагает внесение изменения в ст. 171-2 КАСУ. Так, обязанность по доказыванию того, что на момент правонарушения транспортным средством управлял не владелец автомобиля или номерной знак выбыл из владения собственника автомобиля в результате противоправных действий других лиц, возлагается на истца, а не ответчика – субъекта властных полномочий, как это предусмотрено частью 2 статьи 71 КАСУ.

Закон также отменяет так называемую «вилку штрафов» за нарушение правил дорожного движения, оставляя при этом минимальную ранее установленную сумму штрафов.

За административные правонарушения в сфере безопасности дорожного движения штраф может взиматься на месте совершения правонарушения исключительно при помощи безналичных платежных устройств.

Науменко Я.
НТУ «ХПИ»

ЩОДО ВЗАЄМОДІЇ ВСІХ САМОВРЯДНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Відповідно до Конституції України, наша країна визнається суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Отже, спираючись на норми, які містяться в Основному Законі, можна сказати, що Україна є правовою державою. Але навряд чи можна стверджувати, що в країні існує правова держава, якщо в ній не забезпечуються права і свободи людини та громадянина, та не діє принцип взаємної відповідальності держави та особи.

Одним із завдань побудови справжньої правової держави є забезпечення цивілізованого функціонування і розвитку громадянського суспільства. Тобто, ці два інститути є нерозривними між собою.

Сьогодні першорядним стає завдання ефективної взаємодії всіх самоврядних елементів організації суспільства в цілому – і держави, і місцевого самоврядування, і громадянського суспільства. Адже, якщо всі інститути об'єднуються, та направляють свою діяльність на розбудову правової держави, то це вдасться, тому що без підтримки громадян, державна влада не в змозі самотійно зробити крок вперед.

В українському суспільстві права людини є важливим ціннісним еталоном, який, на жаль, має декларативний характер: вони закріплені на законодавчому рівні, проте вони не реалізуються, оскільки держава і суспільство не в змозі напрацювати ефективні правові механізми їх реалізації, гарантування, охорони та захисту. Тому, наразі одним з головних завдань держави, є, насамперед, реалізація прав і свобод особи.

Побудова громадянського суспільства можлива не тільки при гарантуванні прав, свобод людини і громадянина, а й забезпечення участі народу в правотворчій діяльності. Питання народовладдя набувають особливого значення в умовах нестійких суспільних та політичних процесів, які Україна переживає на сучасному етапі.

Проте, не звертаючи увагу на те, що Конституцією України передбачено, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, який сам обирає органи державної влади та місцевого самоврядування і доручає їм захищати свої права та інтереси, в нашій країні все ж таки порушуються ці приписи. Це відбувається через те, що в нашій державі народовладдя є лише фікцією, і громадяни не мають можливості контролювати за діяльністю владних органів. Відповідно, однією з основних проблем подальшого розвитку України, яку необхідно вирішити, є забезпечення функціонування реального механізму народовладдя, який регламентовано Основним Законом нашої держави.

Таким чином, необхідно зазначити, що лише тоді, коли народовладдя в Україні стане реальним, а не уявним, наша держава зможе дійсно вважатися правовою, яка основана на громадянському суспільстві, де людина є вищою соціальною цінністю і її права, свободи та інтереси будуть захищатися з боку держави.

МЕЖДУНАРОДНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ТРУДА, ЕЕ ПОМОЩЬ И ВЛИЯНИЕ НА ГОСУДАРСТВО

Международная организация труда (МОТ) была создана в 1919 г., вместе с Лигой наций в соответствии с Версальским мирным договором. МОТ ставила своей целью улучшение условий труда, повышение жизненного уровня, обеспечение экономической и социальной стабильности во всем мире.

Первая конференция состоялась в Вашингтоне в 1919 г. Француз Альбер Тома был избран первым генеральным директором МОТ, всего в ней было представлено 45 государств, к 2012 г. их число возросло до 185. Основная задача конференции сводилась к принятию трудовых стандартов, именуемых конвенциями или рекомендациями, которые должны были составить Международный кодекс труда. С 1919 г. было принято 159 конвенций и 169 рекомендаций. Первые конвенции, часто именуемые Великой хартией рабочего класса, касались девяти пунктов, среди них были право на справедливую оплату труда, 8-часовой рабочий день или 40-часовая рабочая неделя, равная оплата за равный труд мужчин и женщин, запрещение детского труда. В последующих конвенциях МОТ призывала к запрещению принудительного труда и дискриминации при трудоустройстве, к определению социальных гарантий, установлению минимального уровня зарплаты и норм техники безопасности, защите прав рабочих-иммигрантов.

В 1946 году МОТ стала первым специализированным агентством Организации Объединенных Наций. Сотрудничая с ООН, МОТ избрала в качестве приоритетного направления своей деятельности установление связей между богатыми и бедными народами, которые обрели независимость после войны. В своей деятельности Международная организация труда руководствуется четырьмя стратегическими целями: 1) продвижение и проведение в жизнь основополагающих принципов и прав в сфере труда; 2) создание больших возможностей для женщин и мужчин в получении достойной занятости; 3) увеличение охвата и эффективность социальной защиты для всех; 4) укрепление трипартизма и социальный диалог.

Руководящим органом МОТ является Международная конференция труда, которая принимает международные трудовые нормы и определяет общую политику организации. Конференция созывается ежегодно. Каждые два года на ней принимается двухлетняя программа деятельности и бюджет МОТ, финансируемый государствами-членами. Конференция также является международным форумом, на котором обсуждаются глобальные социально-трудовые проблемы. Каждое государство-участник имеет право направить на Конференцию четырех делегатов: двух от правительств и по одному от представителей трудящихся и работодателей. Эти представители имеют право выступать и голосовать независимо друг от друга. Между ежегодными сессиями Конференции деятельностью МОТ руководит Административный совет, который состоит из 28 представителей правительства, 14 представителей трудящихся и 14 представителей работодателей.

Сотрудничество Украины с МОТ началось в 1954 году. Когда СССР приняла решение о вступлении в эту международную организацию. За годы своей независимости Украина постоянно ощущала помощь Международной организации труда по многим направлениям, в частности в реформировании социального обеспечения, в сфере охраны труда, ратификации и применении Конвенций. В течение всего времени МОТ предоставляла и предоставляет помощь правительству Украины в экспертной оценке законопроектов (экспертиза проекта Трудового кодекса), осуществлялись проекты, связанные с анализом состояния социальной политики, кризисного состояния рынка труда, развитием социального партнерства и др. Всего за годы независимости в Украине реализовано свыше 30 проектов и программ МОТ.

Пелюхня П. Р.
НТУ «ХП»

ПІРАТСТВО ЯК ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКИХ ТА СУМІЖНИХ ПРАВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Становлення «нової» ринкової економіки у всьому світі та у нашій країні, зокрема, веде до ускладнення господарських відносин та вимагає оновлення інститутів інтелектуальної власності. Стримкий розвиток технологій та розповсюдження Інтернету призвело до ряду проблем, які полягають у неспроможності одних осіб відстоювати свої права, неба-

жанні інших виплачувати їм винагороду за використання прав, пов'язаних з об'єктами авторського права та суміжних прав, та, звичайно, прагненні третіх осіб отримувати величезні прибутки від наведених суперечностей інтересів.

На даний час ця проблема в Україні вже вийшла далеко за межі суто охорони прав суб'єктів авторського права та суміжних прав, це вже стосується процвітання та розвитку культури держави. Бо, як свідчить аналіз зарубіжної та вітчизняної літератури, механізм регулювання та захисту прав інтелектуальної власності істотно впливає на об'єм ліцензійних договорів, конкурентній властивості суб'єктів господарства у всіх сферах.

Проблемі захисту прав інтелектуальної власності є актуальною, бов останні роки значно активізувалось прагнення нашої держави інтегруватися у світову спільноту (ЄС), у зв'язку з чим і посилюються вимоги до поставленої проблеми. Саме тут і виникає необхідність теоретичних досліджень цього явища, бо в вітчизняній правовій літературі поняття «піратство» є ще не достатньо розробленим та розкритим.

Сучасний рівень інтелектуального піратства можна вважати, по суті, однією з форм злочинного бізнесу. Про це свідчать обсяги його поширення та розміри завданої правовласникам шкоди. За даними МВС України, за рахунок даного правопорушення злочинці отримують прибуток у десятки мільйонів доларів США на рік. Отже, ці правопорушення шкодять не тільки суб'єктам авторського та суміжного прав, але і економіці України.

Відповідно до Закону України від 11 липня 2001 «Про внесення змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права» піратство – опублікування, відтворення, введення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактичних примірників творів. Таким чином, ознакою піратства є відтворення опублікованих творів або фонограм будь-яким способом для публічного розповсюдження без відповідного дозволу. Але у цифрову епоху, в якій ми живемо, нам не потрібно робити примірник твору. Ми можемо просто копіювати твори чи записи через Інтернет. Чи є це порушенням авторського права і суміжних прав піратством згідно із визначенням цього поняття в зазначеному Законі? Питання наразі лишається відкритим. Більш того, у ЗУ на сьогодні положення стосовно прокату не відображено у визначенні поняття піратства. Отже, ми можемо купити ліцензований продукт, не порушуючи авторських прав і суміжних прав, а потім здават

ийого в прокат необмежену кількість раз. Отже, через те, що немає ясно-го та чітко окресленого поняття піратства, ми зараз стикаємося з прога-линами у ЗУ.

Розвинуті країни, зрозумівши, масштаби негативних наслідків пі-ратства у сфері прав інтелектуальної власності, притримуються заходів, що діють не лише на національному, але й на міжнародному рівні. Так, Угода TRIPSБТОВ ст.61 зобов'язує сторони передбачити кримінальну відповідальність і покарання за піратське використання творів, що охо-роняються авторським правом. Покарання включає в себе тюремне ув'я-знення і досить серйозні штрафи. Але даний документ не діє в Україні.

Таким чином, можна зробити висновок, що піратство у сфері ав-торського та суміжного права можна розглядати в вузькому та широко-му розумінні. В вузькому – це законодавче визначення піратства: неза-конне виробництво та введення в обіг сааме контрафактних примірників творів, фонограм, відеограм, програм мовлення. У широкому розумінні – це порушення прав шляхом використання творів або об'єктів суміжних прав без дозволу суб'єктів у їх прав, при цьому основна мета такого ви-користання – отримання прибутку. Таким чином, в Україні піратство ві-значається в законодавстві у вузькому значенні, що призводить до про-галин та невизначеності в законодавстві.

Полищук О.
НТУ «ХПИ»

К МЕЖДУНАРОДНОМУ ДНЮ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА

10 декабря каждого года международное сообщество отмечает День прав человека. Именно в этот день в 1948 году Генеральная Ассам-блея ООН приняла Всеобщую декларацию прав человека.

В Преамбуле Всеобщей декларации прав человека принимается во внимание:

признание достоинства, присущего всем членам человеческой се-мьи;

наличие равных и неотъемлемых прав является основой свободы, справедливости и всеобщего мира;

необходимость, чтобы права человека охранялись властью закона в целях обеспечения того, чтобы человек не был вынужден прибегать к восстанию против тирании и угнетения;

необходимость содействовать развитию дружественных отношений между народами.

В связи с этим особо актуальным является курс Украины к наиболее тесным Европейским отношениям. О Европейской интеграции говорят давно и много. Эту привлекательную для общества идею используют в политической риторике почти все главные политические силы. Уверения в неизменности европейского курса Украины стали неотъемлемым атрибутом официальных докладов высшего уровня.

Возможно, благодаря всему этому, граждане Украины воспринимают Евроинтеграцию, как сугубо политическую материю, предмет международных переговоров, дело президентов и премьеров, как составление договоров, подписание протоколов, которые оторваны от ежедневной жизни.

А при этом реальная, не декларативная европейская интеграция, прежде всего, должна касаться внутреннего развития страны, улучшения жизни обычного человека. Евроинтеграция – это, когда экономика работает на благо всего общества, а не отдельных, наделённых властью лиц, либо близких к ним корпораций; когда все равны перед законом, не зависимо от должности либо имущественного положения; когда государство заботится об окружающей среде и бдительно следит за качеством продуктов; бюджетные траты осуществляются наиболее экономно и в интересах общества. Это хорошие дороги, безопасные улицы, качественная вода из крана в квартире. Естественно, это также честные выборы, свобода соборов и митингов, оппозиционной деятельности, борьба с коррупцией. Действительно, не ни одной сферы, ни одного направления, которого бы не касалась евроинтеграция.

Украина провозгласила курс на европейскую интеграцию. Но, одними только красивыми словами, декларациями этого не достигнеш. Необходимы реальные действия!

Пономаренко И.
НТУ «ХПИ»

ПРАВО ЧЕЛОВЕКА НА ТРУД: ПОНЯТИЕ, СОДЕРЖАНИЕ, МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ

Право на труд – одно из фундаментальных прав человека, установленное международно-правовыми актами и признано всеми государст-

вами мира. Это право относится к группе социально-экономических прав и в общем смысле отражает потребность человека создавать и приобретать источники существования для себя и своей семьи, реализовывать свой творческий потенциал, выражать свою личность.

Право на труд и защиту от безработицы провозглашено Всеобщей декларацией прав человека (ООН, 1948 г.), Международным Пактом об экономических, социальных и культурных правах (ООН, 1966 г.), ратифицированным Верховной Радой УССР, Конвенциями и Рекомендациями Международной организации труда (МОТ). На европейском уровне право на труд установлено Европейской социальной хартией (Совет Европы, 1961 г., пересмотрена в 1996 г.), подписанной Украиной при вступлении в Совет Европы.

Невозможно себе вообразить не только политического, но и экономической и культурной жизни в XXI столетии вне молодежного ракурса.

В Украине проживает около 11 млн. молодых граждан, что составляет 22,6% населения страны.

Что такое безработица, вчерашнему студенту, преисполненному радужных надежд на будущее, с ворохом теоретических знаний в голове (в лучшем случае), и полным отсутствием практического опыта, довольно часто приходится ощутить на собственной «шкуре». Оказывается, его, молодого и весьма перспективного, как ему кажется, на самом деле работодатель не ждет за порогом вуза с распростертыми объятиями. Он предпочитает специалиста с опытом работы. А там, где он не требуется, либо платят копейки, либо предлагаемая вакансия весьма далека от полученной специальности, что молодого человека тоже не очень-то устраивает.

К сожалению, механизмы преодоления молодежной безработицы в нашей стране пока еще не выработаны – проблема сравнительно нова. И хотя сегодня в Украине создано около 125 молодежных центров труда и планируется открыть еще 14, функционирует Всеукраинский молодежный центр развития предпринимательства и расширяется сеть студенческих служб трудоустройства, проблема молодежной безработицы не теряет остроты.

Действующим законодательством Украины предусмотрено значительное количество гарантий для молодежи, которая стремится работать. Тем не менее, часто приходится сталкиваться с отсутствием заин-

тересованности работодателей обеспечивать работой молодежь, особенно недостаточно обученную и без опыта работы.

Проблема трудоустройства молодежи заключается сегодня не столько в отсутствии рабочих мест, сколько в неспособности государства, работодателей и самих молодых специалистов найти общий язык. Работодатели, по обыкновению, желают сразу иметь суперпрофессионала, который был бы готов работать за среднюю зарплату 12 часов в день без выходных. Вместе с тем молодые специалисты, желают большей частью противоположного. Сбалансировать этот очевидный конфликт интересов должно, прежде всего, государство, представители которого не устают провозглашать, что молодежь – его будущее. Отсюда возникает необходимость выработки эффективной государственной политики относительно трудоустройства молодежи. Особенно учитывая те отрицательные тенденции, которые на протяжении продолжительного времени наблюдаются в экономике Украины. Более того, обострение проблемы молодежной безработицы влечет за собой целый ряд социальных опасностей для общества целом.

Таким образом, можно отметить, что в настоящее время законодательством недостаточно определена ответственность работодателей за отказ в трудоустройстве молодых граждан; отсутствуют нормативные документы об экономическом стимулировании работодателей, создающих рабочие места для соответствующих категорий молодежи свыше установленной квоты. Необходим более совершенный механизм регулирования занятости разных категорий молодежи, учитывающий финансово-социально-экономические возможности государства, региона и предприятия.

Рудаков И.
НТУ «ХПИ»

ОБ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ВЗЫСКАНИЯХ

Свобода, процветание и развитие общества и личности принадлежит к основным человеческим ценностям. Их обрести можно лишь тогда, когда хорошо информированные граждане способны осуществлять свои демократические права и играть активную роль в обществе.

Курение табачных изделий в местах, где это запрещено законом, а также в других местах, определенных решением соответствующего сельского, поселкового, городского совета, – влечет предупреждение

или наложение штрафа от трех до десяти необлагаемых минимумов доходов граждан.

Повторное на протяжении года совершение нарушения, предусмотренного частью первой настоящей статьи, за которое лицо уже подвергалось административному взысканию, – влечет за собой наложение штрафа от десяти до двадцати необлагаемых минимумов доходов граждан.

Данный запрет касается также лифтов и таксофонов; учреждений здравоохранения; учебных и образовательно-воспитательных учреждений, детских и спортивных площадок; стадионов; подъездов жилых домов; подземных переходов, общественного транспорта (включая транспорт международного сообщения и остановки общественного транспорта).

Объектом административного проступка являются общественные отношения в сфере здравоохранения, обеспечения пожарной безопасности и общественного порядка. Объективная сторона правонарушения выражается в курении табачных изделий в местах, где это запрещено законом, а также в других местах, определенных решением соответствующего сельского, поселкового, городского совета (формальный состав).

Законом Украины «О мерах по предупреждению и уменьшению употребления табачных изделий и их вредного влияния на здоровье населения» к местам, где курение табачных изделий прямо запрещено законом, отнесены рабочие места и общественные места, за исключением специально отведенных для этого мест. Владелец или уполномоченные им лица или арендаторы соответствующих сооружений, отдельных помещений обязаны отвести специальные места для курения, оборудованные вытяжной вентиляцией или другими средствами для удаления табачного дыма, а также разместить наглядную информацию о расположении таких мест и о вреде, который наносят здоровью человека курение табачных изделий или другие способы их употребления. В общественных местах для лиц, которые не курят, отводится не менее 50% площади этих общественных мест, размещенной так, чтобы табачный дым не распространялся на эту территорию. Субъект административного проступка – общий (физическое вменяемое лицо, достигшее 16 – летнего возраста). Субъективная сторона правонарушения определяется отношением к последствиям и характеризуется наличием вины как в форме умысла, так и в форме неосторожности.

Хочется отметить, что Закон есть, но в жизни механизм воплощения его совершенно не отработан, и граждане постоянно сталкиваются с фактами его нарушения, подавляющее большинство населения продолжают курить безнаказанно в общественных местах.

Рыбальченко Е. А.
НТУ «ХПИ»

ПРАВО В СИСТЕМЕ СОЦИАЛЬНЫХ НОРМ

Живя в обществе, люди вступают между собой в самые разные отношения: экономические, семейные, трудовые, национальные, религиозные и др. Для упорядочения всех этих отношений недостаточно одних только юридических, правовых норм. Поэтому для поддержания в обществе порядка, помимо норм права используются также и другие правила поведения людей в обществе: обычаи (традиции), религиозные нормы, нормы общественных организаций, нормы морали – социальные нормы. Социальные нормы разных видов отличаются друг от друга по способам их формирования, способам обеспечения их соблюдения, формам закрепления.

Обычаи (и близкие к ним традиции) – это правила поведения, сложившиеся стихийно, естественным путем и в результате многократного повторения закрепившиеся в сознании людей. Они соблюдаются в силу привычки, просто потому, что «так принято», «таков обычай» (например, обычай наряжать елку на Новый год).

Религиозные нормы – правила поведения верующих, закрепленные в священных книгах соответствующих религий. Соблюдение этих норм обеспечивается страхом «божьей кары», возмездия, ожидающего грешников.

Нормы общественных организаций – это правила поведения, устанавливаемые высшим органом какой-либо организации (например, политической партии). Соблюдение этих норм обеспечивается возможностью применения мер общественного воздействия, предусмотренных тем же уставом партии (это могут быть – выговор, исключение из рядов партии).

Нормы морали – это правила, складывающиеся естественным путем в процессе жизни общества и выражающие представления людей о добре и зле, о справедливости, долге, чести. Соблюдение норм морали

обеспечивается возможностью применения мер общественного воздействия.

Нормы права, являясь одним из видов социальных норм, существенно отличаются от всех других, прежде всего тесной связью с государством, которой нет у других норм. Из всех рассмотренных социальных норм ближе всего к нормам права нормы морали. Эти два вида социальных норм тесно связаны и взаимодействуют. Прежде всего, следует учитывать, что государство, создавая нормы права, не может не считаться с общепринятой в данном обществе моралью, т.е. не может требовать от людей поведения аморального, противоречащего их представлениям о чести, долге, справедливости. Поэтому правовые нормы должны иметь моральное обоснование. Чем в большей мере нормы права соответствуют требованиям морали, тем выше эффективность их действия, тем охотнее люди будут соблюдать их добровольно и сознательно.

Сфера действия норм морали шире, чем норм права, так как с помощью норм морали регулируются и такие отношения, которые невозможно в силу их специфики урегулировать с помощью правовых норм. Это отношения дружбы, любви, товарищества, интимные (личные) отношения людей. Мораль может предъявлять к человеку более высокие требования, чем право. Нормы права – это общеобязательные правила, представляющие применение одинакового масштаба к разным людям, поэтому они как бы рассчитаны на некоторые усредненные требования. Мораль же порой побуждает отдельных людей на героические поступки, на которые не способны другие. К примеру, только некоторые люди, не будучи профессиональными пожарными и спасателями, с риском для собственной жизни оказывают помощь людям при пожарах, стихийных бедствиях, хотя нормы права их к этому не обязывают. Но государство не вправе требовать героизма от всех людей.

Рябова А. С.
НТУ «ХП»

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ

Актуальність досліджуваної проблеми пов'язана з тим, що активна діяльність політичних партій в умовах демократії є показником наближення України до правової держави. Спеціальним нормативним актом,

який регламентує діяльність політичних партій в нашій державі є Закон України «Про політичні партії в Україні». В ньому, зокрема, містяться наступні важливі положення. Політичні партії це зареєстровані згідно з законом добровільні об'єднання громадян – прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що мають своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, беруть участь у виборах та інших політичних заходах. Громадяни об'єднуються у політичні партії добровільно. Процес їх об'єднання здійснюється на підставі прихильності до певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку. Членом політичної партії може бути лише громадянин України, який відповідно до Конституції України має право голосу на виборах. Ніхто не може бути примушений до вступу в політичну партію або обмежений у праві добровільного виходу з неї. Належність чи неналежність до політичної партії не може бути підставою для обмеження прав і свобод або для надання державою будь-яких пільг і переваг. Обмеження щодо членства у політичних партіях встановлюються виключно Конституцією та законами України. Усі партії є рівними перед законом. Органам державної влади, місцевого самоврядування, їх посадовим особам заборонено виокремлювати у своєму ставленні певні політичні партії чи надавати їм привілеї, а також сприяти партіям, якщо інше не передбачено законом, у провадженні їх діяльності.

Втручання з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у створення і внутрішню діяльність політичних партій, їх місцевих осередків забороняється. Політичні партії проводять свою діяльність відповідно до Конституції та законів України. Створюються і діють політичні партії тільки із всеукраїнським статусом. Політичні партії не можуть мати воєнізованих формувань. Діяльність політичної партії може бути заборонена лише за рішенням суду. В першій інстанції справу про заборону політичної партії розглядає Верховний Суд України. Вивчення проблеми, про яку йдеться, з урахуванням сучасних політичних реалій, дає підстави зробити висновок про необхідність подальшого вдосконалення вітчизняного законодавства в аспекті діяльності політичних партій.

ЩОДО ПРОБЛЕМ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

«Усі... рівні, але деякі... рівніші більше за інших»

Дж. Оруелл

Розмірковуючи за темою, замислився, у нас є свобода слова, ми всі вільні люди, навіть Конституція наголошує про це. Але хочеться сказати те, що буде правдивим, вимученим і обдуманим багато десятків, а то і сотень разів, а не є «твір на задану тему». Якщо подивитися на статтю 21 Конституції України, в якій наголошується, що *«Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними»*, то виникає питання, чому б не бути рівними у ВСЬОМУ. Чого боятися? Навіщо законотворцям обіцяти, а потім тягнути рік, чи два з прийняттям закону? Якщо виникає питання збільшення податків – закони приймаються відразу, а відміна недоторканості – «це складний процес, який вимагає доопрацювань». Можливо, я чогось не розумію, але питання податків на порядок складніше, треба все перерахувати, підключити до роботи представників різних міністерств і фахівців. А недоторканість або є, або її немає. Адже депутати «слуги народу», ми їх обрали, ми сплачуємо їм заробітну плату, за наш рахунок вони живуть. Закон про підвищення заробітної платні для депутатів прийняли одразу, а от про виплату індексації студентам – забули. При прожитковому мінімумі в 1350 грн, студенти мають 1000 грн. Як виживати? Щастить нашим управлінцям, що молодь зараз майже не проявляє зацікавленості в державотворчих процесах, чи то від безсилля, чи, може, від байдужості. Це складна ситуація, яку треба виправляти, але в цьому напрямку майже не ведуться роботи. Таке враження, що егоїзм і байдужість скоро будуть проявлятися на генетичному рівні.

Щодо статті 28, в якій *«кожен має право на повагу до його гідності»*. Вважаю статтю однією з основних. Суспільство звикло використовувати ярлики, «стігми», якими таврували тварин, але ми – люди. Невже ж ми можемо дозволити принижувати когось, зневажливо відноситися до гідності людини, адже ми всі рівні. Особисто для мене, людина, яка принижує гідність іншої людини – не варта того, щоб про неї говорили, звертали на неї увагу, принижуючи інших – ви принижуєте себе, показу-

єте тим самим, що Ч. Дарвін не помилився, як би грубо це не звучало, еволюція для таких людей пішла в інший бік.

Щодо статті 34, в якій *«Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань»*. Ця стаття для демократичного суспільства, на яку ми можемо покладати надії в отриманні хоч якоїсь правди, та не боятися говорити цю правду взагалі. Наша країна дуже багато пережила, щоб отримати можливість реалізувати статтю у повному обсязі. Бажано, щоб люди не боялися сказати те, що вони думають. Не боялися, що їх осудять, за те, що вони розмірковують не так, як всі. Адже кожна думка має право на існування.

Смаль А. В.
НТУ «ХП»

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ КАСОВИХ АПАРАТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Однією із переваг підприємців-спрощенців в Україні було те, що їм не потрібно використовувати касові апарати. Це спрощувало його відкриття та обслуговування.

Проте ухвалення Закону України від 28 грудня 2014 року «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» зацікавило українських підприємців-спрощенців, адже цим змінами більшість спрощенців 2 та 3 групи зобов'язали з 1 липня 2015 та 1 січня 2016 року встановити касові апарати.

Треба зазначити, що цей Закон вніс зміни в багато аспектів діяльності суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб на спрощеній системі. Зокрема були внесені зміни в статтю 296 Податкового кодексу. Ця стаття раніше передбачала, що суб'єкти, які перебувають на спрощеній системі оподаткування, звільняються від використання касової техніки, тобто реєстраторів розрахункових операцій.

Після змін суб'єкти підприємницької діяльності, які перебувають на спрощеній системі третьої групи – з 1 липня 2015 року повинні застосовувати касову техніку, а друга група «спрощенців» – з 1 січня 2016 року.

Але водночас встановлені пільги та перелік тих суб'єктів підприємницької діяльності, які можуть і не застосовувати реєстратор розрахун-

кових операцій. Йдеться про «спрощенців» другої та третьої груп, які торгують на ринках або здійснюють дрібнороздрібну торгівлю через засоби пересувної торгівельної мережі, а ще, звичайно, перша група – це ті, що здійснюють діяльність на ринку.

Я хочу зауважити ще одну річ. Якщо підприємці, не важливо, «спрощенці» чи ні, не використовують готівкового обігу, тобто розрахунок відбувається лише через банк, вони також мають право не використовувати касову техніку.

До речі, передбачили також «бонус». Тих суб'єктів, які мали намір застосувати касову техніку раніше встановлених термінів, звільняли від перевірки касової дисципліни протягом двох років.

Багатьох підприємців хвилює те, скільки коштуватиме для них придбання та обслуговування таких апаратів. Треба відзначити, що Державна фіскальна служба не бере участі у формуванні цінової політики на касову техніку і не має впливу на сервісні служби, які її обслуговують. Середня ціна найбільш простої касової техніки, яка робить елементарні операції, формує електронну контрольно-касову стрічку з інформацією про готівковий обіг, приблизно 3 – 3,5 тисячі гривень.

Важливо розуміти, що застосування касової техніки має контрольну функцію – контроль готівкових потоків від населення через суб'єктів підприємницької діяльності. Це дає можливість контролювати доходи, які вони будуть отримувати.

Але, зважаючи на сучасні настрої та політичний клімат в країні, прийняття закону, який зобов'язуватиме встановити касові апарати, може лише погіршити настрої населення, особливо малого бізнесу.

Ткаченко К.
НТУ «ХП»

ЩОДО ПРАВА НА СВОБОДУ СЛОВА

Стаття 34 Конституції України відповідає Міжнародному пакту про громадянські і політичні права, в основу якого покладено Загальну декларацію прав людини. Відповідно до норм Міжнародного пакту всі народи мають право на самовизначення.

Свобода слова – це право кожної людини і гарант демократичної країни. В нашій країні свободу слова гарантує нам Конституція, а також велика кількість міжнародних правових документів.

Саме за допомогою слова ми можемо висловити свій погляд на ту, чи іншу ситуацію або подію. Бо всім нам відомо, що слово це найголовніше досягнення людини. Також можна сказати, що це найсильніша зброя, яка може бути використана, як в мирний час, так і в воєнних цілях.

Кожна людина повинна мати право думати і говорити те, що думає. Навіть якщо ця думка помилкова, вона має право на існування. Всі ми різні та маємо різні погляди і смаки. Але не треба забувати те, що ми повинні поважати думку іншої людини.

Я вважаю, що в нас час ми повинні більш схилитися саме до слова та способу його вираження. Як відомо, зараз серед більшості країн виникають конфлікти та непорозуміння. Але велика кількість людей вважає, що рішення цього є або воєнні дії, або якийсь інший спосіб, що не стосується переговорів чи будь-якого іншого способу, який не пов'язаний саме зі словом. Адже, ми живемо в 21 сторіччі, так званому сучасному світі. Але чомусь мислимо як наші предки, які вирішували все за допомогою боїв або навіть війн. Напевно ми просто не замислюємося над тим, які наслідки нас будуть очікувати. Я згодна з тим, що не можна говорити все, що думаєш, бо існує певна моральна межа, яку ми не повинні переходити.

В нашому світі ми перш за все повинні говорити та дослуховуватися один одного. Бо саме за допомогою свободи нашого слова, нашої думки ми можемо підтримувати мир та не допускати непорозумінь між людьми, народами та країнами. Адже ми люди і головна наша відмінність від інших живих істот є слово та вміння його використовувати.

Томас Ю. В.
НТУ «ХПИ»

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМИРОВАНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Министерством образования и науки представлен проект Концепции развития образования на период 2015–2025 годов. Документ будет принят после процедуры общественного обсуждения. Проект концепции подготовлен Стратегической консультативной группой «Освіта» для оказания консультативной и экспертной поддержки Министерству образования и науки в разработке Дорожной карты образовательной рефор-

мы. Концепция охватывает пять основных направлений развития образования, реформирование которых будет осуществляться в течение последующих лет.

Первым направлением Концепции развития образования является приведение структуры образования в соответствие с потребностями современной экономики и интеграции Украины в европейское экономическое и культурное пространство. В высшем и профессиональном образовании предлагается перейти на трехлетний бакалавриат в год первого выпуска 12-летней школы и предусмотреть в университетах «нулевой» курс для лиц, которые получили полное общее среднее образование по другому профилю. Переход к двухлетней магистратуре предусмотрен в год первого выпуска трехлетнего бакалавриата. Вторым направлением Концепции развития образования является реформирование содержания образования. В этом направлении, в частности, 2015–2017 годов будет разработано и внедрено новое поколение стандартов высшего образования на компетентностной основе с учетом модельных стандартов Евробакалавров и Евромагистров, в 2020–2025 годах будет осуществляться постепенный отказ от стандартов высшего образования.

Еще одним направлением, определенным концепцией, является реформирование системы подготовки и переподготовки педагогических, управленческих кадров в образовательном секторе и обеспечение высоких социальных стандартов для работников образовательной сферы. Концепция предлагает ввести новые программы подготовки администраторов по вопросам менеджмента и лидерства в педагогических вузах; разработать нормы, стандарты, процедуры аттестации педагогических работников; ввести стажировку педагогов в учебных заведениях вне места постоянной работы. В течение 2015–2020 годов предлагается ввести комплекс мер, направленных на системное поощрение научной и профессиональной активности преподавателей, их международной и внутренней академической мобильности, расширение практик творческих отпусков и стажировки, в т.ч. за рубежом. Концепцией развития образования предлагается добиться к 2020 году поэтапного введения участия иностранных преподавателей в учебном процессе украинских университетов, овладение отечественными преподавателями новейшими интерактивными, индивидуализированными, командными и проектными учебными технологиями. Также указана необходимость проведения реформы оплаты труда педагогических работников: на 2020 г. установить среднюю величину годовой заработной платы учителей на уровне не

менее чем годовой ВВП на душу населения. Концепция предусматривает законодательное обеспечение заключения обязательного письменного трудового контракта со всеми педагогическими работниками по результатам независимой сертификации или аттестации, введение надбавок за использование прогрессивных методик и технологий обучения, учета результатов ЗНО учащихся, учета всех видов деятельности и т.п. Предложено изменить систему оплаты труда учителей и руководителей школ, отказавшись от «поурочной» оплаты труда, перейти на оплату полного рабочего дня учителя, осуществить поэтапный переход к новой системе оплаты труда учителей, содержащей стимулирующую составляющую. Пятым направлением Концепции развития образования на 2015–2025 годы является реорганизация системы управления, финансирования и менеджмента образования путем децентрализации, дерегуляции, введения институциональной, академической и финансовой автономии учебных заведений, соблюдение принципа ответственности учебных заведений за результаты образовательной и воспитательной деятельности. Для этого предлагается ввести принцип субсидиарности. Пересмотр объема и границ полномочий центральных и местных органов управления образованием, сокращение контрольно-надзорных функций, жесткая и четкая регламентация процедур и полномочий институтов, связанных с контролем и надзором. Авторы концепции отмечают, что должен быть четко определен объем контрольно-отчетной и учетной документации учебного заведения и сведение его к минимуму. Авторы концепции предлагают изменить подход к финансированию учебных заведений от принципа содержания учебных заведений (финансирование стен) к принципу формирования их бюджетов, исходя из численности контингента и стандарта стоимости обучения одного ученика, студента (деньги следуют за ребенком). Введение экономического стимулирования качественной образовательной деятельности через систему государственных грантов, контрактных отношений и т.д. Также предусматривается внесение изменений в Бюджетный кодекс относительно школы как распорядителя средств. Вместе с тем, концепцией предусмотрено создание национальной системы качества образования и внедрения единой системы статистики и параметров измерения качества образования. В 2015 году предлагается принять на национальном уровне: национальных индикаторов качества образования и национальных индикаторов эффективности образования.

ЕЛЕКТРОННИЙ УРЯД ПРОТИ КОРУПЦІЇ: ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ

На сучасному етапі Україна перебуває в економічній та політичній кризі. Високий рівень безробіття та інфляції є свідченням неефективності державного урядування. Так як наша держава знаходиться на шляху євроінтеграції, постає проблема реформування структури державного управління на різних рівнях для підвищення ефективності їх роботи та зменшення корупції. Останнім часом все більше приділяють увагу впровадження електронного урядування в Україні, бо саме така реформа веде до безпосередньої взаємодії уряду з суспільством. Все вищевказане й обумовлює актуальність та своєчасність обраної теми дослідження.

Електронне урядування – це технологія організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, яка забезпечує функціонування певних органів в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування громадянина з органами влади та адміністрування. Завдяки цієї технології будь-яка особа через мережі Інтернет може звертатися до органів державної влади та органів місцевого самоврядування для отримання необхідної інформації або адміністративних послуг. Виходячи з цього можна виділити такі переваги впровадження електронного урядування:

- відкритість та прозорість діяльності публічної адміністрації;
- економія часових та матеріальних ресурсів;
- забезпечення доступу до публічної інформації за допомогою сучасних інформаційних технологій;
- звільнення службовців від рутинної роботи;
- деперсоніфікація взаємовідносин громадян та представників бізнесу з державними чиновниками;
- створення єдиного «пункту контакту» громадян з державними структурами;
- можливість цілодобового отримання адміністративних послуг;
- підвищення рівня демократизації суспільства.

В Україні уже почав працювати електронний уряд, пілотним регіоном впровадження стала Харківська область. Для проектування, розро-

бки та впровадження було залучено компанію «Portis Consulting». Ця компанія є однією з провідних компаній світу, що спеціалізується на розробці та впровадженні систем електронного управління «під ключ», бізнес-трансформації та модернізації організацій державного сектора багатьох країн. Схожі проекти було реалізовано в таких країнах як: Ангола, В'єтнам, Польща, США, Філіппіни та інших країнах.

Для розробки цієї програми були залучені харківські ІТ-компанії, що є позитивним аспектом, бо це додаткова робота для вітчизняних спеціалістів та нові робочі місця на регіональному ринку праці. Реалізація проекту «Електронний уряд» не передбачає використання бюджетних коштів, а фінансування здійснюється на принципах міжнародної технічної допомоги за рахунок донорських коштів.

Отже, впровадження електронного урядування підвищить прозорість діяльності органів влади та зменшить корупцію, це в свою чергу призведе до покращення ситуації в країні. Таким чином, можна зробити висновок про доцільність впровадження електронного урядування в Україні.

Черкашин А.
НТУ «ХП»

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД НАУКОВИХ ПРАЦЬ З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Як відомо, у полі діяльності цивільного права знаходиться регулювання майнових і немайнових відносин між фізичними і юридичними особами. Вітчизняні сучасні цивілісти займаються вирішенням актуальних проблем цивільного права. Зупинимось на періодичному юридичному журналі «Право Украины» за 2015р., у якому містяться наступні статті: г. Мощак «Исследование защиты прав интеллектуальной собственности в специализированных институтах». Автором приведено співставлення, на основі звідних даних дослідних інститутів інтелектуальної власності, у науковій діяльності України і ФРГ з питання захисту інтелектуальної власності. Праця А. Кодинець «Теоретические проблемы правоприменения в сфере информационных отношений» присвячена теоретичним і практичним аспектам регулювання, методології юридичної регламентації інформаційних відношень та інтелектуальної власності. Науковцем доведено, що інформація пов'язана з інтелектуальною влас-

ністю і охороняється законом. Н. Погорецький, І. Ізарова «Первые обще-европейские процедуры защиты гражданских прав и их роль в гармонизации гражданского процесса в Европейском Союзе» висвітлюють питання захисту цивільних прав держав членів ЄС. Дослідники дійшли висновку, що на підставі застосування єдиного правового простору став доступним гарантований і ефективний правовий захист цивільного населення.

У загальнодержавному періодичному юридичному виданні «Право України» опубліковано низку статей: С. Ясечко «Проблема определения предмета сделки», де на підставі проведеного дослідження, автор аналізує українське і зарубіжне законодавство з даного питання, доводить протиріччя в юридичній літературі з використання поняття «угода». А. Кодинець «Информация как объект гражданских прав: концепция, методология, правовая природа», продовжує висвітлювати проблеми інформаційних відносин та права інтелектуальної власності, досліджувати їх термінологічний апарат, розгляд теоретичних аспектів тощо. У статті В. Цюра «Вклад профессора А. И. Гордона в развитие учения о представительстве», автором проаналізовано погляди провідних учених дореволюційної доби та їхній науковий внесок на сприйняття інституту представництва. Ряд статей з проблем цивільного права опубліковані у науковому журналі «Право і безпека» Харківського національного університету внутрішніх справ. Автором С. Немьоновою досліджується природа заповідальної відмови у Давньому Римі, зроблений порівняльний аналіз між законами РСФСР та Росії з чинним законодавством України з даного питання. О. Батожська, О. Піхурець, у статті «Критерії визначення розміру завданої моральної шкоди при її доказуванні в суді», звертають увагу на те, що існує проблема відсутності нормативно-визначених методик у законодавстві або розрахунків компенсації моральної шкоди. Проаналізовано національне законодавство і дані судової практики з визначення розміру відшкодувань моральних збитків. Фахівці О. Бортнік, Т. Степаненко, Н. Д'ячкова, Ф. Тучин, С. Литвин, В. Теремецький та інші, також висвітлюють деякі аспекти цивільного права.

Отже, у полі зору науковців цивільного права перебувають різні аспекти, які потребують удосконалення і вирішення вже сьогодні. Вчені працюють над розв'язанням нагальних проблем з захисту майнових і немайнових відносин.

БОРЬБА С КОРРУПЦИЕЙ В УКРАИНЕ

Коррупция – это социальное явление, которое имеет ярко выраженный политический фон. Исторический опыт свидетельствует, что с помощью коррупции достигались высочайшие вершины власти. Вместе с тем, коррупция нередко приводит к изменению политических режимов и упадку государств.

Считается, что за последние десять лет коррупция является характерной особенностью современной политики и основной проблемой 21 столетия. Также она разрушает государственные структуры. Коррупция считается подкупом-продажностью государственных служащих, их злоупотребление властью или положением, также может считаться элементом организованной преступности.

1. Борьба с коррупцией является важной для выживания Украины как государства.

2. Минимальное участие государства в экономике.

3. Открытость информации о деятельности органов власти.

4. Наличие прокуратуры в судебной системе.

5. Набор новых сотрудников в государственные учреждения.

6. Каждый работник Национального антикоррупционного бюро должен соответствовать высоким моральным и профессиональным критериям.

7. Внедрение антикоррупционных механизмов в кадровой политике органов исполнительной власти.

8. Организация и проведение антикоррупционной экспертизы нормативных актов и их проектов.

9. Разработка и внедрение ведомственных программ противодействия коррупции.

10. Внедрение внутреннего контроля.

Эффективность противодействия коррупции зависит, прежде всего, от отношения к этой проблеме первых лиц государства, их моральной и правовой этики. Решающим фактором противодействия коррупции является политическая воля, что означает – при наличии законных оснований закон может применяться к любому лицу, независимо от за-

нимаемой им должности, политических взглядов или степени приближенности к руководству государства.

Коррупция угрожает национальной безопасности и общественному строю Украины, влияет на формирование и деятельность властных институтов, подрывает доверие граждан к власти, усложняет отношения Украины с иностранными партнерами. Поэтому борьба с ней является первоочередной задачей.

Шигида Ю.
НТУ «ХП»

ЩОДО ВПОРЯДКУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН

В сучасних умовах розвитку України як незалежної, демократичної, та правової держави, гарантування та забезпечення реалізації основоположних прав людини і громадянина, є одним з найголовніших завдань країни. Проте, в Конституції України нічого не зазначається про громадянське суспільство, на формування якого необхідно спрямовувати державно-правовий механізм, та й закріплене положення, що Україна є правовою державою, це лише фікція. Адже, задля побудови справжньої правової держави, необхідно докласти максимум зусиль.

В основі становлення громадянського суспільства та правової держави лежать актуальні життєві потреби та інтереси людини, на основі єдності яких повинна будуватися державна політика.

Одним з основних питань, яке потребує вирішення, є питання про співвідношення суспільних і державних основ у розвитку держави, а також структури і характеру, взаємодії політичних інститутів з інститутами громадянськими. Адже на сучасному етапі спостерігається ситуація нерівності державних і громадянських інститутів. Тому, саме узгоджене соціально-моральне і політико-правове вирішення цього протиріччя є основою правової, соціальної держави, що відповідає демократичним і гуманістичним принципам удосконалювання суспільства.

Взагалі, суспільство – це певна система соціальних відносин, які мають бути впорядкованими. Проте, не завжди надмірне втручання з боку інститутів державної влади є ефективним. Необхідно подолати низький рівень соціальної активності індивідів, відсутність громадських об'єднань та їх недосконалість. Саме подолання цих проблем дасть змогу вирішувати значне коло питань організації спільної життєдіяльності

людей на автономних засадах в межах вільно утворюваних об'єднань, це знизить потребу у використанні державно-примусових заходів, що і являє собою одну з характерних рис громадянського суспільства.

Задля побудови справжньої правової держави, необхідно об'єднати в суспільстві легітимну владу із забезпеченою свободою. Адже, якщо народовладдя в державі є лише постулатом, який закріплений на папері, правова державність залишається формальним лозунгом і недосяжною мрією. Саме тому державна влада повинна бути легітимною, ефективною і дотримуватися вимог закону і здійснювати свою діяльність в інтересах усього суспільства.

Таким чином, треба зазначити, що фундаментом правової держави є формування громадського суспільства, в якому інтереси людини та суспільства в цілому повинні переважати, в якому дійсно функціонували б демократичні громадські інститути, що забезпечують свободу слова та інформації, гарантують наявність легальної влади та унеможливають її узурпацію.

На жаль, роки незалежності в Україні не змогли виховати в народі дух демократизму. Проте, зараз настав переломний момент, коли побудова справжньої правової, демократичної держави є близькою реальністю. Звісно, потрібен певний період для трансформації відповідних державних і суспільних інститутів, їх адаптації до нових політичних та соціально-економічних умов, проте необхідно діяти, а не займатися виключно розробкою і плануванням нової державної політики.

Яковлев В. И.
НТУ «ХПИ»

ДВОЙСТВЕННОЕ ВОСПРИЯТИЕ ДЕКОММУНИЗАЦИИ В УКРАИНЕ

После победы евромайдана в Украине стал актуален вопрос о декоммунизации. Выбрав европейский путь развития Украина решила покончить с советским прошлым. По своей сути процесс декоммунизации, является изменением людьми своих взглядов и внедрение в историю новые взгляды.

9 апреля 2015 года был принят закон Украины № 317-VII «Об осуждении коммунистического и национал-социалистического (нацистского) тоталитарных режимов в Украине и за-

прет пропаганды их символики»; закон Украины № 316-VIII «О доступе к архивам репрессивных органов коммунистического тоталитарного режима 1917–1991 годов»; закон Украины № 315-VIII «Об увековечении победы над нацизмом во Второй мировой войне 1939–1945 годов». Принятие данных законов воспринялось в обществе двояко.

С вступлением в силу закона у местных органов управления стал вопрос о переименовании улиц, площадей и памятников. В Харькове проходили слушания в ККЗ «Украина» по поводу переименования улиц, на которые были приглашены жители города. Это породило разногласие у присутствовавших на слушание, но закон есть и он должен быть исполнен. Непонятным в обществе остается алгоритм действий по декоммунизации, также расходятся мнения и по поводу того, что же делать с памятниками советской эпохи, какие будут действия правительства и местных органов власти, чтобы прийти к консенсусу в вопросе декоммунизации?.

Согласно закону, 8 мая объявляется днем траура над всеми погибшими во второй мировой, а 9 мая днем Победы над нацизмом. Пересматривается название боевых действий на территории СССР, так с Великой Отечественной Войны 1941-1945, она стала Второй мировой войной 1939–1945 года. Мнение населения разделилось: старшее поколение встретило двояко, одни оперировали, что 8 мая это признанный во всем мире день траура. Другая часть общества восприняло это как перепись истории и навязывание прозападных ценностей, а это повлекло за собой негативные настроения в обществе в котором и без этого не так все гладко как хотелось бы.

Однако правительство должно принять эффективное для общества решение. Должны быть учтены интересы западной части населения и восточной.

Сложно прогнозировать как повлияет данный закон на развитие украинского общества, но процесс изменения в обществе начался и необратим, а какие он за собой понесет последствия покажет время.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

БГТУ ім. В. Г. Шухова	Белгородский государственный университет ім. В. Г. Шухова
КНТЕУ ХТЕІ, КНТЭУ ХТЭИ, КІТЕ КНУТЕ КНТЕУ ХТЕК, КНТЭУ ХТЭК	Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету Харківський торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету
НАУ ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»	Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»
НМетАУ	Національна металургійна академія України (Дніпропетровськ)
НТУ «ХПІ», НТУ «ХПИ», «NTU KhPI» УДПУ ім. Павла Тичини	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини
ХІ ДВНЗ «УБС»	Харківський інститут Державний вищий навчальний заклад «Університет банківської справи»
ХНАДУ	Харківський національний автомобільно-дорожній університет
ХНПУ ім. Г. Сковороди	Харківський національний педагогічний університет ім. Г. Сковороди
ХНУ ім. В. Н. Каразіна	Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна
ХНУБА, ХНУСА	Харківський національний університет будівництва та архітектури
ХНУВС, ХНУВД	Харківський національний університет внутрішніх справ
ХНУМГ ім. О.М. Бекетова ХНУГХ ім. А.Н. Бекетова ХНУРЕ, ХНУРЭ	Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова Харківський національний університет радіоелектроніки
ХНЭУ ім. С. Кузнеця	Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
ХУПС ім. Івана Кожедуба	Харківський університет повітряних сил ім. Івана Кожедуба

ЗМІСТ

Секція 5. Сучасні проблеми економічного розвитку України	3
<i>Аянот К. Ю.</i> Современная социал-демократия: истоки, эволюция, экономическая программа	3
<i>Барінова А. А.</i> К вопросу о социальной ответственности бизнеса	5
<i>Білоножко М. М.</i> Інноваційний розвиток аграрного сектору як складова сталого соціально-економічного розвитку України	6
<i>Буткова А. Ю., Мантрова Є. В.</i> Шляхи економічного вирішення проблем утилізації відходів в Україні	7
<i>Вельможная Ю. Л.</i> Влияние транснациональных корпораций на экономику Украины	8
<i>Божидай І. І.</i> Місце конкурентної стратегії в системі стратегічного управління підприємством	10
<i>Воздроганова А. О.</i> Малый бизнес и глобализация	112
<i>Голенищева О. В.</i> Цикличность экономического развития и внешняя торговля Украины	14
<i>Гречин В. М., Прийменко В. В.</i> Вплив інженерії на розвиток сучасної економічної системи	15
<i>Гридасова К. Г.</i> Сучасні підходи до сутності фінансового стану підприємства	17
<i>Гурова Ю. В., Мірошник М. В.</i> Дослідження товарної політики підприємства як фактору його конкурентоспроможності в умовах нестабільності зовнішнього середовища	18
<i>Демиденко М. С.</i> Особливості відносин України з міжнародними фінансовими організаціями	20
<i>Долман К. А.</i> Роль транснациональных корпораций в мировом хозяйстве	21
<i>Донська Ю. А., Луценко Ю. А.</i> Розмежування корупції та супутніх явищ як необхідна умова подолання корупції	23
<i>Заболотна О. О.</i> Інститут держави в процесі модернізації національної економіки	24
<i>Запорожець Т. О.</i> Аналіз величини прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати в Україні	25
<i>Калашник Т. С.</i> Особливості тіньової економіки в Україні	27
<i>Кулик Т. Ю.</i> Таргетування інфляції як оптимальний режим монетарної політики	29

<i>Курячий В. С.</i> Формування системного підходу до аналізу ефективності діяльності підприємства	30
<i>Лисак В. В.</i> Державний борг країн світу та його становище в Україні ..	32
<i>Лисенко Н. І.</i> Сучасний стан зовнішньої торгівлі України	33
<i>Лозовий С. В.</i> Проблеми розвитку агропромислового комплексу України в умовах глобалізації економіки	35
<i>Ляш К. С.</i> Аналіз позиції України в індексі глобальної конкурентоспроможності	37
<i>Макаров А. А.</i> К вопросу о проблемах повышения качества человеческого капитала в условиях глобализации	38
<i>Мамедов Н. К.</i> Бюджетная политика Украины в условиях кризиса	39
<i>Мерзлікіна Ю. М.</i> «Корупція – ракова пухлина економіки України»	41
<i>Могілевський А. О.</i> Формування інститутів аграрної сфери національної економіки.....	42
<i>Мусієнко В. Г., Широковський К. М.</i> Індекс сприйняття корупції: інструмент аналізу чи інструмент формування суспільної думки	44
<i>Nemashkalova A. A.</i> Migration in Transition Ukraine.....	45
<i>Новікова А. Є.</i> Соціально відповідальна поведінка роботодавця у разі скорочення працівників	46
<i>Панченко А. С.</i> Проблеми пристосування України до торгового режиму країн ЄС в умовах глобалізації	47
<i>Приходько О. Ю.</i> Проблема старіння населення в Україні та в глобальному світі.....	49
<i>Пурахіна А. С.</i> Участь України в процесах світової економічної інтеграції	50
<i>Пустовит Д. А.</i> Новації у сфері державних закупівель в умовах трансформаційної економіки.....	52
<i>Розуван Т. А.</i> Об экологических последствиях добычи угля в Украине.....	54
<i>Рязанова Л. А.</i> Роль иностранных инвестиций в развитии экономики Украины.....	55
<i>Сергієнко М. О.</i> Бідність в Україні: причини та шляхи подолання	56
<i>Спасьонова А. В.</i> Аналіз інвестиційної привабливості вітчизняної економіки.....	58
<i>Стороженко А. Ю.</i> Сучасний стан та напрямки покращення інвестиційного клімату в Україні	59
<i>Томарович Т. В.</i> Об’єктивні передумови ефективного транскордонного співробітництва з країнами Євросоюзу	60

<i>Трофимова В. О.</i> Глобалізація та її вплив на рішення про вступ України до Євросоюзу	62
<i>Урум А. Д.</i> Чинники зростання боргової кризи в Україні	63
<i>Фадєєнко В. Ю.</i> Корупція, як чинник негативного впливу на стабільний та динамічний розвиток малого та середнього бізнесу ..	65
<i>Федяева А. Е.</i> Минимальный размер оплаты труда – инструмент борьбы с дифференциацией доходов граждан	66
<i>Шейна Д. И.</i> Безработица: региональные аспекты проблемы	67
<i>Юр М. В.</i> Пріоритетні напрямки політикинаповнення державного бюджету	69
Секція 6. Соціальні проблеми та шляхи розвитку України	70
<i>Арефьева М. А.</i> Украинская социология сегодня	70
<i>Байдак В. Є.</i> Мережевий соціум як новий вид соціальних спільнот	72
<i>Безродный С. Ф.</i> Гендер и Интернет	73
<i>Бондаренко К., Чечель В.</i> Пропаганда в компьютерных играх: попытка социологического анализа	75
<i>Вишковський В.</i> Сутність та походження масової культури	76
<i>Вовк Д. В.</i> Соціальна адаптація студентів-переселенців	78
<i>Голубков Е. В.</i> Анализ событий на юго-востоке Украины (2014–2015 гг.) в рамках концепции аномии по Р. Мертону	79
<i>Горбунов М. Ю.</i> Институционализация интернет-сообществ	80
<i>Двараковская А.</i> Самоубийство как форма девиантного поведения	82
<i>Домінов М. Е.</i> Прихована реклама в Інтернеті	83
<i>Евсюкова Н.</i> Проблема исследования значимости любви в молодежной среде	85
<i>Екимова М. А.</i> Возрастные стереотипы в реформировании системы высшего образования	86
<i>Жилизцова Ю. С.</i> Гендерное равенство в Украине: выгоды для обеих сторон	88
<i>Зеленский А.</i> Патриотизм в зеркале теории рационального выбора Джорджа Хоманса	89
<i>Кадук Ю.</i> Молодь у соціальних мережах: соціологічний аспект	91
<i>Клименкова Е.</i> Фанатизм как социальное явление	93
<i>Ковальова О.</i> Соціальна стратифікація – головна тема творчості П. Сорокіна	94
<i>Колодяжный С.</i> Гендер в рекламе	95
<i>Кононенко В. В.</i> Любовь как социальный феномен	96
<i>Котляров Е.</i> Безработица в Украине	98

<i>Кулик И.</i> Межпоколенческие конфликты в современной украинской семье.....	99
<i>Матвеев М.</i> Работающий студент в современном ВУЗе	101
<i>Моргай Л. В.</i> Сепаратистские проявления с точки зрения теории рационального выбора	103
<i>Новикова А.</i> Роль социального контроля в жизни общества	104
<i>Panaskova Karyna, Panaskova Krystyna.</i> Youth Problems Nowadays	106
<i>Резникова Д. К.</i> Плюсы и минусы интернет общения.....	107
<i>Риморєва Т.</i> Співвідношення теорії та емпіричних даних в роботі Е. Дюркгейма «Самогубство: соціологічний етюд»	109
<i>Русанова Л. Д.</i> Гендерна картина світу як соціокультурна реальність	110
<i>Самойлов В. Д.</i> Ценностные ориентации современной молодежи: куда идем?	111
<i>Сапетко А. А.</i> Современные события в украинском обществе в отражении теории социального действия Т. Парсонса	113
<i>Сенютнич А. С., Момот Е. Б.</i> Студенчество украины: социальный контекст современных проблем	114
<i>Судья А.</i> Наркомания молодежи в Украине	116
<i>Толочнеева Н. В.</i> Формирование института национальной полиции в современной Украине	117
<i>Труфанов Е. В.</i> Коррупция как социальная проблема Украины	119
<i>Фещенко Ю. Г.</i> Лидерство женщины в системе управления.....	121
<i>Черный Н.</i> Тезисы социологической теории современного общества	122
<i>Чорнобаєва О. А.</i> Деморалізація молоді як перешкода на шляху до розвитку майбутнього України	123
<i>Чулков В., Чупаков С.</i> Феномен денег в социологической рефлексии	125
<i>Шестіалтинов А.</i> Борьба с коррупцией в Украине у світлі теорії конфлікту Ральфа Дарендорфа.....	126
<i>Шукула Н. В.</i> Коррупция в системе высшего образования Украины: причины и социальные последствия	127
<i>Ягнюков С. Ю., Ягнюкова А. В.</i> Освіта та соціальна нерівність	129
Секція 7. Політичні проблеми та шляхи розвитку України	130
<i>Арефьева М.</i> Політична складова функціонування ЗМІ – децентрализация государственной власти.....	130
<i>Афанасьев А. В.</i> Проблемы взаимодействия государства и гражданского общества в современной Украине	132
<i>Башканов А.</i> Истоки праворадикального экстремизма среди украинской молодежи	133

<i>Войтенко В. О.</i> Женщины в избирательном процессе.....	135
<i>Гаврилюк Ю. В.</i> Анализ преимуществ и недостатков различных типов избирательных систем, испытанных в Украине	136
<i>Голубничая Н. В.</i> Конфликт цивилизаций	138
<i>Гонгало В. Г.</i> Ще раз про електронну демократію в Україні.....	140
<i>Домінов М. Е.</i> Про взаємозв'язок глобалізації та регіоналізації: європейський досвід та майбутнє України	141
<i>Заика Ю. В.</i> Технологии «Оранжевой» революции	143
<i>Колесников В., Долидзе К.</i> О масштабах правового нигилизма в молодежной среде	145
<i>Крючок В. П.</i> Джон Локк о правах человека и государственном устройстве	147
<i>Масюк Г. И.</i> Еще раз о современных трактовках тоталитаризма	148
<i>Назаренко Л.</i> Процессы глобализации на современном этапе.....	150
<i>Носова О.</i> Відношення громадян України до вступу до Європейського Союзу	151
<i>Обухова Т. А.</i> Основные черты женщины-политика	153
<i>Пономаренко С. Г.</i> Средний класс как основа гражданского общества в Украине.....	154
<i>Поливанова А.</i> Предпосылки и источники молодежного экстремизма.....	157
<i>Похидняк П.</i> Предпосылки и идейные истоки неонацизма.....	158
<i>Птиціна М.</i> Національне питання та політика	160
<i>Рудофилов Е. А.</i> Средний класс современного общества	161
<i>Самойлов В. Д.</i> Тезисы о тоталитаризме	163
<i>Свичкар А. А.</i> Женский активизм в политике на примере Украины: что делать и как быть?.....	165
<i>Селиверстов И. А.</i> Роль парламентаризма в современном мире	166
<i>Сиренко Е.</i> Коррупция как социальное и экономическое явление	167
<i>Твердохлебова А. С.</i> Современные геополитика и Украина	170
<i>Усатенко Ю. С.</i> Студенты в политике	171
Секція 8. Проблеми формування громадянського суспільства і правової держави в Україні	173
<i>Ахундова О. О.</i> Децентралізація влади та її наслідки	173
<i>Біловодська Т. В.</i> Зміни в трудовому законодавстві України.....	174
<i>Бочарова В. С.</i> Права споживачів. історія та буденність	176
<i>Бульба К. С.</i> Некоторые аспекты децентрализации государственных функций.....	177

<i>Быкова А.</i> Право человека на охрану здоровья и его законодательное обеспечение в Украине.....	179
<i>Гайдученко А. А.</i> Проблеми усиновлення: змінити(,) не можна(,) залишити.....	180
<i>Гарная А. А.</i> Эвтаназия в Украине: право человека, ответственность врача.....	182
<i>Голобородько Д.</i> Право громадян на працю	183
<i>Гришко А. О.</i> Проблема створення правової держави в Україні та її вирішення	185
<i>Давыденко А. А.</i> Реформы среднего образования в Украине	186
<i>Донченко А. Ю.</i> Правовое воспитание студентов в условиях современного вуза	188
<i>Друзьяка Т. А., Литвин А. П.</i> Национальная полиция Украины, как центральный правоохранительный орган	189
<i>Євсєєва О.</i> Відсутність інформованості людей щодо власних прав	190
<i>Затолокіна О. Ю.</i> Особистість, право, держава: правова держава, права і свободи людини та громадянина	192
<i>Захарчук А. А.</i> Декомунізація в Харькове	194
<i>Кабанец К. Г.</i> История философии права	196
<i>Кириченко І.</i> Проблеми житла в Україні.....	197
<i>Коновалов М.</i> Громадська пасивність	198
<i>Костяник А.</i> Права человека и дискриминация	200
<i>Косьянова А. И.</i> Борьба с терроризмом.....	201
<i>Кузьминых В.</i> Правонарушения при использовании труда несовершеннолетних	203
<i>Кулик Я. О.</i> Основні напрямки діяльності національної поліції України	205
<i>Куст О. А.</i> Порядок проведения митингов в Украине	206
<i>Лаптева К. С.</i> Корупція у вищих навчальних закладах	208
<i>Левенець А. І.</i> Правові основи діяльності друкованих ЗМІ в Україні ..	210
<i>Литвин А. П., Друзьяка Т. А.</i> Электронное правительство против коррупции.....	211
<i>Литвинов В.</i> Человеческое достоинство и справедливость для всех нас	213
<i>Манько В. А.</i> Основні причини поширення політичної корупції.....	214
<i>Микільченко М. М.</i> Правовий нігілізм серед молоді в Україні.....	216

<i>Молокова А. В.</i> Некоторые изменения и дополнения в нормативно-правовую базу административно-правовых нарушений в сфере дорожного движения	218
<i>Науменко Я.</i> Щодо взаємодії всіх самоврядних елементів організації суспільства	220
<i>Новикова Ю.</i> Международная организация труда, ее помощь и влияние на государство.....	222
<i>Пелюхня П. Р.</i> Піратство як порушення авторських та суміжних прав у сфері інтелектуальної власності.....	223
<i>Полищук О. К.</i> Международному Дню прав человека	225
<i>Пономаренко И.</i> Право человека на труд: понятие, содержание, международные стандарты.....	226
<i>Рудаков И.</i> Об административных взысканиях	228
<i>Рыбальченко Е. А.</i> Право в системе социальных норм	230
<i>Рябова А. С.</i> Правові засади діяльності політичних партій в Україні ..	231
<i>Сало Д.</i> Щодо проблем формування громадянського суспільства і правової держави в Україні	233
<i>Смаль А. В.</i> Правове регулювання встановлення касових апаратів на підприємствах України	234
<i>Ткаченко К.</i> Щодо права на свободу слова.....	235
<i>Томах Ю. В.</i> Основные направления реформирования высшего образования в Украине	236
<i>Христосова Н. С.</i> Електронний уряд проти корупції: економічна доцільність	239
<i>Черкашин А.</i> Аналітичний огляд наукових праць з актуальних	240
<i>Шелковая А. В.</i> Борьба с коррупцией в Украине	242
<i>Шигида Ю.</i> Щодо впорядкування соціальних відносин	243
<i>Яковлев В. И.</i> Двойственное восприятие декоммунизации в Украине.....	244
Список скорочень навчальних закладів.....	246

Наукове видання

**УКРАЇНА І СВІТ:
ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНА ЕЛІТА
ТА СОЦІАЛЬНИЙ ПРОГРЕС**

ДО 55 РІЧНИЦІ ПЕРШОГО ПОЛЬОТУ ЛЮДИНИ У КОСМОС

Тези доповідей
Міжнародної науково-теоретичної конференції
студентів і аспірантів

Харків, 19–20 квітня 2016 року

У трьох частинах

Частина 2

Відповідальний за випуск *доц. О. О. Петутіна*

Підп. до друку _____ Формат _____ . Папір офісний.
Riso-друк. Гарнітура Таймс. Ум. друк. арк. _____ Наклад прим.
Зам. № ____ Ціна договірна

Видавець і виготовлювач
Видавничий центр НТУ «ХП»,
вул. Фрунзе, 21, м. Харків, 61002
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3657 від 24.12.2009